

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 59

20. července 2016

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

516. plenární zasedání ESHV ve dnech 27. a 28. dubna 2016

2016/C 264/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nová strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku EU (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2016/C 264/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Spravedlivější pracovní mobilita v rámci EU (průzkumné stanovisko)	11
2016/C 264/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace uprchlíků v EU (průzkumné stanovisko)	19
2016/C 264/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vnější rozměr energetické politiky EU	28

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

516. plenární zasedání ESHV ve dnech 27. a 28. dubna 2016

2016/C 264/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize o retailových finančních službách – Kvalitnější produkty, větší výběr a více příležitostí pro spotřebitele a podniky [COM(2015) 630 final]	35
2016/C 264/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Směrování k modernějšímu a evropštějšímu rámci v oblasti autorského práva [COM(2015) 626 final]	51

2016/C 264/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu [COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD)] a k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku [COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD)] . .	57
2016/C 264/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pravidlech pro zadávání veřejných zakázek v souvislosti s nynější azylovou krizí [COM(2015) 454 final]	73
2016/C 264/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní [COM(2015) 750 final – 2015/0269 (COD)]	77
2016/C 264/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech práva obchodních společností (kodifikované znění) [COM(2015) 616 final – 2015/0283 (COD)]	82
2016/C 264/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zajištění přeshraniční přenositelnosti on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu [COM(2015) 627 final – 2015/0284 (COD)]	86
2016/C 264/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o výjimky pro obchodníky s komoditami [COM(2015) 648 final – 2015/0295 (COD)]	91
2016/C 264/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní [COM (2016) 25 final – 2016/0010 (CNS)] a návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které přímo ovlivňují fungování vnitřního trhu [COM(2016) 26 final – 2016/0011 (CNS)]	93
2016/C 264/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství – [COM(2015) 614 final], k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech – [COM(2015) 596 final – 2015/0276 (COD)], k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech – [COM(2015) 595 final – 2015/0275 (COD)], k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů – [COM (2015) 594 final – 2015/0274 (COD)] a k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních – [COM(2015) 593 final – 2015/0272 (COD)]	98
2016/C 264/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu zboží a služeb třetích zemí na vnitřní trh Unie s veřejnými zakázkami a o postupech na podporu jednání o přístupu zboží a služeb Unie na trhy třetích zemí s veřejnými zakázkami [COM(2016) 34 final – 2012/0060 (COD)]	110
2016/C 264/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Zpráva o stavu energetické unie za rok 2015 [COM(2015) 572 final]	117

2016/C 264/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice [COM(2015) 497 final] 123
2016/C 264/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států [COM(2016) 71 final – 2016/43 (NLE)] 134

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

516. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ESHV VE DNECH 27. A 28. DUBNA 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nová strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku EU

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2016/C 264/01)

Zpravodaj: José María ZUFIAUR NARVAIZA

Dne 21. ledna 2016 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Nová strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku EU.

(stanovisko z vlastní iniciativy)

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 28. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 190 hlasy pro, 10 hlasů bylo proti a 50 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s potřebou přezkoumat současnou Evropskou bezpečnostní strategii z roku 2003, aby bylo možné reagovat na mezinárodní situaci, která se podstatně změnila. A coby poradní instituce evropských orgánů a zástupce organizované občanské společnosti se domnívá, že je nezbytné, aby byl konzultován během vypracovávání nové strategie a aby se tohoto procesu strukturovaným způsobem účastnila i samotná občanská společnost. Zastává názor, že přezkumy globální strategie by měly probíhat v kratších lhůtách, například každých pět let, přičemž by se přezkum shodoval s funkčním obdobím Parlamentu a Komise.

1.2 EU čelí krizi, jejímiž hlavními rysy jsou sociální dezintegrace, vzájemná závislost, slabost institucí a globální povaha nerovnosti. Vstoupili jsme do věku, kdy je sociální vyloučení jedním z hlavních faktorů konfliktů, u nichž je jasné, že vojenské zásahy nestačí.

1.3 Velké vření spojené se soutěžením v geopolitické a geoeconomické oblasti a naléhání některých mocností na rozdělení světa na sféry vlivu má dopady na strategický evropský model založený na spolupráci a pozitivní podmíněnosti, což vyžaduje její přizpůsobení.

1.4 Dle názoru EHSV budou Evropané v tak složitém mezinárodním prostředí schopni bránit své hodnoty a zájmy, pouze pokud jejich cíle, politiky a prostředky budou jednotnější. Zahraniční politika začíná doma, neboť pouto mezi domácími a zahraničními politikami je nepřerušitelné.

1.5 Evropští občané se zbaví své současné nespokojenosti, budou se cítit Evropany a přijmou závazek, který představuje Evropská unie, pouze tehdy, pokud EU změní směr a stane se subjektem prosazujícím bezpečnost, svobodu a prosperitu (coby obránce rovnosti) v Evropě a ve zbytku světa.

1.6 Je nezbytné zvýšit evropskou politickou integraci, aby bylo možné usilovat o suverenitu v globalizovaném světě, přijímat rozhodnutí, která obnoví entusiasmus ohledně evropského projektu a obnovené společenské smlouvy, a řešit demokratický deficit.

1.7 Zahraniční politika i společná bezpečnostní a obranná politika, na něž by bylo vhodné uvolnit více prostředků, vyžadují použití flexibilnějších metod práce, které budou současně více koordinovány mezi členskými státy a evropskými orgány.

1.8 Obrana EU vyžaduje užší koordinaci a společné plánování směřující k evropské obranné unii. K tomu je potřeba navýšit financování, rozvíjet evropský obranný průmysl a předejít zdvojování výdajů prostřednictvím sdružování a sdílení (pooling and sharing). V tomto smyslu je zásadní lepší veřejná správa, pevná institucionální struktura a podpora velkých společných projektů. Nesmí se však ohrozit transatlantické vztahy a úzká spolupráce s aliancemi a orgány, jejichž členy je většina členských států EU, zejména NATO.

1.9 EHSV se domnívá, že priority nové globální strategie by měly být následující: a) posílení přístupových snah kandidátských zemí, zejména zemí západního Balkánu, a stabilizace východního a jižního sousedství, a to i prostřednictvím reakcí na migrační a uprchlické proudy, b) podpora výkonnější, účinnější a viditelnější společné bezpečnostní a obranné politiky opírající se o pevnou a jasněji definovanou evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany, c) posílení účinného a reformovaného mnohostranného systému bezpečnostní, socioekonomické a rozvojové správy, d) podpora obchodu a investic. Tyto priority by měly být prostoupeny dvěma průřezovými rozměry: udržitelným rozvojem v širokém pojetí a posílením organizací občanské společnosti.

1.10 EU by se svou tradiční preventivní a vícestrannou diplomacií měla být normativní a konstruktivní mocností, která bude podporovat inkluzivní správu a vsadit na účast nově se rozvíjejících ekonomik ve vícestranných institucích.

1.11 EU, která byla vytvořena za účelem upevnění míru v Evropě, musí mít jako hlavní cíl své globální strategie udržení a podporu míru. K tomu je klíčová bezpečnostní a obranná politika, diplomatická činnost a úloha občanské společnosti.

1.12 V souvislosti s uprchlickou krizí považuje EHSV za životně důležité, aby EU měla společnou uprchlickou, azylovou a migrační politiku, kterou by prováděla jediná evropská instituce, což by zaručilo, že evropské státy budou svou odpovědnost přijímat společně, proporcčně a solidárně.

1.13 EHSV se domnívá, že je třeba zavést změny v systému přidělování evropských fondů na rozvoj, aby tyto fondy byly pružnější, víceúčelovější a lépe přizpůsobené konkrétním okolnostem.

1.14 Soubor obchodních megadohod, které se vyjednávají nebo jsou v procesu ratifikace, získává nad rámec svých čistě obchodních aspektů nesporný geopolitický rozměr. Hlavní složkou budoucí globální strategie EU bude řešení geopolitického dopadu tohoto typu dohod, posílení jejich vícestranných vztahů a předcházení napětí mezi obchodními bloky. A protože mají tyto dohody dopad na životní styl, je podle EHSV nezbytné věnovat pozornost souvisejícím požadavkům a obavám občanské společnosti a občanů obecně.

1.15 Pro provádění zahraniční a bezpečnostní politiky EU je podle názoru EHSV zásadní posílení občanské společnosti, její činnosti a vztahů souběžných s diplomatickou činností. EHSV je proto zastáncem toho, aby byl tento důležitý prvek výslovně zaveden do SZBP jako jeden z jejích prioritních cílů.

1.16 Domníváme se, že EHSV má coby poradní instituce evropských orgánů a zástupce všech velkých organizací organizované občanské společnosti členských států nejlepší předpoklady pro to, aby byl klíčovým partnerem evropských orgánů podílejících se na společné zahraniční a bezpečnostní politice EU, tj. zejména Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) a Evropské komise.

1.17 Proto EHSV navrhuje prozkoumat společně uvedené priority a způsob, jak formalizovat spolupráci mezi ESVČ a EHSV.

1.18 EHSV nabízí ESVČ pomoc při vypracování hodnotící zprávy o současné účasti občanské společnosti v oblasti evropské zahraniční politiky.

1.19 Navrhujeme, aby se v EHSV pořádalo výroční slyšení k zahraniční a bezpečnostní politice, jehož by se účastnila vysoká představitelka a hlavní evropské organizace občanské společnosti.

2. Nové souvislosti pro vnější činnost EU

2.1 EHSV poukazuje na to, že je zapotřebí strategie, která by zahrnula všechny nástroje vnější činnosti EU, včetně nástrojů v oblasti bezpečnosti a obrany, do soudržného a aktualizovaného obecného rámce. Proto je nezbytné změnit cíle, priority, zájmy a nástroje evropské vnější činnosti a použít celistvý pohled, který překoná dílčí přístupy a odpor států a posílí koordinaci a flexibilitu ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

2.2 Navzdory velkému sociálnímu pokroku, kterého bylo dosaženo v různých aspektech zahrnutých do rozvojových cílů tisíciletí, naznačují jiné jevy, jako je ztráta váhy Západu, upevnění nově se objevujících mocností, rostoucí dopad informačních technologií, demografické tendence a větší nerovnost, složitější světový geopolitický kontext, v němž se pokrok modelu založeného na vlastních normách a hodnotách otevřených společností setká s větším odporem. K tomu dochází v rámci vícestranných institucí, které se nepříznivě novému vícepólovému světu. V důsledku toho se narušují mezinárodní normy a zároveň se proměňuje význam geopolitiky. Větší počet aktérů, včetně nestátních subjektů a nadnárodních podniků, a rozvoj rušivých technologií ztěžují vytvoření strategického programu a řízení složitých prostředí.

2.3 Nejaktuálnějšími výzvami, jimž EU čelí, jsou: řízení migračních proudů, zabezpečení kontinentu proti teroristickým hrozbám a odrazování od případné vojenské a kybernetické agrese vůči členským státům EU. Další výzvy, hrozby a nebezpečí jsou nyní v zásadě globální: změna klimatu, finanční a hospodářská krize, daňové úniky, korupce, organizovaná trestná činnost, pandemie, humanitární krize a další. Unie by měla hrát úlohu ve všech z nich. SZBP se musí proměnit v daleko účinnější nástroj, než je v současnosti, aby mohla bránit zájmy Unie a členských států, což je zase nezbytné pro to, aby se tyto státy v mnohem větší míře zapojily do zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Jak poznamenala vysoká představitelka, místopředsedkyně, „potřebujeme strategii, která bude aktivně chránit naše zájmy, přičemž je třeba mít na paměti, že posilování našich hodnot je nedílnou součástí našich zájmů“.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Vnější rozměr obnovené Lisabonské strategie (Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 41).

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Nová zahraniční a bezpečnostní politika EU a úloha občanské společnosti (Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 56).

2.4 Od dob strategie z roku 2003 došlo ke dvěma podstatným strukturálním změnám:

2.4.1 První z nich je ta, že čelíme krizi, jejímiž hlavními rysy jsou sociální dezintegrace, vzájemná závislost, slabost institucí a globální povaha nerovnosti. Globalizace v dnešní době znamená blízkost, viditelnost a hustotu obyvatelstva. Nerovnost se stala globálním parametrem. Tato intenzita sociálních kontrastů je základem hromadných přesunů. A tento stále více sjednocovaný a krajně nestejný svět je zdrojem nestability a nejistoty. Vstoupili jsme do věku střetů z důvodu sociálního vyloučení, v souvislosti s nimiž je jasné, že vojenské zásahy nestačí. Stojíme před celosvětovou sociální otázkou, kterou je nezbytné diagnostikovat a zodpovědět, stejně jako se tomu dělo v 19. a 20. století v evropských národních státech a v mezinárodním prostředí s průkopnickou Filadelfskou deklarací z roku 1944. Za tímto účelem budou nezbytné politiky týkající se regulace, solidarity a spolupráce.

2.4.2 Druhá změna spočívá v tom, že geopolitický konkurenční boj má opět větší váhu, a to nejen v evropském sousedství. Naše geografická poloha nás ovlivňuje. Např. konflikty na Ukrajině, v Sýrii, Iráku, Libyi a v oblasti Sahelu nás ovlivňují přímo: z obchodního hlediska, z hlediska terorismu džihádistů, dodávek energie nebo pohybu uprchlíků či přistěhovalců. To má dopad na evropský strategický model založený na spolupráci a pozitivní podmíněnosti.

2.4.3 Nadále je pravdivé tvrzení platné strategie, že „nejlepší ochranou naší bezpečnosti je svět sestávající z odpovědně spravovaných demokratických států“. Tato strategie však odhalila některé nedostatky: 1) daná koncepce celkově nepřinesla očekávané výsledky – s výjimkou některých případů, jež souvisely obzvláště s postupem přistoupení k EU; 2) existují jiná pojetí, počínaje specifickými výklady náboženství, jako je samozvaný Islámský stát, nebo určitého autoritářského nacionalismu, jako je tomu v případě Ruska a Číny (velké mocnosti, které přímo ovlivňují širší sousedství EU), jejichž geopolitické pojetí je založeno na oblastech vlivu; 3) v mnoha případech se nezohledňovalo to, že země, s nimiž se EU pokusila vytvořit sdružení, jsou navzájem rozdílné; 4) často chyběla soudržnost mezi tím, co EU říká, a tím, jaké politiky provádí v praxi; 5) nebylo dostatečně zohledňováno to, že demokracie a právní stát se nezavádějí zvenčí, ale musí vzniknout uvnitř.

2.5 EU je při obraně svých zásad a všeobecných hodnot vyzývána, aby svou strategii uzpůsobila tak, aby tyto zásady a hodnoty podporovala účinněji prostřednictvím toho, co ESVČ nazývá „pragmatický idealismus“.

3. Zahraniční politika začíná doma

3.1 Tvrzení, že zahraniční politika je prodloužením domácí politiky, je všeobecně přijímáno. Proto musí v zájmu své účinnosti reagovat na stejné cíle, být integrovaná, koordinovaná a jejich společné ústřední prvky nesmí být rozptýleny. EHSV se domnívá, že dva základní pilíře globální strategie pro zahraniční politiku EU se vytvářejí doma.

3.1.1 Prvním z nich je základní prvek toho, co činí EU lákavou ve světě: její způsob života založený na svobodě a lidských právech a na sociální soudržnosti celé populace. Není realistické uvažovat nad strukturovanější, více sdílenou a účinnější zahraniční a bezpečnostní politikou EU, aniž by bylo zvráceno zvyšování hospodářských a sociálních nerovností mezi jejími členy, oslabování jejího sociálního modelu, příznaky nesolidárnosti a nedůvěry, stahování se do vnitrostátního prostoru, obtíže dohodnout se na společných rozhodnutích, rostoucí lhostejnost občanů nebo nárůst populistických, xenofobních a eurofobních hnutí. Je nezbytné zvýšit evropskou politickou integraci, nejspíše prostřednictvím posílené spolupráce na základě Smluv, aby bylo možné usilovat o suverenitu v globalizovaném světě, přijímat rozhodnutí, která obnoví entusiasmus ohledně evropského projektu a obnovené společenské smlouvy, a postavit na roveň přijímání rozhodnutí a demokracii.

3.1.2 Druhý pilíř souvisí s větší evropskou integrací a vytvořením společných politik a nástrojů činnosti v oblastech, kam patří migrační toky, dodávky energie, změna klimatu, mezinárodní terorismus, potravinové zabezpečení, obchodní politika, boj proti organizované trestné činnosti, účinný evropský plán pro investice a vytváření zaměstnanosti, evropský sociální rozměr či dokončení vnitřního trhu. Evropští občané se zbaví své současné nespokojenosti, budou se cítit Evropany a přijmou závazek, který představuje Evropská unie, pouze tehdy, pokud EU změní směr a stane se subjektem prosazujícím bezpečnost, svobodu a prosperitu (coby obránce rovnosti) v Evropě a ve zbytku světa.

3.2 EHSV zastává názor, že prioritou EU je zdokonalení jednotného evropského trhu – průmyslová politika, finanční systém, politiky v oblasti telekomunikací a dopravy, digitální technologie, odvětví obrany. Zahraniční politika rovněž měla řešit rostoucí počet témat souvisejících s jinými politikami EU, např. sociální, environmentální, energetickou, digitální, dopravní, hospodářskou a průmyslovou politikou. Stejně tak musíme definovat dlouhodobou vizi, v níž bude zahraniční hospodářská politika ústředním pilířem na podporu obchodu a investic. Kromě toho je velmi potřebná společná energetická politika a společná přistěhovalecká a azylová politika.

3.3 EU má s ohledem na nové globální geostrategické uspořádání jedinou možnost, a sice budovat své kapacity na poli bezpečnosti a obrany. To nevyhnutelně žádá integrovanější zahraniční politiku (členské státy postupně ztrácejí svůj význam na mezinárodní scéně a společné vystupování je pro ně všechny prospěšné) a znamená to poskytnout větší prostor evropské obranné politice. Přitom se musí citelně rozšířit pojetí bezpečnosti a obrany, aby přesáhlo použití síly. Taktéž se musí upevnit pojetí, že obrannou politiku je potřeba využívat preventivně, že má také odrazující úlohu, ale je rovněž nástrojem používaným v krajním případě, kdy klíčové zájmy a odpovědnost za ochranu nelze hájit jiným způsobem. Na to se musí využívat více zdrojů a lepším způsobem. Navzdory 28 různým vojenským strukturám vydává EU na vnitrostátní obranu 40 % toho, co na obranu státu vydávají USA. K tomu je potřeba doplnit mj. značné zdvojování a pomalý rozvoj obranného průmyslu, k čemuž se musí uvolnit více finančních prostředků a využívat společné nástroje plánování a kontroly. Vlády a občané EU si musí uvědomovat, že bezpečnost, prosperitu a svobodu od sebe nelze oddělit. Větší strategická autonomie EU na poli obrany však nesmí být neslučitelná s transatlantickými vztahy a se spoluprací s aliancemi a orgány, jejichž členy je většina členských států EU, zejména NATO, která je i nadále základem společné obrany EU, a nesmí být k těmto vztahům protichůdná.

3.4 Evropská obranná politika by se měla zaměřit na dvě základní oblasti: 1) současná geopolitika stanovuje, aby se EU jakožto záruka bezpečnosti mimo své hranice zaměřila na širší sousedství, podporu lidských práv a příspěvek k rozvoji sousedních zemí; 2) podpora svobodného přístupu ke světovým veřejným statkům a mezinárodního pořádku na základě norem.

3.5 Důležitou úlohu při získávání strategické nezávislosti Evropské unie musí hrát obranný průmysl EU. Jeho konkurenceschopnost je hodnotou, která zdaleka přesahuje zájem soukromého sektoru. Obranný průmysl EU musí překonat svou roztržitenost, přičemž úspěch tohoto procesu je pevně spojen s využitím některých hlavních nástrojů, jako je zahájení projektů spolupráce, přidělení náležitých fondů na příští přípravnou akci⁽³⁾ a vytvoření zvláštní rozpočtové položky v příštím víceletém finančním rámci.

3.6 Myšlenka, že stabilita v našem skutečném sousedství – naši sousedé a sousedé našich sousedů – je zásadní pro naši vlastní stabilitu, se přímo vztahuje na teroristické hrozby vycházející ze strany samozvaného Islámského státu. To například znamená, že nalézt politické řešení války v Sýrii je zodpovědnost, jež se přímo týká EU. Znamená to totiž řešit jednu z příčin problému. Rovněž to znamená zlepšení koordinaci činností v oblasti boje proti terorismu a tajných zpravodajských služeb. Mělo by rovněž být zásadní posílit výměnu informací mezi členskými státy, včetně zřízení evropské tajné zpravodajské služby. Kromě toho je potřeba vypracovat komplexní strategii pro boj proti terorismu, jež bude analyzovat jeho příčiny, zabrání konfrontaci náboženských názorů a bude naopak podporovat spolupráci mezi komunitami s odlišným přesvědčením v boji proti fanatickému terorismu. Je obzvláště důležité podpořit arabský islámský svět (který je nejvíce zasažen útoky tzv. Islámského státu), aby se vzepřel této hrozbě ve svém jádru. Podobně by součástí evropské strategie boje proti terorismu měly být i prodej a pašování zbraní nebo zdroje jejich financování. Pozitivní úlohu v tomto úsilí mohou hrát vztahy mezi občanskou společností a naším širším sousedstvím.

⁽³⁾ Evropská komise připravuje ve spolupráci s Evropskou obrannou agenturou přípravnou akci pro výzkum související se SZBP na období 2017–2019.

3.7 Bylo by vhodné zvýšit flexibilitu vnější činnosti. Větší míra flexibility nesmí vést k roztržtění, ale je třeba jí dosáhnout plným využitím nástrojů stanovených v SEU a SFEU. Je tedy nezbytné zvýšit konstruktivní zdržení se hlasování v Radě ze strany členských států na poli SZBP a SBOP. Co se týče posílení mezinárodní bezpečnosti, EHSV v této souvislosti opět odkazuje na nezbytnost zachovat určené hodnoty v oblasti zahraniční politiky, zejména dodržování Charty Organizace spojených národů. Nicméně pokud v rámci stávajících nástrojů nebude možné nalézt uspokojivé řešení, bude potřeba vytvořit *hoc* pracovní skupiny, jichž se bude účastnit vysoký představitel, případně – v jeho nepřítomnosti – jiné evropské instituce a orgány, tak aby zásada jednomyslnosti neochromila možnosti Unie v zahraniční politice. Jako model pro ostatní sítě může sloužit síť zelené diplomacie, která byla původně vytvořena na podporu začlenění environmentálních cílů do vnějších vztahů EU a sehrála důležitou úlohu v aktivaci a koordinaci diplomatické činnosti EU před COP 21.

3.8 Pokud jde o přijetí více prostředků v zahraniční politice, EU by neměla čekat na příští krizi. Tyto prostředky musí být sjednoceny s cíli a nesmí se podstatně lišit v závislosti na okolnostech. Náležité plánování by mělo určit oblasti, ve kterých je Unie nedostatečně financována. Tak by se zabránilo reaktivnímu jednání, které bylo během posledních let typické pro činnost EU při různých krizích. Je nezbytné zvýšit rozpočet EU určený na vnější činnost, zejména v humanitární, migrační, rozvojové, vzdělávací, protiteroristické a diplomatické oblasti, a na posílení organizované občanské společnosti.

4. Přehodnotit roli EU ve světě

4.1 EHSV se domnívá, že nová strategie obnáší přezkum analýzy mezinárodních souvislostí, kterou provedla EU, a úlohy, již se bude snažit hrát EU v budoucnosti. Je naprosto nezbytné nalézt nová pojetí, jejichž rozměry bezpečnosti, svobody a prosperity budou založeny na aktivním zapojení v oblasti rovnosti mezi občany, a je důležité zdůraznit silné stránky, které EU má. Patří k nim skutečnost, že je největším vnitřním trhem na světě, aktivní obchodní politika, nejlépe finančně zabezpečená politika spolupráce a humanitární pomoci na světě, způsob života založený na dodržování právního státu a demokratických zásad, sociální model založený na hospodářské a sociální soudržnosti, obrana modelu udržitelného rozvoje založeného na boji proti nerovnosti a ochraně životního prostředí, včetně vysokých cílů politiky v oblasti klimatu.

4.2 Nedostatek vnitřní soudržnosti a politické vůle tradičně omezuje úlohu EU ve světě. Unie neusiluje o to být supervelmocí, ale promítnout svou sílu účinnějším způsobem. Způsobem, který se musí soustředit na oblasti, v nichž její činnost přinese přidanou hodnotu a může mít významnější dopad, zejména v jejím okolí a v mezinárodních institucích, jako je OSN, MMF, Světová banka nebo G20, ve kterých je koordinace mezi členskými státy nedostatečná a omezuje jejich schopnost mít vliv. EHSV považuje v tomto smyslu za pozitivní návrh Komise z října 2015 ve prospěch jednotného zastoupení eurozóny v MMF a jiných mezinárodních orgánech.

4.3 EU musí pokračovat ve své tradiční preventivní a vícestranné diplomacii a usilovat o to, aby se stala normativní a konstruktivní mocností. Obrana celosvětového otevřeného řádu založeného na normách je základním rysem identity Unie v mezinárodním prostředí. Jako velká obchodní mocnost využívá EU propojeného světa, ať už v energetické či finanční oblasti, kybernetickém prostoru nebo v rámci námořních cest (přibližně 90 % zahraničního obchodu EU je námořním obchodem). Pozornost je třeba i nadále věnovat jaderné bezpečnosti a zabezpečení dodávek energie.

4.4 Musí také pokračovat ve spolupráci s různými regionálními integrovanými celky, jako je ECOWAS, ASEAN nebo Mercosur.

4.5 EU musí posílit inkluzivní demokratickou správu a podpořit účast rozvíjejících se ekonomik ve vícestranných institucích, a to s cílem uvolnit mírovým způsobem napětí a odradit od vytváření alternativních mechanismů správy, které by byly nepřátelské vůči současným mechanismům.

4.6 EU musí zachovávat své hodnoty a zásady – univerzálnost a nedělitelnost lidských práv, boj proti trestu smrti a násilí páchanému na ženách a dívkách, ochrana práv osob s odlišnou sexuální identitou (LGBTI). Proto musí ve své zahraniční a bezpečnostní politice vycházet ze sociálního modelu, který je pro ni typický a jenž je základem její bezpečnosti, svobody a prosperity.

5. Větší zapojení v širším sousedství

5.1 Momentálně připravovaná globální strategie by měla jasně odrážet význam východního a jižního sousedství Evropy pro její vlastní bezpečnost a prosperitu a měla by EU umožnit více a účinněji ovlivňovat klíčový vývoj v těchto oblastech prostřednictvím reakcí na migrační a uprchlické proudy a jejich regulace. A uvedené priority by měly být prostoupeny dvěma průřezovými rozměry: udržitelným rozvojem a posílením organizací občanské společnosti ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾.

5.2 Širší nebo strategické sousedství (od oblasti Sahelu až k Perskému zálivu a od Střední Asie až k Arktidě) je již nyní oblastí s hlavním významem nejen pro evropskou vnější činnost, ale také pro vnitřní rozměr členských států. V tomto prostoru v současnosti dochází k hluboké sociální a institucionální dezintegraci, která má více příčin, jako jsou válečné konflikty, násilná vysídlení, mezinárodní terorismus, zhroucení státních struktur, korupce, organizovaná trestná činnost, návrat autoritářství, jako v případě Turecka, nebo asertivita mocností, jako je Rusko, a hybridní a vojenská agrese. To s sebou přináší dlouhodobé hluboké strukturální problémy a má silný dopad na Unii.

5.3 S ohledem na tuto neuspokojivou skutečnost musí EU přijmout větší odpovědnost za zlepšení hospodářské, sociální a bezpečnostní situace ve svém sousedství. EU se nesmí vzdát obrany demokracie, právního státu a základních lidských a sociálních práv (mezi něž patří svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání) ve svém sousedství, a za tím účelem je zásadní podpora místní občanské společnosti včetně sociálních partnerů a zachování její nezávislosti.

5.4 EHSV považuje za pozitivní přezkum evropské politiky sousedství a potvrzení vazby mezi nestabilitou, chudobou, nerovností a nedostatkem příležitostí, které mohou zvýšit zranitelnost vůči radikalizaci. V tomto smyslu může vnější činnost vytvářet synergie, pokud spojí bezpečnost, rozvoj a obchod. Aby bylo dosaženo tohoto cíle, je zásadní ukončit porušování práv na sdružování a svobodnou organizaci podnikatelů, pracovníků nebo organizací třetího sektoru. Také je potřeba posílit nástroje včasného varování za účelem zabránění možným budoucím krizím.

5.5 EHSV se staví za zachování striktního, ale nikoli omezujícího přístupu, pokud jde o rozšíření a uvolnění vízového režimu, budou-li podmíněny kontrolovatelnými reformami.

5.6 S tímto sousedstvím je úzce spojen africký kontinent, který by podle názoru EHSV měl být druhou prioritní zeměpisnou oblastí zahraniční politiky EU. Nejen proto, že odsud pochází velká část problémů, ale také z důvodu možných spojení, která mohou přispět k hospodářskému rozvoji a globální správě ⁽⁶⁾. Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 a Pařížská dohoda týkající se klimatu nabízejí zřejmě příležitosti k navázání a upevnění partnerství s Afrikou.

⁽⁴⁾ REX/458 – stanovisko EHSV k tématu Přezkum evropské politiky sousedství, přijaté dne 25. května 2016 (dosud nezveřejněno v Úř. věst.).

⁽⁵⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Strategie rozšíření EU (Úř. věst. C 133, 14.4.2016, s. 31).

⁽⁶⁾ REX/455 – stanovisko EHSV k tématu Budoucnost vztahů EU se státy AKT, přijaté dne 25. května 2016 (dosud nezveřejněno v Úř. věst.).

5.7 Z geopolitického hlediska znamená stabilita našeho širšího sousedství rovněž zabývat se velmocemi, jež na něj mají největší dopad, zejména Rusko a Čína. Vzhledem k obnovené ruské asertivitě a čínské politice „jeden pás, jedna cesta“ (rozsáhlé investice do infrastruktury pro připojení) je více než kdy jindy nutné, aby EU vystupovala vůči těmto dvěma velmocem jednotně, a ne jako 28 států.

5.8 V souvislosti s uprchlickou krizí považuje EHSV za životně důležité, aby EU měla společnou azylovou a uprchlickou politiku, kterou by prováděla jediná evropská instituce, což by zaručilo, že evropské státy budou svou odpovědnost přijímat společně, proporčně a solidárně. Posílení cest pro legální migraci je zásadní jak kvůli tomu, aby se reagovalo na poptávku po zaměstnání a útočišti, tak kvůli tomu, aby byla vyřešena potřeba migrantů v EU v důsledku jejího demografického úbytku a aby se zamezilo obchodování s lidmi. Rovněž je nezbytné dodržovat mezinárodní právní řád a právní řád EU, reagovat na úrovni Unie na humanitární krizi, jež se týká osob, které se již nacházejí na jejím území, zvýšit zdroje určené na ochranu společných hranic a záchranu na moři a zřídit evropskou pohraniční a pobřežní stráž, jak navrhla Evropská komise.

6. Podnítit rozvojovou politiku EU

6.1 EU musí sladit domácí a zahraniční politiku s cíli Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Ve své rozvojové politice by EU měla klást zvláštní důraz na akční program z Addis Abeby. Dohoda o změně klimatu uzavřená v Paříži ukázala, že svět nevyhnutelně směřuje k zelené ekonomice, což je proces, ve kterém EU hraje průkopnickou úlohu.

6.2 EHSV vítá činnost týkající se přesměrování oficiální rozvojové pomoci do nejméně rozvinutých zemí, financování „Nové dohody“ pro nestabilní země, strategické hodnocení pomoci ve prospěch rovnosti pohlaví, zvýšení dotací na ochranu biologické rozmanitosti a závazky Evropské investiční banky v oblasti boje proti změně klimatu, jakož i finanční podporu pro rozvojové země ve výši 100 miliard USD ročně do roku 2020, která byla příslibena v rámci Pařížské dohody.

6.3 Měl by být posílen hospodářský rozměr evropské zahraniční a bezpečnostní politiky, přičemž by se neměl omezovat jen na obchodní oblast. Stejně tak je nezbytné podporovat vzdělávání, inovace a podnikání, neboť stabilizace u našich sousedů je spojena s jejich hospodářským a sociálním rozvojem. Země, jako je například Tunisko, Libanon nebo Jordánsko, by měly využít rozvojového plánu, který by umožnil posílit jejich hospodářství. Existují společné možnosti, jak třetím zemím pomoci zvládnout přechod na nízkouhlíkové hospodářství, včetně efektivního přenosu technologií a účinné spolupráce.

6.4 EHSV poznamenává, že změna klimatu je jeden z faktorů přispívajících k migraci, jež je výsledkem nestability států, nejisté bezpečnostní situace a nedostatku zdrojů. EU musí podpořit rozvojové země, zejména ty nejzranitelnější, a pomoci jim přejít přímo na nízkouhlíkovou ekonomiku a posílit jejich odolnost vůči změně klimatu.

6.5 EHSV zdůrazňuje, že navzdory současným rozpočtovým omezením v mnoha členských státech musí být prioritou cíl vynaložit alespoň 0,7 % hrubého národního důchodu (HND) na oficiální rozvojovou pomoc. Je také nezbytné zvýšit soudržnost politik ve prospěch rozvoje a podpořit koordinaci mezi členskými státy a orgány EU⁽⁷⁾.

6.6 Co se týče financování cílů udržitelného rozvoje, je nutné zapojit všechny typy subjektů, včetně občanské společnosti a finančních rozvojových institucí. A také do řízení projektů ve větší míře zahrnout sociální partnery⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Viz stanovisko EHSV k rozvojové politice Evropské unie – „Evropský konsensus“ (Úř. věst. C 24, 31.1.2006, s. 79).

⁽⁸⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Financování rozvoje – postoj občanské společnosti (Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 49).

6.7 EHSV se domnívá, že je třeba zavést změny v systému přidělování evropských fondů na rozvoj, aby tyto fondy byly pružnější, víceúčelovější a lépe přizpůsobené konkrétním okolnostem. V tomto smyslu by bylo nezbytné zavést mj. postupy, jako jsou rámcové smlouvy, provozní granty, kaskádové granty, víceleté dohody, fondy pro naléhavé případy nebo balíček nástrojů, jehož aplikace je definována ve strukturovaném dialogu ⁽⁹⁾.

7. Nová situace v oblasti obchodu a investic

7.1 EHSV podporuje volný obchod, jeden z pilířů samotné Evropské Unie. Současně konstatuje, že je nutné zohlednit odlišnosti vyjednávacích stran a dodržování základních pracovních práv a norem v oblasti životního prostředí. Nadále podporuje mnohostranný přístup k regulaci obchodu ve WTO. Poradní i skutečná účast organizací, které nejlépe zastupují organizovanou občanskou společnost, na souboru dohod, musí být podle EHSV důkladně promyšlena ⁽¹⁰⁾.

7.2 Nesporný geopolitický rozměr získávají nad rámec svých čistě obchodních aspektů megadohody, jako je transpacifické partnerství, komplexní dohoda o hospodářské a obchodní spolupráci, transatlantické obchodní a investiční partnerství, dohody o volném obchodu s Japonskem a Indií nebo regionální komplexní hospodářské partnerství. Tyto dohody přitahují rostoucí zájem občanské společnosti, neboť ovlivňují pravidla a normy s významnými důsledky pro její způsob života. To je z hlediska dopadu obzvláště významné, pokud jde o přijímání demokratických rozhodnutí, mechanismy urovnávání sporů mezi investorem a státem a výbory pro legislativní spolupráci.

7.3 Problémem, před kterým EU v této oblasti stojí, je, že současně s otevřením hospodářských a geostrategických perspektiv musí zajistit evropské normy a standardy, veřejné služby a ochranu nezbytných oblastí politické regulace, jako jsou hygienické a pracovní normy a normy na ochranu životního prostředí ⁽¹¹⁾. EHSV stejně jako občanská společnost zastává názor, že je třeba, aby obecné soudy nebo, pokud nejsou k dispozici, nezávislý mezinárodní tribunál zřízený OSN zajistily ochranu investorů. Dále je příznivě nakloněn účinnému zapojení organizované občanské společnosti do dohod, které bude v reálném čase spojeno s politikou transparentnosti v oblasti informování, a to jak ohledně vyjednávání, tak ohledně rozhodnutí ovlivňujících občanskou společnost ⁽¹²⁾.

8. Posílení občanské společnosti jako základní prvek zahraniční a bezpečnostní politiky EU

8.1 EHSV se domnívá, že organizovaná občanská společnost je jedním ze zakládajících prvků demokracie. Občanská společnost se svobodou a právy, se silnými sociálními partnery, s účinným zapojením do rozhodování a s institucionálním uznáním je nezbytná za účelem dosažení demokracie a jejího upevnění, zabránění nárůstu autoritářských směrů, podpory hospodářského rozvoje, budování míru, povzbuzení sociální soudržnosti, boje za rovnost v jejích různých podobách, prosazování a uskutečňování modelu udržitelného rozvoje a obohacování demokratického institucionálního rámce. Je také zásadní pro upevnění vazeb s občanskými společnostmi z ostatních zemí a regionů světa prostřednictvím činnosti souběžné s činností diplomatickou, která je nezbytná pro posílení světových dějin, kultur, přesvědčení a cílů.

8.2 EHSV je proto zastáncem toho, aby byl tento důležitý prvek výslovně zaveden do SZBP jako jeden z jejích prioritních cílů. K tomuto posílení by měly být použity různé prostředky, jako jsou fondy určené na spolupráci a rozvoj v oblasti lidských práv, diplomatická činnost a požadavky, skutečná a účinná poradní účast – nikoli jen účast spočívající v „naslouchání“ – občanské společnosti na obchodních dohodách nebo dohodách o přidružení, přičemž občanská společnost bude tvořit jejich součást a bude mít pravomoci ve všech jejích oblastech, nebo posílení politiky směřující k tomu, aby evropské podniky aktivní v jiných zemích či regionech dodržovaly základní úmluvy MOP a rozvíjely politiky sociální odpovědnosti podniků, které hájí EU.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Zapojení občanské společnosti do rozvojových politik EU (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 28).

⁽¹⁰⁾ Dopis předsedy Malosse komisaře Malmströmové ze dne 18. 6. 2015 týkající se zhodnocení poradních skupin v dohodách o přidružení a doporučení ohledně těchto skupin.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice (viz strana 123 v tomto čísle Úředního věstníku).

⁽¹²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Ochrana investorů a urovnávání sporů mezi investorem a státem v obchodních a investičních dohodách EU se třetími zeměmi (Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 45).

8.3 EHSV považuje za tímto účelem za nezbytné, aby SZBP zapojila evropskou organizovanou občanskou společnost do definování a provádění svých cílů a priorit. EHSV se domnívá, že úloha občanské společnosti by se mohla zlepšit:

- prostřednictvím posílení postavení občanské společnosti v evropském sousedství s cílem podpořit procesy stabilizace a demokratizace;
- pomocí lepšího určení protistran v závislosti na kritériích slučitelných s evropským sociálním modelem, konkrétně s rovnocenným uznáním sociálních partnerů;
- podporou struktur pro účast občanské společnosti, jako jsou HSV;
- posílením chybějícího občanského a sociálního dialogu v zemích evropské politiky sousedství;
- pomocí podpory rozvoje odvětvových organizací z regionálního prostředí, které již existují v oblastech, jako je sociální ekonomika, podnikatelských a odborových organizací, zemědělských organizací, podpory podnikání žen, lidských práv a dalších;
- zajištěním větší kontroly a sledování vnější činnosti EU ze strany evropské občanské společnosti,
- zvýšením zapojení občanské společnosti do obchodních dohod, dohod o přidružení a dohod o partnerství;
- podporou tvorby příznivých podmínek pro zapojení organizací občanské společnosti z třetích zemí do rozvojových politik EU;
- jejím zapojením do azylové a uprchlické politiky, pokud jde o integraci a boj proti xenofobnímu odporu;
- pomocí strukturovanější a méně sněmovní formulace zapojení různých složek občanské společnosti – podnikatelů, odborových svazů, socio-ekonomických organizací třetího sektoru, nevládních organizací.

9. Úloha EHSV

9.1 Domníváme se, že EHSV má coby poradní instituce evropských orgánů a zástupce všech velkých organizací občanské společnosti členských států EU nejlepší předpoklady pro to, aby byl klíčovým partnerem ESVČ a Evropské komise při posilování a dalším rozvíjení účinné společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Toto tvrzení podporuje jeho třístranné složení, globální vize, dlouholeté zkušenosti a jeho vztahy s občanskou společností z jiných částí světa vycházející většinou z mandátů získaných prostřednictvím různých typů mezinárodních dohod, jež uzavřela EU: dohod o přidružení, strategických partnerství, dohod o volném obchodu či dohod o přistoupení s kandidátskými zeměmi⁽¹³⁾.

9.1.1 Navrhujeme, aby se v EHSV pořádalo výroční slyšení k zahraniční a bezpečnostní politice, jehož by se účastnila vysoká představitelka a hlavní evropské organizace občanské společnosti.

9.2 EHSV se domnívá, že by bylo velmi dobré vybudovat strategický vztah s ESVČ založený na tom, že by byly obě strany přesvědčeny o významu občanské společnosti v rámci zahraniční politiky EU, zejména při provádění určitých prioritních cílů. Proto EHSV navrhuje společně prozkoumat uvedené priority a způsob, jak formalizovat spolupráci mezi ESVČ a EHSV.

9.3 EHSV může být ESVČ nápomocen při vypracování hodnotící zprávy o současné účasti občanské společnosti v oblasti evropské zahraniční politiky.

9.4 EHSV zintenzivní spolupráci s organizacemi OSN, jako je ILO či FAO, v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

V Bruselu dne 28. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ EHSV má v současnosti 23 mezinárodních struktur a struktur pro sledování mezinárodních otázek.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Spravedlivější pracovní mobilita v rámci EU**(průzkumné stanovisko)**

(2016/C 264/02)

Zpravodajka: Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**Spoluzpravodajka: Dorte ANDERSEN**

V dopise ze dne 16. prosince 2015 požádalo ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti jménem nizozemského předsednictví Rady a v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Spravedlivější pracovní mobilita v rámci EU

(průzkumné stanovisko).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 232 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV je toho názoru, že v současné politické situaci musí Komise i členské státy vyvinout zvláštní úsilí, aby zaručily a podpořily volný pohyb pracovníků v EU tím, že odstraní diskriminaci na základě státní příslušnosti a zabrání neoprávněným omezením jak pro pracovníky, tak pro podniky, jelikož tyto zásady představují základní svobody zakotvené ve SFEU a jeden z nejocetňovanějších úspěchů budování Evropy. EHSV podporuje iniciativy, které mohou povzbudit a podpořit spravedlivou pracovní mobilitu v rámci EU, což bylo rovněž vyjádřeno nizozemským předsednictvím a Komisí, která má za cíl podpořit mobilitu.

1.2 Pokud pracovní mobilita probíhá na základě spravedlivých podmínek a odpovídá pozitivní možnosti volby, může být pro pracovníky, zaměstnavatele a společnost jako celek obohacující a přínosná. Pracovní mobilita je základním prvkem vnitřního trhu a může evropským občanům a podnikům přinést pracovní příležitosti a prosperitu. Může představovat důležitý prvek pro splnění cílů v oblasti zaměstnanosti a hospodářského růstu v EU tím, že napomůže k vyrovnání různé míry zaměstnanosti v členských státech tak, že poskytne pracovní sílu a schopné pracovníky tam, kde chybějí, může umožnit lepší přidělování lidských zdrojů a také podpořit předávání znalostí, inovace a rozvoj schopností, což je důležité ve společnosti, v níž probíhají technologické změny. Zároveň může pomoci zmírnit dopady stárnutí pracovní síly v cílové zemi.

1.3 Mobilita pracovních sil může v některých případech a v některých odvětvích způsobit jev nazvaný „odliv mozků“, a to zejména u mladých lidí z některých zemí s vysokou mírou nezaměstnanosti, kteří se stěhují za účelem získání zaměstnání nebo lepších pracovních příležitostí. Při tom nesmí být oslabena ani zpochybněna pozitivní hodnota volného pohybu pracovníků z důvodu neopodstatněných obav z jakéhokoli zneužití.

1.4 Aby se těmto situacím zamezilo, naléhá EHSV na Komisi a členské státy, aby podporovaly hospodářské politiky, které budou zaměřené na zvýšení růstu a produktivity a budou vytvářet kvalitní pracovní místa ve všech členských státech, aby se zlepšily životní podmínky všech evropských občanů.

1.5 Spravedlivá mobilita vyžaduje, aby bylo zaručeno splnění zásad rovnosti zacházení a nediskriminace na základě státní příslušnosti v souladu s evropským *acquis* pro evropské mobilní pracovníky, kteří využívají svého práva na volný pohyb a podléhají pracovním podmínkám hostitelské země a jejím předpisům týkajícím se stanovování mezd, přičemž budou plně dodržovány vnitrostátní systémy kolektivního vyjednávání a pracovněprávních vztahů.

1.6 EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby na základě konzultace se sociálními partnery řešila veškeré nezbytné otázky týkající se vyslaných pracovníků s cílem čelit nekalým praktikám, které vedou k sociálnímu dumpingu. Obdobně platí, že jakákoliv nová opatření na evropské úrovni musí dodržovat vnitrostátní pravomoci v oblasti kolektivního vyjednávání a rozdílné systémy pracovněprávních vztahů.

1.7 Co se týče příhraničních (přeshraničních) pracovníků, je EHSV toho názoru, že je nutné monitorovat situaci a shromažďovat údaje na úrovni EU s cílem odstranit případné překážky a zajistit svobodnou a spravedlivou mobilitu těchto pracovníků.

1.8 EHSV žádá Komisi, aby v souladu s ohlášeným úmyslem odstranit sociální dumping a zneužívání zabránila tomu, aby je nakonec umožnily jiné iniciativy v oblasti vnitřního trhu (např. plánovaný pas služeb).

1.9 V zajišťování spravedlivé mobility má hrát zásadní úlohu inspekce práce. Za tímto účelem vyzývá EHSV členské státy, aby jejich vnitrostátní inspekční orgány a orgány dohlížející na trh práce byly náležitě vyškoleny a měly dostatečné dovednosti, lidské zdroje a prostředky, a také se zasazují o zlepšení evropských přeshraničních nástrojů inspekce trhu práce, včetně zlepšení přeshraničního vymáhání sankcí.

1.10 EHSV podporuje zjednodušení pravidel pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení a spolupráci mezi členskými státy k jejich provádění a zdůrazňuje, že přezkum nařízení (ES) č. 883/2004⁽¹⁾ musí být v každém případě v souladu se zásadou rovného zacházení ve vztahu k mobilním pracovníkům, aby neztratili nabytá práva nebo jim nebyla práva odeprána z toho důvodu, že odešli pracovat do jiného členského státu.

2. Úvod

2.1 EHSV vypracoval toto průzkumné stanovisko k tématu spravedlivější pracovní mobility v EU na žádost nizozemského předsednictví, které ve svých prioritách stanoví, že „mobilita pracovníků může stimulovat hospodářský růst a zaměstnanost, ale je třeba řešit její stinné stránky, aby se posílila podpora volného pohybu pracovníků ze strany veřejnosti“.

2.2 Volný pohyb pracovníků představuje jednu ze základních svobod vnitřního trhu a jeden z pilířů evropské integrace. Je také jedním z úspěchů, který evropští občané nejvíce oceňují. Vnitřní trh vznikl na základě volného pohybu a přispěl k vytváření hospodářského růstu, pracovních míst a příležitostí pro občany, pracovníky a podniky. Pracovní mobilita, která se uskutečňuje za spravedlivých podmínek, může být pro pracovníky, podniky a společnost jako celek prospěšná, a proto je třeba ji usnadnit, tzn. v co největší míře odstranit překážky, které jí brání. Na vnitřním trhu se nesmí připustit nekalá soutěž nebo diskriminace pracovníků.

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1).

2.3 Pracovní mobilita může rovněž způsobit řadu problémů, které je třeba řešit, aby se snížila její rizika a pracovníci i podniky mohli plně využívat příležitostí, jež poskytuje.

2.4 EU usiluje o zvýšení spravedlivé pracovní mobility v Evropě odstraněním překážek, které v ní brání. Evropská komise ve svém pracovním programu na rok 2016 oznámila, že budou předloženy návrhy týkající se mobility pracovních sil, jež budou obsahovat „opatření na boj proti zneužívání prostřednictvím lepšího prosazování a koordinace systémů sociálního zabezpečení“, a rovněž bude proveden cílený přezkum „směrnice o vysílání pracovníků“⁽²⁾ za účelem odstranění nekalých praktik vedoucích k sociálnímu dumpingu a odlivu mozků tím, že bude zajištěno, že za tutéž práci na tomtéž pracovním místě náleží tatáž mzda“. Rovněž bude podpořena pracovní mobilita v rámci EU.

2.5 Toto stanovisko Výboru se zabývá různými aspekty pracovní mobility v kontextu trhu práce, který se nadále vyznačuje vysokou mírou nezaměstnanosti a prochází hlubokými změnami na pozadí globalizace, sociálních změn a technologických inovací.

2.6 Po několika desetiletích, během nichž byla mobilita v rámci Unie dosti nízká, vedly rozšíření EU, krize, jež začala v roce 2008, a nárůst nezaměstnanosti ke zvýšení mobility pracovníků. V roce 2014 čítala EU přibližně 15 milionů mobilních osob oproti téměř 12 milionům v roce 2006⁽³⁾. V témže roce představoval počet mobilních pracovníků v produktivním věku, kteří žili a pracovali v jiném členském státě, 8,3 milionu osob, což odpovídalo 3,4 % celkové pracovní síly, k čemuž je třeba připočítat 1,6 milionu osob, které žily v jedné zemi, ale pracovaly ve druhé (příhraniční pracovníci)⁽⁴⁾.

2.7 Volný pohyb občanů a pracovníků v EU je nicméně v současnosti v důsledku nejrozličnějších faktorů zpochybňován. Výbor je tímto vývojem znepokojen. Omezení vztahující se na schengenský prostor, která některé členské státy zavádějí z důvodu přílivu uprchlíků⁽⁵⁾, stejně jako výjimky z rovného zacházení s mobilními pracovníky v rámci EU, které byly dohodnuty se Spojeným královstvím na zasedání Evropské rady ve dnech 18. a 19. února 2016⁽⁶⁾, by mohly mít negativní dopad na jeden z nejvíce ceněných úspěchů budování Evropy.

2.8 Volný pohyb pracovníků a odstranění diskriminace na základě státní příslušnosti jsou hlavní zásady zakotvené ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU), které musí být zaručeny a podpořeny. Schengenský prostor je rovněž ústředním prvkem procesu evropské integrace a správného fungování jejího hospodářství. Zaručit, že hranice budou otevřené a občané se budou moci volně pohybovat, žít a pracovat za stejných podmínek v jakémkoli z členských států, musí být pro EU a její členské státy prioritou a odpovědností.

2.9 Vzhledem k tomu, že má tato problematika dopad zejména na pracovníky a podniky, musí Komise konzultovat nutnost veškerých iniciativ v této oblasti a jejich případný obsah se sociálními partnery jak na odvětvové, tak na meziodvětvové úrovni. Veškerá nová opatření na evropské úrovni musí rovněž respektovat vnitrostátní pravomoci v oblasti kolektivního vyjednávání a různé systémy pracovněprávních vztahů.

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb (Úř. věst. L 18, 21.1.1997, s. 1).

⁽³⁾ Evropská komise, *Employment and Social Developments in Europe 2015*, s. 33.

⁽⁴⁾ Evropská komise, *projev komisařky Marianne Thyssen na téma Víze Evropy týkající se spravedlivé pracovní mobility*, Dublin, 13. listopadu 2015.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control/index_en.htm.

⁽⁶⁾ Rozhodnutí hlav států a předsedů vlád, zasedajících v Evropské radě, o novém řešení pro Spojené království v rámci Evropské unie, oddíl D – Sociální dávky a volný pohyb.

3. Obecné připomínky

3.1 Volný pohyb pracovníků je upraven čl. 3 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii a čl. 4 odst. 2 písm. a), články 20, 26 a 45 až 48 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). To znamená, že mezi pracovníky členských států je zakázána jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky. Umožňuje přístup k právům na mobilitu, pobyt a k hospodářským a sociálním právům, jejichž základní regulace je obsažena ve směrnici 2004/38/ES o právu svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států Unie⁽⁷⁾ a ve směrnici 2014/54/EU o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v jiném členském státě⁽⁸⁾.

3.2 Volný pohyb pracovníků zakládá právo volně se pohybovat a pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků. Zahrnuje proto vlastní svobodu pohybu a právo na rovné zacházení, co se týče mimo jiné zaměstnání, sociálních služeb, vzdělávání a odborné přípravy.

3.3 Pokud pracovní mobilita probíhá na základě spravedlivých podmínek, může být pro pracovníky, podniky a společnost jako celek přínosná. Může být velkou příležitostí pro osobní, hospodářský a sociální rozvoj občanů a pracovníků, a je proto třeba ji usnadnit.

3.4 Mobilita je hlavním faktorem zaměstnatelnosti a rozvoje schopností a může být prostředkem, jak čelit odlišné úrovni zaměstnanosti v jednotlivých členských státech, což může pomoci vyrovnat nedostatek pracovní síly tam, kde k němu dochází, a lépe využít schopností pracovníků a podniků. Poskytuje větší možnosti zaměstnávání pracovníků a nabízí větší prostor zaměstnavatelům při hledání schopných zaměstnanců. V této souvislosti může mobilita představovat důležitý prvek při dosahování cílů v oblasti zaměstnanosti a hospodářského růstu v rámci strategie Evropa 2020.

3.5 Pracovní mobilita může rovněž sloužit k podpoře předávání znalostí, inovací a rozvoje lidského kapitálu, což je v kontextu rychlých technologických změn a globalizace zásadní. Za vhodných podmínek by spravedlivá pracovní mobilita měla podporovat spolupráci mezi evropskými občany a zlepšovat vzájemné poznání a uznávání, a tím přispět k tolerantnější a inkluzivnější společnosti.

3.6 Nemůžeme však opomíjet skutečnost, že pracovní mobilita s sebou nese také řadu nevýhod. Evropští pracovníci, kteří pracují v jiném členském státě, jsou někdy z různých důvodů méně chráněni proti zneužívání a diskriminaci v oblastech, jako je sociální zabezpečení, pracovní podmínky a mzdy, přístup k sociálním dávkám a ke vzdělávání, v daňové oblasti a dalších. To může rovněž způsobit narušení soutěže mezi podniky, zvláště v odvětvích, která využívají velké množství pracovní síly, jako je stavebnictví, v němž působí celá řada velmi malých podniků. Mobilita může rovněž vést k rozdělení rodin a k obtížím s integrací v jiné zemi z důvodu jazykových a kulturních překážek atd. EHSV vypracoval řadu stanovisek o tom, jak je důležité podporovat mobilitu v rámci EU a tyto překážky odstranit⁽⁹⁾.

3.7 Přetrvávající negativní hospodářské perspektivy, vysoká míra nezaměstnanosti a nedostatek pracovních vyhlídek v jistých zemích EU vede některé pracovníky, zejména mladé lidi, aby hledali zaměstnání nebo vyšší mzdy a lepší pracovní podmínky v jiných zemích. To může mít pozitivní aspekt, neboť to umožňuje mladým lidem pracovat v zahraničí, získat zkušenosti a rozvíjet své schopnosti místo toho, aby zůstávali nezaměstnaní v zemi původu. Kromě toho budou po jejich návratu získané zkušenosti přínosné pro jejich zemi. Současně však může nastat problém tzv. „odlivu mozků“ a zhoršení následků stárnutí populace v zemích původu.

⁽⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77).

⁽⁸⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2014/54/EU ze dne 16. dubna 2014 o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem (Úř. věst. L 128, 30.4.2014, s. 8).

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 27; Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 74; Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 14.

3.8 Vysoká mobilita navíc může způsobit velké problémy a vytvořit napětí na trhu práce v cílových zemích, zvláště tehdy, pokud hospodářská situace nezajišťuje odpovídající míru růstu a vytváření pracovních míst, které by zabránily zvyšování míry nezaměstnanosti.

3.9 Nezbytná předběžná podmínka pro optimalizaci výhod pracovní mobility v EU a zároveň snížení jejích rizik a umožnění toho, aby pracovníci i podniky mohli plně využívat příležitostí, které nabízí, spočívá v podpoře hospodářské politiky zaměřené na posílení růstu, produktivity a vytváření pracovních míst, která by umožnila zlepšit životní podmínky ve všech zemích.

3.10 Představa veřejnosti, že pracovní mobilita může v některých zemích způsobit soutěž v sociální a mzdové oblasti, spolu s neodůvodněným přesvědčením o zneužívání veřejných a sociálních služeb ze strany těchto mobilních pracovníků, tzv. „sociální turistika“, přispívají k udržování nepřátelských pocitů vůči pracovní mobilitě. Pokud jde o toto přesvědčení, různé studie došly k závěru, že neexistují důkazy o tom, že by významným důvodem pracovní mobility bylo poskytování vyšších sociálních dávek v některých státech v porovnání se zeměmi původu. To je prokázáno tím, že v porovnání s příslušníky daného státu využívají mobilní pracovníci v rámci EU těchto výhod méně. Pokud jich využívají intenzivněji, je to způsobeno specifickými sociálně-ekonomickými podmínkami mobilních pracovníků⁽¹⁰⁾. Studie prokazují, že vazba mezi mobilitou a sociálními dávkami je minimální a že stávající míra nezaměstnanosti a úroveň mezd je daleko více rozhodující⁽¹¹⁾.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Spravedlivější pracovní mobilita

Spravedlivá pracovní mobilita znamená zaručit mobilním pracovníkům, že při využívání práva na volný pohyb v souladu s *acquis* EU s nimi bude zacházeno v souladu se zásadou rovnosti zacházení a nediskriminace. Z toho důvodu je zásadní, aby členské státy zaručily uplatňování a plné vymáhání stávajících právních předpisů v oblasti sociálních práv a pracovních a mzdových podmínek pro mobilní pracovníky, aby se zabránilo riziku sociálního a mzdového dumpingu i nekalé soutěži mezi podniky. To má také pozitivní přínos pro vnitřní trh.

4.1.1 Stejně tak je nutné překonat administrativní, institucionální a jazykové překážky, které nadále brání mobilitě pracovníků, a to přijetím konkrétních opatření, jako je poskytování informací a poradenství mobilním pracovníkům ve spolupráci se sítí EURES a evropskou sítí veřejných služeb zaměstnanosti, které by byly posíleny, dále opatření ke zlepšení jazykových dovedností, uznávání odborných kvalifikací atd. v souladu s návrhy obsaženými v předchozích stanoviscích EHSV⁽¹²⁾.

4.1.2 Spravedlivá pracovní mobilita musí být také doprovázena opatřeními, která zajistí růst a vytváření pracovních míst ve všech zemích EU, s cílem zabránit prohlubování rozdílů mezi nimi a dosáhnout toho, aby z ní všichni měli prospěch.

4.1.3 Pouze za těchto podmínek lze zaručit spravedlivou pracovní mobilitu, která bude pojmána jako pozitivní volba pracovníků a podniků a nikoli jako volba, k níž byli přinuceni.

⁽¹⁰⁾ Evropská komise, *A fact finding analysis on the impact on the Member States social security systems of the entitlements of non active intra-EU migrants to special no contributory cash benefits and healthcare granted on the basis of residence*.

⁽¹¹⁾ Giuletti Corrado, IZA-World of Labor, *The welfare magnet hypothesis and the welfare take-up of migrants*, s. 5–6.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 327, 12.11.2013, s. 65; Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 27; Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 74 a Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 14.

4.2 Vysílání pracovníků

4.2.1 Na vyslané pracovníky se vztahuje odlišná právní úprava, jelikož nevyužívají práva na volný pohyb, avšak jejich zaměstnavatel využívá práva volného pohybu služeb za účelem dočasného přidělení pracovníků do jiné země. Jak podnikatel, tak pracovník využívají toho, že není nutné měnit místo výkonu práce uvedené ve smlouvě a je možné zachovat odvádění příspěvků na sociální zabezpečení v zemi původu.

4.2.2 Na tyto vyslané pracovníky se vztahuje právní úprava daná směrnicí 96/71/ES⁽¹³⁾ a směrnicí 2014/67/EU⁽¹⁴⁾ o prosazování právních předpisů o vysílání pracovníků, přijatou v květnu 2014.

4.2.3 Ačkoli neexistují oficiální statistiky o mzdách vyslaných pracovníků, ve zprávě zadané Komisi⁽¹⁵⁾ se uvádí, že v odvětvích stavebnictví a dopravy pobírají nižší mzdy než místní pracovníci, a to až o 50 %. Tyto rozdíly lze vysvětlit nesprávným uplatňováním minimálních mezd a jinými důvody, jako je tendence zařazovat vyslané pracovníky na nízký stupeň tradiční klasifikace. Rozdíly, ačkoli menší, existují také v jiných výrobních odvětvích, které se v závislosti na jednotlivých zemích liší. Je třeba upozornit na různorodost zdrojů informací: inspekce práce, zprávy odborových organizací a organizací zaměstnavatelů a sdělovací prostředky⁽¹⁶⁾.

4.2.4 Soudní dvůr Evropské unie řešil otázku mezd stanovených pro vyslané pracovníky a svou judikaturou přispěl ke vzniku rozsáhlé polemiky. Tato situace vedla Komisi k navržení směrnice 2014/67/EU⁽¹⁷⁾, jejímž cílem je zlepšit boj proti podvodům a zneužívání vysílání pracovníků. Členské státy mají tuto prováděcí směrnici provést do 18. června 2016. EHSV vyjádřil názor, že i když je tato směrnice krokem k posílení sociálního rozměru vnitřního trhu, není dostatečná, aby splnila přání Výboru⁽¹⁸⁾.

4.2.5 V rámci balíčku o mobilitě pracovní síly oznámila Komise cílený přezkum směrnice o vysílání pracovníků „za účelem odstranění nekalých praktik vedoucích k sociálnímu dumpingu a odlivu mozků tím, že bude zajištěno, že za tutéž práci na tomtéž místě náleží tatáž mzda“⁽¹⁹⁾. 8. března zveřejnila svůj legislativní návrh přezkumu směrnice⁽²⁰⁾, který předcházela předložení balíčku o mobilitě pracovní síly a byl zveřejněn před vypršením lhůty pro provedení prováděcí směrnice. EHSV se bude zabývat všemi otázkami týkajícími se tohoto tématu ve zvláštním stanovisku věnovaném návrhu Komise.

4.2.6 V každém případě bere EHSV se zájmem na vědomí, že Evropská komise ohlásila záměr ukončit sociální dumping. Výbor opakuje, co uvedl ve stanovisku SOC/460, tedy že „zdůrazňuje význam zaručení ochrany vyslaných pracovníků, za zohlednění rozdílných modelů trhu práce v členských státech a účinného působení proti sociálnímu dumpingu a nekalé soutěži“. Je důležité – rovněž do budoucna – najít správnou rovnováhu mezi potřebou podpořit volný pohyb služeb a potřebou chránit práva vyslaných pracovníků. EHSV se k tomuto tématu hodlá vrátit.

4.2.7 EHSV žádá Komisi, aby v souladu s ohlášeným úmyslem odstranit sociální dumping a zneužívání zabránila tomu, aby je nakonec umožnily jiné iniciativy v oblasti vnitřního trhu (např. plánovaný pas služeb).

⁽¹³⁾ Viz výše.

⁽¹⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/67/EU ze dne 15. května 2014 o prosazování směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 o správní spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu („nařízení o systému IMI“) (Úř. věst. L 159, 28.5.2014, s. 11).

⁽¹⁵⁾ Evropská komise, *Study on wage setting systems and minimum rates of pay applicable to posted workers in accordance with Directive 96/71/EC in a selected number of Member States and sectors. Final Report.*

⁽¹⁶⁾ Tamtéž, s. 18–20.

⁽¹⁷⁾ Viz výše.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 61.

⁽¹⁹⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Pracovní program Komise na rok 2016 COM(2015) 610 final.

⁽²⁰⁾ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb, COM/2016/0128 final.

4.3 Příhraniční pracovníci

Na příhraniční pracovníky se v souladu s nařízením (ES) č. 883/04 vztahuje systém sociálního zabezpečení v zemi, kde pracují. V některých případech však mohou být vystaveni určitým formám diskriminace, a to z důvodu nedostatečného prosazování stávajících předpisů. Proto je nutné monitorovat situaci a shromažďovat údaje na evropské úrovni s cílem odstranit možné překážky volného pohybu příhraničních pracovníků a zajistit řádné uplatňování právních předpisů EU a vnitrostátních právních předpisů v souladu se zásadou nediskriminace a rovného zacházení.

4.4 Úloha inspekce práce

4.4.1 EHSV se domnívá, že inspekce práce na vnitrostátní úrovni musí hrát zásadní úlohu v boji proti fiktivním podnikům, nižším mzdám a nehlášené práci tím, že bude dbát na respektování a naplňování práv mobilních a vyslaných pracovníků a zabránit zneužívání. To rovněž umožní zabránit narušení hospodářské soutěže mezi podniky.

4.4.2 Ke zneužívání přispívá skutečnost, že v některých zemích chybí kontrola, ať už z důvodu chybějící náležité struktury inspektorů práce, nedostatku odpovídajících kompetencí a znalostí nebo nezbytných zdrojů. Inspektoři práce a jiné orgány dohlížející na trh práce mohou účinně provádět svou činnost, pouze pokud jsou dostatečně finančně a personálně vybavené a mají zaměstnance s příslušným vzděláním. V této souvislosti jsou nezbytné předpisy na evropské úrovni, včetně zlepšení přeshraničního vymáhání sankcí, a také podpora určená členským státům, které mají problémy se zaváděním těchto infrastruktur.

4.4.3 Zároveň s tím by zlepšení evropských přeshraničních nástrojů inspekce trhu práce, jak se navrhuje v usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. ledna 2014 ⁽²¹⁾, přispělo ke zjišťování a potírání případů sociálního dumpingu, zejména pomocí odhalení fiktivních společností.

4.4.4 To by bylo zcela v souladu s nedávno zřízenou evropskou platformou pro boj proti nehlášené práci.

4.5 Přenositelnost sociálních práv a ochrana mobilních pracovníků

4.5.1 EHSV podporuje zjednodušení pravidel pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení a spolupráci mezi členskými státy k jejich provádění a zdůrazňuje, že přezkum nařízení (ES) č. 883/2004 musí být v každém případě v souladu se zásadou rovného zacházení ve vztahu k mobilním pracovníkům, aby neztratili nabytá práva nebo jim nebyla práva odeprána z toho důvodu, že odešli pracovat do jiného členského státu.

4.5.2 Nezbytným aspektem spravedlivé mobility je rovněž zaručení přenositelnosti sociálních práv mobilních pracovníků, a to jak těch, kteří odejdou pracovat do jiné země, tak těch, kteří se vrací do země původu poté, co pracovali v jiné zemi.

4.5.3 S cílem usnadnit volný pohyb osob a podpořit pracovní mobilitu se v EU rozvinula koordinace systémů sociálního zabezpečení, jejímž účelem je regulovat vazby mezi vnitrostátními systémy, aniž by byl narušován obsah jejich předpisů.

4.5.4 Při vypracování Smluv byla vydána pravidla koordinace systémů sociálního zabezpečení, mimo jiné nařízení (EHS) č. 1408/71 (základní nařízení) a nařízení (EHS) č. 574/72 (prováděcí nařízení), která byla nahrazena nařízením (ES) č. 883/2004 (základním) a nařízením (ES) č. 987/2009 ⁽²²⁾ (prováděcím). V současnosti probíhá přezkum nařízení č. 883/2004.

⁽²¹⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. ledna 2014 o účinných inspekcích práce jako strategii na zlepšení pracovních podmínek v Evropě, P7_TA(2014)0012.

⁽²²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 284, 30.10.2009, s. 1).

4.5.5 EHSV naplánoval vypracování podrobné zprávy, jakmile mu Komise předloží návrh přezkumu nařízení č. (ES) 883/2004. Jak již uvedl v předchozím stanovisku, právní rámec musí pružně reagovat na měnící se realitu ve světě práce, na nové formy práce a především na nové formy mobility ⁽²³⁾.

4.5.6 EHSV je toho názoru, že zásady rovného zacházení, sčítání doby přenositelnosti dávek a stanovení použitelných právních předpisů (zásada jednotnosti) mají zásadní význam pro volný pohyb pracovníků a měly by být zajištěny v rámci případného budoucího přezkumu nařízení (ES) č. 883/2004.

4.5.7 Pokud jde o volný pohyb osob hledajících práci v jiné zemi, EHSV upozorňuje na prohlášení komisařky Thyssen ze dne 13. listopadu 2015 v Dublinu: „Právo na volný pohyb osob hledajících práci je třeba podle našeho názoru podpořit, zejména s ohledem na velmi rozdílnou míru nezaměstnanosti v jednotlivých členských státech. Je však nezbytné, aby to nebylo na úkor systému sociálního zabezpečení hostitelské země. V této souvislosti chceme umožnit nezaměstnané osobě, aby přenesla své dávky v nezaměstnanosti do jiné země, kde může mít lepší možnost najít práci. To je možné již nyní na dobu 3 měsíců.“ Komise chce toto období prodloužit na 6 měsíců.

4.5.8 V důsledku složitosti regulace nařízení (ES) č. 883/2004 je zapotřebí úzká spolupráce mezi orgány členských států, aby bylo zaručeno, že rozmanitost státních regulací nebude ztěžovat volný pohyb a že informace budou co nejjasnější, aby všichni příjemci dávek a podniky znali svá práva a povinnosti. Rovněž je třeba posílit používání elektronickým prostředků a spolupráci mezi členskými státy, aby se snížily požadavky na informace od pracovníků a podniků.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽²³⁾ Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 14.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace uprchlíků v EU**(průzkumné stanovisko)**

(2016/C 264/03)

Zpravodajka: Christa SCHWENG**Spoluzpravodaj: Panagiotis GKOFAS**

Dopisem ze dne 16. prosince 2015 požádalo Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti jménem nizozemského předsednictví Rady a v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Integrace uprchlíků v EU

(průzkumné stanovisko).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 232 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

Nizozemské předsednictví svou žádost odůvodnilo následovně:

EU a její členské státy nejsou na současný masivní příliv uprchlíků dostatečně připravené. Nicméně počet lidí, kteří přicházejí, představuje pouhý zlomek migrujících osob na celém světě. Navíc se nejedná o první takový jev v nedávných evropských dějinách. Všechny úrovně veřejné správy a četné organizace občanské společnosti musí spolupracovat při přijímání uprchlíků a zajišťování jejich integrace poté, co je jim přiznána ochrana. Přístup, poskytovaná pomoc a rozsah organizačních opatření se v jednotlivých členských státech liší. V různých databázích lze nalézt příklady stávajících osvědčených postupů, což může posloužit jako základ pro hlubší analýzu.

Cílem průzkumného stanoviska je formulovat doporučení, jež budou vycházet ze současných zkušeností a z příkladů z jiných zeměpisných oblastí a období, ve kterých docházelo k přílivu uprchlíků a dalších migrantů ve srovnatelné nebo mnohem větší míře, přičemž bude kladen důraz na úlohu organizací občanské společnosti. Stanovisko by se mělo zabývat takovými otázkami, jako např. jaké jsou nejlepší modely spolupráce mezi celostátními, regionálními a místními orgány a organizacemi občanské společnosti? Jaké inovativní přístupy již existují? Jak mohou být použity v jiných souvislostech?

2. Doporučení

2.1 EHSV je přesvědčen, že chceme-li zachovat sociální soudržnost, je integrace pro naši společnost nezbytná.

2.2 Podle EHSV je nutné okamžitě realizovat společný evropský azylový systém, zásadní reformu dublinského nařízení a evropský plán v oblasti migrace, neboť jen tak se stanou účinnými a obnoví důvěru v hodnoty naší společnosti.

2.3 EHSV zdůrazňuje, že integrace je obousměrný proces. Osvědčené postupy v integračních politikách se nezaměřují pouze na uprchlíky, ale také na místní obyvatelstvo. Tento přístup má zásadní význam pro kladnou reakci na integrační opatření. Významnou úlohu v tomto procesu hrají sdělovací prostředky, místní orgány, odborové svazy, organizace zaměstnavatelů a nevládní organizace. V zájmu vytvoření pozitivně naladěného prostředí ve vztahu k uprchlíkům v přijímajících zemích, zejména pak v době předpokládaného slabého hospodářského růstu a napjaté situace na trzích práce v některých zemích, je třeba směřovat integrační opatření a sociální investice stejnou měrou k místnímu obyvatelstvu i k uprchlíkům tak, aby byly pokryty zvláštní potřeby každé cílové skupiny.

2.4 Lze-li očekávat kladné rozhodnutí o udělení azylu, je třeba v krátké době po registraci začít s jazykovými kurzy. V rámci těchto kurzů je třeba také poskytovat základní informace o hodnotách, kulturách a procesech a zjišťovat dovednosti a kvalifikace. Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop) by mohlo pomoci vyvinout metody pro zjišťování dovedností získaných v zemi původu.

2.5 EHSV doporučuje, aby byla zvláštní pozornost věnována nezletilým osobám, obzvláště těm bez doprovodu, které jsou často traumatizovány a potřebují sociopedagogickou pomoc. Je třeba zajistit rychlé začlenění do školního systému a poradenství ohledně příležitostí k odbornému vzdělávání.

2.6 EHSV zdůrazňuje, že uprchlíci musí mít přístup k informacím o právech a povinnostech v hostitelské společnosti obecně a na trhu práce zvlášť. S uprchlíky se na trhu práce musí zacházet stejně jako s místními obyvateli, aby se zabránilo nekalé soutěži a sociálnímu a mzdovému dumpingu.

2.7 EHSV znovu oceňuje solidaritu, kterou projevily různé skupiny občanské společnosti, odborové svazy, organizace zaměstnavatelů, jednotlivci a podniky, zejména mikropodniky a malé a střední podniky v řemeslné výrobě, kteří dobrovolně pomáhají žadatelům o azyl. Zdůrazňuje, že je důležité chránit a podporovat tuto individuální angažovanost poskytováním vhodných pobídek zejména v naléhavých humanitárních situacích, a podporovat tak solidaritu v občanské společnosti.

2.8 Upozorňuje, že okamžitá reakce EU na vzniklou situaci musí být založena na solidaritě a spravedlivém rozdělení odpovědnosti a nákladů podle článku 80 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

2.9 Členské státy a příslušné orgány EU, i ty v tranzitních zemích, by měly spolupracovat s organizacemi občanské společnosti na sledování, aktualizaci údajů a koordinační činnosti s cílem vytvořit účinnější společnou azylovou politiku EU. Je třeba vyvinout společné, harmonizované a aktualizované statistické systémy, aby bylo možné vymezit možnosti politiky EU a členských států.

2.10 Pro úspěšné trvalé začlenění uprchlíků je nutné vyvinout v rámci Junckerova plánu i mimo něj intenzivnější úsilí při vynakládání investic na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti. Další investice do integračních opatření a sociální investice by měly stejnou měrou směřovat k místnímu obyvatelstvu i k uprchlíkům, aby byly pokryty zvláštní potřeby každé cílové skupiny. EHSV konstatuje, že daň z finančních transakcí může mít na veřejné finance pozitivní dopady, neboť zaručuje spravedlivější příspěvky finančního sektoru. Vzhledem k výjimečným okolnostem a v souladu s Paktem o stabilitě a růstu by dodatečné náklady na přijímání uprchlíků neměly být po důkladném prozkoumání započítávány do schodků veřejných financí členských států. Investice do integračních opatření jsou v krátkodobém a střednědobém výhledu nákladné, je však třeba vnímat je jako investice do lidí, které se v dlouhodobém horizontu vyplatí. Bude-li integrace úspěšná, povede k sociální soudržnosti, hospodářskému růstu a tvorbě pracovních míst. Měly by být rovněž odpovídajícím způsobem navýšeny prostředky v rámci Azylového, migračního a integračního fondu (AMIF) a Evropského sociálního fondu (ESF), zejména v těch členských státech, v nichž byla přesažena kvóta uprchlíků, aby se dosáhlo lepšího spolufinancování opatření zaměřených na integraci uprchlíků.

3. Souvislosti

3.1 Konflikty na Blízkém východě způsobily nebývalý příliv uprchlíků do Evropy. Lidé z válkou zmítaných zemí se smísili s těmi, kteří svou zemi opustili z ekonomických důvodů. Všechny evropské země podepsaly Ženevskou úmluvu z roku 1951 týkající se statusu uprchlíka, která uprchlíkům zajišťuje základní práva, aby tuto zranitelnou skupinu ochránila. S ohledem na vysoký počet lidí a v zájmu dodržování Ženevské úmluvy a obecných zásad lidských práv je důležité jednoznačně rozlišovat mezi ekonomickými migranty a uprchlíky, tj. lidmi, kteří potřebují status osoby požívající ochrany (především azyl či doplňkovou ochranu).

3.2 Z individuálního hlediska je sice zcela pochopitelné, že lidé opouštějí svou zemi ve snaze nalézt v zahraničí lepší ekonomické podmínky, ale vzhledem ke stávající situaci a společenskému klimatu ve většině členských států je toto jednoznačné rozlišování nezbytné. Ekonomičtí migranti, kteří podali žádost o poskytnutí ochrany neodůvodněně, se musí vrátit do své země původu. V případě zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu musí členské státy postupovat podle akčního plánu EU v oblasti navrácení a podle příručky k navrácení osob.

3.3 Vyžaduje to společný evropský azylový systém s účinnou ochranou vnějších hranic, řádnou registraci v tzv. hotspotech, rychlé zpracovávání žádostí o azyl a – pokud nebyl udělen status osoby požívající mezinárodní ochrany v případě zamítnutí žádosti o azyl – navrácení osob do zemí původu, resp. do třetí země, s níž byla uzavřena dohoda o zpětném přebírání osob. Rovněž by bylo vhodné a efektivní vytvořit pro účely registrace a podávání žádostí o azyl hotspoty v třetích zemích, které sousedí s EU a s nimiž má EU dohody o migrační politice.

3.4 Události, k nimž došlo v druhé polovině roku 2015, ukázaly, že státní příslušníci třetích zemí často přicházejí do Evropy s nesprávnými očekáváními a iluzorními představami o životě v EU, které jim obvykle předkládají převaděči. V konfrontaci s realitou je pak jejich reakcí zklamání a v některých případech i dobrovolný návrat. Osoby, které využily programu dobrovolného návratu, by mohly přispět k šíření realističtějšího obrazu o životě v Evropě mezi občany svých domovských zemí, což by mohlo jiné osoby odradit od nebezpečné cesty do Evropy.

3.5 Kromě nutnosti zajistit plnou funkčnost společného evropského azylového systému, zavést udržitelné a spravedlivé sdílení odpovědnosti a nákladů a snížit tlak na nynější azylový systém bude nutné urychleně přijmout nový evropský přístup k migraci a provést zásadní reformu dublinského nařízení, jež bude s to reagovat na krátkodobé i dlouhodobé výzvy, jak oznámil předseda Juncker pro první čtvrtletí roku 2016. EHSV představí své názory v samostatném stanovisku.

3.6 EHSV ve svém usnesení o uprchlících přijatém v prosinci 2015 zdůraznil, že „současná situace vyžaduje, aby EU koncipovala bezpečné humanitární koridory pro uprchlíky ze zemí zasažených konflikty a ohrožených terorismem a aby tak činila ve spolupráci se zeměmi, kde je koncentrace uprchlíků nejvyšší“. EHSV opakuje, že k registraci osob by mělo docházet už mimo území EU.

3.7 Války, změna klimatu a chybějící vyhlídky v třetích zemích mohou vést ke vzniku nepřetržitého a ještě silnějšího přílivu uprchlíků a migrantů. Omezování příčinných faktorů migrace obecně je celosvětovou výzvou. Toto stanovisko se však zabývá pouze integrací jednotlivých osob, jimž byl udělen status osoby požívající ochrany nebo kteří o tento status zažádali.

4. Srovnatelnost s dřívějšími přílivy uprchlíků?

4.1 Nizozemské předsednictví požádalo, aby byly z předchozích krizí, které vyvolaly velký příliv uprchlíků, vyvozeny poznatky v oblasti integrace. EHSV dospěl k závěru, že současná uprchlická krize není srovnatelná s předchozími krizemi, zaprvé z důvodu počtu migrujících osob, neboť v průběhu roku 2015 překročilo hranice EU přes Řecko více než 900 000 migrantů, a zadruhé kvůli rychlému vývoji, který prohlubuje nejistotu u místního obyvatelstva. Podíváme-li se např. na Rakousko, kam na začátku devadesátých let přišlo přibližně 90 000 uprchlíků utíkajících před válkou v bývalé Jugoslávii, jsou rozdíly zcela zřejmé: lidé z Bosny měli v Rakousku často příbuzné nebo tam již před válkou pracovali. Kvalifikace získané v zemi původu bylo možné ihned uplatnit v rakouských podnicích a ženy byly zvyklé plně se zapojit na trhu práce. Rostl tak příjem rodin, které se staly mobilnějšími, což zamezilo vzniku vymezených zón a podpořilo lepší sociální soužití ve školách a na pracovním trhu.

4.2 Situace z 90. let není se současnou situací zcela srovnatelná. Lidé, kteří přicházejí dnes, jsou z různého prostředí – někteří z nich mají vysokoškolské tituly, které lze srovnat s evropskými, zatímco jiní mají vzdělání, jež se možná nebude dít v Evropě bezprostředně využít, nebo mají velice omezené vzdělání a řada žen se nikdy nezapojila do trhu práce. Lidé v přijímajících zemích navíc stále pociťují dozvuky hospodářské krize a jsou vůči cizincům, kteří jim na trhu práce konkurují, spíše rezervovaní.

5. Co integrace znamená?

5.1 Podle UNHCR nepanuje v otázce definice integrace přistěhovalců mezi rozvinutými zeměmi shoda ani neexistuje žádná formální definice v mezinárodním uprchlickém právu. Celá řada vládních a akademických pokusů vymezit integraci či integrovanou společnost se opírá o obecné vnímání integrace jako individuálního a obousměrného procesu.

5.2 „Ústředním prvkem definice UNHCR je pojmání integrace jakožto obousměrného procesu založeného na „přizpůsobení se“ jedné strany a „přijetí“ ze strany druhé. Od uprchlíka však nevyžaduje, aby se vzdal své kulturní identity, a proto integrace není totéž co asimilace“⁽¹⁾. Tato definice odpovídá názoru EHSV⁽²⁾.

5.3 EHSV zdůraznil, že je třeba propojit integraci s hodnotami a zásadami definovanými ve Smlouvě, s Listinou základních práv, s Evropskou úmluvou o lidských právech, agendou Evropa 2020 a s politikami zaměstnanosti a sociální agendou. EHSV považuje tento zdroj za naprosto zásadní, neboť zohledňuje skutečnost, že v některých sociálních a politických oblastech v Evropě dochází ke krizi hodnot. Integrace a hospodářská a sociální soudržnost jsou dvě strany jedné mince⁽³⁾. Zajištění důstojných životních podmínek a šancí pro všechny podpoří kladnou reakci na integrační opatření.

5.4 Společné základní zásady pro politiku v oblasti integrace přistěhovalců (2004) a nástroj k jejich provádění, Společný program pro integraci (2005), tvoří základ pro formulaci integrace migrantů v EU a integrace podle nich značí:

— obousměrný, dynamický proces;

— vyžaduje respektování hodnot EU;

— zaměstnanost je klíčovým prvkem integrace a zásadní pro zapojení;

⁽¹⁾ A new beginning – Refugee integration in Europe (2013) (Nový začátek – integrace uprchlíků v Evropě (2013).

⁽²⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 131. Rovněž Úř. věst. C 347, 18.12.2010, s. 19.

⁽³⁾ Informační zpráva Nové výzvy integrace – zpravodaj: Luis Miguel Pariza Castaños.

- znalost jazyka, dějin a institucí přijímající společnosti je nedílnou součástí úspěšné integrace;
- vzdělávání má zásadní význam pro aktivní účast;
- přístup k institucím, zboží a službám na stejném základě jako státní příslušníci má zásadní význam pro integraci;
- interakce mezi migranty a občany;
- musí být zaručena možnost praktikování různých kultur a náboženství;
- účast v demokratickém procesu;
- začleňování integračních politik;
- jasné definované cíle, ukazatele a hodnotící mechanismy k přizpůsobení integrační politiky.

5.5 Ačkoli tyto zásady nerozlišují mezi integrací migrantů a uprchlíků, považuje je EHSV i za základ integrace uprchlíků. Vzhledem k velkému množství lidí přicházejících do Evropy však bude zapotřebí dalšího úsilí pro zajištění jazykových kurzů a bydlení a začlenění na trhu práce.

5.6 V zájmu vytvoření pozitivně naladěného prostředí ve vztahu k uprchlíkům v přijímajících zemích, zejména pak v době předpokládaného slabého hospodářského růstu a napjaté situace na trzích práce v některých zemích, je třeba směřovat integrační opatření a sociální investice stejnou měrou k místnímu obyvatelstvu i uprchlíkům tak, aby byly pokryty zvláštní potřeby každé cílové skupiny. EHSV konstatoval, že je důležité propojit a začlenit sociální cíle do kontextu integrace⁽⁴⁾.

5.7 EHSV je přesvědčen, že chceme-li zachovat sociální soudržnost, je integrace uprchlíků pro naši společnost naprosto nezbytná. Nedostatečná integrace může vést ke vzniku paralelních společností, jež mohou destabilizovat přijímající země. Je proto v našem vlastním zájmu zahájit integrační opatření již v prvotní fázi. Je třeba pobízet sdělovací prostředky k tomu, aby uznaly význam integrace a úlohu, kterou hrají ve vytváření příznivého politického a společenského klimatu.

5.8 Demografický vývoj ve většině evropských zemí vykazuje pokles obyvatel v produktivním věku. Aby naše sociální systémy zůstaly udržitelné i pro příští generace, musí se stát prioritou začlenění veškeré pracovní síly na trhu práce – např. bez ohledu na pohlaví, věk, tělesnou způsobilost, náboženské vyznání, sexuální orientaci či (etnický) původ. Investice do integračních opatření jsou v krátkodobém a střednědobém výhledu nákladné, je však třeba vnímat je jako investice do lidí, které se v dlouhodobém horizontu vyplatí. Bude-li integrace úspěšná, povede k sociální soudržnosti, hospodářskému růstu a tvorbě pracovních míst.

5.9 V oblasti integrace hraje rozhodující úlohu místní úroveň, neboť je to místo, kde probíhá soužití lidí a kde je nedostatečná integrace ihned patrná. Komunitám by měly být poskytnuty rady a pokyny ohledně účinných integračních opatření, k nimž patří vybízení uprchlíků k účasti v místních dobrovolných sdruženích (např. odborových svazech, nevládních organizacích, hasičských sborech či sportovních klubech).

5.10 Internetové stránky Evropské komise věnované integraci⁽⁵⁾ obsahují množství informací o integračních postupech. Prostřednictvím vyhledávání lze nalézt příklady osvědčených postupů – lze je filtrovat např. podle země, oblasti integrace či cílové skupiny. Je třeba šířit povědomí o těchto internetových stránkách, aby se uvedenými integračními opatřeními mohly inspirovat jednotlivé členské státy, místní orgány, nevládní organizace a sociální partneři.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 347, 18.12.2010, s. 19.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/migrant-integration/home>.

5.11 Na základě návrhu EHSV již byla navázána strukturovaná spolupráce mezi organizacemi občanské společnosti, EHSV a Evropskou komisí prostřednictvím Evropského fóra pro migraci, které se zabývá všemi otázkami souvisejícími s migrací, azylem a integrací. Bylo by také vhodné rozšířit mandát poradního výboru pro volný pohyb osob i o integraci uprchlíků, neboť prostřednictvím tohoto subjektu si vlády se sociálními partnery vyměňují názory a projednávají je. Tento výbor by mohl představovat další prostor pro výměnu osvědčených postupů.

6. Integrační opatření

6.1 Žadatelé o azyl přicházející do Evropy za sebou mají (ve většině případů) vyčerpávající a často traumatizující cestu a potřebují v první řadě ubytování a odpočinek. Orgány by tohoto mezidobí měly využít k jejich řádné registraci a přibližnému posouzení, zda splňují podmínky pro získání statusu uprchlíka. V takovém případě by integrační opatření měla být zahájena od nejranější fáze. Podle nedávného průzkumu Světové zdravotnické organizace je zapotřebí zvláštní zdravotní péče pro uprchlíky, kteří trpí posttraumatickou stresovou poruchou, neboť to často představuje závažnou překážku bránící integračnímu procesu.

6.2 Integrace není myslitelná bez alespoň základních znalostí jazyka přijímající země. Jazykové kurzy by proto měly být zahájeny co nejdříve již během azylového řízení. Vyžaduje to vytvoření nových zařízení a propojenější řízení, aby bylo možné zvládnout velký počet žadatelů o azyl. V jejich rámci by žadatelé o azyl měli být seznámeni také s hodnotami (např. rovné zacházení se ženami a muži, svoboda projevu, nepřipustnost domácího násilí) a kulturou přijímající země. Tyto kurzy by se daly využít i k tomu, aby žadatelé o azyl získali základní představu o otázkách týkajících se organizací a institucí a o tom, na koho se obrátit v případě jakýchkoli problémů. Žadatelé o azyl často pocházejí z nejrozličnějších kulturních prostředí. Jednání vyplývající z nedostatku povědomí o základních hodnotách, právech a povinnostech v přijímajících zemích mohou být na úkor integrace.

6.3 Děti uprchlíků by měly začít docházet do škol s místními dětmi co nejdříve a mělo by se jim dostat pomoci při osvojování si jazyka dané země. Zvláštní pozornost je nutno věnovat nezletilým osobám, obzvláště těm bez doprovodu, které jsou často traumatizovány. Pokud kvůli svému věku již nemohou docházet do školy, je třeba této skupině osob nabídnout odpovídající příležitosti, a zamezit tak frustraci. Členské státy by si měly být vědomy zvláštních potřeb traumatizovaných dětí a nezletilých osob bez doprovodu a měly by nabízet sociopedagogickou pomoc. (Město Vídeň se například v rámci stávajících systémů snaží umisťovat děti bez doprovodu do pěstounských rodin.)

6.4 Pro účely rychlého začlenění na trh práce má zásadní význam včasná identifikace vysvědčení, dovedností a kvalifikací a jejich klasifikace. Odborné dovednosti a kvalifikace žadatelů o azyl je třeba zmapovat již na začátku azylového řízení za účasti odborníků na trh práce. Tyto aspekty jsou nezbytně nutné pro cílenou podporu studia jazyka, zahájení školicích kurzů, uznávání odborných kvalifikací, získávání potřebných kvalifikací v sekundárním vzdělávání a trvalé získání vhodného zaměstnání. Zjišťování dovedností však může být velmi složité. Mnoho uprchlíků s sebou nemá ani osobní doklady, natož osvědčení či vysvědčení, jimiž by doložili svou úroveň kvalifikace. Různé členské státy (např. Německo, Rakousko) vytvářejí různé metody testování dovedností a schopností. Středisko Cedefop by se mohlo stát platformou pro vzájemné učení a výměnu osvědčených postupů v této oblasti.

6.5 Azylová řízení jsou často časově náročná a žadatelé jsou v nejisté situaci. Dlouhá období, kdy žadatelé nemohou rozhodovat o vlastním životě, mohou vyvolat psychosociální nestabilitu, ztrátu sebedůvěry a syndrom závislosti, což může bránit nalezení zaměstnání i po získání statusu uprchlíka. Děti jsou takovou situací dotčeny ještě více, neboť potřebují stabilní prostředí. EHSV tudíž vyzývá členské státy, aby v azylových řízeních rozhodovaly co nejdříve. Podle vyjádření OECD⁽⁶⁾ týkajícího se podpory integrace žadatelů o azyl trvá azylové řízení nejkratší dobu v Řecku, Belgii a Dánsku a zahrnuje jazykové kurzy spojené se vzděláváním dospělých a odbornou přípravou pro dané zaměstnání.

⁽⁶⁾ Making Integration Work (Zajistit fungování integrace), 28.1.2016, OECD.

6.6 Pokud jde o předpokládaný hospodářský růst a situaci na trhu práce, mohou se země pokusit zkrátit dobu čekání pro vstup na trh práce. Německo a Maďarsko tak již učinily a Finsko, Belgie a Lucembursko podnikají kroky v tomto směru. Spravedlivé, transparentní a opodstatněné předpisy umožňující přístup žadatelů o azyl na trh práce zamezují nehlášené práci a zvyšují pravděpodobnost kladné reakce u místního obyvatelstva. Současně by lidé, kterým byl udělen status osoby požívající ochrany, měli mít možnost zůstat v hostitelské zemi, pokud jsou začlenění na trh práce nebo do hostitelské společnosti. Je nutné žadatelům o azyl sdělit, že jejich přístup na trh práce závisí na tom, ve které zemi o azyl zažádali. Někteří z nich z neznalosti odjíždějí do jiných členských států v naději, že najdou zaměstnání tam. Ve skutečnosti se ocitají v nezákonné situaci, čemuž by se dalo snadno zabránit, pokud by byli řádně informováni.

6.7 V souvislosti s integrací je velmi důležité bydlení; přijímací střediska řeší okamžitou potřebu zajistit místo k odpočinku (a to často na mnohem delší dobu, než se předpokládalo), ale delší pobyt v těchto zařízeních integraci znesnadňuje. V Rakousku byl vytvořen projekt „Kosmopolis“, jenž má zajistit soukromé bydlení. V nově zastavěné oblasti je určitý počet bytů vyhrazen uprchlíkům, kteří již mají zaměstnání. Aby se předešlo nedorozuměním mezi uprchlíky a dalšími lidmi, kteří zde žijí, bylo v blízkosti vybudováno informační středisko. V Portugalsku umožnil protokol uzavřený mezi magistrátem Lisabonu a portugalskými nevládními organizacemi zajistit pro uprchlíky bydlení a přístup k městským službám poskytujícím odbornou přípravu, vzdělávání a začlenění na trh práce⁽⁷⁾.

6.8 Po kladném vyřízení žádosti o azyl si uprchlíci musí bydlení najít sami. Toto období bývá často velmi složité, neboť stát přestává poskytovat počáteční podporu a uprchlíci si musí hledat zaměstnání stejně jako státní příslušníci přijímající země.

6.9 V této souvislosti hrají zvláštní úlohu veřejné služby zaměstnanosti. V prvé řadě by měly aktivně plnit svou funkci subjektu, jenž usnadňuje hledání trvalého zaměstnání. Musí ale také přijímat rozhodnutí o tom, zda uprchlíci potřebují k úspěšnému zakotvení na trhu práce další kvalifikace. Je nezbytné konstatovat a vzít v potaz skutečnost, že po čtyřech letech pobytu má zaměstnání pouze 25 % uprchlíků a i po deseti letech pobytu tento podíl činí pouze zhruba 50 %⁽⁸⁾. Možností by bylo uzavírat s každým uprchlíkem jednotlivě smlouvu o integraci, v níž by byly stanoveny příslušné kroky (další odborná příprava, počet žádostí atd.), které by musel v zájmu plného začlenění na trh práce podniknout. EHSV zdůrazňuje, že s uprchlíky se na trhu práce musí zacházet stejně jako s místními obyvateli, aby se zabránilo nekalé soutěži a sociálnímu a mzdovému dumpingu. Pokud uprchlík není s to najít si v přiměřeném časovém období zaměstnání, představuje vhodnou alternativu dobrovolná činnost v obecně prospěšných službách. Dobrovolnictví by mohlo podpořit získávání dalších jazykových znalostí a pomoci uprchlíkům začlenit se do společnosti.

6.10 Dobrým příkladem je v této oblasti Německo, které se nedávno rozhodlo zavést průkaz totožnosti speciálně pro žadatele o azyl. Po první registraci se průkaz stane hlavním a povinným nástrojem prokazování totožnosti, který bude propojen s centrální databází obsahující takové údaje, jako je vzdělání dané osoby a její pracovní zkušenosti.

6.11 Mezi uprchlíky i mezi místním obyvatelstvem jsou osoby se zájmem o podnikání a s podnikatelskými dovednostmi. Měli by získat informace a rady ohledně zakládání podniků a nabírání zaměstnanců.

6.12 V Německu a na Slovensku se v současnosti diskutuje o tom, jakým způsobem by uprchlíci s vysokou kvalifikací v oborech, v nichž je nedostatek kvalifikovaných pracovníků, mohli prostřednictvím zrychleného postupu vstupovat na trh práce.

6.13 Uprchlíci potřebují informace o trhu práce obecně, o možnostech odborné přípravy a volných pracovních místech. Vzhledem k tomu, že vysoký podíl uprchlíků je ve studentském věku od 16 do 25 let, je nezbytné poskytovat před zahájením odborné přípravy základní informace či přípravné kurzy v různých pracovních oborech. V Německu zahájily obchodní a průmyslové komory iniciativy, např. rychlé pohovory mezi uchazeči a zaměstnavateli, které mají pomáhat s pracovním umístěním. Tyto komory podporují podniky, které prostřednictvím projektu „Závazek k odborné přípravě“ nabízejí uprchlíkům možnost získat kvalifikace a absolvovat odbornou přípravu. Rovněž se snaží získat dobrovolné sponzory, kteří by poskytovali asistenci uprchlíkům i podnikům, a nabízejí poradenství oběma stranám. Komory také podporují uprchlíky, kteří chtějí založit svůj vlastní podnik.

⁽⁷⁾ [Approaches towards the labour market integration of refugees in the EU \(Přístupy k začleňování uprchlíků na trh práce v EU\)](#), 7.1.2016, EurWORK.

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou č. 6.

6.14 V Rakousku byl zahájen projekt, jehož cílem je najít pro mladé uprchlíky s pomocí veřejné služby zaměstnanosti a školitelů volná učňovská místa. Podpisu oficiální dohody o absolvování učňovské přípravy může předcházet stáž. Mimoto zahájily Rakouské spolkové dráhy (ÖBB) projekt s názvem „Rozmanitost jakožto příležitost“ („Diversität als Chance“) a nabídly 50 uprchlíkům bez doprovodu ve věku 15 až 17 let možnost se vyučit.

6.15 Rakouská spolková hospodářská komora vypracovala v zájmu snadnějšího začlenění vysoce kvalifikovaných migrantů program nazvaný „Odborné vedení pro migranty“, jenž byl rozšířen a je dostupný i vysoce kvalifikovaným uprchlíkům. Poradci jsou velmi dobře začlenění na rakouském trhu práce a pomáhají migrantům při hledání zaměstnání tím, že jim poskytují informace, nebo dokonce i přístup ke svým profesním kontaktům. Tento program pomáhá také předcházet kulturním nedorozuměním.

6.16 V řadě členských států se o uprchlíky starají tzv. „Refugee Buddies“ (kamarádi uprchlíků). Dobrovolně se zapojují do činnosti nejrůznějších organizací a pravidelně se setkávají s konkrétním uprchlíkem, aby navázali osobní vztahy. Takový přístup je o to důležitější, že značný počet uprchlíků jsou nezletilé osoby bez doprovodu, které přišly bez rodiny. Tito kamarádi by také mohli vystupovat jako zastánci uprchlíků a vylepšit tak představu, která o uprchlících v dané zemi panuje.

6.17 Organizace sociálních partnerů v některých členských státech (např. ve Španělsku, Francii, Německu, České republice, Rakousku) vyzvaly svou vládu, aby efektivněji usilovala o integraci uprchlíků. Ve Španělsku se součástí politik týkajících se každoročního plánu v oblasti zaměstnanosti stalo další opatření zaměřené konkrétně na začleňování uprchlíků na trhu práce.

6.18 Dánsko za tímto účelem uplatňuje tzv. fázový model: v první fázi (trvající čtyři až osm týdnů) jsou zjišťovány schopnosti jednotlivých uprchlíků a poskytovány hodiny dánštiny. V druhé fázi (26–52 týdnů) uprchlík absolvuje stáž v některém podniku (zaměstnavatel nenese žádné náklady) a další hodiny dánského jazyka. Poté je uprchlík připraven nastoupit do zaměstnání, přičemž mzdové náklady jsou subvencovány. Efektivní provádění takových modelů by mělo podporovat vytváření dalších pracovních příležitostí a předcházet vytěšňování místního obyvatelstva (bez efektu „otáčivých dveří“).

6.19 Aby byla zajištěna spravedlivá soutěž, musí být pracovní podmínky, včetně podmínek mzdových, zcela dodržovány bez ohledu na státní příslušnost či status pracovníka (zásada *lex loci laboris*). Členské státy musí k prosazování této zásady zajistit účinná opatření, mechanismy a správní kapacity. Odborové svazy podporují uprchlíky a migrující pracovníky bez dokladů v nárokování jejich práv („Ecole des solidarités“ – Belgie, „UNDOK“ – Rakousko).

7. Financování integrace uprchlíků

7.1 EHSV upozorňuje, že má-li mít jakékoli opatření trvale kladný dopad na naši společnost, musí být náležitě financováno. Pro úspěšné trvalé začlenění uprchlíků je nutné vyvinout v rámci Junckerova plánu i mimo něj intenzivnější úsilí při vynakládání investic na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti. Další investice do integračních opatření a sociální investice by měly stejnou měrou směřovat k místnímu obyvatelstvu i k uprchlíkům, aby byly pokryty zvláštní potřeby každé cílové skupiny. EHSV konstatuje, že daň z finančních transakcí může mít na veřejné finance pozitivní dopady, neboť zaručuje spravedlivější příspěvky finančního sektoru. Vzhledem k výjimečným okolnostem a v souladu s Paktem o stabilitě a růstu by dodatečné náklady na přijímání uprchlíků neměly být po důkladném prozkoumání započítávány do schodků veřejných financí členských států⁽⁹⁾.

7.2 Členské státy, které přijímají uprchlíky a migranty jako první, tzn. Itálie, Malta, Španělsko a Řecko, by měly dostávat přímou finanční pomoc na každého uprchlíka či migranta, aby mohly důkladně a rychle vyřizovat žádosti o azyl, nebo zajistit repatriaci, nejsou-li splněny podmínky pro poskytnutí azylu. Členské státy, které se rozhodnou integrovat do své společnosti více uprchlíků, než si žádá zásada solidarity, by měly mít možnost získat finanční pomoc od EU.

⁽⁹⁾ Prohlášení EHSV o uprchlících.

7.3 Je třeba navýšit finanční prostředky Azylového, migračního a integračního fondu, aby se dosáhlo lepší spolupráce s členskými státy při financování integrace uprchlíků, zejména co se týče programů prováděných místními orgány a nevládními organizacemi. Měly by být dostatečně navýšeny i prostředky v rámci Evropského sociálního fondu na podporu sociálního začlenění uprchlíků, rovnosti žen, podniků a začleňování uprchlíků na trh práce, což vyžaduje dialog a spolupráci se sociálními partnery. Kromě toho by měly být z fondu pro regionální rozvoj poskytnuty dodatečné prostředky městským oblastem, které provádějí nezbytná opatření pro přijímání a integraci uprchlíků.

7.4 Je třeba prozkoumat další možnosti mezinárodní spolupráce v oblasti financování integrace uprchlíků, zejména v součinnosti s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a s Mezinárodní organizací pro migraci.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vnější rozměr energetické politiky EU

(2016/C 264/04)

Zpravodaj: Vitas MAČIULIS

Dne 16. prosince 2015 se předsednictví Rady Evropské unie, v souladu s článkem 262 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodlo konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor na téma

Vnější rozměr energetické politiky EU.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 28. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 143 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení: Směrem ke konsolidované a odolné vnější energetické politice v EU

1.1 Energie je nedílnou součástí mezinárodní politiky a v současné době zaujímá v programu EU přední místo. Vzhledem k tomu, že některé mezinárodní subjekty se snaží využívat energii jako nástroj k dosažení politických cílů, je v zájmu občanů Evropské unie, aby EU byla v otázkách energetiky i nadále ostražitá.

1.1.1 Pro vnější rozměr energetiky mají prvořadý význam tři faktory: diverzifikace, jednotné vystupování a náležitě rozvinutý vnitřní energetický systém.

1.2 Pro vnější energetickou politiku má zásadní význam diverzifikace zdrojů energie, dodavatelů a přepravních tras v EU. Jak se zdůrazňuje ve strategii EU pro energetickou unii, je jedním z klíčových problémů EU to, že více než polovina spotřebované energie pochází z dovozu, který je třeba zabezpečit prostřednictvím spolehlivých obchodních politik.

1.2.1 Okruh dovozců energie musí být soustavně rozšiřován vyhledáváním nových, spolehlivých a předvídatelných dodavatelů energie a navazováním dialogu s nimi.

1.2.2 Nové významné projekty v oblasti infrastruktury, které mají přispět k dosažení diverzifikace, by měly splňovat cíle strategie energetické unie a měly by být plně v souladu s *acquis* EU. Měly by být rovněž plně v souladu s cílem rozvoje decentralizovaného energetického systému, v němž hrají prvořadou roli obnovitelné zdroje energie.

1.2.3 Je třeba pobízet ke spolupráci mezi představiteli soukromého sektoru a politického světa, aby byly identifikovány nejvhodnější způsoby a partneři pro rozvoj vnější energetické politiky. Vždy by se mělo přihlížet k otázce bezpečnosti a udržitelnosti dodávek energie.

1.3 Navzdory rozdílné skladbě zdrojů energie, struktuře dovozu energie a odlišným tradičním partnerům členských států je nutné usilovat o jednotné vystupování. Klíčovým předpokladem silného vnějšího rozměru je společný vnitřní postoj EU.

1.3.1 EHSV vyzývá členské státy, aby koordinovaly své individuální zájmy v oblasti energetiky a neustále zachovávaly vzájemnou solidaritu a transparentnost.

1.3.2 EHSV vítá návrh Komise ze dne 16. února 2016, kterým se posiluje stávající mechanismus výměny informací o mezivládních dohodách a nezávazných nástrojích.

1.3.3 Důležitým bodem vnější energetické politiky EU by měly být společné normy v oblasti životního prostředí a jaderné bezpečnosti při realizaci energetických projektů v zemích sousedících s EU. Je třeba omezit nákup energie ze zemí, které tyto normy nedodržují.

1.4 Silný vnitřní energetický systém je základním předpokladem pro snížení vnějšího dopadu: jedním z hlavních rozměrů energetické unie je vytvoření plně funkčního a transparentního vnitřního trhu EU s energií. Jeho přímým výsledkem by byl účinnější přístup EU k vnějším energetickým otázkám.

1.4.1 Je nutné vybudovat všechny nezbytné součásti energetické infrastruktury, aby bylo možné optimalizovat a zefektivnit dovoz zdrojů energie do EU.

1.4.2 EHSV zdůrazňuje, že je třeba plně začlenit energetické sítě a systémy všech členských států do vnitřního trhu EU a zajistit jejich plnou synchronizaci.

1.4.3 Je nutné vytvořit rovné podmínky pro evropské a mimoevropské výrobce energie, aby tak zůstala zachována konkurenceschopnost výrobců energie v EU.

1.4.4 EHSV žádá, aby při koncipování a provádění vnější energetické politiky EU byla zohledněna nutnost zajistit pro průmysl EU – zejména pro jeho energeticky náročná odvětví – konkurenceschopné, stabilní a předvídatelné dodávky energie, aby mohl fungovat za rovných podmínek se svými mezinárodními konkurenty.

1.5 Prozíravá energetická politika, která by přispěla k dosažení vnějších cílů EU, včetně cílů stanovených v dohodě uzavřené na konferenci COP 21, by měla být v prvé řadě založena na systematickém zohledňování cílů politiky EU v oblasti klimatu a globálních snah mezinárodního společenství omezit narušení klimatu, a to zejména tím, že bude rozvíjet tři klíčové faktory: obnovitelné zdroje energie, energetickou účinnost a výzkum a vývoj.

1.5.1 Obnovitelné zdroje energie mají zásadní význam pro zvýšení bezpečnosti dodávek energie a snížení závislosti na dovozu.

1.5.2 EU by měla učinit vše pro to, aby si v této oblasti udržela vedoucí postavení.

1.5.3 Energetická účinnost je jedním ze základních předpokladů pro snížení spotřeby energie v EU a tím i pro snížení množství dovážené energie. Z tohoto důvodu hraje zásadní roli snížení výdajů soukromých a komerčních spotřebitelů za energii.

1.6 Je nutné vyčlenit na výzkum a vývoj dostatečné prostředky, čímž by se posílila účinnost a snížily náklady na výrobu energie. V této souvislosti je samozřejmě rovněž důležitá mezinárodní spolupráce.

1.7 Vzhledem k tomu, že energie by měla být dostupná pro spotřebitele a měla by podporovat konkurenceschopnost průmyslu, EHSV vyzývá Komisi a vnitrostátní vlády, aby rozsáhle zapojily občanskou společnost, sociální partnery a spotřebitelské organizace. Z tohoto důvodu EHSV žádá, aby byl zahájen evropský energetický dialog a aby bylo vytvořeno evropské energetické fórum, do nichž budou zapojeny všechny zainteresované strany. Má to klíčový význam pro vytvoření inteligentní, účinné a udržitelné vnější energetické politiky EU.

1.7.1 EHSV musí mobilizovat své mezinárodní orgány, aby se mohl aktivně podílet na vytváření účinné a odolné vnější energetické politiky EU.

2. Důvody pro vypracování stanoviska

2.1 Energetické otázky teprve nedávno zaujaly důležité místo v politické diskusi v EU a staly se jednou z priorit na programu Evropské komise. EHSV se rovněž zabývá oblastí vnějšího rozměru energetiky a vydal již k tomuto tématu řadu stanovisek ⁽¹⁾.

2.2 S ohledem na rostoucí závislost EU na dovozu energie, zejména ropy a zemního plynu, se vnější rozměr energetické politiky EU stává stěžejním pro podpoření bezpečnosti dodávek energie.

2.2.1 Více než polovina (53,2 %) hrubé domácí spotřeby energie v EU pochází z dovozu. EU dováží 44,2 % tuhých paliv (z nichž více než polovinu tvoří černé uhlí), 87,4 % ropy a ropných produktů a 65,3 % zemního plynu (údaje Eurostatu, 2013).

2.2.2 Tyto údaje jednoznačně ukazují rozsah závislosti EU na obchodování s dodavateli ze třetích zemí. V případě, že se některý z dodavatelů projeví jako nespolehlivý či nepředvídatelný nebo že není řádně udržována infrastruktura, tedy může dojít k vážnému narušení bezpečnosti dodávek energie v celé EU.

3. Význam diverzifikace ve vnějších vztazích v oblasti energetiky

3.1 EU by měla hledat nové příležitosti pro spolupráci a měla by upevnit stávající partnerství se třetími zeměmi v oblasti energetiky, co se týče diverzifikace zdrojů, dodavatelů a přepravních tras.

3.2 V blízké budoucnosti zůstane Rusko pravděpodobně i nadále hlavním partnerem EU v oblasti dovozu energie. Týká se to především plynovodů.

3.2.1 Pro Rusko je klíčovou prioritou přinejmenším si udržet svou výhodnou pozici na trhu s energií v EU, která je jeho největší vývozní destinací v oblasti energií a současně velmi spolehlivým zákazníkem.

3.2.2 Projekt plynovodu Nord Stream II je v současné době jedním z hlavních bodů ruského energetického programu a jeho cílem je zvýšit vývoz zemního plynu do EU. V EU zaznívají obavy, zda tento projekt není v rozporu se strategií energetické unie EU v oblasti diverzifikace dodávek zemního plynu. EHSV zastává názor, že nejdůležitější úlohou Komise je provést důkladné posouzení projektu Nord Stream II a jeho souladu s *acquis* EU, včetně třetího energetického balíčku, a s cíli strategie energetické unie, zejména pokud jde o diverzifikaci zdrojů energie, dodavatelů a přepravních tras.

3.2.3 Při formulování společného postoje EU k projektu Nord Stream II je třeba vzít v úvahu zájmy všech členských států. Při rozhodování by neměla být jediným činitelem obchodní hlediska, zejména vzhledem ke sklonu Ruska využívat energii jako nástroj geopolitických cílů.

⁽¹⁾ 1) Stanovisko EHSV k tématu Příspěvek občanské společnosti k přezkumu strategie EU pro Střední Asii, Úř. věst. C 242, 23.7.2015, s. 1.

2) Stanovisko EHSV k tématu Strategický rámec energetické unie, Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 84.

3) Stanovisko EHSV k tématu Energetika – faktor rozvoje a prohloubení procesu přistoupení na západním Balkáně, Úř. věst. C 32, 28.1.2016, s. 8.

4) Stanovisko EHSV k tématu Zajištění dovozu základních statků do EU prostřednictvím stávající obchodní politiky EU a souvisejících politik, Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 47.

5) Stanovisko EHSV k tématu Mezivládní dohody mezi členskými státy a třetími zeměmi v oblasti energetiky, Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 65.

6) Stanovisko EHSV k tématu Zapojení občanské společnosti do vytvoření budoucího evropského energetického společenství, Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 15.

7) Stanovisko EHSV k tématu Vnější rozměr energetické politiky Evropské unie, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 8.

3.3 Cenným partnerem EU na mezinárodní scéně je Norsko, s nímž má EU společné politické priority, a to i v odvětví energetiky. Norsko je jakožto členský stát Dohody o Evropském hospodářském prostoru součástí vnitřního trhu EU.

3.3.1 Význam Severní dimenze pravděpodobně poroste, stejně jako spolupráce v severních oblastech, pokud jde o ložiska ropy a zemního plynu v Severním ledovém oceánu. Měl by však být kladen zvláštní důraz na citlivé environmentální otázky, pokud a až začnou podniky vážně zkoumat potenciální zdroje v této oblasti.

3.4 Spolupráce EU v oblasti energetiky s partnery v jižním a východním Středomoří získala nový impuls díky nedávnému zřízení regionálních platform pro oblasti zemního plynu, elektřiny, obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti. Tyto platformy by měly sehrát klíčovou roli při podpoře a prohlubování spolupráce v oblasti energetiky.

3.5 Evropská unie se zavázala k vytvoření trvalých a stabilních vztahů s regionem Střední Asie, který považuje za strategicky významnou oblast bohatou na zdroje energie. Jak je uvedeno v závěrech Rady pro zahraniční věci o strategii EU pro Střední Asii ze dne 22. června 2015, Evropská unie vyzývá k posílení energetických vazeb, které by přispěly k oboustranné bezpečnosti dodávek energie.

3.6 Napojení oblasti Kaspického moře na trh EU prostřednictvím jižního koridoru pro přepravu plynu otevře nové možnosti pro obchod se zemním plynem a přispěje k dosažení cíle EU v oblasti diverzifikace. Hlavní součástí propojení bude tvořit transanatolský plynovod společně s transjadranským plynovodem.

3.7 Vztahy s USA v oblasti energetiky jsou pro EU stále důležitější, jak dokládá Rada pro energetiku EU–USA. USA v současné době zažívá období levného plynu v důsledku nekonvenční produkce plynu. Evropská unie by měla využít příležitosti a podpořit rozvoj transatlantického obchodu se zkapalněným zemním plynem (LNG), neboť by to podstatně přispělo k diverzifikaci dodávek energie.

3.7.1 Transatlantické partnerství v oblasti obchodu a investic (TTIP) by se mohlo stát významným nástrojem mimo jiné na podporu bezpečnosti dodávek energie v transatlantickém prostoru. EHSV naléhavě vyzývá smluvní strany, aby v rámci dohody věnovaly veškeré úsilí náležitému vyřešení energetických otázek.

3.8 Bezpečnost dodávek energie v EU úzce souvisí se záležitostmi energetiky v jejím sousedství, z čehož plyne, že EU by měla i nadále postupovat v úzké součinnosti se svými sousedy a rozšiřovat oblast vzájemně prospěšné spolupráce.

3.8.1 EHSV vyzývá Komisi, aby dále posílila Energetické společenství, zejména co se týče provádění energetického *acquis* EU ve vztahu ke smluvním stranám⁽²⁾.

3.8.2 Hlavním cílem Energetického společenství je rozšíření vnitřního trhu EU s energií. EU musí nadále posilovat spolupráci se sousedními zeměmi a jejich občanskou společností s cílem vytvořit skutečně celoevropský trh s energií. EHSV vítá návrh nařízení Komise o bezpečnosti dodávek s přímým zapojením zemí Energetického společenství.

3.9 Po zrušení mezinárodních sankcí vůči Íránu musí EU využít příležitosti a obnovit s ním vztahy v oblasti energetiky vzhledem k potenciální úloze, kterou Írán může sehrát v diverzifikaci zdrojů dodávek energie do EU.

3.10 EU by také měla uspořádat zintenzivnit úsilí o posílení stabilního partnerství s tak odlišnými, avšak důležitými třetími zeměmi, jako jsou Kanada, Turecko a Alžírsko. EHSV je potěšen tím, že byl s těmito zeměmi v roce 2015 navázán dialog na vysoké úrovni o energetice.

⁽²⁾ Smluvní strany – Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Moldavsko, Černá Hora, Srbsko a Ukrajina.

3.11 Energetický rozměr by měl být náležitě zohledněn v obchodních dohodách se třetími zeměmi. Kromě toho musí být energetické dohody s dodavateli ze třetích zemí plně v souladu s právními předpisy EU a zásadami bezpečnosti dodávek energie.

4. Důležitost jednotného vystupování a jednotný přístup k energetickým otázkám

4.1 Dne 20. července 2015 schválila Rada pro zahraniční věci Akční plán diplomatické činnosti v oblasti energetiky na podporu vnějšího rozměru strategie energetické unie. Cílem tohoto plánu je posílit společný postoj tak, aby EU mohla vystupovat jednotně v zásadních energetických otázkách a dosáhnout cílů v oblasti energetiky v duchu solidarity a společného zájmu, a aby nedošlo k opětovnému převedení energetické politiky do působnosti členských států.

4.1.1 Klíčovým rozměrem akčního plánu diplomatické činnosti v oblasti energetiky je diplomatická podpora diverzifikace zdrojů energie, dodavatelů a přepravních tras, posílení spolupráce s tranzitními zeměmi (zejména s Ukrajinou) a klíčovými partnery ze třetích zemí v oblasti energetiky, další posílení Energetického společenství a zachování strategického zapojení EU do vícestranných iniciativ souvisejících s energetikou.

4.2 Rozhodnutím, které přijaly Parlament a Rada dne 25. října 2012, byl zřízen mechanismus výměny informací o mezivládních dohodách, který má zajistit právní jasnost a transparentnost dohody a její soulad s právem EU. V únoru 2016 Komise předložila návrh na posílení stávajícího mechanismu.

4.2.1 EHSV vítá snahy o zajištění právního souladu a transparentnosti dohod mezi EU a třetími stranami ⁽³⁾, a proto by posílení stávajícího mechanismu výměny informací podpořil.

4.3 EU by měla i nadále usilovat o prosazování a neustálé zlepšování standardů v oblasti životního prostředí a jaderné bezpečnosti ve třetích zemích.

4.3.1 Zvláštní pozornost je třeba věnovat jaderným elektrárnám, které třetí země staví v blízkosti hranic EU (například jaderná elektrárna Astraviec v Bělorusku, která podle zjištěných poznatků nesplňuje ustanovení úmluvy z Espoo). EU by ve vztahu ke třetím stranám měla klást důraz na skutečnost, že je třeba zajistit všestrannou bezpečnost těchto projektů v souladu s Úmluvou o jaderné bezpečnosti Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE) a dalšími příslušnými mezinárodními dohodami. Komise by měla zvýšit své úsilí, aby zajistila, že země, které souhlasily s provedením zátěžového testu jaderných elektráren podle pravidel EU, tento svůj závazek co nejdříve splní. Kromě toho by se měl omezit přístup nebezpečných elektráren na trh s energií v EU.

5. Dopad silného vnitřního energetického systému

5.1 Příмым výsledkem silného vnitřního energetického systému je upevnění vnější pozice. Z tohoto důvodu by se EU měla snažit zefektivnit svůj vnitřní přístup k energetickým otázkám.

5.2 Strategie energetické unie je jednou z prioritních iniciativ zaměřených na upevnění společné reakce EU na problémy v oblasti energetiky. Vzhledem k tomu, že se o bezpečnost dodávek energie opírá hospodářská a sociální prosperita EU, se její zajištění stalo kolektivním úkolem členských států, výrobců energie, spotřebitelů, tranzitních zemí a mezinárodního společenství, kteří jsou všichni součástí dnešních globalizovaných trhů s energií.

5.2.1 Jedním z klíčových pilířů energetické unie je zlepšení vzájemných propojení mezi členskými státy a plné provedení *acquis* vnitřního trhu s energií. Úplná integrace vnitřního trhu EU posílí konkurenci mezi dodavateli energie, což pak přinese lepší ceny konečným spotřebitelům.

⁽³⁾ Viz poznámka pod čarou 1, bod 5.

5.2.2 Skutečnost, že je LNG v celosvětovém měřítku stále dostupnější, skýtá EU nové příležitosti k diverzifikaci dodávek zemního plynu. Z tohoto důvodu je třeba posílit a rozvinout vnitřní infrastrukturu LNG. V souvislosti s tím EHSV vítá strategii pro ukládání LNG a zemního plynu, kterou přijala Komise v únoru 2016.

5.2.3 Úplná integrace EU vyžaduje odstranění „energetických ostrovů“. EHSV zdůrazňuje, že je třeba plně začlenit energetické sítě a soustavy všech členských států do vnitřního trhu EU, a to jak rozvojem fyzické infrastruktury pro připojení distribučních soustav, tak také konečným vyřešením otázky synchronizace tří pobaltských států⁽⁴⁾, protože provoz jejich elektrizačních soustav v současné době závisí na provozovateli ze třetí země (Rusko).

5.2.4 Musí zůstat zachována konkurenceschopnost výrobců energie v EU. Je třeba vytvořit rovné podmínky pro evropské a mimoevropské výrobce energie s cílem zajistit, že budou všichni účastníci trhu s energií dodržovat pravidla hospodářské soutěže v EU.

6. Prozíravá energetická politika jakožto významný faktor vnějšího rozměru

6.1 Obnovitelné zdroje energie představují pro EU přímou příležitost, jak nejen snížit svou závislost na dovážených fosilních palivech, ale také zajistit udržitelnější domácí výrobu energie. EHSV považuje rozvoj obnovitelných zdrojů energie za jeden z nejdůležitějších kroků na cestě k bezpečnější energetické budoucnosti. EU by se však neměla spoléhat na předchozí úspěchy a měla by učinit vše pro to, aby si v této oblasti udržela vedoucí postavení. Mimoto by měli představitelé EU vybízet třetí země k tomu, aby si v oblasti energie z obnovitelných zdrojů stanovily ambiciózní cíle.

6.1.1 EU už nyní uvažuje v horizontu přesahujícím rok 2020 a stanovila ještě ambicióznější cíle pro rok 2030. Dosažení společného cíle nejméně 27 % podílu energie vyrobené z obnovitelných zdrojů by ze strany členských států vyžadovalo prohloubení spolupráce na regionální úrovni, což by vedlo k dalšímu posílení odvětví energetiky v EU.

6.1.2 V souvislosti se zmírněním změny klimatu vítá EHSV uzavření dohody na konferenci COP 21 a závazek EU snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů alespoň o 40 % (oproti úrovni emisí z roku 1990), který je stanoven v rámci politiky v oblasti klimatu a energetiky. EU by měla své partnery nejen pobízet, aby se v této oblasti aktivně angažovali, ale měla by jim také v případě potřeby poskytovat praktickou pomoc.

6.1.3 Ke splnění cílů EU v oblasti klimatu a energetiky by přispěla decentralizovaná výroba energie a energetická družstva. Umožňují zapojit širší společnost do úsilí o energetickou nezávislost a bezpečnost dodávek energie v příslušných zemích, jakož i v celé EU. Proto by měly být přijaty osvědčené postupy nákladově efektivní vlastní výroby a spotřeby.

6.2 Energetická účinnost je rovněž jedním z přímých způsobů, jak řešit problém vysokých objemů dovozu energie do EU. V rámci EU byl stanoven cíl zlepšit do roku 2030 energetickou účinnost alespoň o 27 % (stejný cíl jako v případě podílu obnovitelných zdrojů energie), přičemž Evropská komise intenzivně usiluje o uplatňování zásady „energetická účinnost v první řadě“. Energetická unie bude pak i nadále podporovat lepší přístup k nástrojům financování v oblasti energetické účinnosti, zejména v dopravě a ve stavebnictví, a vybízet členské státy, aby v rámci svých vlastních politik na energetickou účinnost kladly přednostní důraz.

6.3 Vyčlenění dostatečných prostředků na výzkum a vývoj má zásadní význam pro to, aby byl udržen technologický pokrok v oblasti výroby energie a inteligentní distribuce. Je to důležité zejména u energie z obnovitelných zdrojů, aby její výroba začala být úsporná a spolehlivá. Kromě toho je třeba pokračovat v rozvoji špičkových technologií, jako je využívání vodíku, palivových článků a jaderné fúze k výrobě energie.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 84.

6.4 EHSV naléhavě vyzývá EU, aby s pomocí opatření a iniciativ zaměřených na rozšíření finanční, technické a právní pomoci zaujala vedoucí postavení při udržitelném řešení energetických otázek v rozvojových zemích. Hlavním nástrojem pro rozšiřování spolupráce s rozvojovými zeměmi by měla být podpora vzdělávání a odborné přípravy v souvisejících oblastech.

7. Aktivní zapojení občanské společnosti do vnějších energetických otázek

7.1 Vzhledem k tomu, že spotřebitelé očekávají, že energie bude dostupná a bude podporovat konkurenceschopnost průmyslu, EHSV vyzývá Komisi a vnitrostátní vlády, aby zapojily občanskou společnost, sociální partnery a spotřebitelské organizace do záležitostí energetiky a aby udržovaly otevřený dialog. Významně by to přispělo k lepšímu pochopení současných problémů v oblasti energetiky.

7.1.1 Energetická chudoba představuje celosvětový problém, který nelze přehlížet ani ve vnitřních, ani vnějších energetických politikách EU. Pomoc je třeba poskytnout zejména těm, kdo jsou ohroženi nejvíce.

7.2 Občanská společnost by měla projevit větší iniciativu při koncipování energetické politiky. EHSV vítá společné prohlášení o energetice, které bylo podepsáno v rámci platformy občanské společnosti EU-Ukrajina dne 11. února 2016 a jehož cílem je posílit úlohu občanské společnosti a formulovat doporučení příslušným orgánům v otázkách právního státu.

7.2.1 Energetické otázky musí být zařazovány na program mezinárodních setkání EHSV a musí se stát důležitým tématem diskuse s občanskou společností partnerských zemí.

V Bruselu dne 28. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

516. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ESHV VE DNECH 27. A 28. DUBNA 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize o retailových finančních službách – Kvalitnější produkty, větší výběr a více příležitostí pro spotřebitele a podniky

[COM(2015) 630 final]

(2016/C 264/05)

Zpravodajka: Milena ANGELOVA

Dne 10. prosince 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

zelené knihy o retailových finančních službách – Kvalitnější produkty, větší výběr a více příležitostí pro spotřebitele a podniky

[COM(2015) 630 final].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 191 hlasy pro, 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá záměr, který dala Komise najevo zveřejněním uvedené zelené knihy, a skutečnost, že přikročila k činům a má náročný program provádění akčního plánu pro vytváření unie kapitálových trhů ⁽¹⁾.

1.2 EHSV podporuje myšlenku Komise snažit se usnadnit přeshraniční průnik retailových finančních služeb a možnosti spotřebitelů měnit poskytovatele. Taková opatření by měla zajistit konkurenceschopnější strukturu trhu a zvýšit pohodlí spotřebitelů finančních služeb, a to i podporou rovného přístupu k mimosoudním mechanismům ke zjednání nápravy v jednotlivých členských státech ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 133, 14.4.2016, s. 17.

⁽²⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 93 a Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 99. Situace by nyní měla být lepší, neboť členské státy měly provést směrnici o alternativním řešení sporů Úř. věst. L 165, 18.6.2013, s. 63 a Úř. věst. L 165, 18.6.2013, s. 1.

1.3 EHSV vítá přístup, který Komise v zelené knize uplatňuje a který spočívá ve snaze hledat vhodné politiky pro podněcování obou stran trhu s retailovými finančními službami: nabídky a poptávky.

1.4 EHSV podporuje myšlenku, že kdykoli to je možné, měli by mít spotřebitelé možnost srovnat různé produkty, aby mohli přijímat informovaná rozhodnutí. V tomto ohledu EHSV plně podporuje směrnici o trzích finančních nástrojů (MiFID) II (současně stále připravuje své stanovisko k nedávno navrženým přezkumům⁽³⁾) a nařízení o strukturovaných retailových investičních produktech a pojistných produktech s investiční složkou, které vyžadují větší transparentnost a zveřejňování informací⁽⁴⁾.

1.5 Jedním z cílů zelené knihy je zmenšit roztržičnost trhu retailových finančních služeb. V této věci by EHSV chtěl poukázat na to, že neexistují žádné naprosto spolehlivé důkazy o tom, že cenové rozdíly jsou způsobeny jen selháním trhu v rámci EU. Ceny produktů a služeb ovlivňují i vnitrostátní a místní faktory, a kvůli tomu je harmonizace cen mezi členskými státy obtížnější. Například pojistné ze smlouvy na pojištění auta spotřebitele v jednom členském státě a rovnocenné pojistné v jiném členském státě mohou být naprosto odlišná v důsledku koeficientu škodných událostí, jenž vychází z počtu nehod nebo počtu případů podvodů v každé z uvedených zemí. Podobně se mohou v různých členských státech lišit úrokové sazby u spotřebitelských úvěrů v závislosti na úrovni nedobytných pohledávek. Tyto místní faktory jsou v zelené knize správně zmíněny, zasluhují si však další analýzu. EHSV proto pozorně očekává výsledky konzultace a vyzývá Komisi, aby dále hledala další důkazy o nedostatečné hospodářské soutěži a jasnější důvody pro vysvětlení zjištěných cenových rozdílů. Na toto šetření by se měla zaměřit i v posouzení dopadů, které bude provedeno před očekávanými návrhy právních předpisů.

1.6 Současně chce EHSV zdůraznit, že mnoho problémů, na které upozorňovala zelená kniha o maloobchodních finančních službách z roku 2007⁽⁵⁾, zůstává platných i o osm let později v současné zelené knize. EHSV tuto předešlou zelenou knihu celkově podpořil⁽⁶⁾ a ocenil opatření, která byla provedena s cílem nalézt určitá praktická řešení⁽⁷⁾. I přes určité pozitivní výsledky však byl pokrok omezený a problémy týkající se fungování jednotného trhu retailových finančních služeb přetrvávají. Podle názoru EHSV je tudíž zapotřebí výsledky konzultací týkajících se stávající zelené knihy tentokrát přeměnit v ambicióznější program, který dlouhotrvající problémy překoná.

1.7 Zelená kniha se zabývá širokou škálou finančních produktů, u nichž všech není možné současně poskytnout větší výběr a více příležitostí. Je jasné, že pro ně bude zapotřebí stanovit priority a časové rámce. EHSV navrhuje, aby byly výsledky postupu konzultace přednostně uplatněny na jednodušší produkty, u nichž mají místní faktory relativně menší význam. Proces tvorby jednotného trhu pro finanční produkty tak získá dynamiku a důvěru. Příklady těchto produktů by mohly být platební služby, celoevropské penzijní produkty, spořicí účty, pojištění automobilů a životní pojištění. Jeden z prvních kroků by mohl spočívat v uplatnění systému bonus/malus v pojištění automobilů ve všech členských státech, neboť tento systém snižuje význam místních faktorů a zajišťuje užší vazbu pojistného na profily jednotlivců. V daném časovém rámci by měly následovat produkty, jako jsou hypoteční úvěry, spotřebitelské půjčky, pojištění profesní odpovědnosti a správa aktiv.

1.8 Ačkoli zelená kniha klade důraz hlavně na digitální technologie, EHSV spatřuje dva důležité faktory větší přeshraniční poptávky po produktech, k nimž by se mělo přihlédnout:

- finanční vzdělávání je zcela jasně klíčovým aspektem pro uchování důvěry ve finanční systém a zajištění zodpovědné spotřeby finančních produktů. Své stanovisko k této záležitosti již EHSV vyjádřil⁽⁸⁾;
- finanční poradenství musí být na úrovni EU správně regulováno a musí být staven jasný rozdíl mezi poradenstvím a marketingem. Za tímto účelem si rovněž zaslouží pozornost služby poskytované nezávislými makléři.

⁽³⁾ COM(2016) 56 final; COM(2016) 57 final; Úř. věst. L 173, 12.6.2014, s. 1; Úř. věst. L 257, 28.8.2014, s. 1.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 80.

⁽⁵⁾ COM(2007) 226 final.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 1.

⁽⁷⁾ Úř. věst. L 257, 28.8.2014, s. 214; Úř. věst. L 60, 28.2.2014, s. 34; Úř. věst. L 337, 23.12.2015, s. 35; Úř. věst. L 26, 2.2.2016, s. 19; Úř. věst. L 173, 12.6.2014, s. 349.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 24.

1.9 EHSV se domnívá, že je naprosto nezbytné vynaložit veškeré úsilí na to, aby se předešlo novému otevírání nedávno přijatých směrnic (např. směrnice o platebních službách 2 a směrnice o hypotečních úvěrech ⁽⁹⁾). Je třeba poskytnout určitý čas na účinné uplatňování opatření a zavádění nových regulačních opatření by mělo být uskutečňováno obezřetně, aby finanční trhy nebyly nadměrně regulovány.

2. Cíl zelené knihy. Předchozí práce Komise a EHSV týkající se retailových finančních služeb

2.1 Evropská komise zveřejnila zelenou knihu v souvislosti s akčním plánem pro vytváření unie kapitálových trhů ⁽¹⁰⁾ s cílem zkoumat, jak lze evropský trh retailových finančních služeb, zejména pojištění, úvěrů, plateb, běžných a spořicíh účtů a jiných retailových investičních produktů, dále otevírat a přinášet tak lepší výsledky pro spotřebitele a podniky, a přitom udržet odpovídající úroveň ochrany spotřebitele a ochrany investorů na evropské i vnitrostátní úrovni.

2.2 Zelená kniha se intenzivně věnuje reakci na výzvy spojené s digitalizací, jež může přispět ke snížení cen a zlepšení srovnatelnosti produktů, čímž se posílí postavení spotřebitelů při jejich finančním rozhodování. V dlouhodobém horizontu by měla digitalizace umožnit podnikům, aby své produkty učinily dostupnými kdekoli v Unii, čímž se jednotný evropský trh přiblíží svému uskutečnění.

2.3 Další důležitou otázkou, kterou zelená kniha nastoluje, je způsob budování důvěry, neboť tento prvek má zásadní význam pro rozšiřování jednotného trhu retailových finančních služeb. V zájmu dosažení těchto cílů se dokument zabývá otázkou, jak učinit služby a produkty srozumitelnějšími.

2.4 Zelená kniha rovněž zkoumá, jakým způsobem by bylo možné přispět k tomu, aby jednotný trh s finančními službami způsobil v životě lidí v EU konkrétní zlepšení a aby vytvářel nové tržní příležitosti pro dodavatele, a tak podporoval růst evropského hospodářství a napomáhal vytváření pracovních míst.

3. Poznámky k současnému stavu trhů retailových finančních služeb

3.1 EHSV je přesvědčen, že roztržičnost trhů retailových finančních služeb, kterou zelená kniha zdůrazňuje, je způsobena společným vlivem vnitrostátních a místních faktorů na ceny produktů a služeb (právními, regulačními a kulturními specifiky a specifiky veřejných systémů sociální ochrany) a zároveň problémy na straně poptávky i nabídky na trhu, přičemž problémy na straně poptávky a nabídky na trhu bude nutné v budoucnosti řešit.

3.2 Hlavními problémy na straně nabídky jsou:

- neopodstatněné nebo zbytečné rozdíly ve vnitrostátních předpisech v důsledku gold-platingu a vnitrostátních tradic a specifik a další vnitrostátní rozdíly ve faktorech, které ovlivňují náklady na podnikání;
- problémy při přeshraničním ověřování totožnosti zákazníků a zdrojů jejich finančních prostředků;
- problémy při přeshraničním hodnocení majetku zákazníků a vymáhání kolaterálů;
- odlišné právní mechanismy v členských státech, zejména pokud jde o zabavování kolaterálů (tzn. délka řízení o zabavení majetku, nezbytné využití notáře, odlišná pravidla pro katastry nemovitostí).

3.3 Hlavními problémy na straně poptávky jsou:

- spotřebitelé, kteří jsou zvyklí na určitou úroveň ochrany ve své vlastní zemi, se nemohou spolehnout na stejný standard v jiném členském státě;
- nerovné prosazování souladu s požadavky evropských právních předpisů;

⁽⁹⁾ Úř. věst. L 337, 23.12.2015, s. 35; Úř. věst. L 60, 28.2.2014, s. 34.

⁽¹⁰⁾ COM(2015) 468 final.

- nerovný přístup k mechanismům mimosoudního řešení sporů pro spotřebitele finančních služeb v různých členských státech⁽¹¹⁾;
- jazykové bariéry;
- požadavky na dovednosti a kvalifikaci finančních poradců jsou výsadou vnitrostátních regulačních orgánů, nejsou však ve všech členských státech jednotné. Existuje málo kompetentních finančních poradců, kteří by poskytovali objektivní poradenství, zejména ve věci přeshraničních nákupů.

3.4 EHSV rovněž uznává, že rozvoj digitalizace vytváří nové prostředí a značně rozšiřuje prostor pro poskytování nových služeb a pro zvýšenou přeshraniční činnost. Nicméně je třeba dbát na to, aby pokrok v digitální oblasti nebyl využíván k tomu, že by příliš složité, irelevantní nebo obtížné porovnatelné informace o finančních službách uváděly spotřebitele v omyl.

3.5 EHSV zdůrazňuje, že finanční gramotnost lidí se na různých místech stále velmi liší a je poměrně nízká v porovnání s jinými rozvinutými zeměmi, jako jsou Spojené státy americké, Austrálie a Kanada⁽¹²⁾. Finanční poradenství poskytované před prodejem produktů není dobře regulováno a nezaručuje, že si zákazníci vyberou nejvhodnější produkty, a v porovnání s některými zeměmi mimo EU nejsou služby profesionálního finančního poradenství dostatečně rozvinuty.

3.6 Možnosti, které nabízejí nové technologie a zvýšená nabídka (včetně přeshraniční nabídky), vytvářejí příležitosti, přinášejí však i určitá potenciální rizika. Mohou vést k vyšším mírám zadluženosti, hypotečním selháním a většímu počtu případů platební neschopnosti, jestliže spotřebitelé chybí potřebné finanční znalosti. Spotřebitelé, kteří nakupují pojistné a penzijní produkty na internetu, mohou být ohroženi, neboť často neprovádějí dostatečný průzkum a mohou podepisovat smlouvy, aniž by je znali⁽¹³⁾. Vnitrostátní regulační orgány by tudíž měly zajistit, aby společnosti, které prodávají produkty na internetu, dodržovaly v zájmu ochrany spotřebitelů „povinnost poradit“. Existuje více než dostatek argumentů prokazujících důležitost finančního vzdělávání a řádného poradenství.

3.7 Spotřebitelé, kteří nerozumějí pojmu složeného úroku, akumulují větší dluhy a nesou vyšší úrokové sazby a transakční náklady⁽¹⁴⁾, zatímco spotřebitelé s finančními znalostmi lépe plánují, více spoří na důchod⁽¹⁵⁾ a diverzifikují finanční rizika⁽¹⁶⁾. Totéž platí na makroekonomické úrovni, kde lze pozorovat, že finanční gramotnost má silný prospěšný vliv na vnitrostátní úspory a shromažďování bohatství⁽¹⁷⁾. Důrazně se proto doporučuje, aby bylo jasněji vymezeno rozlišení mezi činnostmi spojenými s marketingem produktů a činnostmi spojenými s prodejem produktů, zejména v případech, kdy je poskytováno poradenství. Poradenství by nemělo být nikdy využíváno jako marketingový nástroj a poradci by měli být skutečně nezávislí. Předmluvní informace by měly být poskytovány a prezentovány jasně a srozumitelně. EHSV je pevně přesvědčen, že v zájmu obnovy důvěry v trhy finančních služeb, zvýšení přeshraniční činnosti a zlepšení přenositelnosti finančních produktů jsou zapotřebí cílená opatření v oblasti vzdělávání soukromých investorů a zlepšování finančního poradenství.

⁽¹¹⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

⁽¹²⁾ Stupeň finanční gramotnosti se v rámci EU značně různí. V průměru 52 % dospělé populace je finančně gramotných, přičemž nejvyšší počty (nejméně 65 %) jsou zaznamenány v Dánsku, Německu, Nizozemsku a Švédsku. Země jižní Evropy mají daleko horší výsledky: Řecko (45 %), Španělsko (49 %), Itálie (37 %) a Portugalsko (26 %). Podobně nízké jsou ukazatele u zemí, které se k EU připojily v roce 2004 a později: Bulharsko (35 %), Kypr (35 %) a Rumunsko (22 %). Z celosvětového pohledu Evropa v průměru zaostává za Spojenými státy americkými (57 %), Kanadou (68 %) a Austrálií (64 %). Zdroj dat: Klapper, Leora, Annamaria Lusardi, Peter van Oudheusden, *Financial Literacy Around the World (Finanční gramotnost ve světě)*, 2015.

⁽¹³⁾ Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA) uvádí ve stanovisku k ochraně spotřebitele a prodeji produktů pojištění a penzijního připojištění, že uživatelé neprovádějí před nákupem produktů na internetu dostatečný průzkum – EIOPA-BoS-14/198, 28. ledna 2015, EIOPA Opinion on sales via the Internet of insurance and pension products (stanovisko EIOPA k tématu Prodej produktů pojištění a penzijního připojištění prostřednictvím internetu).

⁽¹⁴⁾ Lusardi, Annamaria a Peter Tufano (2015). *Debt Literacy, Financial Experiences, and Overindebtedness (Dluhová gramotnost, finanční zkušenosti a nadměrná zadluženost)*, Journal of Pension Economics and Finance, ročník 14, zvláštní vydání 4, s. 332–368, říjen 2015.

⁽¹⁵⁾ Behrman Jere R., Olivia S. Mitchell, Cindy K. Soo a David Bravo (2012). *The Effects of Financial Education and Financial Literacy: How Financial Literacy Affects Household Wealth Accumulation (Vlivy finančního vzdělávání a finanční gramotnosti: jak finanční gramotnost ovlivňuje akumulaci bohatství domácností)*, American Economic Review: Papers & Proceedings, č. 102(3), s. 300–304.

⁽¹⁶⁾ Abreu, Margarida a Victor Mendes (2010). *Financial Literacy and Portfolio Diversification (Finanční gramotnost a diverzifikace portfolia)*, Quantitative Finance, č. 10(5), s. 515–528.

⁽¹⁷⁾ Jappelli, Tullio a Mario Padula, *Investment in financial literacy and saving decisions (Investice do finanční gramotnosti a rozhodnutí o spoření)*, CFS Working Paper, č. 2011/07.

4. Odpovědi na otázky položené v zelené knize

4.1 Obecné otázky:

1. *U kterých finančních produktů by mohla zlepšená přeshraniční nabídka zvýšit hospodářskou soutěž na vnitrostátních trzích, pokud jde o lepší výběr a příznivější cenu?*

4.1.1 Zelená kniha obsahuje otázky týkající se různých bankovních a nebankovních produktů a služeb, existují však značné rozdíly mezi hlavními transakčními produkty (jako jsou běžné účty nebo termínované vklady) a smluvními produkty (jako jsou hypotéky nebo spořicí a investiční produkty). Pokud jde o spořicí a investiční produkty, budou mít po svém vstupu v platnost vliv na trh i některé další právní nástroje EU (například směrnice MiFID nebo iniciativa pro vytváření unie kapitálových trhů).

4.1.2 U všech produktů projednávaných v zelené knize má přeshraniční poskytování potenciál zvýšit hospodářskou soutěž na vnitrostátních trzích. Produkty s největším potenciálem jsou však v této fázi bezpochyby penzijní a investiční produkty. Systém Komise opírající se o srovnávací přehledy hodnotí trh s těmito produkty jako nejhorší z 31 spotřebitelských trhů⁽¹⁸⁾. Nabízené penzijní produkty se vyznačují lokální povahou a vysokými poplatky. Započtou-li se inflace, poplatky za správu a další platby, poskytují tyto produkty často záporný reálný výnos a vykazují horší výsledky než příslušné indexy trhu⁽¹⁹⁾. Z tohoto důvodu EHSV důrazně podporuje myšlenku jednotného trhu s penzijními produkty, konkrétněji pak vývoj celoevropského osobního penzijního produktu⁽²⁰⁾, který povede ke zvýšeným úsporám z rozsahu, nižším cenám a většímu výběru pro spotřebitele.

4.1.3 Pokud jde o pojistné produkty, některé z nich jsou snadno přenositelné, například produkty životního pojištění, které zákazníkovi poskytují ochranu, i pokud se přestěhuje za místní hranice. Jiné produkty však obsahují prvky, které jsou regulovány místně a vyžadují úpravy, jestliže se je subjekty pokoušejí distribuovat v různých zemích. Článek 11 směrnice o distribuci pojištění (přepracované znění)⁽²¹⁾ stanoví, že členské státy musí zřídit jediné kontaktní místo pověřené poskytováním informací o pravidlech „obecného zájmu“ v příslušném členském státě, a ukládá orgánu EIOPA, aby vložil na své internetové stránky hypertextové odkazy na internetové stránky příslušných orgánů, kde jsou informace o těchto pravidlech „obecného zájmu“ zveřejněny. Kromě toho úplné přeshraniční poskytování stále nebude možné (dokonce ani žádoucí) kvůli skutečným potřebám zákazníků, kterým produkty slouží, a kvůli rozdílům v chování a rizikových faktorech, které mají vliv na podmínky produktů. EHSV vítá řešení, která pomohou zmírnit nedostatečnou přenositelnost produktů, a doporučuje, aby v některých případech bylo možné nalézt alespoň částečná řešení, například možnosti pojistníků platit pouze rozdíl mezi vyšším a nižším krytím v různých členských státech.

2. *Jaké překážky brání podnikům v přímém poskytování finančních služeb přes hranice a spotřebitelům v přímém nákupu produktů přes hranice?*

4.1.4 Nejvýznamnější překážky na straně nabídky jsou uvedeny v odstavci 3.2. Pro jejich překonání je nutné:

- zjednodušit přeshraniční právní postupy spojené s účinným prosazováním soudních rozhodnutí;
- mít společná pravidla nebo normy pro:
 - ověřování totožnosti zákazníků ve spojení s požadavky podle zásady „poznej svého zákazníka“ a požadavky předpisů proti praní peněz;
 - ověřování totožnosti společností na základě toho, jak podnikají, nebo (alternativně) pro vhodné ověřování totožnosti konečných příjemců;

⁽¹⁸⁾ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/10_edition/docs/cms_10_factsheet_en.pdf.

⁽¹⁹⁾ Evropská federace investorů a uživatelů finančních služeb, *Pension Savings: The Real Return (Penzijní spoření: reálný výnos)*, vydání 2015, výzkumná zpráva týmu Better Finance.

⁽²⁰⁾ Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA), *Consultation Paper on the creation of a standardised Pan-European Personal Pension product (PEPP) (Konzultační dokument k vytvoření standardizovaného celoevropského osobního penzijního produktu (PEPP))*, 2015.

⁽²¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 o distribuci pojištění (Úř. věst. L 26, 2.2.2016, s. 19).

- smlouvy o finančních produktech uzavírané prostřednictvím internetu (například fondy, hotovostní nákupy akcií atd.);
- marketing a inzerci finančních produktů a služeb (zvláště v případě agresivních reklamních kampaní);
- distribuční společnosti, které dodávají produkty zákazníkům (například pojistné produkty);
- standardizované minimální požadavky na informace k potvrzení původu peněz;
- transparentnost/srovnatelnost – minimální standardizované informace o produktech a službách (poskytování informací nejen o výdajích, které zákazníkům vzniknou, ale i o přínosech pro zákazníky);
- zohlednit fiskální překážky, zvláště u spořicíh a investičních produktů, neboť mohou mít velký vliv na rentabilitu. Mnoho produktů je vyvíjeno například k využití příležitostí, které vytvářejí fiskální regulační orgány s cílem podpořit specifickým způsobem spoření (tj. obvykle jsou upřednostňovány dlouhodobé úspory, ale prahové hodnoty nebo formy spoření, kterým se takového preferenčního zacházení dostává, se mezi jednotlivými zeměmi velmi liší);
- předpokládá se, že sdělení regulačního orgánu domovského státu regulačnímu orgánu hostitelského státu dostačuje k tomu, aby se předešlo ukládání dodatečných požadavků nebo zátěže a současně byla udržena stanovená úroveň ochrany spotřebitele (např. pojistné produkty). Navíc je třeba přijmout opatření s cílem vyhnout se situacím, kdy dodavatelům při plnění místních předpisů vznikají dodatečné náklady.

4.1.5 Nejvýznamnějšími překážkami na straně poptávky se zabývá odstavec 3.3.

3. Lze některé z těchto překážek do budoucna překonat digitalizací a inovacemi v odvětví finančních technologií?

4.1.6 Díky novým technologiím, zejména digitalizaci, je možné poprvé dosáhnout skutečného průlomu v přeshraničním poskytování finančních produktů. Mohou hrát značnou úlohu při poskytování většího množství informací v lepší kvalitě, zvyšování transparentnosti a srovnatelnosti produktů a při ověřování totožnosti zákazníků. Dále by mohly přinést úsporu nákladů tím, že odstraní nezbytnost udržovat fyzicky přítomná kontaktní místa. Nejsou však řešením pro překonání jiných důležitých překážek, jako je nerovná úroveň harmonizace právních režimů a ochrany spotřebitele.

4. Co lze učinit k zajištění toho, aby digitalizace finančních služeb nezvyšovala finanční vyloučení, zejména digitálně negramotných spotřebitelů?

4.1.7 Nemá pochyb o tom, že i v budoucnosti budou existovat lidé, kteří z nějakého důvodu nebudou schopni využívat digitální technologie. Tato skutečnost by neměla odrazovat od snahy o podporu využívání takových technologií při poskytování finančních produktů. Důvodem je zprvu to, že tradiční způsoby poskytování takových produktů budou existovat ještě dlouhou dobu, a zadruhé to, že tito lidé budou mít možnost přístupu k širší škále produktů pomocí dobře regulovaných služeb finančního poradenství.

5. Jak bychom měli postupovat, pokud příležitosti, které představuje růst a šíření digitálních technologií, povedou ke vzniku nových rizik v oblasti ochrany spotřebitele?

4.1.8 Široké využívání digitálních technologií nepochybně vytvoří určité problémy v oblasti informační bezpečnosti a ochrany údajů a spotřebitelů. Proto by spolu s jednotlivými předpisy upravujícími nabídku finančních produktů (a poptávku po těchto produktech) prostřednictvím takových technologií mělo být prováděno posuzování rizik, která tyto výzvy přinášejí, a měly by být navrhovány metody jejich minimalizace.

6. Mají zákazníci přístup k bezpečným, jednoduchým a srozumitelným finančním produktům v celé Evropské unii? Pokud ne, co by bylo možno udělat pro umožnění tohoto přístupu?

4.1.9 Neexistuje společně uznávaná definice bezpečných, jednoduchých a srozumitelných finančních produktů. Obecně se však má za to, že tyto produkty by měly vykazovat znaky, jako je cenová transparentnost, vhodnost a srozumitelnost v jazyce uživatele pro účely efektivní komunikace, možnost srovnávání s podobnými produkty, jasnost a jednoduché výsledky. V tak složitém světě, jakým je finanční trh, není snadné těchto znaků dosáhnout.

4.1.10 Produkty s těmito charakteristikami v přesném slova smyslu jsou na trzích dostupné jen zřídka, a v důsledku toho k nim nemají zákazníci snadný přístup. Platí to jak pro země s dobře rozvinutými finančními trhy, tak pro země s trhy méně vyvinutými. Velká různorodost produktů existujících v některých členských státech nemusí spotřebitelům nutně usnadňovat situaci, neboť může vést k nejasnostem, problémům při rozhodování a nakonec k chybným rozhodnutím.

4.1.11 Přístup k takovým produktům lze zajistit stanovením základní třídy finančních produktů⁽²²⁾ na evropské úrovni, splňujících konkrétní normalizované požadavky v závislosti na potřebách, které mají uspokojovat. Tyto produkty by měly být certifikovány a měly by nést konkrétní název, aby je mohli spotřebitelé snadno rozpoznat. Taková třída může zahrnovat běžné produkty, jako různé spořicí účty a životní pojištění na dobu určitou. Díky poměrně vysoké přeshraniční míře průniku SKIPCP na trh existují důvody očekávat, že by bylo možné vytvořit celoevropský důchodový produkt na základě faktorů úspěchu subjektu kolektivního investování do převoditelných cenných papírů a zařadit jej do téže třídy. Existence takové třídy produktů by zvýšila důvěru ve finanční trhy.

7. Představuje pro důvěru spotřebitelů a integraci trhů problém kvalita prosazování právních předpisů EU v oblasti retailových finančních služeb po celé EU?

4.1.12 V mnoha zemích byla zjištěna praxe tzv. gold-platingu⁽²³⁾, různé výklady evropských právních předpisů, prodlení při harmonizaci a rozdíly v provádění evropských právních předpisů ve vnitrostátních právních předpisech, jakož i rozdíly v konkrétním uplatňování, a to v míře, jež vede k nadměrně vysokým správním požadavkům a překážkám. Všechny tyto problémy představují překážky integrace a mají negativní vliv na důvěru spotřebitelů.

4.1.13 Za ochranu spotřebitele nesou odpovědnost evropské orgány dohledu. EHSV by podporoval plnění tohoto úkolu v souladu s těmito zásadami:

- mobilita spotřebitelů mezi jednotlivými poskytovateli by neměla být absolutním cílem: vždy závisí na volbě spotřebitele a tato volba se odvíjí od různých faktorů: kvality a různorodosti nabízených produktů a služeb, potenciální doplňkovosti nabídky, míry spokojenosti apod.;
- praxe spojených prodejů finančních produktů v balíčku by měla být uplatňována obezřetně a zákazníkům by měly být poskytovány jasné a transparentní informace. Jsou-li takové produkty nabízeny, musí být zpětně dohledatelné⁽²⁴⁾.

4.1.14 A konečně by evropské orgány dohledu měly vždy upřednostňovat postupy, které jsou pro spotřebitele lepší. Je třeba prioritně:

- omezit složitost stávajícího regulačního rámce,

⁽²²⁾ Jak je například popsáno v dodatku 1 stanoviska EHSV z vlastní iniciativy k tématu Finanční vzdělávání a zodpovědná spotřeba finančních produktů Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 24.

⁽²³⁾ Ve svém sdělení „Zlepšování právní úpravy k dosažení lepších výsledků – agenda EU“ (COM(2015) 215 final, s. 7) Komise definuje „gold-plating“ takto: „Členské státy také při uplatňování právních předpisů EU na vnitrostátní úrovni často překračují rámec toho, co právní předpisy EU nezbytně vyžadují (tzv. „pozlačování“).“ Ve stejném odstavci Komise pokračuje: „Tím sice mohou posílit přínosy, ale také zbytečně zvyšují náklady podniků a veřejných orgánů, přičemž tyto náklady se mylně přičítají právním předpisům EU.“ Sekce INT v současné době připravuje informativní zprávu na téma „Postupy provádění“, která se zabývá právě doplňováním vnitrostátních ustanovení ke směrnicím EU. Evropský parlament rovněž provádí studii na téma „Gold-plating v evropských strukturálních a investičních fondech“.

⁽²⁴⁾ Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 1.

- zajistit zdroje nutné pro činnost evropských orgánů dohledu,
- podpořit lepší finanční gramotnost spotřebitelů.

8. *Existují jiné důkazy, jež je třeba zohlednit, nebo existují jiné skutečnosti, které je třeba zohlednit ve vztahu k přeshraniční hospodářské soutěži a výběru v oblasti retailových finančních služeb?*

4.1.15 Zelená kniha se správně zabývá aktuálně převažujícími trendy, jmenovitě slabou přeshraniční hospodářskou soutěží v oblasti retailových finančních služeb a omezeným výběrem finančních produktů pro spotřebitele.

4.2 Pomáhat spotřebitelům nakupovat finanční produkty přes hranice

4.2.1 Znat nabídku

4.2.1.1 Zajistit lepší informace pro spotřebitele a pomoci jim měnit poskytovatele nebo produkt

9. *Jaký by byl nejvhodnější způsob, jak zvýšit povědomí spotřebitelů o různých retailových finančních službách a pojistných produktech dostupných v celé Unii?*

4.2.1.1.1 Zvyšování finanční gramotnosti a dostupnosti finančního poradenství je nepochybně naprosto nezbytné. Spotřebitelé by měli mít nejen přístup k informacím, ale měli by také být schopni těmito informacím rozumět nebo mít přístup ke kvalitním a vhodným službám finančního poradenství.

4.2.1.2 Přestože spotřebitelé stále více využívají k získávání informací digitální služby, značná část spotřebitelů stále dává přednost osobnímu kontaktu, zejména při sjednávání produktů. Na základě stávajícího stavu znalostí, chování a preferencí spotřebitelů by však banky mohly uvažovat o vhodnějších způsobech zvyšování znalostí spotřebitelů v oblasti finančních služeb – například o celoevropských internetových stránkách. Mohlo by se dále diskutovat o zdrojích financování těchto internetových stránek, avšak za tímto účelem by se mohlo propojit úsilí vlád členských států, místních orgánů a třetích stran – agregátorů. Při vytváření takového nástroje by měla být zohledněna skutečnost, že systémy srovnávání pojištění souvisejí především s kontextem kulturního chápání v jednotlivých zemích. Proto bude pro celoevropské služby poskytující možnost srovnání velmi obtížné úspěšně zohledňovat rozmanitost uživatelů/zákazníků v Evropě, zejména co se týče srovnání krytí rizika, které existuje v národním a místním kulturním, právním, daňovém, sociálním kontextu atd.

10. *Co lze ještě udělat v zájmu usnadnění přeshraniční distribuce finančních produktů přes zprostředkovatele?*

4.2.1.2.1 EHSV podporuje snahu o zvýšení účinnosti, pružnosti a transparentnosti trhu a schvaluje zaměření stávající regulační iniciativy na lepší ochranu spotřebitele. Zastává názor, že kvalitu služeb doprovázejících poskytování finančních služeb by bylo možné zlepšit i pomocí lepšího využití výhod digitalizace a využitím potenciálu různých zprostředkovatelů s dobře vyškolenými a kvalifikovanými zaměstnanci a vhodnou metodikou pro poskytování úplných, objektivních a srovnatelných informací pro rozhodování spotřebitelů.

11. *Jsou nezbytná další opatření s cílem podpořit srovnatelnost nebo usnadnit změnu u retailových finančních služeb od poskytovatelů usazených v tomtéž nebo jiném členském státě? Pokud ano, jaká opatření a u kterých segmentů produktů?*

4.2.1.2.2 Poskytované informace by měly být přesné, pro uživatele srozumitelné a relevantní. Mělo by se předcházet zahrnování spotřebitelů velkým množstvím informací i přílišnému zjednodušování skutečnosti za účelem zdůraznění lepších výnosů. Dobrý příklad zde představuje praxe změny poskytovatelů finančních služeb ve Spojeném království, kde přesnost změny mezi odesílající a přijímající bankou zaručuje nezávislá třetí strana, která zajišťuje, že postup změny proběhne jednoduše, transparentně a do sedmi pracovních dnů. Dalším osvědčeným postupem je převoditelnost hypotečních úvěrů v Itálii v roce 2006 ⁽²⁵⁾.

⁽²⁵⁾ To bylo provedeno bez jakýchkoli poplatků pro spotřebitele a stovky a tisíce domácností a malých a středních podniků využívají každý rok této příležitosti k tomu, aby znovu sjednaly své hypoteční úvěry a tím ušetřily tisíce eur. Tento postup byl rovněž inspirací pro přijetí směrnice o hypotečních úvěrech, směrnice 2014/17/EU, 4.2.2014, Úř. věst. L 60, 28.2.2014, s. 34.

4.2.1.3 Řešení komplexních a neúměrně vysokých poplatků u zahraničních transakcí

12. *Co lze dále na úrovni EU učinit k řešení problému nadměrných poplatků za přeshraniční platby (např. úhrady) zahrnující různé měny v EU?*

4.2.1.4 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009⁽²⁶⁾ již odstranilo rozdíly mezi poplatky za přeshraniční platby v eurech s ohledem na odpovídající platby v eurech na vnitrostátní úrovni. Mohlo by být provedeno posouzení ad hoc s cílem ověřit, zda použití tohoto ustanovení na všechny měny v rámci EU (tedy sladění poplatků za přeshraniční a vnitrostátní platby prováděné v určité měně) má smysl a bude přínosem pro spotřebitele. Pokud jde o informace poskytované uživatelům platebních služeb podle nové směrnice o platebních službách (PSD2)⁽²⁷⁾, poskytovatelé platebních služeb musí informovat klienta – uživatele platebních služeb před tím, než je vázán smlouvou nebo nabídkou, o všech poplatcích, které musí vyplácet poskytovateli platebních služeb, jakož i o skutečném nebo referenčním směnném kurzu, který bude při platební transakci použit v případě přepočtu měny. Jakmile byla transakce provedena, PSD2 obsahuje podobná ustanovení o informacích, které musí poskytovatelé platebních služeb poskytnout plátcům a příjemcům platby. EHSV se domnívá, že není třeba uplatňovat žádná další opatření, protože PSD2 již poskytovatelům platebních služeb ukládá jasné požadavky týkající se transparentnosti. Kromě toho by mohlo být uplatňování nařízení (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách rozšířeno v EU na jiné měny než euro.

13. *Existují vedle stávajících požadavků na zveřejňování⁽²⁸⁾ nějaká další opatření potřebná k zajištění toho, aby spotřebitelé věděli, jaké poplatky za směnu měny jsou při jejich přeshraničních transakcích účtovány?*

4.2.1.5 EHSV se domnívá, že PSD2 stanoví jasné požadavky týkající se transparentnosti, které umožní, aby byli plátců a příjemci plateb náležitě informováni o tom, jaký směnný kurz bude uplatněn před přeshraniční transakcí a po ní. Tato směrnice musí být provedena do vnitrostátního práva do 13. ledna 2018, proto není zapotřebí žádných dalších opatření.

4.2.2 Přístup k finančním službám kdekoli v Evropě

14. *Co lze udělat pro omezení neodůvodněné diskriminace na základě místa pobytu v odvětví retailových finančních služeb (včetně pojištění)?*

Poskytování retailových finančních služeb v zahraničí není snadné a pro dotčené provozovatele by se mohlo ukázat ekonomicky neschůdné. Kulturní rozdíly mezi spotřebiteli z hlediska ochoty podstupovat riziko, chování, zkušeností a finanční gramotnosti by se mohly ukázat jako příliš významné. Banky si jsou vědomy toho, že důvěra je ve finančních vztazích klíčovým aspektem. Z tohoto důvodu mohou upřednostňovat styk se zákazníky, kteří s nimi sdílejí tytéž znalosti a mají očekávání, kterým banky rozumí. V každém případě v tomto ohledu značně pomůže harmonizace pravidel uvedených v odpovědi na otázku 2.

4.2.2.1 Pro pojistitele je důležité bydliště z těchto důvodů:

Místní faktory, jako je klima nebo seizmografie, je třeba zohledňovat například při rozhodování o podmínkách a cenách pojištění domácnosti. Bez určitého kritického množství není možné vhodným způsobem poskytovat služby. Pojistně-matematické modely pracují s vysokým chybovým rozpětím, jestliže počet událostí použitých pro výpočty není dostatečně vysoký. Navíc při hedgingu rizik pomocí zajištění oceňují zajišťovací modely hedging různým způsobem podle místa.

— Tyto prvky činí poskytování pojišťovacích služeb a produktů v zahraničí obtížnější než v zemích, kde existuje dostatečný objem operací, což by nemělo být považováno za diskriminaci na základě místa trvalého bydliště zákazníků.

⁽²⁶⁾ Úř. věst. L 266, 9.10.2009, s. 11.

⁽²⁷⁾ Úř. věst. L 319, 5.12.2007, s. 1.

⁽²⁸⁾ Úř. věst. L 271, 9.10.2002, s. 16; Úř. věst. L 176, 27.6.2013, s. 338; Úř. věst. L 267, 10.10.2009, s. 7; Úř. věst. L 319, 5.12.2007, s. 1; (COM(2013) 547 final – C7-0230/2013 – 2013/0264 (COD)). Viz článek 59 a čl. 60 odst. 3.

- Přeshraniční poskytování určitých pojišťovacích produktů je velmi náročné a téměř nemožné v případech, kdy skutečné potřeby zákazníků zajišťované produkty silně závisí na kulturní rozmanitosti a rozdílech v chování a kdy rizikové faktory úzce souvisejí s vnitrostátními podmínkami.
- Je třeba vzít v úvahu prvek související s psychologickým aspektem služeb. Pojistná služba je poskytována v okamžiku, kdy zákazník skutečně pociťuje problémy. V tomto okamžiku lze očekávat, že bude potřebovat podporu a pochopení. Jestliže si sjednal pojistný produkt prostřednictvím internetu se společností, která sídlí v zahraničí a patrně používá jazyk, který není mateřským jazykem zákazníka, může se zákazník v době, kdy takovou podporu potřebuje, cítit nejistě.
- Zákazníci v některých členských státech dávají v případě škody přednost náhradě, zatímco v jiných členských státech upřednostňují úplnou opravu.

4.2.2.2 Lepší přenositelnost produktů

15. Co lze učinit na úrovni EU pro usnadnění přenositelnosti retailových finančních produktů – například životního pojištění a soukromého zdravotního pojištění?

4.2.2.2.1 Obecně řečeno, pojistné produkty, které zajišťují odměnu nebo prostou výplatu, by byly snadněji přenositelné než produkty, které spočívají v poskytování služby nebo vyřizování nároků.

4.2.2.2.2 Produkty životního pojištění jsou již do určité míry přenositelné v tom smyslu, že zákazník je kryt pojištěním při cestě do zahraničí, vyjma některých případů, kdy cestuje do vysoce rizikových zemí. Místní životní pojištění také zákazníkovi poskytuje krytí bez ohledu na místo, kde se zákazník nachází. Stále však existují případy, kdy pojistník odcestuje do jiné země nikoli jako cestovatel, ale jako osoba s trvalým pobytem v této zemi. V takové situaci by měl mít možnost pokračovat ve svém pojištění na základě úpravy pojistného nebo pojistného krytí dané pojistné smlouvou. To vše by byly případy, kdy pojistné produkty poskytují určenou finanční částku.

4.2.2.2.3 Jiné pojistné produkty nejsou samy o sobě snadno přenositelné, neboť jejich podmínky jsou neoddělitelně spojeny s prvky vázanými na určitou zemi. Například v případě zdravotního pojištění návrh a cena produktu značně závisí na krytí, které poskytuje systém veřejného zdravotnictví v každé konkrétní zemi.

4.2.2.2.4 S tím souvisí i otázka rozsahu: přizpůsobovat produkt konkrétně pro zákazníka podle skutečných podmínek, které by mohl požadovat, pokud by žil v zahraničí, je sice teoreticky možné, ale znamenalo by to zřít se možnosti dosažení úspor z rozsahu. Produkt by byl příliš individuálně přizpůsoben konkrétnímu zákazníkovi a subjekt poskytující tento produkt by byl méně konkurenceschopný než místní poskytovatelé. Nejlepším řešením by zde bylo podpořit spolupráci pojišťoven, které působí v různých evropských zemích.

4.2.2.3 Dalším případem pojistných produktů, které poskytují služby, jsou pojištění domácností a automobilů. Tyto produkty, u nichž plnění zajišťuje opravu škody nebo řeší automobilové nehody, vyžadují, aby pojišťovna měla smlouvy s poskytovateli služeb v celé zemi, přičemž pro komerční životaschopnost tohoto pojištění je nezbytný určitý rozsah. Proveditelným řešením je podpora spolupráce s místními (pojišťovacími) společnostmi, aby tuto službu nabízely i v jiných zemích.

4.2.2.4 Usnadnění přeshraničního přístupu k pojištění odpovědnosti za škody při výkonu povolání a přeshraničního uznávání tohoto pojištění

16. Co lze udělat na úrovni EU pro usnadnění přístupu poskytovatelů služeb k povinnému pojištění odpovědnosti za škody při výkonu povolání a pro jeho přeshraniční uznávání?

4.2.3 Jedním ze způsobů, jak umožnit přeshraniční přístup k povinnému pojištění odpovědnosti za škody při výkonu povolání, by bylo harmonizovat částky a podmínky tohoto pojištění.

4.2.3.1 Poskytnutí důvěry i sebedůvěry k využívání příležitostí jinde v Evropě

4.2.3.2 Usnadnění přeshraničního přístupu k pojištění odpovědnosti za škody při výkonu povolání a přeshraničního uznávání tohoto pojištění

17. *Je třeba dalšího opatření na úrovni EU, aby se zlepšila transparentnost a srovnatelnost finančních produktů (zejména digitálními řešeními) za účelem posílení důvěry spotřebitelů?*

4.2.3.2.1 EHSV považuje za dobrou možnost, jak zvýšit informovanost, vytvoření nezávislé webové stránky, která by poskytovala informace a umožňovala srovnání konkrétních produktů a služeb poskytovaných různými poskytovateli v jednotlivých členských státech. Důrazně prosazuje myšlenku vytvořit oficiální internetovou stránku zřízenou k tomuto účelu, kterou by mohl podpořit buď administrátor přidělený na legislativní úrovni, jemuž by poskytovatelé byli povinni v určitých časových intervalech sdělovat aktuální informace, nebo síť zřízená spotřebitelskými organizacemi v členských státech. Jednotlivé internetové stránky by rovněž mohly být propojeny v decentralizovaném, vnitřně provázaném systému.

Pokud jsou pro účely srovnávání využívána digitální řešení, měly by platformy poskytovat jasné informace pro srovnání rovnocenných produktů a rizik, s nimiž by se spotřebitelé při jejich využívání mohli setkat. Jestliže existuje více rozdílů, než může platforma porovnat (platformy se obvykle zaměřují hlavně na cenu), měly by být neporovnatelné znaky jasné specifikovány. Měly by být uvedeny i všechny významné podmínky týkající se rozlišení produktů. Spotřebitelé by měli být jasně upozorněni na možná rizika související s využíváním srovnávacích platform (například tím, že agregují své osobní údaje).

4.2.3.2.2 Srovnání by se mělo týkat důležitých parametrů a nemělo by být zavádějící. Využití osobních údajů by mělo být omezeno na minimum naprosto nezbytné k tomu, aby srovnání nabídlo určitý přínos pro spotřebitele, přičemž informace by měly být poskytovány jasným a snadno srozumitelným způsobem.

4.2.3.3 Zlepšit mechanismy nápravy v oblasti retailových finančních služeb

18. *Je třeba přijmout nějaká opatření ke zvýšení povědomí spotřebitelů o síti FIN-NET a její efektivitě v rámci provádění směrnice o alternativním řešení sporů?*

4.2.3.3.1 Mimosoudní řešení sporů je značně pružnější postup než soudní řízení: levnější, rychlejší a s menším počtem formalit. Tento postup je zvláště užitečný v mezinárodním kontextu a s přihlédnutím k žádoucím nárůstu přeshraniční nabídky finančních služeb (a poptávky po nich) by měla síť FIN-NET hrát významnější úlohu. Povědomí spotřebitelů o tom, co síť FIN-NET může nabídnout, je bohužel v této fázi poměrně nízké a je třeba přijmout opatření ke zlepšení tohoto stavu. Navíc ne všechny členské státy EU (pouze 22 z 28) jsou členy sítě FIN-NET⁽²⁹⁾. Jestliže tento stav přetrvá, zjevně nebude možné využívat síť FIN-NET jako infrastrukturu, která by usnadňovala budování jednotného trhu finančních služeb. Měly by být tedy pečlivě zváženy možnosti regulačního požadavku v této oblasti.

19. *Mají spotřebitelé odpovídající přístup k finanční náhradě v případě nevhodného prodeje retailových finančních produktů a pojištění? Pokud ne, co by bylo možno udělat pro umožnění tohoto přístupu?*

4.2.3.3.2 Ve většině případů takový přístup neexistuje. Pojem nevhodného prodeje dosud do značné míry stále není dobře chápán a kvůli tomu, že není jasně formulován a regulační orgány postrádají zkušenosti, není tento pojem v praxi používán⁽³⁰⁾. Na mnoha místech jsou testy, které mají určit vhodnost finančních produktů pro spotřebitele, jen formální a nevedou k výběru produktů pro spotřebitele nejvhodnějších.

⁽²⁹⁾ FIN-NET má v současnosti 56 členů ze 22 členských států a nové organizace dále žádají o členství, což je proces, který se pravděpodobně urychlí po přijetí směrnice o alternativním řešení sporů, Large Business and International Directive on Information Document Requests Enforcement Process, 28. února 2014.

⁽³⁰⁾ Pojem nevhodného prodeje je podrobně vysvětlen v odstavci 3.7. Tento problém bude částečně vyřešen uplatňováním směrnice o trzích finančních nástrojů a testem stability, který tato směrnice stanoví pro určité druhy produktů. Viz poznámka pod čarou č. 3.

4.2.3.3.3 Přístup k finanční náhradě je možné zaručit, bude-li zavedena jednotná, přesná a praktická definice „nevhodného prodeje“ a pro ukládání sankcí za takové prodeje bude prosazována celoevropská regulační praxe⁽³¹⁾.

4.2.3.4 Ochrana obětí, pokud jsou pojišťovny motorových vozidel v platební neschopnosti

20. *Je třeba přijmout opatření k zajištění toho, aby oběti nehod motorových vozidel spadaly pod krytí záručním fondem z jiných členských států v případě, že se pojišťovna dostane do platební neschopnosti?*

4.2.3.5 Ve Španělsku existuje příklad osvědčeného postupu. Španělský subjekt „Consortio de Compensación de Seguros“ vystupuje jako pojistitel v případě, že žádná pojišťovna nepřijímá určité riziko, nebo že pojišťovna neexistuje, například při platební neschopnosti, a to vždy na základě podřízenosti. Záruka tohoto subjektu se týká jen španělských subjektů. Aby bylo zajištěno krytí obětí automobilových nehod na stejné úrovni, bude muset EK požadovat podobný systém záruk ve všech členských státech. Bylo by možné předpokládat rozšíření podobného nástroje na evropském základě do zemí, kde nyní neexistuje.

4.2.3.6 Zvýšit transparentnost a srovnatelnost doplňkového pojištění

21. *Jaká další opatření by měla být přijata pro větší transparentnost ohledně doplňkových pojistných produktů a pro zajištění toho, aby spotřebitelé mohli činit informovaná rozhodnutí při nákupu těchto produktů? Pokud jde o odvětví pronájmu automobilů, je třeba specifických opatření ohledně doplňkových produktů?*

4.2.3.6.1 Nová směrnice o distribuci pojištění⁽³²⁾ posílila požadavky na transparentnost informací týkající se distributorů pojištění, včetně zprostředkovatelů doplňkového pojištění (ačkoli s určitými omezeními – prahovou hodnotou). Kromě toho se pět hlavních půjčoven automobilů v roce 2015 zavázalo zlepšit své internetové stránky s cílem lépe informovat spotřebitele, pokud jde o dobrovolná vzdání se práv a pojistné produkty. To jsou dobré kroky kupředu. Členské státy budou muset směrnicí o distribuci pojištění provést do 23. února 2018 a je příliš brzy říci, jaká další opatření jsou zapotřebí. Současně by zřejmě bylo dobré, aby Komise monitorovala, zda byly splněny závazky půjčoven automobilů, které se netýkají jen pojistných produktů, a aby zvážila další opatření s cílem zvýšit transparentnost a předejít újmě spotřebitelů.

4.2.3.6.2 V případě odvětví pronájmu automobilů je důležité přihlédnout k tomu, že požadavky doplňkových pojistných produktů se často různí podle profilu rizik půjčovny (obvykle vázaného na limit kreditní karty) nebo podle škodného poměru u pojištění automobilů či jiných tržních aspektů v určitém členském státě. V každém případě jsou však předmluvní informace a snaha dosáhnout srovnatelnosti různých nabídek pro spotřebitele důležité, a bylo by proto žádoucí počkat, až budou požadavky uvedené směrnice plně uplatňovány, aby bylo možné analyzovat, zda jsou zapotřebí další opatření.

4.3 Vytváření nových tržních příležitostí pro dodavatele

4.3.1 Zvládnutí výzev a příležitostí digitalizace

4.3.1.1 Pomoci podnikům lépe využívat digitalizaci

22. *Co lze na úrovni EU učinit na podporu podniků při vytváření a poskytování inovativních digitálních finančních služeb po celé Evropě při zachování přiměřené úrovně bezpečnosti a ochrany spotřebitele?*

4.3.1.1.1 EHSV vítá podporu inovativních digitálních finančních služeb po celé Evropě. Připouští však, že banky jsou největšími poskytovateli finančních služeb a je nutné podporovat i banky, aby se aktivně chopily příležitostí, které digitální revoluce nabízí. Proto musí banky podléhat stejným pravidlům jako jejich konkurenti, kteří poskytují podobné služby, což vyžaduje přezkum hlavních vrstev bankovní regulace ve značném počtu oblastí, aby byly zajištěny rovné podmínky, pokud jde o:

⁽³¹⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 61 a Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 24.

⁽³²⁾ Úř. věst. L 26, 2.2.2016, s. 19.

- obezřetnostní požadavky,
- poskytování platebních služeb,
- použitelnost požadavků na postupy podle zásady „poznej svého zákazníka“ a postupy proti praní peněz,
- doporučení týkající se bezpečnosti během plateb,
- nejmodernější elektronické zabezpečení.

4.3.1.2 Umožnit elektronický podpis a elektronické ověřování totožnosti

23. *Jsou třeba další opatření s cílem zlepšit uplatňování právních předpisů EU v oblasti boje proti praní peněz, a zejména zajistit, aby poskytovatelé služeb mohli identifikovat zákazníky na dálku, při současném zachování standardů stávajícího rámce?*

4.3.1.2.1 Stále existují rozdíly mezi předpisy pro elektronické ověřování totožnosti a požadavky podle zásady „poznej svého zákazníka“ a požadavky předpisů proti praní peněz: Stávající předpisy pro trvalé akceptování zákazníků vyžadují, aby bylo provedeno ověření totožnosti a osobní hodnocení. Tyto požadavky omezují rozvoj plně digitálních finančních služeb, vytvářejí významné překážky pro přijímání nových zákazníků a zvyšují náklady.

4.3.1.2.2 Je zapotřebí dalších opatření, aby byla překonána neexistence celoevropského mechanismu pro elektronické ověřování totožnosti a podpisy kvůli rozdílům ve vnitrostátních postupech. Ačkoli předpisy stanoví společné normy pro digitální podpisy v členských státech, způsob, jakým je místní provozovatelé uplatňují na vnitrostátní úrovni, brzdí přeshraniční uznávání digitálních podpisů. Místní digitální provozovatelé nejsou propojeni, což omezuje jejich schopnost nabízet evropským spotřebitelům plně digitalizované finanční služby.

24. *Jsou nezbytná další opatření na podporu zavádění a používání elektronické identifikace a elektronických podpisů v oblasti retailových finančních služeb, a to i pokud jde o bezpečnostní standardy?*

4.3.1.2.3 Ano, jsou nezbytná opatření v těchto oblastech:

- podpora zřizování nezávislých certifikačních agentur k ověřování totožnosti digitálních zákazníků a k vedení vyšetřování ve věci osobního rozpoznávání zákazníků;
- vyjasnění rozporných aspektů předpisů týkajících se digitálního ověřování totožnosti a postupů proti praní peněz a postupů podle zásady „poznej svého zákazníka“;
- navázání spolupráce mezi finančními podniky a evropskými a vnitrostátními regulačními orgány v oblasti vývoje společných norem pro digitální identifikaci podpisů, které musí veřejné orgány a finanční podniky také uplatňovat;
- posouzení možnosti přijetí jednotného evropského digitálního ověřování totožnosti a podpisů, které by se nakonec stalo i základem pro ověřování totožnosti spotřebitelů ve finančních institucích.

4.3.1.3 Zlepšování přístupnosti a využitelnosti finančních údajů

25. *Jaký druh údajů je podle Vašeho názoru nutný pro posouzení úvěruschopnosti?*

4.3.1.3.1 Ačkoli panuje obecná shoda ve věci aspektů finanční situace zákazníka, které by měly být využity pro posouzení úvěruschopnosti, používají věřitelé pro posouzení a správu každého jednotlivého případu svá vlastní odborná hodnocení a interní metody. Z tohoto důvodu je třeba vyhnout se iniciativám, které ukládají bankám nebo jiným úvěrovým institucím povinnost sdílet zpracované informace, které získají o úvěruschopnosti svých zákazníků. Současně by bylo možné sdílet surová (nezpracovaná) data – s povolením dotčeného zákazníka a v souladu s normami EU v oblasti ochrany osobních údajů. Zlepšila by se tak srovnatelnost posouzení úvěruschopnosti.

26. *Vyžaduje si zvýšené používání osobních finančních a nefinančních údajů ze strany podniků (včetně tradičně nefinančních podniků) další opatření s cílem usnadnit poskytování služeb nebo zajistit ochranu spotřebitele?*

4.3.1.3.2 Finanční instituce se snaží podrobněji poznat chování spotřebitelů, aby mohly úspěšněji diverzifikovat a personalizovat své produkty a služby. Neexistují však žádná jasná pravidla toho, jak by měly být shromážděné údaje využívány, a to i pokud spotřebitelé poskytli svůj souhlas. EHSV se domnívá, že je vhodné poskytnout větší jasnost ohledně použitelnosti pravidel v této oblasti s cílem zajistit ochranu spotřebitele a současně umožnit spotřebitelům, aby získali prospěch z finančních inovací.

27. *Měly by být posíleny požadavky týkající se formy, obsahu nebo dostupnosti historie pojistných plnění (např. ve spojení s pojistným obdobím nebo obsahem) k zabezpečení toho, aby podniky mohly poskytovat služby přes hranice?*

4.3.1.3.3 Historie pojištění mohou obsahovat citlivé osobní údaje zákazníků. Pojišťovna v domovském státě nemůže tyto informace předávat žádnému jinému zúčastněnému subjektu kromě daného zákazníka. Je na zákazníkovi, aby tuto historii předložil nové pojišťovně. Neznamená to vytváření překážky přeshraničním službám, neboť zákazník si může svou historii vzít do země, které dává přednost. Současně by Komise měla s pomocí orgánu EIOPA zkoumat způsoby, jak podpořit normalizaci výměny historií pojistných nároků mezi pojišťovnami a akceptování systémů bonus/malus.

4.3.1.4 Usnadnění poskytování poprodejních služeb

28. *Jsou nutná další opatření na podporu podniků při poskytování služeb v jiném členském státě bez dceřiného podniku nebo pobočky?*

4.3.1.4.1 Služby poskytované po uzavření smlouvy v jiném členském státě by se neměly lišit od služeb v zemi, kde jsou dotčené produkty k dispozici. To znamená, že dotčený produkt a související služby po uzavření smlouvy by měly být pro účely přeshraničního poskytování finančních produktů považovány za jeden celek. Uplatnění této zásady musí být zaručeno, jinak budou spotřebitelé v nerovném postavení. Je důležité, aby příslušné regulační orgány sledovaly uplatňování této zásady.

4.3.1.4.2 Platformy, které napomáhají společnostem (podnikům) v přeshraniční nabídce jejich produktů, by měly obsahovat i oddíl pro služby po uzavření smlouvy. Praktický způsob, jak tyto služby po uzavření smlouvy nabízet, je povzbuzovat společnosti k vytváření skupin a spolupráci za účelem dosažení dostatečného rozsahu činnosti.

4.3.1.5 Přechod k harmonizaci postupů pro úpadková řízení fyzických osob, oceňování nemovitostí a vymáhání kolaterálu

29. *Jsou nutná další opatření k povzbuzení věřitelů, aby poskytovali hypoteční úvěry nebo jiné úvěry přes hranice?*

4.3.1.5.1 Hlavní problém v této oblasti se týká vymáhání dluhů v případě, že dlužníci nedodrží své závazky z úvěrové smlouvy. S ohledem na tuto skutečnost věřitelé v současnosti nepovažují přeshraniční poskytování hypotečních úvěrů za lákavé, jsou tedy nutná další opatření pro stimulaci vnitřního trhu EU v této oblasti.

4.3.1.5.2 Hypoteční a jiné úvěry patří k těm finančním produktům, u nichž se uvádění na trh v zahraničí setkává s četnými překážkami, které se obtížně překonávají. Je pravděpodobné, že z celé škály finančních služeb bude právě u těchto produktů překonání překážek trvat nejdéle. V důsledku toho je v této fázi lepší soustředit úsilí na jiné retailové finanční služby, u nichž existuje méně překážek, a aktivní práci v této oblasti získat praktické zkušenosti a zajistit dynamiku procesu.

4.3.2 Dodržování odlišných regulačních požadavků v hostitelských členských státech

4.3.2.1 Usnadnit podnikům dodržování požadavků právních předpisů platných v jiných členských státech

30. Jsou třeba opatření na úrovni EU s cílem zpřístupnit praktickou pomoc od vlád nebo příslušných orgánů členských států (například prostřednictvím „jednotných kontaktních míst“) za účelem usnadnění přeshraničního prodeje finančních služeb, zejména u inovativních podniků nebo produktů?

4.3.2.1.1 Uplatňování evropských právních předpisů v mnoha oblastech (například v oblasti nabídky investičních produktů) je v různých členských státech nejednotné a rozporné. V důsledku toho je třeba hledat pomoc u vnitrostátních orgánů, aby se odstranila praxe tzv. gold-platingu.

Další dobrou iniciativou je síť SOLVIT, která poskytuje podnikům podporu na úrovni EU, pokud se setkají s problémy u veřejných orgánů, které neuplatňují právo EU náležitým způsobem, a „jednotná kontaktní místa“, která poskytují pomoc podnikům ohledně jejich povinností při poskytování služeb přes hranice⁽³³⁾.

4.3.2.1.2 Při využití zkušeností sítě SOLVIT je smysluplné snažit se dosáhnout řešení zaměřeného konkrétně na finanční produkty, na lepší spolupráci a koordinaci mezi vnitrostátními regulačními orgány, včetně pomoci regulačních orgánů inovativním podnikům, aby lépe porozuměly svým povinnostem.

31. Jaké kroky by podnikům nejvíce pomohly snadno využívat svobody usazování nebo volného poskytování služeb u inovativních produktů (například efektivnější spolupráce mezi orgány dohledu domovského a hostitelského státu)?

4.3.2.2 Plné uplatňování svobody usazování

Pro pojistitele je často nutná přítomnost v daném místě, aby měli lepší znalosti o místním riziku a spotřebitelích, kteří mají být pojištěni. Svoboda usazování na daném místě má tudíž zásadní význam pro pojistitele, jako jsou vzájemné pojišťovny. Skutečnost, že na celoevropské úrovni nejsou uznávány formy podniků sociální ekonomiky včetně vzájemných pojišťoven, zamezuje usazování těchto podniků v členských státech, které je neuznávají, což brání přeshraničnímu rozvoji i rozvoji trhů a hospodářské soutěže. EHSV vyzývá Komisi, Radu Evropské unie, Evropský parlament a členské státy, aby prosazovaly uznání vzájemného modelu v Evropské unii.

4.3.2.3 Vytvářet autonomní nebo těsněji harmonizované celoevropské režimy

32. U kterých produktů retailových finančních služeb by mohly být standardizace nebo volitelné režimy nejefektivnější při překonávání rozdílů v právních předpisech členských států?

4.3.2.3.1 Z hlediska přeshraniční distribuce je třeba se soustředit na tyto otázky:

- ověřování totožnosti zákazníka prostřednictvím elektronických certifikátů. EHSV je přesvědčen, že při poskytování finančních služeb na dálku je zapotřebí evidovat uznané vydavatele elektronických certifikátů na úrovni EU (například u Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy);
- možnost poskytovatelů finančních služeb znát úvěrové historie zákazníků. Vedení úvěrového registru na úrovni EU je zásadní pro přeshraniční nabídku finančních služeb, zvláště služeb spojených s poskytováním úvěru;
- postupy zabavování kolaterálu, je-li poskytnut jako zástava při poskytnutí úvěru. Zdroje a úsilí by měly být směřovány k vytvoření jednotného legislativního rámce EU pro vymáhání kolaterálů v přeshraničním poskytování finančních služeb;
- pokud jde o pojistné produkty, lze snadněji standardizovat ty, které pojišťují odpovědnost. Zákazník obdrží určitou finanční částku bez ohledu na místo svého bydliště. Společnost jen musí být schopna posoudit riziko. Dobrým příkladem by bylo životní pojištění. U těch pojistných produktů, které poskytují službu (například opravu škod) však není standardizace a přenositelnost možná. Platí to zejména u produktů, jako jsou produkty zdravotního pojištění.

⁽³³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_cs.htm.

33. Je třeba dalších opatření na úrovni EU v souvislosti se zásadou „umístění rizika“ v právních předpisech pro pojištění a vyjasněním pravidel pro „obecný zájem“ v odvětví pojišťovnictví?

4.3.2.3.2 Při umístění rizika jde zpravidla o místo obvyklého pobytu pojištěné osoby, s určitými výjimkami u nemovitostí, kde jde o místo, kde se nachází budova. Tato zásada je obvykle celosvětově standardizována a má pro zúčastněné strany právní a daňové důsledky. EHSV je přesvědčen, že zásada umístění rizika v pojišťovnictví plní svůj účel. Má však za to, že pravidla pro „obecný zájem“ je třeba revidovat, neboť členskými státy jsou poskytovány možnosti přijmout právní předpisy, které mohou brzdit přeshraniční distribuci pojistných produktů.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Směrování k modernějšímu a evropštějšímu rámci v oblasti autorského práva

[COM(2015) 626 final]

(2016/C 264/06)

Zpravodaj: Denis MEYNENT

Dne 22. prosince 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Směrování k modernějšímu a evropštějšímu rámci v oblasti autorského práva

(COM(2015) 626 final).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 216 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV lituje, že Komise v tomto sdělení neuvádí konkrétnější návrhy, nýbrž pouze vyjmenovává možnosti, k nimž se nevyjadřuje, což má negativní vliv na vhodné strukturování debaty.

1.2 Autorské právo je stále zásadním prostředkem ochrany a spravedlivého odměňování autorů a osob, které se podílí na šíření děl a představení prostřednictvím propojených digitálních sítí.

1.3 Výbor vyzývá k rychlé ratifikaci Marrákešské smlouvy. Prioritou by měly být též výjimky v oblasti vzdělávání, vědeckého výzkumu a sdílení znalostí. Podporuje rovněž digitalizaci osiřelých děl.

1.4 EHSV má za to, že je možné a žádoucí sjednotit na evropské úrovni oblast soukromého kopírování. Značná část prostředků získaných z poplatků za soukromé kopírování by logicky měla být vynaložena například na financování literární a umělecké tvorby a podporu kulturní rozmanitosti a rovněž na veřejné statky v oblasti vzdělávání a výzkumu.

1.5 EHSV navrhuje zavést právní rámec, který podpoří jednak tvorbu děl chráněných autorským právem a zároveň i zapojení nových modelů licencí a obchodních modelů do vytváření jednotného evropského trhu, přičemž zůstane zachována smluvní svoboda a právo autorů a tvůrců plně těžit z výsledků své tvorby.

1.6 EHSV je toho názoru, že nejvhodnější formou právního předpisu pro vytváření jednotného digitálního trhu je nařízení, a že by bylo rovněž vhodné konsolidovat platné právo.

1.7 EHSV vybízí Komisi, aby vypracovala studie a provedla důkladné výzkumy obchodních modelů spjatých s volnými licencemi, jejich stávajícího a možného ekonomického významu, příjmů a pracovních míst, které by tyto licence mohly v různých oblastech vytvořit, a rovněž případných návrhů předpisů, které by byly vhodné pro podporu a používání těchto licencí.

1.8 EHSV má za to, že jádrem evropské identity je kulturní rozmanitost Evropy a že je třeba ji v členských státech povzbuzovat a podporovat.

1.9 V boji proti porušování autorských práv je třeba na prvním místě odstranit a trestat porušování v komerčním měřítku. Za tímto účelem je nezbytná spolupráce a sdílení informací mezi donucovacími orgány a soudní správou.

1.10 Měl by se řešit přenos hodnoty v online prostředí, z něhož mají v současnosti prospěch zprostředkovatelé, kteří se tak sami označují a kteří nežádají o souhlas tvůrců a neplatí jim.

2. Návrhy Komise

2.1 Cílem akčního plánu je modernizovat evropské právní předpisy v oblasti autorského práva. Komise ve svém sdělení stanoví základní opatření k realizaci své strategie pro jednotný digitální trh: rozšířit přístup k obsahům po celé Unii, určit výjimky z autorského práva, vytvořit spravedlivější trh, bojovat proti komerčnímu pirátství a zároveň podporovat v dlouhodobém horizontu sjednocení autorského práva.

2.2 Sdělení rovněž prezentuje návrh nařízení o přeshraniční přenositelnosti online služeb poskytujících obsah⁽¹⁾, které by evropským spotřebitelům dávalo nové právo a jež by mělo začít platit v roce 2017, kdy budou rovněž zrušeny poplatky za roaming v Unii.

3. Úvod

3.1 Přenos digitálních dat mezi evropskými státy je velmi omezený (celkově 4 %), zatímco většina digitálních služeb se nachází ve Spojených státech a k ostatním přenosům dochází v rámci jednoho státu. Jednotný evropský digitální trh je v současnosti velmi málo rozvinutý. Přetrvávají zde bariéry, které jsou především překážkou pro kulturní výměny řady evropských jazykových menšin, které jsou rozděleny hranicemi některých států.

3.2 Prioritou předsedy Komise je v jeho programu „Nový začátek pro Evropu“⁽²⁾ vytvoření velkého, propojeného digitálního trhu pro všechny členské státy Evropské unie, a to bez rozdílů mezi státy.

3.3 Autorské právo je právním základem tvůrčí činnosti a východiskem pro odměňování autorů, tvůrců, interpretů a dalších držitelů práv a obecněji také celého souboru kulturních a tvůrčích činností a odvětví. Autorské právo je vázané na území a v jednotlivých členských státech se liší. Všude přiznává výlučná hmotná práva držitelům autorských práv, kterým plyne příjem nejen z licencí, ale též z pouhé možnosti, že držitel licence dílo zkopíruje na jiná média či poskytne třetím osobám bez nutnosti prokázat, že taková kopie byla skutečně vytvořena (licenční poplatek za soukromé kopírování a zdanění nenahraných nosičů, které by mohly být použity k nezákonnému vytvoření kopií). Dochází rovněž k trestněprávní kvalifikaci činů, které uživatelé vykonali čestně a v dobré víře, zatímco v jiných státech jsou takové činy povoleny.

3.4 Výjimky z autorských práv a jejich omezení jsou ve všech státech minimální. Autorské právo bylo vytvořeno v době, kdy se tisklo na papír, a s ohledem na tehdejší technologie – především vydávání knih a následně novin, časopisů a partitur –, není proto zcela přizpůsobeno světu digitálních technologií a propojených vysokorychlostních sítí, který se neustále vyvíjí, a je třeba ho upřesnit. V dalších oblastech, jako jsou nové způsoby přístupu k hudbě a audiovizuálním dílům, je správa práv složitější vlivem rozšířené právní předpisů, již by měla řešit nová směrnice o kolektivní správě autorského práva⁽³⁾. Od gramofonových desek až po DVD se především v oblasti distribuce a půjčování děl příliš nezměnilo. S novými technologiemi se však model zcela proměnil; prodejny desek a DVD téměř úplně vymizely a byly nahrazeny novými formami distribuce či digitálního půjčování online. To samé platí pro film, televizi a veškeré umění, které je možné zpřístupnit online.

3.5 Skutečnost, že nedošlo k výraznému vývoji rozhodného práva, brání v plném využití všech možností, které nabízí digitalizace děl a nehmotné výtvořů a jejich následný oběh na velmi rychle se rozvíjejícím internetu, jenž se stává univerzálním.

⁽¹⁾ COM(2015) 627 final; viz strana 86 v tomto čísle Úředního věstníku.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/pg_fr_0.pdf.

⁽³⁾ Úř. věst. L 84, 20.3.2014, s. 72; Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 104.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV lituje, že Komise ve sdělení neuvádí konkrétnější návrhy, nýbrž pouze vyjmenovává možnosti, k nimž se nevyjadřuje, což má negativní vliv na vhodné strukturování debaty.

4.2 Ve stanovisku z 26. října 2006 ⁽⁴⁾ vyzval EHSV Komisi zejména k formulaci návrhů na podporu a ochranu volných licencí, především licence LPGL pro technickou dokumentaci či licence *Creative Commons* týkající se literárních a uměleckých děl. Přes značný význam této otázky – naprostá většina serverů a serverových farem na světě funguje na základě volných licencí jako Debian nebo GPL pro GNU/Linux –, je třeba konstatovat, že Komise od té doby nepředložila žádný související návrh.

4.3 Škodí to rozvoji pohybu dat a zahraničních služeb v rámci jednotného evropského trhu. *Creative Commons* a volná díla jsou novými univerzálními oblastmi, které vznikly díky digitalizaci a propojené síti, avšak roztržičnost práva vytváří pro přeshraniční výměny překážky a hraniční bariéry.

4.4 Právo musí umožnit uvolnění nezměrných možností, které Internet nabízí jak autorům a tvůrcům, tak uživatelům, nikoli jim bránit a spoutávat je. Evropské právní předpisy by měly umožnit odstranění co nejvíce překážek pro přeshraniční výměny týkající se menšinových jazyků v rámci Evropské unie a pro snazší přístup ke službám a dílům.

4.5 Držitelé práv by se tohoto vývoje neměli obávat, nýbrž využít příležitostí, které nabízí. Volný neznamená automaticky zdarma; na rozdíl od některých současných přístupů, které upřednostňují zisk a právní ochranu majitele, umožňuje volný software například odlišný obchodní model založený na službě a tvorbě pracovních míst.

4.6 EHSV znovu vybízí Komisi, aby vypracovala studie a provedla důkladné výzkumy obchodních modelů spjatých s volnými licencemi, jejich stávajícího a možného ekonomického významu, příjmů a pracovních míst, které by tyto licence mohly v různých oblastech vytvořit, a rovněž případných návrhů předpisů, které by byly vhodné pro podporu a používání těchto licencí.

4.7 Velká pozornost by se měla věnovat experimentům, jako je online zveřejňování vědeckých publikací, zpráv o výzkumech provedených za pomoci dotací z veřejných zdrojů, univerzitních kurzů kompenzujících neúměrnou cenu vysokoškolského vzdělávání v některých státech, například veškerých kurzů univerzity MIT, s volnou licencí; tyto experimenty by měly být prozkoumány z hlediska jejich možné využitelnosti v Evropské unii (MOOC). Vysokoškolské vzdělávání a kultura se z tohoto hlediska stávají veřejnými statky přispívajícími ke vzniku znalostní společnosti, jejíž rozvoj v EU si přejeme.

4.8 Způsob výroby se mění a nehmotné statky a služby, které se šíří prostřednictvím propojených sítí, představují nový horizont hospodářského rozvoje a tvorby pracovních míst a inovativních podniků. Začaly se měnit i vzorce spotřeby a ty nové se rychle prosazují, je však třeba střízlivého pohledu – pro současné poskytovatele nehmotných služeb přesto nadále neexistuje jednotný evropský trh. Důvodem jsou především rozdílné preference a kulturní zvyklosti členských států, jazyk, jímž spotřebitelé hovoří, a rovněž roztržičnost autorského práva, která rozvoj evropského trhu ani udělování licencí pro více území či dokonce celou Evropu neusnadňuje.

4.9 EHSV navrhuje zavést právní rámec, který podpoří jednak tvorbu děl chráněných autorským právem a zároveň i zapojení nových modelů licencí a obchodních modelů do vytváření jednotného evropského trhu, přičemž zůstane zachována smluvní svoboda a právo autorů a tvůrců plně těžit z výsledků své tvorby. Tyto nové modely by bylo možno rozvíjet souběžně s modely uvedenými ve smlouvách Světové organizace duševního vlastnictví. Tato záležitost by měla být nedílnou součástí Digitální agendy, již Komise oznámila v květnu 2015, a tohoto plánu modernizace autorských práv.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 8.

4.10 Další překážku představují výjimky. EHSV žádá členské státy, aby co nejrychleji ratifikovaly Marrákešskou smlouvu, která stanoví výjimku pro nevidomé či slabozraké osoby. Evropská unie tuto smlouvu podepsala, avšak v účinnost může vstoupit pouze po ratifikaci jednotlivými členskými státy. EHSV doporučuje Komisi, aby se řídila stanoviskem Evropského parlamentu ze dne 9. července 2015 a vyzvala členské státy k co nejrychlejší ratifikaci této významné smlouvy, již bylo vzhledem ke konzervativním postojům některých zúčastněných stran velmi složité dojednat. Výbor kromě toho naléhavě žádá Evropskou radu, aby vyvinula veškeré úsilí o zrychlení ratifikačního procesu.

4.11 Je rovněž vhodné zvýšit produkci děl přístupných pro nevidomé a slabozraké osoby, protože v současné době jim 95 % knih přístupných není.

4.12 S ohledem na rychlý rozmach čteček elektronických knih a velkou rozmanitost nových nosičů je třeba zvážit další výjimky související s érou digitálního obsahu a sítí, především co se týče veřejného výzkumu, digitalizace veřejně dostupných či osířelých literárních děl univerzitními a veřejnými knihovnami a půjčování elektronických knih a nosičů s audiozáznamy a videozáznamy. Zároveň je důležité si uvědomit, že některá technologická odvětví usilují o znovunabytí ochrany pro to, co je již veřejně přístupné, čímž omezují přístup pro obchodní strategie.

4.13 Překážkou pro šíření děl je rovněž zeměpisné rozdělení. Dotýká se všech potenciálních uživatelů, zejména však jazykových menšin, jichž je v EU velmi mnoho, a to kvůli rozdílům mezi politickými a jazykovými hranicemi v Evropě, vzniklými historicky a v důsledku válek v 19. a 20. století. Kvůli vzestupu populistické a nacionalistické rétoriky je třeba tento problém z politických důvodů naléhavě řešit. Třebaže byla široce ratifikována Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, stávající překážky například zásadně snižují kulturní dopad televizního vysílání v regionálních jazycích.

4.14 EHSV má za to, že kulturní rozmanitost Evropy je jádrem evropské identity a je třeba ji v členských státech povzbuzovat a podporovat.

4.15 EHSV považuje tyto otázky za prioritu a vybízí Komisi, aby vzala jeho návrhy v úvahu – nejsou v rozporu s mezinárodními úmluvami týkajícími se autorského práva a mohou otevřít nové oblasti vytváření jednotného digitálního trhu v Evropské unii.

5. Konkrétní připomínky

5.1 S ohledem na strategii zveřejněnou v květnu 2015, zahrnující šestnáct iniciativ, a na předcházející obecné připomínky navrhuje novou rozsáhlou iniciativu na podporu veřejných statků, interoperability, přeshraničních vztahů a volných licencí je třeba v nejbližší budoucnosti přistoupit k důsledným změnám. EHSV ve svých stanoviscích Digitální smluvní právo (INT/775) a Ekonomika sdílení a samoregulace (INT/779) uznává význam autorského práva pro řádnou definici práv stran smluv o poskytování digitálního obsahu a zúčastněných stran v ekonomice sdílení.

5.2 EHSV se zájmem zdůrazňuje, že Komise jasně upřesňuje, že předpisy Evropské unie týkající se autorských práv je třeba upravit, aby všichni účastníci trhu a občané mohli těžit z možností, které toto nové prostředí nabízí, a že k překonání roztříštěnosti a nesouladů na funkčním jednotném trhu je zapotřebí evropštějšího právního rámce. Výbor tento cíl schvaluje, upozorňuje však, že vlády hájí teritorialitu jako jediný prostředek, jak zaručit financování tvorby. Existují jiné prostředky a je třeba je prozkoumat. Přinejmenším dokud nebudou objektivně prostudovány další možnosti, neměla by se k nim uzavírat cesta.

5.3 Výbor je toho názoru, že nepružnost a odmítání změn v oblasti autorských práv není v souladu s rychlými technologickými změnami a inovacemi týkajícími se služeb a distribuce, ke kterým nutně dochází a které se rozvíjejí spolu s rozvojem internetu a sítí včetně vysokorychlostních. Sdílí názor Komise, že bude vhodné „v případě potřeby přizpůsobit pravidla autorského práva nové realitě techniky, aby tak i nadále plnila svůj účel“.

5.4 V oblasti výjimek, které jsou úzce spojeny se vzděláváním, výzkumem a přístupem ke znalostem, panuje velká rozmanitost a v budoucnu by mohla být ještě větší. Může se pohybovat v rozpětí od pouhého využití materiálů jako příklad či pro ilustraci až po – fakticky, i kdyby ne podle práva – neomezené zveřejňování děl, knih či kurzů za účelem vzdělávání.

5.5 Směrnice 2001/29/ES⁽⁵⁾ o autorském právu obsahuje seznam výjimek. O zavedení prvků tohoto seznamu a jejich vývoji by se mělo diskutovat podle zvyklostí participativní demokracie, aby došlo k vývoji názorů jednotlivců i společných názorů a aby se vytvořilo soudržné a jednotné evropské právo týkající se výjimek, jež musí být adekvátně upřesněné a určené, aby se daly snáze používat. EHSV souhlasí s názorem Komise, že prioritou by měly být výjimky v oblasti vzdělávání, vědeckého výzkumu a sdílení znalostí, zároveň je však třeba v zájmu přípravy na budoucnost provést studii dalších veřejných statků.

5.6 EHSV má za to, že evropské sjednocení oblasti soukromého kopírování je možné a žádoucí. Bude Komisi v tomto ohledu podporovat v jednání, k němuž by Komise měla přistoupit co nejdříve, protože rozdíly mezi jednotlivými státy představují značné překážky pro jednotný trh elektronických statků, ačkoli se objevily nové nosiče. Pro volný pohyb statků včetně těchto nosičů je soudržnost nezbytná. Rozdělování příjmů pocházejících z poplatků za tyto nosiče by mělo být prováděno s ohledem na skutečnost, že většina těchto nosičů není určena ke kopírování děl chráněných autorským právem, a značná část prostředků by tudíž měla být logicky vynaložena například na financování tvorby a podporu kulturní rozmanitosti – jak se to již děje v některých členských státech – a rovněž na veřejné statky v oblasti vzdělávání a výzkumu.

5.7 EHSV je přesvědčen, že podstatou internetu by měla zůstat zásada neutrality, aby byla zaručena přísná rovnost spotřebitelů bez ohledu na jejich hospodářskou sílu. Neutralita internetu je jeho základní zásadou, která zaručuje, že telekomunikační operátoři nezasahují do komunikace svých uživatelů, nýbrž pouze přenášejí informace. Tato zásada umožňuje všem uživatelům bez ohledu na jejich prostředky celkový přístup k téže síti. Tato definice a potvrzení ochrany neutrality by měly být v evropských právních předpisech jasně přítomny.

5.8 V boji proti porušování autorského práva je třeba odstranit a trestat především porušování v komerčním měřítku, kvůli němuž značná část autorů přichází o příjmy. Výbor se o problémech spojených s bojem proti padělání a všem formám porušování autorských práv a práv s nimi souvisejících vyjádřil mnohokrát, odkazuje tudíž na svá předchozí stanoviska, která stále považuje za zcela platná⁽⁶⁾.

5.9 Autorské právo je stále zásadním prostředkem ochrany autorů a osob, které se podílí na šíření děl a představení prostřednictvím propojených digitálních sítí. Aby se autorské právo přizpůsobilo velmi rychlým významným proměnám technologií a inovacím v oblasti služeb a distribuce, musí se vyvíjet. Modernizace musí proběhnout v rámci, který umožní zaručit práva tvůrců a interpretů, spravedlivé odměňování jejich tvůrčích snah, jejich podíl na komerčním úspěchu děl a udržování vysoké úrovně ochrany a financování děl. Měl by se zejména přezkoumat právní status služeb online platform v oblasti autorského práva. Přestože jsou dnes tyto platformy hlavním portálem, jehož prostřednictvím se uživatelé dostávají k online obsahu, tvrdí jejich služby, že jsou pouhými technickými prostředníky, a odmítají tedy platit tvůrcům obsahu. To snižuje účinnost trhu, narušuje hospodářskou soutěž a snižuje celkovou hodnotu kulturního obsahu online.

5.10 Hrozí, že kvůli odmítání přizpůsobit se globální povaze internetu, vysokorychlostním sítím a novým očekáváním spotřebitelů může dojít k znehodnocení práva, které přináší užitek vývoji duševních výtvorů a jejich šíření. Bude zároveň třeba přijmout výjimky odůvodněné právy dalších subjektů, jejichž sociální potřeby se vyvíjí, jako například zdravotně postižených osob, studentů či veřejných knihoven. Bude třeba, aby se členské státy podílely na další pokračující proměně autorského práva a práv s ním souvisejících, aby získávala evropský rozměr, protože právě členské státy mají klíčové právní nástroje k provedení budoucích změn.

⁽⁵⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, 22.6.2001, s. 10).

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 72; Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 104; Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 28; Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 66; Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 62; Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 105; Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 52; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 7; Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 36; Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 32; Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 8; Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 7; Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 3; Úř. věst. C 32, 5.2.2004, s. 15.

5.11 EHSV je toho názoru, že nejvhodnější formou právního předpisu pro vytváření jednotného digitálního trhu je nařízení, protože rozdílnost vnitrostátních práv bezesporu představuje zjevnou, téměř neproniknutelnou překážku, již bude třeba překonat prostřednictvím dialogu všech zúčastněných stran bez rozlišování, včetně zastánců volných licencí na software a obsahy a též nových služeb a obchodních modelů, které jsou na těchto licencích založené. Rovněž je potřeba důkladněji analyzovat překážky pro licence udělované pro více území a též způsoby, jak tyto překážky překonat.

5.12 Může se stát, že kvůli různým zájmům a předsudkům týkajícím se autorských práv bude možné postupovat jen velmi zvolna, na základě důkladného posouzení a přiměřených reakcí, ale je třeba se co nejvíce vynasnažit, abychom se stali skutečnou znalostní a informační společností, což je pro Evropu jediný prostředek, jak se dostat z úpadku a krize ohrožujících samé základy evropského ideálu. Obecný zájem by měl v rámci sociální ekonomiky na dynamickém trhu převládnout nad některými dílčími zájmy.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu

[COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD)]

a k

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku

[COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD)]

(2016/C 264/07)

Zpravodaj: Jorge PEGADO LIZ

Dne 18. ledna 2016 se Rada a dne 21. ledna 2016 Evropský Parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu

[COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD)]

a

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku

[COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD)].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 146 hlasy pro, 61 hlasů bylo proti a 44 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s potřebou a vhodností regulovat některé ze záležitostí uvedených ve sdělení Komise COM(2015) 633 final. Zejména jde o záležitosti vyjmenované v návrhu směrnice o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu.

1.2 Nicméně EHSV se domnívá, že mnohem důležitější než regulace smluvních práv u smluv o prodeji movitých věcí online jsou jiné faktory, které popisuje a jež mají větší význam a prioritu pro cíl Komise vytvořit jednotný digitální trh a tvoří větší překážky přeshraničního obchodu.

1.3 Vzhledem k řešeným aspektům EHSV mimoto nesouhlasí s právním základem, jež uvádí Komise, a naproti tomu navrhuje článek 169 SFEU.

1.4 Z toho vyplývá, že přijatá opatření by v zásadě měla být založena na minimální harmonizaci podle odst. 2 písm. a) a odstavce 4 tohoto článku, což obecně přijímá evropský normotvůrce.

1.5 EHSV se domnívá, že regulace těchto záležitostí prostřednictvím dvou směrnic namísto jednoho nástroje je přijatelná pouze z důvodů naléhavosti a vhodnosti regulace obchodování s digitálním obsahem online.

1.6 Dále se domnívá, že není dostatečně odůvodněna volba cílené úplné harmonizace namísto jiné možnosti, např. vzorové smlouvy certifikované značkou EU nebo minimální harmonizace v souladu s článkem 169 SFEU.

1.7 Pokud jde o aspekty, které nyní zvlášť upravuje návrh týkající se smluv o prodeji movitých věcí online, považuje za správnější je regulovat společně v rámci přezkumu směrnice 1999/44/ES, jejíž jednu kapitolu tvoří, v rámci části programu REFIT týkající se právních předpisů na ochranu spotřebitele.

1.8 Komise svým návrhem týkajícím se prodeje hmotných statků online vytvořila dva systémy, čímž dochází k rozdílnému přístupu k prodeji zboží online a mimo Internet, což je nepřipustné.

1.9 Pro případ, že bude záměr Komise potvrzen ve své stávající formě, uvádí EHSV celou řadu zlepšení textů návrhů s cílem neomezit práva spotřebitelů a skutečně zaručit vysokou úroveň ochrany, jako požaduje SFEU.

1.10 Zejména se pak zabývá regulací prodeje digitálního obsahu, již považuje za prioritní a s ohledem na niž přijímá z pragmatických důvodů Komisi navrženou formu cílené maximální harmonizace.

1.11 Tam nicméně vznikají mezery v předvídání a nedostatky v zavádění, jež jsou neslučitelné s maximální harmonizací a způsobují nepřekonatelné problémy při provádění a uplatňování v členských státech. Tyto mezery se Výbor snaží odstranit prostřednictvím konkrétních návrhů.

2. Úvod – jedno sdělení, dva návrhy směrnice

2.1 Daným sdělením činí Komise první krok v provádění strategie pro jednotný digitální trh v Evropě ⁽¹⁾ a realizuje jedno z nejdůležitějších opatření svého pracovního programu na rok 2015 ⁽²⁾. Cílem návrhu je zaručit „zlepšení přístupu spotřebitelů a podniků ke zboží a službám online v celé Evropě“ a návrh se skládá z následujících dvou právních nástrojů:

- a) návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu,
- b) návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku.

2.2 Komise si je vědoma, že ze systematického hlediska jsou hlavní prvky těchto dvou návrhů úzce spojeny se směrnicí o prodeji zboží spotřebitelům ⁽³⁾, a zdůraznila, že jsou proto soudržné v nejvyšší možné míře. Vysvětlila však, že se rozhodla „přijmout dva legislativní nástroje“, protože „specifický charakter digitálního obsahu vyžaduje, aby bylo několik pravidel upraveno jinak než v případě zboží“, a „rychlý technologický a obchodní vývoj digitálního obsahu bude vyžadovat přezkum používání této směrnice“, čímž také odůvodňuje začlenění těchto ustanovení „do jediného právního nástroje, a sice směrnice o poskytování digitálního obsahu“.

2.3 Komise hodlá prostřednictvím těchto dvou návrhů dosáhnout pěti cílů:

- a) snížení nákladů vyplývajících z rozdílů ve smluvním právu,
- b) právní jistoty pro podniky,
- c) pomoci spotřebitelům využívat výhody přeshraničního nakupování online v EU,
- d) omezení škod utrpěných spotřebiteli v souvislosti s vadným digitálním obsahem,

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV: Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 65.

⁽²⁾ COM(2014) 910 final.

⁽³⁾ Úř. věst. L 171, 7.7.1999, s. 12.

e) celkového vyvážení zájmů spotřebitelů a podniků a zlepšení každodenního života.

2.4 Komise se domnívá, že nejvhodnější metodou je v obou případech „cílená“ harmonizace. Budou se plně harmonizovat předpisy vztahující se na smlouvy o poskytování digitálního obsahu a o nákupu a prodeji zboží online a také závazná práva a povinnosti stran smlouvy o dodání digitálního obsahu a o nákupu a prodeji zboží online. Týká se to téměř všech ustanovení směrnice s výjimkou pravidel pro opodstatnění, platnost nebo účinky smluv včetně důsledků ukončení smlouvy (čl. 1 odst. 4 návrhu směrnice o prodeji na dálku) a určitých prvků jejího provádění.

2.5 Komise výslovně omezuje oblast působnosti na smluvní právo ve vztazích mezi podniky a spotřebiteli, neboť, jak se uvádí v posouzení dopadu (s. 23), neexistují důkazy ukazující na to, že by rozdíly ve smluvním právu bránily podnikům z EU nakupovat online v jiných členských státech. Uznává, že malé a střední podniky, které jsou slabší stranou a mají horší vyjednávací postavení, rovněž čelí těžkostem souvisejícím se smluvním právem, a to především při využívání digitálního obsahu. Komise se však s ohledem zejména na stanoviska zúčastněných stran a členských států rozhodla zabývat se touto otázkou v kontextu jiných iniciativ oznámených v rámci strategie pro jednotný digitální trh.

2.6 Pokud jde o zvolený právní nástroj, Komise odůvodňuje volbu směrnice namísto nařízení tím, že směrnice představují vhodnější nástroj, protože ponechávají členským státům možnost přizpůsobit provedení v jejich vnitrostátních právních předpisech. Tato volba podle ní vytvoří společně s cílenou úplnou harmonizací závazných práv spotřebitelů přiměřenou rovnováhu mezi vysokou úrovní ochrany spotřebitele na úrovni EU a výrazným rozšířením příležitostí pro podniky.

2.7 Ekonomické důvody pro tyto směrnice spatřuje Komise podle všeho v některých předpokladech, mj.:

- a) Na evropském trhu elektronického obchodu stále existuje nevyužitý růstový potenciál.
- b) Vytvoření jednotného digitálního trhu vygeneruje v Evropě dodatečný růst.
- c) Podniky EU budou moci zvýšit svou konkurenceschopnost tím, že budou moci prodávat snadněji na trhu, který bude rozsáhlejší než vnitrostátní trhy.
- d) Pokud budou spotřebitelům poskytnuta stejná práva a vysoká úroveň ochrany, zvýší to jejich důvěru v nakupování přes hranice.
- e) Budou-li překážky související se smluvním právem odstraněny, začne prodávat online přes hranice zhruba o 122 000 podniků více. Přeshraniční obchod EU by se mohl zvýšit přibližně o 1 miliardu EUR. Zvýšená konkurence na online maloobchodní úrovni povede k tomu, že se maloobchodní ceny ve všech členských státech sníží, na úrovni EU v průměru o 0,25 %, což přímo zvýší spotřebu domácností v EU přibližně o 18 miliard EUR.
- f) Širší výběr výrobků a služeb kromě toho přinese i větší výhody pro spotřebitele. Nakupovat online přes hranice by začalo o 7,8 milionu až 13 milionů spotřebitelů více. Očekává se, že celkový reálný HDP EU se bude zvyšovat asi o 4 miliardy EUR ročně.

2.8 Nicméně k dosažení těchto výsledků nestačí navržené dvě směrnice – ty jsou součástí většího balíčku opatření, z nichž Komise poukazuje zejména na:

- a) návrh nařízení o přeshraniční přenositelnosti online služeb poskytujících obsah,

- b) rozvoj kvalitních přeshraničních zásilkových služeb,
- c) zrušení zeměpisného blokovaní,
- d) zahájení činnosti platformy pro řešení sporů online ⁽⁴⁾.

2.9 Komise rovněž zdůrazňuje, že musíme „jednat okamžitě“, než bude pozdě, jelikož případná zpoždění v oblasti digitálního obsahu s sebou nesou riziko, že se objeví vnitrostátní předpisy, a bude tak fragmentován jednotný trh a vzniknou překážky účasti spotřebitelů a poskytovatelů v přeshraničních transakcích.

3. Obecné připomínky

3.1 Ekonomické a psychologické základy ukazující vztah mezi navrženými legislativními opatřeními a zvýšením objemu elektronického obsahu a jeho žádoucí dopad na růst na evropské úrovni mají být podle všeho uvedeny ve studii připojené k posouzení dopadu. Nicméně z jejího podrobného rozboru očividně a jednoznačně nevyplývá, že by údaje, z nichž vychází a k nimž dospívá, byly absolutně spolehlivé, že by na ně neměly vliv další faktory a že by jiné možnosti nepřinesly lepší výsledky.

3.1.1 I když uznáme některé výchozí statistické údaje za správné (konkrétně že 62 % (s. 10) evropských obchodníků, tj. 122 000 podniků, a více než 13,5 % (s. 13) spotřebitelů, tj. 8–13 milionů, čímž by se celkový počet zvýšil na 70 milionů, by začalo provádět přeshraniční online transakce, kdyby se odstranily údajné překážky a dodatečné náklady přímo vyplývající z platného právního systému), nemůžeme s jistotou stanovit zvýšení objemu uskutečněného obchodu, které by mělo za následek zvýšení evropského HDP odhadované na 0,03 %, tj. asi na 4 biliony eur jako jeho přímý a výlučný důsledek. Naproti tomu je jasné, že každý podnik bude muset nést náklady v průměrné výši 7 000 EUR na přizpůsobení smluvních nástrojů novému režimu.

3.1.2 Na základě této studie dále nelze ani řádně kvantifikovat, že jiné dodatečné faktory (např. jazyková otázka nebo daňové režimy, kvalita, cena a dostupnost služeb vysokorychlostního internetu, riziko podvodu, soudní výdaje, bezpečnost platebních prostředků, ověření totožnosti a bezúhonnosti prodávajících, malá důvěra v postupy soudního a mimosoudního řešení sporů) nebudou i nadále rozhodujícím způsobem ovlivňovat možnosti přeshraničního obchodování online, možná více než stávající právní systém (popsaný na s. 7 a následujících stranách a na s. 18 a následujících stranách posouzení dopadu).

3.1.2.1 Zvláště významné – vzhledem ke svému uvedení ve všech studiích zadaných Komisí – jsou v těchto souvislostech zpoždění v provádění a potíže s používáním a nefunkčnost určitých systémů alternativních řešení sporů zavedených směrnicí 2013/11/EU ⁽⁵⁾, a to z důvodů často spojených s nedostatkem finančních prostředků v určitých členských státech, a dále zjevná nefunkčnost systému online řešení sporů zavedeného nařízením (EU) č. 524/2013 ⁽⁶⁾, jež vstoupilo v platnost 15. února 2016 a které je zásadní pro fungování jednotného digitálního trhu.

3.1.3 Dále není jasně uvedena relativní váha pružnosti nabídky a poptávky ve výpočtu nasycení trhu z hlediska dokonalé hospodářské soutěže, což je – i přestože je to čistě teoretická hypotéza – každopádně zásadní pro důvěryhodnost modelu, nemluvě o vnějších faktorech makroekonomické politiky, které zásadním způsobem ovlivňují rozhodnutí spotřebitelů o nákupu, např. důsledky úsporných opatření, ve srovnání s politikami růstu, založenými na spotřebě a investicích keynesiánského typu.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 165, 18.6.2013, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 165, 18.6.2013.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 5.

3.1.4 V posouzení, které provedla Komise, se kladě důraz na navrhovaný model a nevzaly se v něm řádně v úvahu ekonomické důsledky ostatních čtyř možných modelů (posouzení dopadu, s. 23 a následující strany), které by rovněž přispěly k odstranění stejných překážek. Bylo by tak možné provést srovnávací analýzu. Zejména se jedná o možnost 5 – evropská vzorová smlouva na dobrovolném základě ve spojení se značkou důvěry EU (s. 25), přestože by šlo o jednoduchou alternativu s nízkými náklady a malou byrokratickou zátěží (s. 38 a následující strany), tj. nejlépe by vyhovovala zásadám balíčku v oblasti zlepšování právní úpravy ⁽⁷⁾ a REFIT ⁽⁸⁾. V přípravných konzultacích také získala podporu.

3.2 Za řádně odůvodněnou nelze považovat ani volbu směrnic s maximální harmonizací. EHSV obecně stanovil, že v případě harmonizace otázek souvisejících v podstatě s fungováním vnitřního trhu je vhodnější přijímat nařízení (tak podrobná, jak to bude potřeba), a dal také najevo, že ve specifických otázkách práv spotřebitelů preferuje směrnice s minimální harmonizací, jak to ostatně vyplývá z ustanovení čl. 169 odst. 4 SFEU.

3.2.1 EHSV se naopak několikrát vyslovil proti tendenci převládající u Komise v posledních letech, a sice přijímat směrnice s maximální harmonizací, které poskytují nízkou úroveň ochrany a špatně reagují na zájmy příslušných subjektů ⁽⁹⁾.

3.2.2 V nyní projednávaném případě existuje celá řada záležitostí, jimiž se směrnice nezabývají a které je potřeba harmonizovat, např. způsobilost nezletilých uzavírat smlouvy v digitálním prostředí (v posledním znění směrnice o ochraně údajů stanovená na 13–16 let), definice specifických kategorií nepřiměřených podmínek u online smluv, jež nejsou stanoveny ve směrnici 93/13/EHS ⁽¹⁰⁾, nová praktika tlačítek „zaplatit nyní“ (pay now) na stránkách jistých sociálních sítí, která uživatele nepřepojují na stránky nějaké odpovědné platformy, a doporučitelné zahrnutí standardní formulace týkající se společné regulace.

3.3 Za neodůvodněnou se rovněž považuje volba dvou směrnic namísto jedné, jelikož se zbytečně zdvojují právní ustanovení, zvyšuje se úsilí v oblasti provádění spočívající v zajištění souladu s vnitřními předpisy každého členského státu a je nutné vyvinout větší úsilí v oblasti výkladu, jemuž by se zcela předešlo, pokud by se text směrnice o prodeji hmotných statků online stanovil jako základ a specifické rysy prodeje nehmotných statků by byly zahrnuty jako výjimky ze základního režimu. Je totiž jasné, že rozdíl mezi hmotným statkem a digitálním obsahem není patrný, zejména pokud jsou vzájemně propojeny.

3.4 Podle Komise byl nástroj zvolen na základě: 189 odpovědí získaných v rámci konzultace všech kategorií zúčastněných stran z celé EU, konzultace skupiny tvořené 22 organizacemi zastupujícími široké spektrum zájmů, která se sešla sedmkrát, seminářů s členskými státy a schůzí s vnitrostátními donucovacími orgány během zasedání Výboru pro spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele a s vnitrostátními orgány odpovědnými za spotřebitelskou politiku během zasedání sítě pro spotřebitelskou politiku (květen 2015), jež později zpochybnila platnost tohoto vzorku na základě jeho malé šíře ⁽¹¹⁾.

3.4.1 Nicméně podle známých a zveřejněných výsledků ⁽¹²⁾ se pro danou volbu nevyslovila jasná většina: organizace spotřebitelů jsou jasně proti veškeré a jakékoliv formě uplatňování práva prodávajícího, zatímco většina profesních organizací a někteří akademičtí pracovníci ji podporují. Většina členských států pak zpochybnila potřebu nových právních předpisů v oblasti nákupu na dálku (které již zahrnuje prodej online) a zejména přiměřenost dvou směrnic vzhledem k potížím se získem přesných a jasně definovaných pokynů. Na první pohled by bylo možné z objektivní analýzy odpovědí získaných v rámci konzultace usoudit, že možnost 5 získala obecný souhlas příslušných subjektů a spotřebitelů (samozřejmě v závislosti na znění vzorových smluvních předpisů, jež má schválit odvětví, a míře používání a přijímání značky důvěry podniky v EU), zejména protože daným subjektům přináší nejmenší náklady.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV: Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 192.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV: Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 66.

⁽⁹⁾ Viz stanoviska EHSV: Úř. věst. C 108, 30.4.2004, s. 81. Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 54 a Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 75.

⁽¹⁰⁾ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, dále pozměněna směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV: Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 57.

⁽¹²⁾ <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/contract/opinion/>.

3.5 Dále je potřeba připomenout, že EHSV měl příležitost vyjádřit se k tématu práv spotřebitelů v digitálním prostředí v řadě svých stanovisek, v nichž uvedl základní přístup, podle něhož by ta samá práva, která jsou uznána ve „fyzickém“ světě mimo Internet (smlouvy uzavírané osobně), měla být v souladu s online světem, aniž byly dotčeny vlastní specifické rysy nebo patřičné formy transakcí s digitálním obsahem (nehmotným), vždy však musí jít o posilování těchto práv, ne o jejich omezování či oslabování. Komise svým návrhem týkajícím se prodeje hmotných statků online vytvořila dva systémy, čímž dochází k rozdílnému přístupu k prodeji zboží online a mimo Internet, což je nepřijatelné.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Výše uvedené připomínky neznamenají, že EHSV plně nepodporuje potřebu a příležitost regulovat některé oblasti zahrnuté do posuzovaných návrhů směrnic, zejména pokud jde o prodej digitálního obsahu online. Pokud jde o prodej hmotných statků online, doporučuje EHSV, aby byl vhodně upraven v rámci programu REFIT. V následujících připomínkách ke každému návrhu se vzhledem ke zjevnému nedostatku místa uvádí pouze body navrženého znění, s nimiž Výbor nesouhlasí.

4.2 Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku (COM(2015) 635 final – 2015/0288 (COD))

4.2.1 Pokud jde o právní základ, zástupci spotřebitelů a většina členů EHSV se v souladu s předchozími stanovisky domnívají, že by jím měl být spíše čl. 169 odst. 2 SFEU, jelikož se hlavně jedná o definici práv spotřebitelů a jejich ochranu, ne výhradně o vytváření jednotného trhu. Někteří členové EHSV, zejména zástupci profesí, přikládají význam aspektu realizace jednotného trhu a souhlasí s Komisí.

4.2.2 Vzhledem k tomu, že byla zvolena směrnice, se EHSV domnívá, že by měla znamenat minimální harmonizaci podle vzoru platné směrnice o prodeji a zárukách (směrnice 1999/44/ES), protože zvolená možnost vede k větší fragmentaci, menší právní jistotě a dvěma typům ochrany. Nyní zavedená zlepšení by měla být samozřejmě uplatněna i na prodej ve „fyzickém“ světě.

4.2.3 Vzhledem ke složitosti právních předpisů v oblasti ochrany spotřebitele se návrh vzájemně ovlivňuje s řadou dalších pravidel, která doplňuje⁽¹³⁾, ale vyžaduje zbytečné a obtížné vysvětlitelné úsilí, které je v rozporu s dobrými pravidly balíčku v oblasti zlepšování právní úpravy, a způsobuje dodatečné prováděcí problémy při vytváření souladu s již platnými vnitrostátními předpisy, jimiž se provedly nebo doplnily dané předpisy EU a které se v jednotlivých členských státech liší.

4.2.4 EHSV by proto upřednostnil, aby pravidla uvedená v tomto návrhu směrnice doplnila přezkum směrnice 1999/44/ES v rámci programu REFIT.

4.2.5 Dále jsou navrženy některé konkrétní změny některých prvků návrhu:

4.2.5.1 Článek 1 – Předmět

Uzavírání smluv na poskytování určitých online služeb nebo služeb na dálku (např. zboží na leasing) by z předmětu nemělo být vyloučeno.

4.2.5.2 Článek 2 – Definice

1. Pojetí obchodní záruky by mělo zahrnovat ještě další formy náhrady, které se nepovažují za zahrnuté do pravidel uvedených v článku 15.

⁽¹³⁾ Směrnice 2011/83/EU – Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 64. směrnice 2009/125/ES – Úř. věst. L 285, 31.10.2009, s. 10. směrnice 2010/30/EU ze dne 19. května 2010 – Úř. věst. L 153, 18.6.2010, s. 1.

2. Pojetí hmotného movitého předmětu není definováno pevně, a členské státy by si ho mohly vykládat různě.
3. Kromě toho nejsou vyloučeny další typy výrobků s vlastními právními předpisy, jako jsou např. léčivé přípravky a zdravotnické prostředky, které jsou vyloučeny z oblasti působnosti jiných právních předpisů týkajících se ochrany spotřebitele.
4. Nedomníváme se, že by bylo definováno to, zda lze internetové platformy považovat za „prodávající“.
5. Dále se nedomníváme, že by byl definován pojem výrobce za účelem jeho přímé odpovědnosti vůči spotřebiteli podle článku 16.

4.2.5.3 Článek 3 – Úroveň harmonizace

Úroveň harmonizace by měla být minimální s veškerými potřebnými dopady na režim.

4.2.5.4 Články 4 a 5 – Soulad se smlouvou

1. Je nutné začlenit kritérium „trvanlivosti“⁽¹⁴⁾ podmiňující dobu trvání záruky.
2. Definice požadavků na soulad musí být formulována negativně, aby byl spotřebitel výslovně zproštěn dokazování, že zboží není v souladu, a tuto povinnost měl prodávající.
3. Znění výjimek z článku vede k obecnému vyloučení odpovědnosti prodávajícího, již nelze přenést na spotřebitele, aniž by bylo dotčeno právo na nápravu (vztahující se na případ VW).

4.2.5.5 Článek 7 – Práva třetích stran

Doplnit na konec: „s výhradou výslovné dohody mezi stranami a podrobného uvedení v podmínkách smlouvy“.

4.2.5.6 Článek 8 – Rozhodná doba pro stanovení souladu se smlouvou a obrácení důkazního břemene

1. Doplnit na konec druhého odstavce: „s výhradou situací, kdy je vlivem zvláštní složitosti instalace zapotřebí delší doba, která byla dohodnuta s prodávajícím“.
2. Práva udělená v tomto návrhu prodejcem se musí přenést na kohokoliv, kdo jedná v dobré víře.

4.2.5.7 Článek 9 – Prostředky nápravy v případě nesouladu

1. Ustanovení vylučuje jako první volbu možnost vrátit okamžitě zboží a získat zpět peníze, což by bylo v rozporu s právy spotřebitelů v několika členských státech (např. Řecku, Portugalsku, Irsku, Spojeném království, Dánsku, Litvě), která se mezi sebou výrazně liší.
2. Pojetí „přiměřené lhůty“ je subjektivní a dává prostor k různému provedení zásadní záležitosti, což je neslučitelné s povahou maximální harmonizace. Např. v Bulharsku, Francii, Portugalsku a Lucembursku je tato lhůta 30 dní, v Maďarsku, Rumunsku, Řecku a Estonsku pak 15 dní. Ustanovení musí stanovit lhůtu odpovídající maximální lhůtě uplatňované v některých zemích EU, tj. 15 dní.
3. Výraz „nemožná“ v odst. 3 písm. a) je třeba nahradit výrazem „technicky nemožná“.

⁽¹⁴⁾ Viz stanovisko EHSV: Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 23.

4. Stejně tak je pojetí „významné obtíže“ subjektivní a mělo by být zrušeno nebo nahrazeno formulací z rakouského zákona „co nejmenší obtíže“ a doplněno o možnost dát spotřebiteli na přechodnou dobu okamžitě k dispozici náhradní, podobné zboží, dokud nebude provedena oprava.
5. Komise ve svém návrhu nevzala v úvahu požadavek, který je již obsažený ve vnitrostátních právních předpisech některých zemí (Francie, Malta, Řecko, Rumunsko, Portugalsko a Slovinsko) a podle něhož musí výrobci během předpokládané doby životnosti zboží mít nebo prodejci dodat přiměřenou zásobu náhradních dílů, což je záležitost související s plánovaným zastaráváním a záruční dobou nahrazeného dílu.
6. Komise by měla stanovit, že je prodejce povinen poskytnout spotřebiteli na přechodnou dobu náhradní zboží.

4.2.5.8 **Článek 10 – Výměna zboží**

1. Komise nestanovila přerušení zákonné záruční doby na dobu provádění opravy nebo výměny, což je součástí většiny vnitrostátních právních předpisů. To stejné platí pro dobu případných zprostředkování, rozhodčích řízení nebo opravných prostředků.
2. V případě výměny musí pro náhradní zboží platit nová, stejně dlouhá záruční doba počínaje jeho dodáním.

4.2.5.9 **Článek 11 – Volba spotřebitele mezi opravou a výměnou zboží**

1. Pojetí „významné“ by vzhledem k výše uvedeným důvodům mělo být vyškrtáno.
2. V případě „opakovaných“ vad musí mít spotřebitel automaticky možnost ukončit smlouvu.

4.2.5.10 **Článek 13 – Právo spotřebitele ukončit smlouvu**

1. Povinnost spotřebitele platit v případě ukončení smlouvy za používání zboží nebo jeho poškození či ztráty je velmi sporná.
2. Soudní dvůr již totiž rozhodl, že v případě výkonu práva na výměnu nelze po spotřebiteli požadovat zaplacení náhrady za používání vadného výrobku (věc *Quelle* ⁽¹⁵⁾).
3. Není jasné, jak vysoká částka se má vyplatit v případě, že bylo současně zakoupeno více výrobků za jednu celkovou cenu bez rozlišení cen jednotlivých výrobků.

4.2.5.11 **Článek 14 – Lhůty**

Ve lhůtách je potřeba zohlednit záruční lhůty, které již platí v některých členských státech (Finsko, Nizozemsko, Švédsko a Spojené království) a zohledňují trvanlivost a plánované zastarávání výrobků.

4.2.5.12 **Článek 15 – Obchodní záruky**

1. Vložit do prvního odstavce písmeno d): v jiných zárukách poskytovaných prodávajícím jménem třetích stran, jejichž cílem je zajištění záruky (pojištění vybavení, záruky značky atd.).
2. Rovněž se musí uvést informace o možnosti přenést obchodní záruku na třetí strany.

4.2.5.13 **Článek 16 – Právo na nápravu**

1. Fakt, že se tento prvek neharmonizuje, je významným původcem odlišností v provedení směrnice, a má tak škodlivé důsledky pro obchod.
2. Předpis by měl stanovit přímou a solidární odpovědnost výrobce vůči spotřebiteli v případech, kdy si spotřebitel zvolí opravu či výměnu zboží.

⁽¹⁵⁾ Věc C-404/06 – rozsudek Soudního dvora EU (prvního senátu) ze dne 17. dubna 2008 – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1461850459727&uri=CELEX:62006CC0404>.

3. Dále by měl stanovit, že v případě, kdy prodejce požaduje po výrobci náhradu, má právo na proplacení celé výše souvisejících výdajů.
4. Stejně jako u předchozích bodů by měl stanovit solidární odpovědnost internetových platforem, kde spotřebitel zboží zakoupil.

4.2.5.14 Článek 17 – Prosazování

Fakt, že se neharmonizují aspekty dohledu při provádění směrnice, je jednou z hlavních překážek skutečné ochrany spotřebitelů a spravedlivé hospodářské soutěže.

4.3 Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu (COM(2015) 634 final – 2015/0287 (COD))

4.3.1 Jak uvádí samotná Komise, týká se základ návrhu (tj. sběr výsledků odborných konzultací a posouzení dopadů) obou návrhů, neboť tyto dva návrhy jsou pojaty jako balíček se společnými cíli. EHSV proto nebude opakovat obecné připomínky týkající se obou návrhů a zaměří se na připomínky ke konkrétním prvkům. Je však potřeba již nyní uvést, že EHSV tento návrh v zásadě schvaluje, zejména pokud jde o:

- a) zvláštní ochranu spotřebitelů při nákupu nehmotného zboží na internetu, pokud jde o vyšší složitost výrobků, chybějící transparentnost jednání, vyšší bezpečnostní rizika a rizika v oblasti soukromí a ochrany údajů, zvláštní formy nekalých praktik a nepřiměřených podmínek, skryté náklady, různé ceny podle polohy a nižší důslednost používaných prostředků (Internet, mobilní telefony, sociální sítě atp.);
- b) naléhavou potřebu jasně regulovat odvětví, které v oblasti tohoto typu smluv zjevně specificky reguluje pouze jeden stát (Spojené království);
- c) vhodnost maximální harmonizace na úrovni vysoké ochrany spotřebitele, omezené na smlouvy B2C, již by však bylo lepší provést prostřednictvím nařízení;
- d) potřebu jednotně definovat právní povahu tohoto typu smluv;
- e) potřebu obecného sblížení s celou řadou jiných opatření uvedených ve strategii pro jednotný digitální trh, mezi něž patří zejména iniciativy souvisejícími s přeshraniční přenositelností obsahu, úloha platforem, volný pohyb údajů, evropská iniciativa v oblasti cloud computingu, zátěž související s DPH a opatření k zaručení přenositelnosti a interoperability obsahu, s ohledem na zahájení činnosti platformy pro řešení sporů online ⁽¹⁶⁾ a přezkum nařízení (ES) č. 2006/2004 ze dne 27. října 2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitele;
- f) potřebu řešit zejména ochranu osob při zpracování osobních údajů, upravenou směrnicí 1995/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů ⁽¹⁷⁾ a směrnicí 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací ⁽¹⁸⁾. Tato pravidla jsou plně uplatnitelná na digitální obsah, jelikož mají důsledky pro nakládání s osobními údaji;
- g) přezkum balíčku předpisů týkajících se služeb elektronických komunikací;
- h) potřebu dát výsadní postavení smlouvám o cloud computingu.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. L 165, 18.6.2013, s. 1.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. L 201, 31.7.2002, s. 37.

4.3.2 Dále jsou navrženy některé konkrétní změny některých prvků návrhu, který se skládá z 24 článků (a ne z 20, jak je mylně uvedeno v některých verzích, bod 5).

4.3.2.1 **Článek 1 – Předmět**

Jasná povaha „smluv o poskytování služeb“ z předmětu tohoto návrhu, jež potvrzují definice „digitálního obsahu“ a „poskytnutí“ uvedené v bodech 1 a 10 článku 2, podporuje návrh uvedený k článku 1 předchozí směrnice.

4.3.2.2 **Článek 2 – Definice**

Opět se navrhuje zahrnout do okruhu osob v definici spotřebitele osoby provozující svobodná povolání.

4.3.2.3 **Článek 3 – Oblast působnosti**

1. EHSV bude souhlasit s platbou v naturáliích („jiné než peněžní protiplnění“), pokud bude obsah této koncepce přesně definován a v případě poskytování osobních či jiných údajů bude specifikováno, o jaké údaje se jedná a za jakých podmínek a okolností se poskytují.
2. Bude rovněž potřeba vyjasnit, zda jsou zahrnuty určité služby jako zpoplatněné televizní vysílání („pay TV“), Google a Facebook Messenger a zda určité fyzické platformy pro přístup a Internet věcí spadají mezi hmotné či nehmotné statky.
3. Není jasné, zda se vyloučení v odst. 5 písm. a) týká i zdravotní péče, služeb hazardních her nebo finančních služeb. Tuto záležitost je potřeba více vyjasnit, jinak povede k právní nejistotě.
4. Není jasné, zda do této oblasti působnosti patří i tzv. skryté platby, tj. služby, které jsou poskytovány zdarma, během poskytování však mohou zahrnovat jiné služby, které jsou placené.
5. Oblast působnosti u údajů, jejichž zpracování je nezbytné, uvedená v čl. 3 odst. 4, musí zahrnovat nejen plnění, ale také „uzavření smlouvy“. Zpracování těchto údajů musí být povoleno v souladu s pravidly stanovenými v právních předpisech týkajících se osobních údajů.
6. Je rovněž zásadně důležité vyjasnit rozdíl mezi výrobky a službami poskytovanými online a těmi, které jsou zcela spojeny s hmotnými statky, jak tomu je u tzv. nositelné elektroniky (wearables) nebo internetu věcí, kde k většině procesů dochází elektronickou formou, jejímž základem je však hmotný statek.
7. Musí být jasné, že je potřeba v tomto návrhu jasně vymezit služby datových center, především služby tzv. cloud computingu, ať jsou zdarma nebo za protiplnění, vzhledem k tomu, že jsou často spojeny s jinými službami nebo výrobky poskytovanými spotřebitelům, a mohly by tedy být z oblasti působnosti směrnice vyloučeny.
8. Rovněž je potřeba v oblasti působnosti tohoto nástroje vyjasnit, zda zahrnuje také kombinaci služeb poskytování digitálního obsahu s komunikačními službami, jako je Facebook Messenger nebo Google Hangout, jelikož tyto služby nejsou v současnosti upraveny směrnicí 2002/21/ES o službách elektronických komunikací a protože by některé z nich měly být podle všeho považovány za služby elektronických komunikací, u nichž by měl mít spotřebitel vyšší úroveň ochrany.

9. Stejně tak není jasný rozdíl mezi situacemi, kdy získané osobní údaje slouží pouze k plnění smlouvy nebo k plnění právních norem. EHSV proto preventivně navrhuje, aby se směrnice týkala všech služeb poskytovaných po dodání osobních údajů pouze s výjimkou těch, u nichž poskytovatel výslovně prokáže, že tyto údaje slouží pouze k plnění smlouvy nebo právních norem.
10. Ještě ohledně odstavce 4: bude potřeba vyjasnit, kdy je sběr osobních údajů určen k plnění smlouvy nebo pro splnění zákonných požadavků. V jiných odvětvích, např. v telekomunikacích nebo energetice, totiž podniky často používají osobní údaje k reklamním kampaním, přestože jejich používání bylo povoleno k plnění smlouvy. A ještě se musí vyjasnit zejména to, zda se vztahuje i na jiné druhy protiplnění kromě peněz.

4.3.2.4 **Článek 4 – Úroveň harmonizace**

EHSV přijímá důvody, které se v návrhu uvádějí ve prospěch maximální harmonizace, pokud bude zaručena vyšší úroveň ochrany spotřebitelů.

4.3.2.5 **Článek 5 – Poskytování digitálního obsahu**

Není jasné, že by povinnost poskytnout obsah ihned, uvedená v odstavci 2, byla v souladu se směrnicí 2011/83/EU, která pro okamžité poskytnutí vyžaduje souhlas spotřebitele a zároveň stanoví právo na odstoupení od smlouvy ve lhůtě 14 dnů (čl. 16 písm. m) této směrnice). Doporučuje se harmonizovat předpisy na tomto poli, aby se vyloučilo riziko překrývání pravidel na úkor podniků a spotřebitelů.

4.3.2.6 **Článek 6 – Soulad**

1. V odstavci 1 vyškrtnout „v příslušných případech“.
2. V odst. 1 písm. b) za „pro nějž jej spotřebitel požaduje“ doplnit „nebo hodlá legitimně požadovat“.
3. V odst. 2 písm. b) vyškrtnout „případným“.

4.3.2.7 **Článek 9 – Důkazní břemeno**

V odstavce 3 vyškrtnout text „co největší možné“.

4.3.2.8 **Článek 11 – Prostředek nápravy v případě neposkytnutí digitálního obsahu**

Znění článku nebere v úvahu poskytování obsahů v balíčcích na dobu určitou, v jejichž případě je obtížné poměrně vyčíslit chybějící přístup k nějakému filmu z celkové ceny balíčku. Rovněž není uvážena možnost poskytování dalších obsahů za jednu cenu (které uživatelé preferují).

4.3.2.9 **Článek 12 – Prostředky nápravy v případě nesouladu se smlouvou**

V odstavci 2 nahradit výraz „v přiměřené lhůtě“ výrazem „bez zbytečného prodlení“.

4.3.2.10 **Článek 13 – Ukončení smlouvy**

1. V odst. 2 písm. b) nahradit text „poskytovatel přijme veškerá opatření, která lze očekávat, aby se zdržel“ textem „poskytovat se zdrží“.
2. Písmena c), d) a e) závisí na právní úpravě autorského práva, která dosud není známa.

4.3.2.11 Článek 16 – Právo na ukončení dlouhodobé smlouvy

Doba se musí stanovit pouze na 6 měsíců.

Musí být výslovně uvedeno, že nevznikají žádné výdaje.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

PŘÍLOHA

I. Následující odstavec stanoviska specializované sekce byl změněn na základě kompromisního pozměňovacího návrhu přijatého shromážděním, přestože více než jedna čtvrtina hlasů byla pro to, aby byl zachován v původní podobě (čl. 54 odst. 4 jednacího řádu):

a) Odstavec 3.4.1

„Ní méně podle známých a zveřejněných výsledků se pro danou volbu nevyslovila jasná většina: organizace spotřebitelů jsou jasně proti veškeré a jakékoli formě uplatňování práva prodávajícího, zatímco ~~některé profesní organizace~~ většina profesních organizací a někteří akademičtí pracovníci ji podporují. Většina členských států pak zpochybnila potřebu nových právních předpisů v oblasti nákupu na dálku (které již zahrnuje prodej online) a zejména přiměřenost dvou směrnic vzhledem k potížím se získáním přesných a jasně definovaných pokynů. Na první pohled by bylo možné z objektivní analýzy odpovědí získaných v rámci konzultace usoudit, že možnost 5 získala obecný souhlas příslušných subjektů a spotřebitelů (samozřejmě v závislosti na znění vzorových smluvních předpisů, jež má schválit odvětví, a míře používání a přijímání značky důvěry podniky v EU), zejména protože daným subjektům přináší nejmenší náklady.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 115

hlasů proti: 91

zdrželo se hlasování: 18

II. Následující kompromisní pozměňovací návrhy shromáždění zamítlo, přestože obdržely alespoň jednu čtvrtinu hlasů pro (čl. 54 odst. 4 jednacího řádu):

b) Odstavec 4.2.1

„Pokud jde o právní základ, ~~zástupci spotřebitelů a~~ většina členů EHSV včetně zástupců spotřebitelů se v souladu s předchozími stanovisky domnívají, že by jim měl být spíše čl. 169 odst. 2 SFEU, jelikož se hlavně jedná o definici práv spotřebitelů a jejich ochranu, ne výhradně o vytváření jednotného trhu. ~~Některí členové EHSV, zejména z~~ Zástupci profesí v EHSV více přikládají význam potřebě podnikatelů disponovat souborem jasných pravidel, přikládají význam aspektu realizace jednotného trhu a souhlasí s Komisí.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 110

hlasů proti: 110

zdrželo se hlasování: 10

Článek 56 odst. 6 jednacího řádu EHSV stanoví, že nastane-li v průběhu hlasování rovnost hlasů „pro“ a „proti“, rozhodne hlas předsedajícího člena. V souladu s tímto ustanovením rozhodl předseda zamítnout návrh kompromisního pozměňovacího návrhu.

c) Odstavec 4.2.2

„Vzhledem k tomu, že byla zvolena směrnice, se většina členů EHSV včetně zástupců spotřebitelů domnívá, že by měla znamenat minimální harmonizaci podle vzoru platné směrnice o prodeji a zárukách (směrnice 1999/44/ES), protože zvolená možnost vede k větší fragmentaci, a menší právní jistotě a dvěma typům ochrany. Nyní zavedená zlepšení by měla být samozřejmě uplatněna i na prodej ve fyzickém světě. Zástupci profesí v EHSV však souhlasí s návrhem uplatnit maximální harmonizaci, a to z údajného důvodu jasnosti ohledně uplatňování práv na jednotném trhu.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 102

hlasů proti: 115

zdrželo se hlasování: 14

d) Odstavec 4.2.5.3

„Článek 3 – Úroveň harmonizace

Většina členů EHSV včetně zástupců spotřebitelů tvrdí, že úroveň harmonizace by měla být minimální s veškerými potřebnými dopady na režim. Zástupci profesí upřednostňují maximální harmonizaci.

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 112

hlasů proti: 114

zdrželo se hlasování: 12

e) Odstavec 4.2.5.4

„Články 4 a 5 – Soulad se smlouvou

1. Je nutné začlenit kritérium ‚trvanlivosti‘ podmiňující dobu trvání záruky.

2. Většina členů EHSV včetně zástupců spotřebitelů tvrdí, že definice požadavků na soulad musí být formulována negativně, aby byl spotřebitel výslovně zproštěn dokazování, že zboží není v souladu, a tuto povinnost měl prodávající. Zástupci profesí však doporučují, aby definice požadavků na soulad byla formulována obecně. Hlavním kritériem pro stanovení souladu by podle nich mělo být to, zda zboží odpovídá tomu, co bylo považováno za dohodnuté (např. pokud jde o druh, množství, kvalitu a další vlastnosti).

3. Znění výjimek z článku vede k obecnému vyloučení odpovědnosti prodávajícího, již nelze přenést na spotřebitele, aniž by bylo dotčeno právo na nápravu ~~(vztahující se na případ VW).~~

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 99

hlasů proti: 126

zdrželo se hlasování: 13

f) Odstavec 4.2.5.7

„Článek 9 – Prostředky nápravy v případě nesouladu

1. Zástupci spotřebitelů si všimají skutečnosti, že ustanovení vylučuje jako první volbu možnost vrátit okamžitě zboží a získat zpět peníze, což by bylo v rozporu s právy spotřebitelů v několika členských státech (např. Řecku, Portugalsku, Irsku, Spojeném království, Dánsku, Litvě), která se mezi sebou výrazně liší. Zástupci profesí souhlasí – v souladu s maximální harmonizací –, že tato možnost nebyla stanovena.

2. Zástupci spotřebitelů se domnívají, že pojetí „přiměřené lhůty“ je subjektivní a dává prostor k různému provedení zásadní záležitosti, což je neslučitelné s povahou maximální harmonizace. Např. v Bulharsku, Francii, Portugalsku a Lucembursku je tato lhůta 30 dní, v Maďarsku, Rumunsku, Řecku a Estonsku pak 15 dní. Ustanovení musí stanovit lhůtu odpovídající maximální lhůtě uplatňované v některých zemích EU, tj. 15 dní. Zástupci profesí uvádějí, že pojetí „přiměřené lhůty“ je objektivní právní formulací a že zároveň ponechává prostor pro použití v různých situacích.
3. Výraz „nemožná“ v odst. 3 písm. a) je třeba nahradit výrazem „technicky nemožná“.
4. Zástupci spotřebitelů se stejně tak domnívají, že pojetí „významné obtíže“ je subjektivní a mělo by být zrušeno nebo nahrazeno formulací z rakouského zákona „co nejmenší obtíže“ a doplněno o možnost dát spotřebiteli na přechodnou dobu okamžitě k dispozici náhradní, podobné zboží, dokud nebude provedena oprava. Zástupci profesí se odvolávají na skutečnost, že tato známá právní formulace ponechává prostor pro použití v různých situacích.
5. Komise ve svém návrhu nevzala v úvahu požadavek, který je již obsažený ve vnitrostátních právních předpisech některých zemí (Francie, Malta, Řecko, Rumunsko, Portugalsko a Slovinsko) a podle něhož musí výrobci během předpokládané doby životnosti zboží mít nebo prodejci dodat přiměřenou zásobu náhradních dílů, což je záležitost související s plánovaným zastaráváním a záruční dobou nahrazeného dílu.“
6. Komise by měla stanovit, že je prodejce povinen poskytnout spotřebiteli na přechodnou dobu náhradní zboží.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 100

hlasů proti: 135

zdrželo se hlasování: 2

g) Odstavec 4.2.5.10

„Článek 13 – Právo spotřebitele ukončit smlouvu

1. Zástupci profesí požadují, aby bylo přidáno ustanovení směrnice 1999/44/ES obsažené v čl. 3 odst. 6, v němž se stanoví, že při nevýznamném rozporu se smlouvou nemá spotřebitel právo odstoupit od smlouvy.

1. Povinnost spotřebitele platit v případě ukončení smlouvy za používání zboží nebo jeho poškození či ztráty je velmi sporná.
2. Soudní dvůr již totiž rozhodl, že v případě výkonu práva na výměnu nelze po spotřebiteli požadovat zaplacení náhrady za používání vadného výrobku (věc *Quelle*).
3. Není jasné, jak vysoká částka se má vyplatit v případě, že bylo současně zakoupeno více výrobků za jednu celkovou cenu bez rozlišení cen jednotlivých výrobků.
4. Zástupci profesí požadují, aby bylo přidáno ustanovení směrnice 1999/44/ES obsažené v čl. 3 odst. 6, v němž se stanoví, že při nevýznamném rozporu se smlouvou nemá spotřebitel právo odstoupit od smlouvy.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 110

hlasů proti: 118

zdrželo se hlasování: 18

h) Odstavec 4.2.5.10

„Článek 13 – Právo spotřebitele ukončit smlouvu

1. Většina členů EHSV včetně zástupců spotřebitelů se domnívá, že povinnost spotřebitele platit v případě ukončení smlouvy za používání zboží nebo jeho poškození či ztráty je velmi sporná. Zástupci profesí však toto ustanovení podporují.
2. Soudní dvůr již totiž rozhodl, že v případě výkonu práva na výměnu nelze po spotřebiteli požadovat zaplacení náhrady za používání vadného výrobku (věc *Quelle*).
3. Není jasné, jak vysoká částka se má vyplatit v případě, že bylo současně zakoupeno více výrobků za jednu celkovou cenu bez rozlišení cen jednotlivých výrobků.

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 101

hlasů proti: 132

zdrželo se hlasování: 10

i) Odstavce 1.3 a 1.4

„1.3 Vzhledem k řešeným aspektům většina členů EHSV včetně zástupců spotřebitelů mimoto nesouhlasí s právním základem, jež uvádí Komise, a naproti tomu navrhuje článek 169 SFEU. Z toho vyplývá, že přijatá opatření by v zásadě měla být založena na minimální harmonizaci podle odst. 2 písm. a) a odstavce 4 tohoto článku, což obecně přijímá evropský normotvůrce.

1.4 Z toho vyplývá, že přijatá opatření by v zásadě měla být založena na minimální harmonizaci podle odst. 2 písm. a) a odstavce 4 tohoto článku, což obecně přijímá evropský normotvůrce. Zástupci profesí však souhlasí s právním základem, jež uvádí Komise, neboť otázky vnitřního trhu jsou považovány za dominantní a podniky tvrdí, že potřebují jediný soubor jasných pravidel, která mají dodržovat.

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 111

hlasů proti: 123

zdrželo se hlasování: 12

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pravidlech pro zadávání veřejných zakázek v souvislosti s nynější azylovou krizí

[COM(2015) 454 final]

(2016/C 264/08)

Zpravodaj: Erik SVENSSON

Dne 14. října 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pravidlech pro zadávání veřejných zakázek v souvislosti s nynější azylovou krizí

[COM(2015) 454 final].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 220 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV bere náležitě na vědomí vyjasňující sdělení Komise, které neobsahuje žádné změny. Na veřejné zadavatele je totiž vyvíjen značný tlak, aby řešili případy krajní naléhavosti vzniklé v důsledku uprchlické a azylové krize.

1.2 EHSV věří, že stávající i nové směrnice mohou díky možnosti podstatně zkrátit lhůty pro předložení nabídky a zadávat zakázky přímo poskytnout dostatečný prostor k rychlejšímu zpracování.

1.3 EHSV však zdůrazňuje, že je důležité:

- vykazovat vysokou míru transparentnosti a řádně zdokumentovat postup;
- nezneužívat nepřiměřeně flexibilitu právního předpisu;
- usilovat o nalezení řešení, která umožní pozdější integraci a dodatečnou podporu;
- omezit veřejné zakázky zadávané v naléhavých situacích na krátkou dobu.

1.4 Musí se docenit význam neziskového sektoru jakožto doplňku k veřejným zakázkám zadávaným veřejnými orgány. Díky úsilí tohoto sektoru bylo mnoho zemí s to pomoci podstatně více lidem, než by jinak bylo možné.

1.5 EHSV se domnívá, že je důležité omezit byrokratické postupy, které vedou k tomu, že je proces zadávání veřejných zakázek zdoluhavý, navzdory tomu, že právní rámec umožňuje rychlejší zpracování.

1.6 Vzhledem k novým a častějším hrozbám by veřejní zadavatelé měli zvážit možnost zadávat zakázky na bezpečnostní opatření a pojištění odděleně.

1.7 EHSV by rád poukázal na to, že obdobné problémy existují v souvislosti s přicházejícími uprchlíky, kteří se rozhodli o azyl **nepožádat**, kdy je rovněž naléhavě nutné zajistit asistenci, péči a ochranu.

1.8 EHSV zdůrazňuje, že by při zadávání veřejných zakázek v souvislosti s azylovou a uprchlickou krizí mělo být zvaženo i poskytování dalších služeb, které připravují na budoucí integraci a usnadňují ji.

1.9 EHSV požaduje a doporučuje, aby Komise své sdělení upřesnila i z hlediska veřejných zakázek souvisejících se vzniklou uprchlickou krizí, nebo aby bylo zveřejněno další sdělení k problematice zadávání veřejných zakázek souvisejících s uprchlickou krizí.

2. Shrnutí dokumentu Komise

2.1 Evropská unie se v současné době potýká s řadou složitých otázek, jež vyvstaly v souvislosti s náhlým, prudce rostoucím přílivem žadatelů o azyl. Členské státy musí v neposlední řadě adekvátně a urychleně zajistit řešení nejnaléhavějších potřeb žadatelů o azyl (ubytování, dodávky výrobků a služby). Všechny nástroje potřebné k uspokojení uvedených potřeb poskytují evropská pravidla pro zadávání veřejných zakázek, a to v rámci ustanovení stále platné směrnice 2004/18/ES ⁽¹⁾ (dále jen „směrnice“), a také v nejnovější směrnici o zadávání veřejných zakázek 2014/24/EU ⁽²⁾.

2.2 Sdělení nevytváří žádná nová legislativní pravidla. Obsahuje výklad Komise, pokud jde o pravidla, jež pokrývají: i) zakázky na infrastrukturu (tj. bydlení), kterou lze zajistit buď pronájmem stávajících budov, které nevyžadují rozsáhlé úpravy (tj. stavební práce), nebo postavením nových či rekonstrukcí stávajících budov, s prahovou hodnotou 5 186 000 EUR, ii) zakázky na dodávky výrobků, jako jsou stany, obytné kontejnery, oblečení, příkrývky, lehátky a potraviny, s prahovou hodnotou 135 000 EUR (dříve 134 000 EUR) nebo 209 000 EUR (dříve 207 000 EUR) v závislosti na typu veřejného zadavatele, iii) zakázky na služby, jako jsou úklidové, zdravotní, stravovací a bezpečnostní služby, se stejnými prahovými hodnotami jako pro smlouvy na výrobky. Směrnice je plně použitelná na všechny služby, nicméně na „zjednodušený režim“ (zvláštní úprava pro sociální a jiné zvláštní služby) se vztahují zvláštní pravidla pro zadávání zakázek. Pro tyto služby byla příslušná prahová hodnota stanovena na 750 000 EUR.

2.3 U zakázek, jež spadají do oblasti působnosti směrnice, si veřejný zadavatel může vybrat, zda pro zakázku použije **otevřené** nebo **omezené** (dále též užší) řízení. Minimální lhůta pro předložení nabídky v otevřeném řízení je 52 dní, ovšem při použití elektronických prostředků lze tuto lhůtu zkrátit na 40 dní. U omezeného (užšího) řízení je obecná lhůta na podání žádosti o účast 37 dní a dalších 40 dní na předložení nabídky poté, co veřejný zadavatel vybral subjekty, které smí nabídku předložit.

V naléhavých situacích stanoví směrnice výrazně kratší obecné lhůty prostřednictvím a) „urychleného omezeného (užšího) řízení“, jež stanoví lhůty pro podání žádosti o účast v délce 15 dní a pro podání nabídky 10 dní, nebo b) „jednačního řízení bez uveřejnění“, jež umožní zadávání zakázek s cílem uspokojit potřeby žadatelů o azyl v těch nejnaléhavějších případech.

2.4 Veřejní zadavatelé budou muset u každého případu zvlášť posoudit, které řízení použijí pro zadání zakázek, jejichž cílem je uspokojit nejnaléhavější potřeby žadatelů o azyl (ubytování, dodávky nebo služby).

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV bere náležitě na vědomí sdělení Komise a souhlasí s obecným kontextem, který Komisi vykresluje, tj. že členské státy musí adekvátně a urychleně zajistit řešení nejnaléhavějších potřeb žadatelů o azyl.

3.1.1 EHSV konstatuje, že toto sdělení nenavrhuje žádné změny, ale poskytuje konstruktivní objasnění a vysvětlení.

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, Úř. věst. L 134, 30.4.2004, s. 114. stanovisko EHSV: Úř. věst. C 193, 10.7.2001, s. 7 (není k dispozici v češtině).

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES, Úř. věst. L 94, 28.3.2014, s. 65. stanovisko EHSV: Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 84.

3.2 Podle EHSV je velmi dobré a účelné, že Komise právě nyní objasňuje svůj názor na použitelnost stávajících pravidel, neboť mnoho zemí – i když v různé míře – přijelo větší počet žadatelů o azyl než kdy předtím a veřejní zadavatelé na celostátní i regionální úrovni jsou pod značným tlakem.

3.3 EHSV sdílí názor, který Komise zastává ve sdělení a podle nějž jsou ustanovení stávající směrnice 2004/18/ES a nové směrnice 2014/24/EU, které musí být nejpozději do 18. dubna tohoto roku provedeny do vnitrostátního práva, v zásadě již dostačující na to, aby bylo možné zvládnout rostoucí počty a větší časový tlak, které má vzniklá situace v oblasti azylu za následek.

3.3.1 Je nanejvýš důležité, aby pravidla pro zadávání veřejných zakázek nebránila v řešení vzniklé situace a v poskytování takové ochrany, kterou zaručují právní předpisy týkající se azylu. Toto riziko je nejvíce zřejmé zejména v oblasti bydlení, zdravotní péče, bezpečnosti a stravovacích službách.

3.3.2 EHSV věří, že nové směrnice, a tím i nové vnitrostátní předpisy, mohou díky možnosti podstatně zkrátit lhůty pro předložení nabídky poskytnout dostatečný prostor k rychlejšímu zpracování.

3.3.3 Existuje také možnost zadávat zakázky přímo, i když překračují prahovou hodnotu, a to v případech krajní naléhavosti.

3.4 EHSV by však rád poukázal na to, že je mimořádně důležité, aby byla v případech rychlejšího postupu nebo přímého zadání zakázky vykazována vysoká míra transparentnosti a postup byl řádně zdokumentován.

3.4.1 Aby měl zákon o zadávání veřejných zakázek nadále podporu podniků, odborů a občanské společnosti, je nesmírně důležité, aby žádná strana – ať již veřejné orgány nebo dodavatelé – nezneužívala nepřiměřeně flexibilitu právního předpisu. Proto je tak důležité umožnit případný přezkum již během provádění. V zájmu zaručení řádného uplatňování lze zvážit zavedení postupu pro následné hodnocení.

3.4.2 Je třeba zdůraznit, že dokonce i v případech krajní naléhavosti by se mělo usilovat o nalezení řešení, která umožní pozdější integraci a dodatečnou podporu. To platí zejména pro zranitelné skupiny, jako jsou nezletilé osoby bez doprovodu, těhotné ženy a osoby se zdravotním postižením.

3.5 Je třeba zdůraznit, že za mimořádných situací, které nastaly v některých zemích EU v důsledku azylové krize, hrozí vždy určité riziko, že veřejný zadavatel i dodavatel hledají rychlejší způsoby.

3.6 Je důležité, aby veřejné zakázky zadávané v naléhavých situacích (v rámci *urychleného omezeného (užšího) řízení* nebo *jednacího řízení bez předchozího uveřejnění*) byly omezeny na krátkou dobu, a bylo možné se co nejdříve vrátit k běžnému postupu.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Je třeba zdůraznit, že značným přínosem a doplněním veřejných zakázek zadávaných veřejnými orgány byl neziskový sektor. V zemích, které přijaly nejvíc žadatelů o azyl, např. v Německu a Švédsku, to mělo naprosto rozhodující význam. Bez úsilí neziskového sektoru by se nám bývalo nepodařilo zvládnout počty, které nyní vyšly najevo.

4.1.1 Prostor pro přímé zadávání zakázek je dán i těm subjektům, které by jinak měly problém veřejnou zakázku získat (např. neziskové organizace).

4.2 Přestože právní rámec poskytuje možnosti k rychlému zpracování, veřejné orgány (příliš) často jednají příliš pomalu. Jejich byrokratické postupy mohou vést k tomu, že je proces zadávání veřejných zakázek zdoluhavý.

4.3 Mohlo by být účelné uvést konkrétní příklad z členského státu EU, který (spolu s Německem) vzhledem ke své velikosti přijal nejvíce žadatelů o azyl, zejména ze Sýrie.

4.3.1 Švédská vláda v listopadu 2015 zkoumala, zda existují důvody ke změně zákona, aby bylo možné řešit extrémní situaci, která v souvislosti s žadateli o azyl vznikla.

4.3.2 Švédští veřejní zadavatelé odpověděli, že pravidla pro zadávání zakázek stanovená ve směrnici EU umožňují jak dostatečně rychlé zpracování v případech krajní naléhavosti, tak zohlednění veřejného zájmu a činění rozumných kompromisů mezi různými zájmy.

4.4 EHSV se domnívá, že aby mohli veřejní zadavatelé nejen zaručit kvalitu, ale také reagovat s nezbytnou rychlostí, měl by se provést průzkum trhu, aby byli ještě před vznikem krizové situace určeni potenciální a dostupní dodavatelé a očekávané náklady.

4.5 EHSV zdůrazňuje, že je důležité, aby veřejní zadavatelé neoddalovali uzavření smlouvy a došlo k němu tak rychle, jak to okolností vyžadují.

4.6 Zkušenosti ukazují, že značně vzrostly náklady na bezpečnost a pojištění (až třikrát) kvůli hrozbám a skutečným událostem.

4.7 V zájmu snížení nejistoty při zadávání zakázek a zvýšení dostupnosti možných řešení by veřejní zadavatelé měli zvážit možnost zadávat zakázky na bezpečnostní opatření a pojištění odděleně.

5. Přípomínky a poznámky k aspektům, jimiž se sdělení Komise nezabývá

5.1 EHSV by rád poukázal na to, že obdobné problémy existují v souvislosti s přicházejícími uprchlíky, kteří se rozhodli o azyl **nepožádat**. I v takových případech je nutné zajistit asistenci, péči, ochranu a naplnění nejnaléhavějších lidských potřeb.

5.2 EHSV se domnívá, že při zadávání veřejných zakázek na bydlení, asistenci a služby pro žadatele o azyl i ostatní uprchlíky musí být zváženo i poskytování takových služeb, které připravují na běžný život a usnadňují ho a umožňují případnou budoucí integraci. K těmto naléhavě nutným službám patří jazykové kurzy a pokud možno i profesní příprava.

5.2.1 Již dnes existují konkrétní příklady veřejných zakázek na jazykové kurzy, získání řidičského průkazu a jiné stejně důležité aktivity v rámci neziskového sektoru, církví a sdružení.

5.3 V zemích, které jsou finančně slabé a hrozí, že by veřejné orgány nemohly platit za služby, na něž vypsaly veřejné zakázky, je velmi důležité, aby byly tyto platby skutečně číněny.

5.4 Podle EHSV je velmi důležité, aby Komise své sdělení upřesnila z hlediska širších souvislostí, **buď** tím, že se zaměří i na veřejné zakázky související s azylovou a uprchlickou krizí, **nebo** tím, že zveřejní další sdělení k problematice zadávání veřejných zakázek souvisejících s uprchlickou krizí.

V Bruselu dne 27. dubna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní

[COM(2015) 750 final – 2015/0269 (COD)]

(2016/C 264/09)

Zpravodaj: Paulo BARROS VALE

Dne 14. prosince 2015 se Rada a Evropský Parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní

[COM(2015) 750 final – 2015/0269 (COD)].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 176 hlasy pro, 8 hlasů bylo proti a 20 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Záležitosti související se zbraněmi jsou vždy kontroverzním tématem, ale tragické události v Evropě vedou k ještě zapálenější diskuzi o těchto otázkách. Nicméně posouzení přezkumu směrnice musí nutně probíhat strážlivější a objektivnější formou prostřednictvím vyvážené analýzy otázek týkajících se bezpečnosti a trhu a zásadní otázky boje proti terorismu a organizované trestné činnosti je nutné nechat na jiné debaty lépe odpovídající závažnosti této problematiky.

1.2 Podle *Study on Firearms*⁽¹⁾ (Studie týkající se střelných zbraní), provedené Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu, existovalo v roce 2007 odhadem 875 milionů zbraní. Z nich byla pouze 3 % v držení policie a 23 % v držení armády. Úlohou zákonodárce je v kontextu průmyslu těchto rozměrů nalézt a prosadit prostředky schopné zmírnit latentní nebezpečnost držení tak velkého množství zbraní.

1.3 EHSV podporuje přijetí dotčené směrnice, která vyjasňuje definice, zavádí nové, koherentnější požadavky a pravidla pro označování a ničení zbraní, chce však rovněž navrhnout postupy, o kterých se domnívá, že mohou přispět ke zvýšení bezpečnosti občanů.

1.4 Evropská unie sice přijala mnoho právních předpisů v řadě odvětví, není to však případ zbrojařského průmyslu, kde zavedená pravidla zůstávají pozadu za tím, co by mohlo být v oblasti bezpečnosti a sledování zbrojení a osob zapojených do trestné činnosti možné. Měli bychom tedy být nekompromisní, co se týče cílů vytyčených v oblasti tak citlivé, jako je bezpečnost.

1.5 EHSV se s ohledem na důležitost sledovatelnosti nejen zbraní, ale také střeliva domnívá, že by se měla ve střednědobém či dlouhodobém horizontu prozkoumat možnost vést průmysl k vývoji označování projektilů nesmazatelnou formou a na použití nezničitelném místě. Pokud by bylo pro úřady technicky možné zpřístupnit tyto a ostatní údaje týkající se zbraní prostřednictvím interoperabilních databází, výrazně by to přispělo ke zlepšení efektivity vyšetřování. Tyto databáze se nesmí omezit na funkci vnitrostátních rejstříků; měly by naproti tomu představovat databázi na evropské úrovni, do níž by přispívaly a měly přístup orgány každého členského státu.

⁽¹⁾ Úřad OSN pro drogy a kriminalitu. *Study on Firearms 2015 – A study on the transnational nature of and routes and modus operandi used in trafficking in firearms* (Studie týkající se střelných zbraní (2015) – Studie nadnárodní povahy obchodu se střelnými zbraněmi, jeho tras a zavedených postupů).

1.6 EHSV se domnívá, že Evropa může prošetřit možnost následovat australský a britský příklad programů na výkup zbraní, a dokázat tak stáhnout z oběhu mnoho tisícovek zbraní. Přímý vztah mezi počtem zbraní v oběhu a množstvím deliktů sice nemusí být dokázán, statisticky by však pravděpodobnost, že dojde ke spáchání trestné činnosti, k nehodě, či k tomu, že se zbraň dostane do rukou pachatelů trestných činů, byla menší.

1.7 Zdrojem nebezpečí je rovněž technologický vývoj 3D tisku, který umožňuje výrobu zbraní, ať smrtících či jiných, bez možnosti kontroly a sledovatelnosti. Navíc jsou tyto zbraně většinou vyrobeny z materiálů, které nejsou zjistitelné tradičními bezpečnostními systémy. Je naléhavě nutné zařadit tuto záležitost do bezpečnostní agendy zemí, aby mohla být harmonizovaně přijata preventivní opatření proti šíření smrtících zbraní bez jakékoli kontroly.

2. Souvislosti návrhu

2.1 V kontextu zvláštních obav o bezpečnost přichází Komise s návrhem na změnu směrnice 91/477/EHS ⁽²⁾, změněné směrnicí 2008/51/ES ⁽³⁾, týkající se kontroly nabývání a držení zbraní.

2.2 Tato změna je součástí Evropského programu pro bezpečnost, předloženého dne 28. dubna 2015, jehož cílem je zajistit na evropské úrovni efektivní a koordinovanou reakci na bezpečnostní hrozby. Evropský program pro bezpečnost poukázal na rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy jako na překážku účinné kontroly zbraní a spolupráce policie členských států a vyzval k přezkumu právních předpisů týkajících se střelných zbraní a pravidel pro znehodnocování zbraní.

2.3 Cílem směrnice je usnadnit fungování vnitřního trhu se střelnými zbraněmi stanovením pravidel pro celý životní cyklus střelných zbraní, od jejich výroby až po jejich zničení, a zaručit zároveň bezpečnost občanů.

2.4 Směrnice stanovuje minimální požadavky, které by měl každý členský stát zavést, pokud jde o nabývání, držení a převod různých kategorií zbraní včetně zbraní určených pro lov a sportovní střelbu.

2.5 Jako základ přezkumu aktuálního právního rámce byly realizovány tři studie týkající se přiměřenosti platných právních předpisů, které dospěly k závěru, že je vhodné na úrovni EU přijmout minimální pravidla týkající se nedovoleného obchodování se zbraněmi a přezkoumat stávající směrnice s cílem:

- harmonizovat pravidla pro označování zbraní,
- přijmout společné normy a postupy a zavést požadavky na registraci znehodnocených střelných zbraní,
- stanovit postupy týkající se upravitelnosti poplašných či signálních zbraní a napodobenin ke střelbě,
- podporovat sdílení poznatků mezi členskými státy a vytváření a správu databází týkajících se výroby, vlastnictví a znehodnocování střelných zbraní,
- vymezit společný přístup ke klasifikaci loveckých a sportovních střelných zbraní.

2.6 Komise vyslechla zúčastněné strany – zástupce evropských sdružení výrobců střelných zbraní a střeliva pro civilní použití, osoby zabývající se obchodem se zbraněmi pro civilní použití, lovce, sběratele, nevládní organizace, výzkumné ústavy atd. Členské státy a nevládní organizace se shodly na užitečnosti stávající směrnice pro zamezení odklonu střelných zbraní na nelegální trh, zatímco soukromé zúčastněné strany vyjádřily obavy v souvislosti se změnami kategorií střelných zbraní a jejich dopadem na malé a střední podniky.

⁽²⁾ Směrnice 91/477/EHS – Úř. věst. L 256, 13.9.1991, s. 51. Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 35, 8.2.1988, s. 25 (není k dispozici v češtině).

⁽³⁾ Směrnice 2008/51/ES – Úř. věst. L 179, 8.7.2008, s. 5. Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní [COM (2006) 93 final – 2006/0031 (COD)] – Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 83.

2.7 Zúčastněné strany, s nimiž Komise konzultovala, považují uschopnění znehodnocených zbraní ke střelbě za významný zdroj zbraní pro trestnou činnost a za účelem zabránění této praxi považují za zásadní harmonizaci pravidel pro znehodnocování.

2.8 Body, na kterých se shodnou konzultované zúčastněné strany, jsou potřeba sdílení informací mezi členskými státy, harmonizace definic a stanovení minimálních norem pro pokyny týkající se znehodnocování zbraní.

3. Obecné připomínky

Tragické události poslední doby uspíšily debatu o obchodu se zbraněmi a jejich používání. Bezpečnost občanů, která je stále více ohrožena terorismem, sice nelze zaměňovat s držením zbraní, Výbor nicméně vyzývá k odhodlanému boji proti snadnému získávání střelných zbraní, kvůli němuž se do rukou radikálních skupin, představitelů organizovaného zločinu a narušených jedinců s nepochopitelnými motivy dostávají prostředky k páčání barbarských zločinů. Nelze ani opomenout obecnou trestnou činnost, sebevraždy a nehody se střelnými zbraněmi.

3.1 Navrhovaná vyjasnění zásadně zlepšují předchozí směrnici, a jako taková je EHSV vítá. Cílem těchto návrhů není vymýtit střelné zbraně, ale harmonizovat používané normy pro nabývání a držení zbraní během celého jejich životního cyklu, regulovat trh a zaručit bezpečnost.

EHSV nicméně provedl konzultace se zúčastněnými stranami, zejména policií, průmyslem, obchodem, uživateli, sběrateli a nevládními organizacemi, o bezpečnosti občanů a domnívá se, že právní předpisy týkající se tohoto tématu by měly být tvář v tvář přetrvávajícím bezpečnostním problémům ambicióznější. Komise by neměla vytvářet právní předpisy pouze jako okamžitou reakci na nedávné teroristické činy, ale měla by tak činit s cílem vyřešit otázku bezpečnosti legálních střelných zbraní.

3.2 V oblasti kontroly zbraní bylo provedeno několik studií. Některé poukazují na to, že s omezováním zbraní se snižuje násilí⁽⁴⁾, nehody⁽⁵⁾ a sebevraždy⁽⁶⁾, jiné tvrdí, že když se bezúhonným občanům bez duševních problémů umožňuje držet zbraň, snižuje se počet násilných trestných činů a nemá to samo o sobě výrazný dopad na zvyšování počtu sebevražd či nehod⁽⁷⁾.

3.2.1 Modelovým případem kontroly zbraní je Austrálie. Po události, kdy muž vstoupil do kavárny a dvěma zbraněmi zavraždil 35 lidí a dalších 23 zranil, zahájila Austrálie v roce 1997 jednu z největších reforem pravidel užívání a držení střelných zbraní v historii s viditelným dopadem na snížení počtu úmrtí způsobených střelnými zbraněmi. Zakázala některé typy zbraní, zavedla povinnost uvedení legitimního důvodu k držení zbraně (což nemůže být pouze sebeobrana) a financovala program výkupu zbraní státem. Tato iniciativa dostala z oběhu téměř 700 000 zbraní a společně s novými omezeními vedla k drastickému poklesu míry vražd s použitím střelné zbraně⁽⁸⁾.

⁽⁴⁾ Hepburn, Lisa, Hemenway, David. Firearm availability and homicide: A review of the literature (Dostupnost střelných zbraní a vraždy – přehled literatury). *Aggression and Violent Behavior: A Review Journal* (Agresivní a násilné chování – vědecký žurnál). 9/2004, s. 417–440. Citováno Harvard T.H. Chan School of Public Health: <http://www.hsph.harvard.edu/hicrc/firearms-research/guns-and-death/>

⁽⁵⁾ Miller, Matthew, Azrael, Deborah, Hemenway, David. Firearm availability and unintentional firearm deaths (Dostupnost střelných zbraní a úmrtí neúmyslně způsobená těmito zbraněmi). *Accident Analysis and Prevention* (Analýza a prevence nehod). 33/2001, s. 477–484. Citováno Harvard T.H. Chan School of Public Health: <http://www.hsph.harvard.edu/hicrc/firearms-research/gun-threats-and-self-defense-gun-use/>

⁽⁶⁾ Miller, Matthew, Hemenway, David. Gun prevalence and the risk of suicide: A review (Obecné rozšíření střelných zbraní a riziko sebevražd – přehled). *Harvard Health Policy Review* (Harvardský žurnál zdravotní politiky). 2/2001, s. 29–37. Citováno Harvard T. H. Chan School of Public Health: <http://www.hsph.harvard.edu/hicrc/firearms-research/gun-ownership-and-use/>

⁽⁷⁾ John R. Lott., Jr. and David B. Mustard. Crime, Deterrence, and Right-to-Carry Concealed Hand Guns (Trestná činnost, odrazování a právo na nošení skrytých ručních zbraní). University of Chicago Law School, květen 1998.

⁽⁸⁾ Alpers, Philip, Amélie Rossetti and Marcus Wilson. 2016. *Guns in Australia: Total Number of Gun Deaths* (Střelné zbraně v Austrálii – celkový počet úmrtí způsobených střelnými zbraněmi). Sydney School of Public Health, The University of Sydney. GunPolicy.org, 7. března. Zobrazeno 10. března 2016 na: http://www.gunpolicy.org/firearms/compareyears/10/total_number_of_gun_deaths

3.2.2 Australský program výkupu zbraní byl založen na myšlence, že široká dostupnost zbraní usnadňuje to, že se vražedné impulsy jednotlivce transformují v masovou vraždu.

3.2.3 Austrálii následovala Velká Británie poté, co zde bylo při náhodné střelbě zavražděno 15 lidí a dalších 15 lidí zraněno, a také zakázala některé typy zbraní, zavedla povinnost registrace pro majitele zbraní a financovala program výkupu zbraní. Tento případ nevyvolal stejný účinek, pokud jde o počet úmrtí způsobených střelnou zbraní⁽⁹⁾, jako ten australský.

3.2.4 Poslední velká studie týkající se kontroly zbraní byla zveřejněna v únoru 2016 a analyzovalo se v ní 130 jiných studií provedených v deseti zemích v letech 1950–2014⁽¹⁰⁾. Autoři se domnívají, že i když zjištěné údaje nedokazují, že restriktivní zákony snižují násilí, naznačují, že v určitých zemích souvisí zavádění zákonů usilujících o omezení přístupu k různým typům zbraní se snížením počtu úmrtí způsobených střelnou zbraní. Zavedení zákonů omezujících podmínky pro nabývání střelných zbraní (např. ověření bezúhonnosti) je rovněž spojeno s poklesem vražd z vášně a zavedení zákonů omezujících přístup ke zbraním (např. skladování) zase s počtem náhodných úmrtí dětí.

3.3 Vzhledem k těmto příkladům a studiím se EHSV domnívá, že by se měla dodržovat přísná pravidla pro získání licence k používání a nošení zbraně, nabývání zbraní a střeliva, zákaz určitých typů zbraní a jejich znehodnocování i program výkupu zbraní ze strany jednotlivých členských států s cílem jejich zničení.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Tato iniciativa respektuje zásadu subsidiarity a proporcionality. Formu směrnice lze považovat za správnou, jelikož lze pochybovat o tom, že by členské státy byly ochotny akceptovat nařízení.

4.2 Tato směrnice mění několik článků předchozí směrnice, vyjasňuje je a zavádí nové požadavky, které výrazně zlepšují předchozí předpis, a jako takové jsou ze strany EHSV vítány.

4.3 EHSV podporuje zavedení povinných lékařských vyšetření fyzického a duševního zdraví pro vydávání nebo prodlužování platnosti povolení k používání a nošení zbraně, což je praxe, která již byla přijata v některých členských státech. Tato vyšetření by se měla zakládat na minimální evropské kvalitě a minimálních evropských požadavcích. Uvádí však, že by směrnice mohla rovněž požadovat absolvování školení o manipulaci se střelnou zbraní a požadavky na bezpečné skladování (především v trezoru, což je již povinné v některých členských státech) a bezpečnou přepravu zbraní a jejich součástí.

4.4 Evropská unie byla schopna přijmout mnoho právních předpisů v mnoha oblastech. Modelový je případ automobilového průmyslu, který byl nucen reagovat na požadavky v oblasti bezpečnosti (pasažérů a životního prostředí) velkými investicemi do výzkumu a vývoje. K rozšíření pojmů dochází také v oblasti označování zbraní a jejich součástí. EHSV navrhuje, aby se ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zašlo v označování projektilů ještě o krok dále a posoudila se možnost vést průmysl k používání nesmazatelných značek na použití nezničitelném místě, například uvnitř střeliva, aby byla umožněna jejich plná sledovatelnost. Na místě činu obvykle zůstane náboj, a nikoli zbraň, a toto označení tak může být důležitým zdrojem informací při policejním vyšetřování.

4.5 Co se týče databází střelných zbraní, EHSV podporuje novou formulaci, která rozšiřuje rozsah záznamů až po zničení zbraně. To je přínosem a důležitým nástrojem kontroly a vyšetřování. Komise by měla podpořit státní orgány v tom, aby tyto záznamy byly ve všech členských státech dávány k dispozici v reálném čase, a usnadnilo se tak poskytování důkazů a umožnila se rychlá a účinná výměna informací o údajích vedoucích k identifikaci a lokalizaci střelných zbraní.

⁽⁹⁾ Alpers, Philip, Marcus Wilson, Amélie Rossetti a Daniel Salinas. 2016. *Guns in United Kingdom: Total Number of Gun Deaths* (Střelné zbraně ve Spojeném království – celkový počet úmrtí způsobených střelnými zbraněmi). Sydney School of Public Health, The University of Sydney. GunPolicy.org, 23. února. Zobrazeno 10. března 2016 na: http://www.gunpolicy.org/firearms/compareyears/192/total_number_of_gun_deaths

⁽¹⁰⁾ Julian Santaella-Tenorio, Magdalena Cerdá, Andrés Villaveces, and Sandro Galea. *What Do We Know About the Association Between Firearm Legislation and Firearm-Related Injuries?* (Co víme o vztahu mezi právními předpisy pro střelné zbraně a zraněními souvisejícími s těmito zbraněmi?) Vydavatel: Oxford University Press jménem Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health.

4.6 Do kategorie zakázaných zbraní jsou také zařazeny civilní poloautomatické střelné zbraně, „které mají vzhled zbraní s automatickým mechanismem“. Výraz „mají vzhled“ se nejvíce jako objektivní a dostatečný, měla by být spíše definována jasná kritéria týkající se „vzhledu“, která by vedla k zahrnutí těchto zbraní do kategorie zakázaných střelných zbraní.

4.7 Poplašné a signalizační zbraně, salutní a akustické zbraně, jakož i napodobeniny jsou nově součástí kategorie C, zbraně podléhající ohlášení. I když se s tímto již ve vnitrostátních právních předpisech některých zemí počítá, má EHSV o vhodnosti tohoto začlenění pochybnosti, neboť kromě toho, že tento typ zbraní není v protokolu OSN charakterizovaný jako „střelná zbraň“, povede povinné hlášení tam, kde to právní předpisy dosud nevyžadují, ke značným administrativním nákladům, a to u typu zbraní, jejichž riziko pro veřejnou bezpečnost se nezdá být příliš významné.

4.8 Rizika pro bezpečnost občanů u těchto a dalších zbraní, jako například u vzduchových zbraní, by měla být předmětem studie, která by posoudila jejich nebezpečnost a možnosti jejich úpravy na zbraně s vyšší schopností zabíjet. Tato studie by mohla tvořit základ pro zavedení nových technických a právních norem týkajících se bezpečnosti, úpravy, přeměny, znehodnocení a zničení zbraní.

4.9 V digitální společnosti je nutné zabývat se nebezpečím elektronického obchodu se zbraněmi a střelivem. Společnosti Facebook a Instagram oznámily omezení prodeje zbraní na svých sociálních sítích a zakázaly svým uživatelům inzerovat nebo domlouvat obchody se zbraněmi prostřednictvím zveřejňovaných příspěvků, diskusních skupin nebo soukromých zpráv. EHSV se domnívá, že i přestože je tak stanoveno, může být povolen elektronický prodej pouze některých typů zbraní a střeliva podnikatelům v oboru zbraní a zprostředkovatelům, přičemž předání by mělo být povoleno pouze osobně, aby byla zajištěna důsledná kontrola ze strany příslušných orgánů.

4.10 Technologické inovace vedly ke vzniku 3D tiskáren. Zbraně nezůstaly touto technologií nedotčené a brzy se na internetu objevily návody a programy umožňující tisk zbraně schopné způsobit smrt. Vzhledem k tomu, že dosud neexistují žádné právní předpisy upravující tisk zbraní, představuje tato technologie skutečnou hrozbu, které zatím nebyl přikládán dostatečný význam. Země by měly tuto otázku společně projednat, měly by monitorovat internet, či dokonce kontrolovat nákup materiálů použitelných pro výrobu tohoto typu zbraní a vážně uvažovat o zákazu jejich výroby.

4.11 Členské státy mohou podle směrnice povolit subjektům zabývajícím se kulturními a historickými hledisky zbraní, které jsou jako takové uznány, aby ve svém fondu měly i nadále střelné zbraně klasifikované v kategorii A nabyté před vstupem směrnice v platnost, pokud byly znehodnoceny. EHSV je toho názoru, že by měl být zvažován zvláštní režim uplatňování směrnice na sbírky uložené v muzeích, jejichž činnost náležitě uznají členské státy za relevantní, pokud nebude ohrožena bezpečnost nebo veřejný pořádek. V rámci tohoto režimu by se musela dodržovat přísná pravidla pro vystavování, registraci a skladování zbraní a manipulaci s nimi, ale jeho prostřednictvím by se předešlo zničení zbraní kategorie A, které mají vysokou historickou hodnotu.

V Bruselu dne 27. dubna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech práva obchodních společností (kodifikované znění)

[COM(2015) 616 final – 2015/0283 (COD)]

(2016/C 264/10)

Zpravodaj: Jorge PEGADO LIZ

Spoluzpravodajové: Roger BARKER a Christophe LEFÈVRE

Dne 29. dubna 2016 se Rada, v souladu s čl. 50 odst. 1 a čl. 50 odst. 2 písm. g) Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech práva obchodních společností (kodifikované znění)

[COM(2015) 616 final – 2015/0283 (COD)]

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 223 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV plně schvaluje provedení konsolidace, kodifikace a tedy zjednodušení znění návrhu týkajícího se některých aspektů práva obchodních společností (COM(2015) 616 final), které je v souladu s tím, co Výbor opakovaně navrhoval ve svých stanoviscích.

1.2 EHSV podrobně prozkoumal všechny konsolidované texty a všechny návrhy nových kodifikovaných textů a může s jistotou potvrdit, že vyjma prvků uvedených v odstavci 4.2 nezjistil žádné formální chyby.

1.3 EHSV doporučuje, aby srovnávací tabulka uvedená v příloze IV byla vypracována za použití dvou vstupů, které umožní srovnat rovněž nové články s bývalými, nikoliv jen bývalé články s novými.

1.4 EHSV by si kromě toho přál ambicióznější přístup, který by usiloval o kodifikaci hledisek, jež zůstávají rozptýlena v jiných legislativních nástrojích, zejména těch, která jsou zmíněna ve směrniciích uvedených v odstavci 4.4.

1.5 Při podstatné revizi nového znění by si Výbor přál, aby byly řádně vzaty v úvahu návrhy, jež v minulých letech předložil k jednotlivým směrniciím, jimiž se Komise zabývá, zejména návrhy uvedené ve stanoviscích citovaných v odstavci 4.8.

2. Předmět a cíl návrhu Komise

2.1 V důvodové zprávě návrhu Komise (COM(2015) 616 final ze dne 3. prosince 2015) je uvedeno:

„Účelem tohoto návrhu je provedení kodifikace šesté směrnice Rady ze dne 17. prosince 1982, založené na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o rozdělení akciových společností (82/891/EHS), jedenácté směrnice Rady ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídicích se právem jiného členského státu (89/666/EHS), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011 o fúzích akciových společností a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. října 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.“

2.2 Jelikož se jedná o kodifikaci, Komise zdůrazňuje, že „nová směrnice nahradí různé akty, které jsou do ní začleněny; zcela zachováva jejich obsah, a omezuje se tak pouze na jejich spojení a zapracování pouze takových formálních změn, které vyžaduje samotná kodifikace“, což nebrání tomu, aby kodifikace proběhla „v plném souladu s obvyklým postupem přijímání aktů Unie“. Toto konstatování odůvodňuje stanovisko EHSV, i když jde o „zkrácený postup pro rychlé přijímání kodifikovaných aktů“ stanovený prostřednictvím „interinstitucionální dohody ze dne 20. prosince 1994“ uzavřené mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí, která je stále v platnosti a jež byla posílena poslední interinstitucionální dohodou uzavřenou mezi týmiž orgány ⁽¹⁾.

2.3 Cílem této kompilace, systematizace a kodifikace evropského práva obchodních společností je zjednodušit výklad, provádění, uplatňování a používání norem Unie, které upravují tuto právní oblast.

2.4 EHSV v mnoha stanoviscích navrhoval, doporučoval a požadoval, aby se úsilí evropských normotvůrců, které vždy podporoval, ubíralo tímto směrem. EHSV proto vyjadřuje naprostý souhlas s touto činností, kterou Komise v tomto návrhu zahájila, zejména proto, že se jedná o oblast, kde je zjednodušení přínosem pro všechny: podniky, pracovníky, spotřebitele a občany obecně, ale také, a to zejména, pro soudce, právníky, notáře a obecně všechny odborníky, kteří se ve své profesní činnosti zabývají uplatňováním práva obchodních společností.

3. Počátky a vývoj práva obchodních společností v Evropské unii

3.1 V původní Římské smlouvě z roku 1957, kterou bylo založeno Evropské hospodářské společenství, nalezneme prvotní právní základy práva obchodních společností, které se omezují na články 48 až 66 EHS. Myšlenka sblížení vnitrostátních právních předpisů v některých aspektech práva obchodních společností se objevila až ve smlouvě podepsané v Maastrichtu dne 7. února 1992, zejména v novém znění článků 94 až 97 (vzešlých z Jednotného evropského aktu) o sblížování právních předpisů s cílem vytvořit jednotný trh a v novém znění článků 39 až 55 ES (nahrazujících bývalé články 48 až 66 EHS).

3.2 Od první směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (Úř. věst. L 65, 14.3.1968, s. 8) se tedy desítky směrnic, nařízení a doporučení pokusily „regulovat“ určité aspekty práva obchodních společností v Evropě, které se týkají vytvoření jednotného trhu, ať už sblížováním vnitrostátních předpisů, nebo pokusem harmonizovat tato práva, ale nikdy neměly v úmyslu vytvořit skutečný předpis sjednocující právo obchodních společností v Evropě.

3.3 Ani činnost, kterou se Komise v tomto návrhu zabývá, si neklade za cíl kodifikovat všechny směrnice, které upravují různé aspekty práva obchodních společností. Zabývá se pouze aspekty, jež jsou předmětem těchto šesti směrnic:

- šestá směrnice Rady ze dne 17. prosince 1982, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o rozdělení akciových společností (82/291/EHS);
- jedenáctá směrnice Rady ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídicích se právem jiného členského státu (89/666/EHS);
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011 o fúzích akciových společností;

⁽¹⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNONGML%2bCOMPARL%2bPE-575.118%2b03%2bDOC%2bPDF%2bV0%2f%2fCS>.

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. října 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

3.4 Tato činnost byla provedena na základě předchozích konsolidovaných znění směrnic 82/891/EHS, 89/666/EHS, 2005/56/ES, 2009/101/ES, 2011/35/EU a 2012/30/EU, vyhotovených ve 23 úředních jazycích, a jejich následných změn, přičemž vzájemný vztah mezi bývalým a novým číslováním je znázorněn ve srovnávací tabulce uvedené v příloze IV budoucí směrnice.

4. Hodnocení návrhu

4.1 Jak je uvedeno výše, EHSV plně schvaluje provedení konsolidace, kodifikace a tedy zjednodušení znění, které je výsledkem této práce.

4.2 EHSV podrobně prozkoumal všechny konsolidované texty a všechny návrhy nových kodifikovaných textů a může s jistotou potvrdit, že vyjma následujících dvou poznámek nezjistil žádné formální chyby:

- kodifikace bodu odůvodnění 3 směrnice 2005/56/ES obsahuje slovo „préciser“ (určeno) namísto „prévoir“ (stanoveno) (netýká se českého znění);
- čl. 10 odst. 2 směrnice 89/666/EHS nebyl v návrhu směrnice kodifikován;
- v bodech odůvodnění 48, 62, 65, 66 a 80 by Komise měla potvrdit, zda odkazy na některé legislativní předpisy opravdu odpovídají nedávným opatřením přijatým v příslušných oblastech (například odkaz ve 48. bodě odůvodnění na směrnici o zneužívání trhu by měl být aktualizován prostřednictvím odkazu na nařízení o zneužívání trhu (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES);
- v názvu kapitoly III by mělo být upřesněno, že zveřejňování, o které se jedná, je prováděno „za účelem ochrany třetích stran“; pokud je však toto zveřejňování prospěšné i pro akcionáře, neměly by být v čl. 13 písm. f) rovněž uvedeny směrnice 2013/24/EU a 2014/95/EU?

4.3 EHSV doporučuje, aby srovnávací tabulka uvedená v příloze IV byla vypracována za použití dvou vstupů, které umožní srovnat rovněž nové články s bývalými, nikoliv jen bývalé články s novými.

4.4 EHSV by si kromě toho přál ambicióznější revizi, která by usilovala o kodifikaci hledisek, jež zůstávají rozptýlena v jiných legislativních nástrojích, zejména těch, která jsou zmíněna v těchto směrnicích:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizace a o dohled nad zásadami odměňování;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi;
- směrnice 2004/25/ES ze dne 21. dubna 2004 o nabídkách převzetí;
- směrnice 2001/86/ES ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem;
- osmá směrnice Rady 84/253/EHS ze dne 10. dubna 1984 založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o schvalování osob pověřených prováděním povinného auditu účetních dokumentů;

- sedmá směrnice Rady 83/349/EHS ze dne 13. června 1983 založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o konsolidovaných účetních závěrkách;
- čtvrtá Směrnice Rady 78/660/EHS ze dne 25. července 1978 založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o ročních účetních závěrkách některých forem společností.

4.5 V bodě 45 přílohy III pracovního programu Komise na rok 2015 COM(2014) 910 final však Komise oznámila kodifikaci směrnice 2009/102 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem.

4.6 EHSV je potěšen, že Komise zohlednila některá doporučení pracovní skupiny zabývající se zjednodušením práva obchodních společností v rámci iniciativy SLIM, týkající se zjednodušení první a druhé směrnice v oblasti práva obchodních společností, a to ve směrnících 2003/58/ES et 2006/68/ES.

4.7 Co se týče jednotlivých směrnic, jimiž se Komise zabývá, EHSV vypracoval stanoviska, která nebyla vždy vzata v úvahu v plném rozsahu; přál by si také, aby Komise při podstatné revizi nového znění řádně zohlednila návrhy, které Výbor již v minulých letech předložil a jimiž se Komise ve své nynější činnosti nezabývá.

4.8 Jde především o tato stanoviska:

- ze dne 24. 9. 1987, Úř. věst. C 319, 30.11.1987, s. 61. zpravodaj: pan Jean PARDON;
- ze dne 28. 4. 2004, Úř. věst. C 117, 30.4.2004, s. 43. zpravodajka: paní María Candelas SANCHEZ MIGUEL;
- ze dne 30. 5. 2007, Úř. věst. C 175, 27.7.2007, s. 33. zpravodajka: paní María Candelas SANCHEZ MIGUEL;
- ze dne 25. 2. 2009, Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 27. zpravodajka: paní María Candelas SANCHEZ MIGUEL;
- ze dne 15. 6. 2011, Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 118. zpravodaj: pan Miklós PASZTOR;
- ze dne 12. 12. 2012, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 68. zpravodajka: paní Lena RUSENOVA.

V Bruselu dne 27. dubna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zajištění přeshraniční přenositelnosti on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu

[COM(2015) 627 final – 2015/0284 (COD)]

(2016/C 264/11)

Zpravodaj: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Dne 8. ledna 2016 se Rada a dne 21. ledna 2016 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zajištění přeshraniční přenositelnosti on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu

[COM(2015) 627 final – 2015/0284 (COD)].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 162 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor kladně hodnotí iniciativu Komise zabývat se takzvanou „přeshraniční přenositelností“. Přeshraniční přenositelnost v podstatě znamená, že uživatelé a spotřebitelé audiovizuálních on-line služeb poskytujících obsah, ke kterým mají legální přístup ve svém členském státě bydliště, mohou ve využívání těchto služeb pokračovat v případě dočasné cesty do jiného členského státu EU.

1.2 Výbor také souhlasí s tím, aby bylo regulaci přenositelnosti použito nařízení, neboť se jedná o přeshraniční činnost. Zdá se také logické stanovit *vacatio legis* jako počátek nevymahatelnosti omezujících ustanovení pro přenositelnost v platných smlouvách. V tomto smyslu se má za to, že šest měsíců je přiměřená doba na to, aby dotčení poskytovatelé služeb přizpůsobili své systémy nabídky nové situaci.

1.3 EHSV považuje za nezbytné jasně vymezit pojem „členský stát bydliště“ účastníka, tak aby ostatní členské státy EU musely být standardně považovány za státy, v nichž může být dočasně přítomen. Pouhý odkaz na obvyklý pobyt uvedený v článku 2 nemusí být dostatečný, a proto je nezbytné posoudit ostatní kritéria přechodnosti, životní prostředí atd. a sestavit nevyčerpávající seznam ukazatelů, aby bylo možné upřesnit vztah dočasné spojitosti na základě bydliště. V každém případě se Výbor domnívá, že pokud existuje zákazník, předplatitel nebo účastník určité služby a prostřednictvím IP adresy, připojení k internetu nebo jiného rovnocenného ukazatele se ukáže, že je tento uživatel spojen s jedním členským státem, měla by být zaručena přeshraniční přenositelnost.

1.4 Co se týče povahy a podmínek přenositelných služeb, je jasné, že návrh zahrnuje placené i bezplatné služby daného typu, ačkoli v případě bezplatných služeb pouze tehdy, pokud bude členský stát „ověřen“. Zejména s ohledem na bezplatné služby se domníváme, že by měla být zaručena přenositelnost těchto služeb, pokud je členský stát ověřitelný, tj. lze ho ověřit, a pokud to pro poskytovatele nepředstavuje dodatečné náklady.

1.5 V normativní části by mělo být výslovně uvedeno, že jakékoli ochuzení nebo snížení nabídky, které ovlivní poskytování služby, jejich rozsah, přístupnost v zařízení a počet uživatelů, bude považováno za nedodržení poskytování služby. Stejně tak je nutné zaručit i minimální kvalitu přístupu, alespoň takovou, kterou je možné považovat za standardní nebo referenční v členském státě pobytu, kde je k dispozici prostřednictvím místního přístupu on-line, s cílem nepodporovat nedovolené postupy a podmínky v podobě příplatků za zaručený přístup typu „Premium“, přičemž nelze považovat za dostatečné pouhé informování uživatele o tom, jakou úroveň kvality lze očekávat. Tyto povinnosti by měly být výslovně uvedeny také v textu nařízení, nejen v jeho bodech odůvodnění.

2. Úvod

2.1 V politických pokynech Evropské komise ze dne 15. července 2014 bylo jako priorita č. 2 uvedeno vytvoření „propojeného jednotného digitálního trhu“, na základě čehož bylo schváleno sdělení „Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě“⁽¹⁾. EHSV vyjádřil této prioritě podporu⁽²⁾, neboť se domnívá, že může zajistit nový impuls pro digitální politiku v Evropské unii.

2.2 Komise konkrétně navrhla „zabránění bezdůvodnému blokování na základě zeměpisné polohy“, aby spotřebitelé a podniky mohli plně využívat jednotný trh při hledání nižší ceny.

2.3 Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) nedávne schválila aktualizované znění pokynů této instituce pro ochranu spotřebitelů s cílem aktualizovat je s ohledem na nedávný technologický vývoj, včetně elektronického obchodu a tzv. „digitální spotřeby“, v nichž je třeba posílit ochranu soukromí on-line a začlenit do nich zásadu, že spotřebitelé si zasluhují spravedlivou ochranu.

2.4 Při vypracovávání uvedené strategie pro jednotný digitální trh Komise schválila také sdělení o modernizaci norem upravujících autorská práva a smlouvy o on-line prodeji a dodávání on-line obsahu, k nimž se EHSV vyjádří.

2.5 Do tohoto rámce spadá také návrh nařízení o tzv. „přeshraniční přenositelnosti“, která spočívá v možnosti, že odběratel on-line služeb poskytujících obsah v určitém členském státě EU může tento obsah využívat, pokud dočasně cestuje do jiného členského státu. Tato přenositelnost je považována za důležitý krok k dosažení širšího přístupu uživatelů k audiovizuálnímu obsahu; jde o prvek, který samotná Komise považuje za hlavní cíl pro rozvoj strategie pro jednotný digitální trh.

2.6 Obtíže, se kterými se v současnosti setkávají evropští občané, kteří jsou předplatiteli tohoto typu služeb, nebo nemožnost se k nim dostat, pokud k nim chtějí mít nadále přístup mimo svou zemi, ač v rámci EU, nejsou technologického rázu, ale jiné povahy: jde o zeměpisné blokování odvozené od postupů udělování licencí držitelů práv nebo obchodních postupů poskytovatelů služeb. Proti této přeshraniční přenositelnosti hovoří také vysoké ceny roamingu, které postihují evropské spotřebitele a uživatele a jejichž konec se blíží díky návrhu, který schválila Komise.

3. Obsah návrhu

3.1 Hlavním cílem návrhu nařízení, jak je uveden v článku 1 zkoumaného textu, je zajistit přeshraniční přenositelnost on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu. To znamená, že kterýkoli uživatel z Unie, který legálně přijímá tento obsah ve své zemi bydliště, k němu má přístup také tehdy, pokud se dočasně nachází v jiném členském státě.

⁽¹⁾ COM(2015) 192 final.

⁽²⁾ Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 65.

3.2 Článek 2 uvádí různé definice týkající se povahy služby a zúčastněných stran: „účastník“, „spotřebitel“, „členský stát bydliště“, „dočasná přítomnost“, „on-line služba poskytující obsah“, „přenositelnost“. Pokud jde o on-line služby poskytující obsah, je upřesněno, že může jít o audiovizuální mediální služby nebo služby, které umožňují přístup k dílům či jiným předmětům ochrany nebo k přenosům vysílacích organizací. Tyto služby je možné poskytovat lineárně nebo na vyžádání, za úplatu od uživatele nebo bezúplatně.

3.3 V článku 3 návrhu se uvádí, že povinnost, stanovená pro poskytovatele přenositelné služby umožnit tuto přenositelnost v ostatních státech neznamená, že se musí zachovat úroveň kvality poskytované v členském státě bydliště, s výjimkou případů, kdy se poskytovatel služeb výslovně zaváže tuto úroveň zaručit. Musí ovšem účastníky informovat o kvalitě tohoto poskytování.

3.4 V souladu s článkem 4 se má za to, že k poskytování služby, jakož i k přístupu k této službě a k jejímu využívání ze strany účastníka dochází v členském státě bydliště, ať i pro účely audiovizuální regulace, duševního vlastnictví nebo ochrany údajů.

3.5 Článek 5 stanoví, že veškerá smluvní ujednání, která jsou v rozporu s povinností přeshraniční přenositelnosti, jež existují mezi nositeli práv a poskytovateli služeb a mezi poskytovateli služeb a jejich zákazníky, jsou nevymahatelná. Nositelé práv mohou požadovat, aby poskytovatel služeb přijal přiměřené prostředky s cílem ověřit, zda je služba poskytována v souladu s tímto nařízením.

3.6 Článek 6 stanoví, že zpracování osobních údajů účastníků musí být přizpůsobeno evropským předpisům v této oblasti (směrnice 95/46/ES a 2002/58/ES) ⁽³⁾.

3.7 Článek 7 stanoví, že toto nařízení se použije nejen na smlouvy uzavřené po jeho vstupu v platnost, ale rovněž se zpětným účinkem na smlouvy uzavřené před datem použitelnosti tohoto nařízení a na práva nabytá před tímto datem, pokud jsou tyto smlouvy a práva významné pro poskytování dané služby, přístup k ní nebo její využívání.

3.8 Článek 8 stanoví lhůtu pro použití tohoto nařízení po jeho vyhlášení, kterou je šest měsíců.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor kladně hodnotí iniciativu Komise zabývat se takzvanou „přeshraniční přenositelností“, která v podstatě znamená, že uživatelé a spotřebitelé mají přístup k audiovizuálním on-line službám poskytujícím obsah, k nimž se zaregistrovali v jednom členském státě EU, pokud dočasně cestují do jiného členského státu.

4.2 EHSV se domnívá, že toto opatření je v rámci strategie Komise důležité pro provedení jednotného digitálního trhu, pokud jde o odstranění překážek volnému poskytování služeb a volné hospodářské soutěži mezi podniky. Vzhledem k tomu, že zahrnuje obchodní hlediska, může posílit hospodářskou, sociální a územní soudržnost a usnadnit začlenění různých skupin organizované občanské společnosti.

4.3 V této souvislosti se návrh nařízení, který předložila Komise dne 9. prosince 2015, snaží odstranit překážky přeshraniční přenositelnosti tím, že ukládá jejich poskytovatelům povinnost zajistit tuto přenositelnost, pokud jsou uvedené služby poskytovány legálně a jsou přenositelné v rámci domácího trhu.

4.4 Volba právního nástroje (nařízení) je odůvodněna tím, že upravovaná činnost přesahuje rozměr jednoho státu a že je nutné nařízení uplatnit na všechny členské státy obdobným způsobem a souběžně. Návrh souvisí s tím, co stanoví článek 56 SFEU, podle něhož jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Unie pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném členském státě, který není příjemcem služeb.

⁽³⁾ Úř. věst. L 281, 23.11.1995, s. 31 a Úř. věst. L 201, 31.7.2002, s. 37.

4.5 EHSV souhlasí se zvoleným právním základem pro vnitřní trh (článek 114 SFEU), neboť služby, kterými se návrh nařízení zabývá, mají neodmyslitelný přeshraniční dosah a povahu, a protože je nezbytné dodržet soulad s ostatními politikami Unie, zejména pokud jde o kulturní aspekty (článek 167 SFEU) a podporu zájmů spotřebitelů (článek 169 SFEU). Je důležité, aby byl návrh vykládán v souladu s právem na respektování soukromého a rodinného života, s právem na ochranu osobních údajů, se svobodou projevu a svobodou podnikání.

4.6 Do návrhu je zařazen obsah šířený vysílacími organizacemi nebo poskytovateli služeb informační společnosti, lineárně nebo na vyžádání, obsah poskytovaný prostřednictvím stahování, streamingu nebo jiné metody, obsah poskytovaný velkými podniky nebo malými a středními podniky, za úplaty (předplatné) nebo bezúplatně, přičemž v posledním uvedeném případě pouze tehdy, pokud bude členský stát bydliště registrovaného uživatele ověřen (například pomocí IP adresy či připojení k internetu). Navrhované nařízení by se nevztahovalo na ostatní statky a služby, které jsou předmětem přeshraničních transakcí a v jejichž případě je čistě audiovizuální obsah pouhým doplňkem.

4.7 Cílem návrhu nařízení je tedy co nejúčinněji uspokojit přání a potřeby občanů v digitální oblasti, jelikož opatření jim umožní využívat audiovizuální obsah, k němuž mají přístup, při cestování mezi zeměmi EU. A současně také sladit rozvoj trhu s audiovizuálním obsahem se zachováním zvýšené úrovně ochrany pro držitele práv (autorských a podobných práv a rovněž práv na šíření událostí zásadního významu a informací).

4.8 Komise v tomto smyslu zdůrazňuje přínosy, které iniciativa může mít pro poptávající subjekty a z dlouhodobého hlediska také pro nabízející subjekty. V preambuli návrhu nařízení se uvádí, že přeshraniční přenositelnost přispívá nejen k podpoře zájmů spotřebitelů. Vedla by také k výhodám různého rázu jak pro držitele práv v oblasti tvorby, interpretace a provedení, tak pro ty, kteří se věnují reprodukci audiovizuálního obsahu, jeho sdělování publiku a zpřístupňování, tím, že by jim poskytla větší právní jistotu a lepší schopnost reagovat na požadavky uživatelů.

4.9 Co se týče poskytovatelů a držitelů, Komise, která jistě reaguje na obavy těchto skupin vyjádřené během veřejných konzultací, v každém případě zdůrazňuje zejména jejich práva a činnosti. Ukazuje se tak, že návrh nemá podstatný dopad na udělování licencí k právům ani na obchodní modely; že z důvodu nevymahatelnosti smluvních podmínek, které jsou v rozporu s povinností přenositelnosti, neukládá povinnost znovu sjednat licence; že (uvážíme-li šířitele audiovizuálního obsahu a prémiového sportovního obsahu) přenositelnost nerozšiřuje okruh uživatelů dané služby ani nemá dopad na územní exkluzivitu licencí.

4.10 Do ustanovení návrhu, konkrétně do čl. 5 odst. 2, by mělo být doplněno, že kromě přiměřenosti prostředků použitých pro ověření toho, že je on-line služba poskytující obsah poskytována náležitě, musí uvedené „účinné prostředky“ respektovat zásady a práva zaručená Listinou základních práv Evropské unie nebo s nimi být v souladu. Tyto zásady a tato práva by se měly výslovně specifikovat.

4.11 Poskytování služby prostřednictvím přeshraniční přenositelnosti odpovídá poskytování služby v zemi bydliště, což by byl právní předpoklad pro účely autorských a podobných práv, reprodukce, sdělování publiku, zpřístupňování nebo opětovného využití, katalogu obsahů, sledovaných zařízení, počtu povolených uživatelů i rozsahu funkcí. Mělo by se konkrétně uvést, že se při tom musí v každém případě dodržovat zásada technologické neutrality. A měly by se rovněž objasnit oblast použitelnosti a definice návrhu nařízení, zejména pokud jde o definici subjektivní působnosti. Musí se každopádně vždy vycházet z jasných a identifikovatelných kritérií, neboť jsou nezbytná pro zaručení právní jistoty a předvídatelnost normy.

4.11.1 Tato povinnost se však

— omezuje na splnění určitých podmínek přiměřenosti nebo se jim podřizuje, pokud se má za to, že může představovat nepřiměřené náklady pro poskytovatele služeb. Přenositelnost tak není povinná, pokud poskytovatel u své služby neověří zemi bydliště účastníka,

- je také omezena povinnost usilovat o splnění práv držitelů a
- především se nevyžadují opatření, která zajistí, že úroveň kvality poskytování služby poskytující obsah v zemi pobytu bude podobná kvalitě nabízené v zemi bydliště, s výjimkou výslovného závazku ze strany poskytovatele, ačkoli by neměla být nižší, než je kvalita dostupná prostřednictvím místního přístupu on-line v zemi pobytu. To je odůvodňováno tím, že tato záruka kvality by mohla znamenat nepřiměřené nadměrné náklady pro poskytovatele služeb, s ohledem na rozdíly, které existují v jednotlivých členských státech, pokud jde o telekomunikační kapacity a infrastruktury.

4.12 V souvislosti s tímto posledním bodem je třeba poznamenat, že spojení výjimky z povinnosti zaručit určitý kvalitativní standard a možnosti poskytovat služby typu „Premium“, které by tuto kvalitu zaručily za příplatek, by mohlo podpořit určité nedovolené postupy ze strany poskytovatelů. To by mohlo znehodnotit nebo snížit kvalitu základní služby a proměnit obsah v téměř základní produkt, zatímco zisk je spojován s výběrem poplatků za poskytování. V normativní části předpisu bylo mělo být přinejmenším výslovně uvedeno, že nabízená kvalita by v žádném případě neměla být nižší, než je kvalita dostupná prostřednictvím místního přístupu on-line v zemi pobytu.

4.13 Nakonec je třeba vyzdvihnout snahu Komise uplatňovat nařízení zpětně. To znamená, že vůči závazkům, které strany vyjednaly dříve, nejsou podmínky, jež jsou v rozporu s přenositelností nebo ji omezují, považovány za platné. Kromě toho jsou podporovány dohody mezi stranami ohledně uplatňování zásady přeshraniční přenositelnosti.

4.14 EHSV navrhuje novou definici „částečně přenositelných“ služeb, která by měla být uplatňována u on-line služeb citlivých na kvalitu v případech, kdy nízká kvalita místního internetu předplatitelům v konkrétních oblastech znemožňuje využívání on-line služeb poskytujících obsah. Podobné použití tohoto pojmu je uvedeno na straně 8 v posouzení dopadů ⁽⁴⁾.

V Bruselu dne 27. dubna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ SWD(2015) 270 final.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o výjimky pro obchodníky s komoditami

[COM(2015) 648 final – 2015/0295 (COD)]

(2016/C 264/12)

Zpravodaj: John WALKER

Dne 12. ledna 2016 se Evropská rada a dne 18. ledna 2016 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o výjimky pro obchodníky s komoditami

[COM(2015) 648 final – 2015/0295 (COD)].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 224 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s potřebou změnit nařízení o kapitálových požadavcích (EU) č. 575/2013 a schvaluje navrhované změny.

1.2 EHSV plánuje, že k revidovanému nařízení v patřičné době předloží stanovisko.

2. Úvod

2.1 Požadavek je stručně vysvětlen v následujících odstavcích, které jsou převzaty z preambule návrhu nařízení.

2.2 Nařízení (EU) č. 575/2013 osvobozuje investiční podniky (dále jen „obchodníci s komoditami“), jejichž hlavní podnikatelskou činností je výhradně poskytování investičních služeb nebo provádění investičních činností ve vztahu k finančním nástrojům uvedeným v bodech 5, 6, 7, 9 a 10 oddílu C přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES a na něž se nevztahovala ke dni 31. prosince 2006 směrnice Rady 93/22/EHS, od požadavků na velké expozice nebo kapitálových požadavků. Uvedené výjimky se použijí do 31. prosince 2017.

2.3 Nařízení (EU) č. 575/2013 rovněž vyžaduje, aby Komise do 31. prosince 2015 vypracovala zprávu o vhodném systému obezřetnostního dohledu nad obchodníky s komoditami. Kromě toho uvedené nařízení vyžaduje, aby Komise k témuž datu připravila zprávu o vhodném systému obezřetnostního dohledu nad investičními podniky obecně. Na tyto zprávy mohou v případě potřeby navazovat legislativní návrhy.

2.4 Přezkum obezřetnostního zacházení s investičními podniky (dále jen „přezkum investičních podniků“), který zahrnuje i obchodníky s komoditami, se v současné době připravuje, avšak dosud nebyl dokončen. Dokončení přezkumu a přijetí nových právních předpisů, které mohou být požadovány na základě tohoto přezkumu, bude uzavřeno až po 31. prosinci 2017.

2.5 Podle stávajícího systému se po 31. prosinci 2017 budou na obchodníky s komoditami vztahovat požadavky na velké expozice a kapitálové požadavky. To by je mohlo donutit k výraznému zvýšení objemu kapitálu, který musí mít pro pokračování svých činností, a v důsledku této skutečnosti i zvýšit náklady související s výkonem uvedených činností.

2.6 Rozhodnutí o uplatňování požadavků na velké expozice a kapitálových požadavků na obchodníky s komoditami by nemělo být důsledkem skončení platnosti určité výjimky. Namísto toho by uvedené rozhodnutí mělo být důkladně zdůvodněno na základě závěrů přezkumu investičních podniků a jasně vyjádřeno v právních předpisech.

2.7 Proto by měla být stanovena nová lhůta, do níž budou dané výjimky platit. Nařízení (EU) č. 575/2013 by mělo být odpovídajícím způsobem změněno.

3. Pohled EHSV

3.1 EHSV přijímá skutečnost, že nařízení obsahuje pouze návrh na změnu lhůty podle odstavce 2.7 výše, a to z 31. prosince 2017 na 31. prosince 2020.

3.2 EHSV lituje, že Komise nebyla schopna dodržet lhůty, které si stanovila a jež jsou uvedené v odstavci 2.4 výše. Domnívá se však, že obezřetnostní požadavky by měly být zavedeny po podrobné analýze a přezkumu. Výjimky, které jsou v současné době k dispozici komoditním makléřům, by neměly být zrušeny pouze proto, že nebyla dodržena nahodile stanovená lhůta.

V Bruselu dne 27. dubna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní

[COM(2016) 25 final – 2016/0010 (CNS)]

a

návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které přímo ovlivňují fungování vnitřního trhu

[COM(2016) 26 final – 2016/0011 (CNS)]

(2016/C 264/13)

Zpravodaj: Petru Sorin DANDEA

Spoluzpravodaj: Roger BARKER

Dne 9. a 10. února 2016 se Rada, v souladu s článkem 113 a článkem 115 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní

[COM(2016) 25 final – 2016/0010 (CNS)]

a

návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které přímo ovlivňují fungování vnitřního trhu

[COM(2016) 26 final – 2016/0011 (CNS)].

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 14. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 28. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 126 hlasy pro, 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá iniciativu Evropské komise, která navrhuje jednotné provádění opatření obsažených v projektu BEPS organizace OECD na úrovni členských států. To je v souladu s úsilím v boji proti agresivnímu daňovému plánování, které praktikují některé nadnárodní společnosti a které eroduje základy daně členských států v odhadované výši 50 až 70 miliard EUR ročně.

1.2 Výbor se domnívá, že za účelem zachování konkurenceschopnosti evropských podniků, zvýšení přitažlivosti EU pro investice a zachování soudržnosti mezinárodního daňového systému v období pomalého a křehkého hospodářského oživení po krizi by přijatá opatření měla být v souladu s tím, co bylo skutečně dohodnuto na úrovni OECD a co je prováděno jinými mezinárodními partnery.

1.3 Pro Výbor je v této oblasti důležité usilovat o zavedení skutečně rovných podmínek a jednotného systému, který bude prováděn stejným způsobem ve všech členských státech. Je důležité, aby se omezilo riziko roztržičnosti, jelikož může ohrožovat účinnost navrhovaných opatření.

1.4 EHSV se domnívá, že by podniky ve finančním sektoru neměly být vyloučeny z oblasti působnosti směrnice proti vyhýbání se daňovým povinnostem. EHSV doporučuje, aby Komise a členské státy zvýšily své úsilí vést na mezinárodní úrovni jednání v rámci organizací, jako je OECD nebo G20, s cílem zajistit na úrovni EU a OECD jednotné provádění navržených pravidel a analyzovat, zda a jak mohou být tato pravidla uplatňována i v případě podniků ve finančním sektoru.

1.5 EHSV návrh podporuje a navrhuje, že by členské státy měly povolit platbu ve splátkách jen tehdy, pokud převod není proveden výlučně za účelem snížení daňové povinnosti dotčeného podniku.

1.6 EHSV doporučuje, aby případy, kdy se osvobození neuplatní (tzv. *switch-over clause*), byly přímo uplatňovány na všechny daňové poplatníky, kteří vytvářejí příjmy v jurisdikcích známých jako daňové ráje.

1.7 EHSV podporuje pravidla týkající se ovládaných zahraničních společností stanovená v návrhu směrnice.

1.8 S ohledem na to, že operace agresivního daňového plánování jsou prováděny převážně velkými nadnárodními společnostmi, se EHSV domnívá, že malé a střední podniky by měly být vyjmuty z oblasti působnosti směrnice proti vyhýbání se daňovým povinnostem a směrnice o správní spolupráci.

1.9 S ohledem na žádosti organizací občanské společnosti, které se týkají zvyšování daňové transparentnosti nadnárodních korporací, doporučuje EHSV Komisi, aby do rámce ustanovení směrnice o správní spolupráci zahrнула povinnost členských států zveřejňovat zprávy o finančních výsledcích, které budou předmětem automatické výměny informací.

1.10 EHSV vybízí Komisi, aby dokončila vypracování seznamu států nebo území, které odmítají dodržovat normy řádné správy v daňové oblasti. EHSV je přesvědčen, že tento seznam by měl být doplněn o sankce pro podniky, jež budou v těchto oblastech pokračovat v činnosti.

1.11 EHSV doporučuje, aby Komise a členské státy stanovily kratší lhůtu pro provedení těchto předpisů, jejichž cílem je jednotné provádění závazků přijatých při jednáních v rámci procesu BEPS organizace OECD na úrovni EU.

1.12 Vzhledem k potenciálním dopadům na investiční prostředí v Evropě by EHSV uvítal, kdyby bylo v návrhu směrnice stanoveno vypracování posouzení dopadu, což je standardní postup u návrhů, které přicházejí s podstatnými změnami.

2. Návrh Evropské komise

2.1 V lednu roku 2016 předložila Evropská komise balíček proti vyhýbání se daňovým povinnostem jako součást programu pro transparentnější, spravedlivější a efektivnější zdanění podniků ⁽¹⁾.

2.2 Balíček obsahuje zastřešující sdělení ⁽²⁾, v němž jsou představeny politické, hospodářské a mezinárodní souvislosti boje proti agresivnímu daňovému plánování, jakož i hlavní prvky balíčku, kterými jsou návrh směrnice proti vyhýbání se daňovým povinnostem ⁽³⁾, návrh směrnice, kterou se mění směrnice o správní spolupráci ⁽⁴⁾, doporučení Komise týkající se daňových úmluv ⁽⁵⁾ a sdělení o vnější strategii EU ⁽⁶⁾ týkající se spolupráce s třetími zeměmi při řádné správě v oblasti daní.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/timeline_without_logo.png

⁽²⁾ COM(2016) 23 final.

⁽³⁾ COM(2016) 26 final.

⁽⁴⁾ COM(2016) 25 final.

⁽⁵⁾ COM(2016) 271 final.

⁽⁶⁾ COM(2016) 24 final.

2.3 Zastřešující sdělení představuje politické, hospodářské a mezinárodní souvislosti, za nichž byl zahájen balíček proti vyhýbání se daňovým povinnostem. Obsahuje opatření, jejichž cílem je převzít na úrovni EU a na úrovni členských států některé prvky projektu BEPS (eroze základu daně a přesouvání zisku – *Base Erosion and Profit Shifting*) organizace OECD, ale i řadu dalších nových opatření.

2.4 Návrh směrnice proti vyhýbání se daňovým povinnostem zavádí pravidla, jež se zaměřují na boj proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které přímo ovlivňují fungování vnitřního trhu. Ta se týkají odpočitatelnosti úroků, zdanění při odchodu, případů, kdy se osvobození neuplatní, obecného pravidla proti zneužívání, pravidel týkajících se ovládaných zahraničních společností a rámce pro řešení hybridních uspořádání využívajících nesouladu mezi daňovými systémy.

2.5 Návrh směrnice, kterou se mění směrnice o správní spolupráci, obsahuje opatření, jejichž cílem je provádění opatření č. 13 ⁽⁷⁾ projektu BEPS organizace OECD na úrovni členských států. Týkají se zlepšení mechanismu pro automatickou výměnu informací mezi správci daně členských států a mezi informace, které jsou předmětem výměny, zahrnují i informace týkající se výsledků účetního období pro nadnárodní podniky.

2.6 Doporučení Komise obsažené v balíčku proti vyhýbání se daňovým povinnostem se týká posílení ustanovení daňových úmluv členských států s cílem omezit praktiky agresivního daňového plánování.

2.7 Sdělení Komise o vnější strategii stanoví rámec pro pevnější a soudržnější spolupráci se třetími zeměmi při řádné správě v oblasti daní.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1 Výbor se domnívá, že za účelem zachování konkurenceschopnosti evropských podniků, zvýšení přitažlivosti EU pro investice a zachování soudržnosti mezinárodního daňového systému v období pomalého a křehkého hospodářského oživení po krizi by přijatá opatření měla být v souladu s tím, co bylo skutečně dohodnuto na úrovni OECD a co je prováděno jinými mezinárodními partnery.

Směrnice proti vyhýbání se daňovým povinnostem

3.2 Pro Výbor je v této oblasti důležité usilovat o zavedení skutečně rovných podmínek a jednotného systému, který bude prováděn stejným způsobem ve všech členských státech. Je důležité, aby se omezilo riziko roztržstivosti, jelikož může ohrožovat účinnost navrhovaných opatření.

3.3 Návrh směrnice zavádí jednotné provádění pravidel obsažených v projektu BEPS organizace OECD ⁽⁸⁾ na úrovni členských států. Cílem tohoto projektu je bojovat proti agresivnímu daňovému plánování na celosvětové úrovni. Jak je zdůrazněno v předchozích stanoviscích ⁽⁹⁾, EHSV vítá iniciativu Komise a podporuje její úsilí v boji proti agresivnímu daňovému plánování; tato praxe některých nadnárodních firem má za následek erozi základu daně členských států v odhadované výši 50 až 70 miliard EUR ročně.

3.4 EHSV souhlasí s navrhovanými pravidly, jež omezují odpočitatelnost úroků v podnikovém sektoru. Je však důležité, aby pravidla EU byla v souladu s příslušnými pravidly OECD a s jejich prováděním ve Spojených státech a dalších důležitých hospodářských jurisdikcích. Koordinovaný přístup na mezinárodní úrovni by přispěl k omezení činností agresivního daňového plánování ze strany některých nadnárodních společností, které hradí „navýšený“ úrok dceřiným společnostem se sídlem v jurisdikcích s nízkým zdaněním. EHSV doporučuje, aby Komise a členské státy zvýšily své úsilí vést na mezinárodní úrovni jednání v rámci organizací, jako je OECD nebo G20, s cílem zajistit na úrovni EU a OECD jednotné provádění navržených pravidel a analyzovat možnost jejich uplatňování i v případě podniků ve finančním sektoru.

⁽⁷⁾ <http://www.oecd.org/tax/transfer-pricing-documentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-report-9789264241480-en.htm>

⁽⁸⁾ <http://www.oecd.org/ctp/beps-actions.htm>

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu boje proti daňovým podvodům a únikům, Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 34.

3.5 Pokud jde o pravidla zdanění při odchodu, EHSV návrh podporuje a navrhuje, že by členské státy měly povolit platbu ve splátkách jen tehdy, pokud převod není proveden výlučně za účelem snížení daňové povinnosti dotčeného podniku.

3.6 EHSV doporučuje, aby případy, kdy se osvobození neuplatní (tzv. *switch-over clause*), byly přímo uplatňovány na všechny daňové poplatníky, kteří vytvářejí příjmy v jurisdikcích známých jako daňové ráje.

3.7 EHSV podporuje pravidla týkající se ovládaných zahraničních společností stanovená v návrhu směrnice.

3.8 S ohledem na škody, které základům daně členských států způsobuje agresivní daňové plánování, doporučuje EHSV, aby Komise a členské státy určily co nejkratší lhůtu pro provedení těch prvků směrnice, které jsou v souladu se závazky přijatými během procesu BEPS v rámci dohod OECD/G20. EHSV považuje lhůtu tří let stanovenou v návrhu směrnice za příliš dlouhou.

3.9 Vzhledem k potenciálním dopadům na investiční prostředí v Evropě by EHSV uvítal, kdyby bylo v návrhu směrnice stanoveno vypracování posouzení dopadu, což je standardní postup u návrhů, které přicházejí s podstatnými změnami.

Směrnice, kterou se mění směrnice o správní spolupráci

3.10 Vzhledem k vážným dopadům způsobeným daňovými podvody a úniky podporuje EHSV pravidla představená v návrhu směrnice, kterou se mění směrnice o správní spolupráci. Zahrnutí zpráv o finančních výsledcích podniků mezi kategorie informací, které jsou předmětem automatické výměny informací mezi správci daně členských států, zvýší účinnost tohoto nástroje v boji proti daňovým podvodům a únikům a proti agresivnímu daňovému plánování.

3.11 EHSV se domnívá, že zprávy stanovené v návrhu směrnice by měly být vyžadovány pouze po velkých nadnárodních podnicích, na něž se v návrhu odkazuje, a nikoli po malých a středních podnicích, u nichž by to mělo nepřiměřené dopady z hlediska nákladů. Omezení tohoto požadavku pouze na nadnárodní podniky, jež mají konsolidovaný příjem přesahující určitou prahovou hodnotu, se může ukázat jako kontraproduktivní a diskriminační opatření.

3.12 Změny navržené v návrhu směrnice podporují jednotné provedení opatření č. 13 projektu BEPS organizace OECD na úrovni členských států. EHSV souhlasí s postojem Komise, která zastává názor, že účinný boj proti agresivnímu daňovému plánování může probíhat pouze na celosvětové úrovni.

3.13 S ohledem na četné žádosti organizací občanské společnosti o zvyšování daňové transparentnosti nadnárodních korporací, doporučuje EHSV Komisi, aby mezi ustanovení směrnice zahrнула i povinnost členských států zveřejňovat údaje předložené ve zprávách, jež budou předmětem automatické výměny informací.

Doporučení Komise ohledně zneužívání daňových úmluv

3.14 Doporučení Komise se zaměřuje na provedení opatření č. 6 a 7 projektu BEPS organizace OECD na úrovni členských států, v němž se navrhuje změnit vzorovou úmluvu týkající se zdanění, aby se snížila možnost zneužití ze strany nadnárodních podniků.

3.15 EHSV tato dvě ustanovení proti zneužívání, které Komise v doporučení navrhla, podporuje. Jejich zahrnutím do smluv, které členské státy uzavřely mezi sebou nebo se třetími zeměmi, se významně snižuje možnost, že příjmy nadnárodních společností uniknou zdanění prostřednictvím spekulací s ustanoveními smluv (tzv. *treaty shopping*).

Sdělení o vnější strategii pro efektivní zdanění

3.16 Sdělení Komise představuje vnější strategii EU pro efektivní zdanění právnických osob vzhledem ke globální povaze daňových úniků a agresivního daňového plánování. EHSV s přístupem Komise souhlasí.

3.17 Komise navrhuje koordinovaný přístup členských států vůči třetím zemím v otázkách týkajících se daňové transparentnosti. EHSV podporuje postoj Komise vzhledem k tomu, že nejednotné uplatňování norem řádné správy v oblasti daní členskými státy ve vztazích se třetími zeměmi nevedlo v boji proti agresivnímu daňovému plánování k přesvědčivým výsledkům.

3.18 S ohledem na dynamiku celosvětového vývoje v oblasti daní je třeba aktualizovat kritéria EU pro řádnou správu v oblasti daní. Komise navrhuje nová kritéria pro řádnou správu v oblasti daní v příloze 1 sdělení. EHSV iniciativu Komise vítá a vyzývá Radu, aby tato nová kritéria schválila.

3.19 EHSV se vyslovil⁽¹⁰⁾ pro zavedení seznamu EU obsahujícího jurisdikce, jež odmítají uplatňovat standardy řádné správy v oblasti daní. Většina členských států má v současnosti svůj vlastní systém seznamů a sankcí pro finanční transakce, které zahrnují tato území. EHSV se domnívá, že seznam EU s jasnými kritérii pro určování nespolupracujících jurisdikcí a se sankcemi, které budou jednotně uplatňovány všemi členskými státy, by představoval mnohem účinnější nástroj boje proti vyhýbání se daňovým povinnostem a agresivnímu daňovému plánování. EHSV proto schvaluje opatření, která Komise v rámci této strategie navrhla.

V Bruselu dne 28. dubna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ Viz stanovisko EHSV k balíčku týkajícímu se daňové transparentnosti, Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 64.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství

[COM(2015) 614 final],

k

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech

[COM(2015) 596 final – 2015/0276 (COD)],

k

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech

[COM(2015) 595 final – 2015/0275 (COD)],

k

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů

[COM(2015) 594 final – 2015/0274 (COD)]

a k

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních

[COM(2015) 593 final – 2015/0272 (COD)]

(2016/C 264/14)

Zpravodaj: Cillian LOHAN

Dne 2. prosince 2015 se Komise, dne 14. prosince 2015 Evropský parlament a dne 15. prosince 2015 Rada, v souladu s čl. 192 odst. 1, čl. 114 odst. 1 a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství – [COM(2015) 614 final],

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech – [COM(2015) 596 final – 2015/0276 (COD)],

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech – [COM(2015) 595 final – 2015/0275 (COD)],

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů – [COM(2015) 594 final – 2015/0274 (COD)] a

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních – [COM(2015) 593 final – 2015/0272 (COD)].

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 192 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 12 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV doufá, že záměr Komise podpořit přechod na oběhové hospodářství bude prvním krokem vedoucím ke změně paradigmatu v chování i v praxi. Připomíná, že nesouhlasí se stažením předchozího balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství předloženého v roce 2014.

1.2 EHSV rovněž vítá skutečnost, že Komise přijala některá z jeho doporučení pro uvedený balíček z roku 2014 – např. zaměření se na tu fázi životního cyklu výrobku, jež předchází produkci výrobku („upstream“). Pokud však jde o úroveň ambicí tohoto balíčku, je stále co zlepšovat. Cíle vytyčené v balíčku z roku 2014 představovaly větší hospodářské a environmentální přínosy⁽¹⁾. EHSV doporučuje znovu stanovit cíle balíčku z roku 2014, pokud jde o nakládání s odpadem, a zároveň zajistit, že bude možné je nákladově efektivním způsobem splnit. Celkově vzato se v porovnání s předešlým balíčkem nezdá, že by rozsah či ambice nového balíčku ospravedlňovaly 18měsíční zpoždění.

1.3 Politiky oběhového hospodářství by měly zajistit, aby cykly byly dlouhotrvající, malé, lokální a čisté. U konkrétních průmyslových činností mohou mít cykly tendenci být velké.

1.4 Návrhy Komise se dostatečně nevěnují přínosům a rizikům v sociální a pracovní oblasti, které s sebou přechod na oběhové hospodářství nese⁽²⁾. Nestanoví opatření pro nezbytnou adaptaci prostřednictvím odborné přípravy a vzdělávání pracovní síly. Je nutné určit nejchoulostivější odvětví a pracovníky, aby pro ně mohly být vytvořeny komplexní podpůrné struktury.

1.5 EHSV vítá zahrnutí povinného podávání zpráv o využívání odpovídajících hospodářských nástrojů coby hnací síly k dosažení cílů v oblasti omezování množství odpadu, mělo by však být uplatněno v širším kontextu. Využívání hospodářských nástrojů coby hnací síly přechodu by mělo být posíleno a systemizováno.

1.6 Výbor hodlá prozkoumat schůdnost otevřené evropské platformy pro oběhové hospodářství, jež by sdružovala zúčastněné strany a občanskou společnost z veřejného, poloveřejného a soukromého sektoru zapojené do problematiky účinného využívání zdrojů a již by EHSV spravoval. Tato platforma by poskytovala příležitosti pro výměnu a zvyšování povědomí, pokud jde o osvědčené postupy.

1.7 Zásadní součástí přechodu na oběhové hospodářství bude tvořit vzdělávání ve všech podobách a na všech úrovních. To musí zahrnovat určení potřeb v oblasti odborné přípravy pracovníků, jež musí být součástí jak okamžité změny, tak dlouhodobější činnosti, jíž je vzdělávání budoucích generací.

1.8 Přechod na oběhové hospodářství musí být přínosný pro podnikatelskou sféru. Opatření na podporu malých a středních podniků byla určena ve stanovisku NAT/652⁽³⁾. Pro malé a střední podniky a podnikatele, kteří chtějí využít příležitostí, jež se v prostoru oběhového hospodářství otevírají, bude problémem přístup k financování.

⁽¹⁾ SWD(2015) 259 final.

⁽²⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99.

⁽³⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99, zejména část 5.

1.9 Předpokládaná revize směrnice o ekodesignu musí zohlednit celý životní cyklus výrobků, včetně trvanlivosti, opravitelnosti, fyzické a cenové dostupnosti náhradních dílů a bezpodmínečného poskytování informací ze strany výrobců ohledně oprav a servisu. EHSV zdůrazňuje, že je nutné, aby se zásady ekodesignu uplatňovaly ve všech výrobních odvětvích. To by umožnilo hospodářsky a technicky proveditelné zpětné získávání surovin a součástek z produktů, které se přestanou používat. Obvyklým příkladem, kterým se na tuto skutečnost poukazuje, je elektronika, a především mobilní telefony.

1.10 Vyžaduje se úplnější označování, které bude zahrnovat očekávanou dobu životnosti výrobků. Nestací vyhodnotit možnost existence plánovaného zastarávání. EHSV opakuje svou výzvu, aby tvůrci politiky zvážili úplný zákaz výrobků se zabudovaným defektem, jenž má vyvolat ukončení životnosti přístroje ⁽⁴⁾.

1.11 Změny chování je nejlépe možné dosáhnout jasnými cenovými signály, tj. tak, že se spotřebitelům nabídnou vyhovující podmínky a konkurenční stanovování cen. Výrobky či služby, které dodržují zásady oběhovosti, by se měly jasně lišit cenou, a to na základě dostupnosti nebo nedostatkovosti zdrojů nebo na základě toho, jak je výrobek navržen. Toho lze zpočátku dosáhnout pomocí systémů rozšířené odpovědnosti výrobců nebo ekologického zdanění. EHSV podtrhuje význam testování proveditelnosti veškerých nových opatření.

1.12 EHSV vítá zavedení minimálních požadavků týkajících se systémů rozšířené odpovědnosti výrobců, je však nezbytné, aby byly ještě více vyjasněny úlohy a odpovědnost různých zúčastněných stran v rámci řetězce. Členské státy by měly mít povinnost systémy rozšířené odpovědnosti výrobců přijmout.

1.13 Je třeba vyvinout podpůrné mechanismy, které chudším lidem umožní přístup ke zboží a službám vyšší kvality (a s vyšší počáteční cenou). Mezi ty by mohly patřit režimy státem krytých úvěrů nebo režimy financování krytého výrobcem, které by měly nižší sazby a vztahovaly se výhradně na výrobky s určitou minimální očekávanou dobou životnosti a které by byly navrženy tak, aby začlenily všechny prvky oběhovosti.

1.14 Ukázalo se, že konkrétní nástroje politik, jako jsou systémy zálohování a zpětného odběru a integrované systémy řízení, jsou účinné a měly by být jako součást balíčku podpořeny. Snížené sazby DPH nebo osvobození od DPH pro recyklované výrobky, jakož i činnosti týkající se opětovného používání a oprav, mohou podnikatele motivovat k aktivitě v této oblasti a spotřebitelům mohou nabídnout výrobky za konkurenceschopné ceny, což pomůže prosazovat dalekosáhlou změnu chování. Mělo by dojít k posunu zaměření dotací tak, aby podporovaly využívání recyklovaných surovin a pobízely k uplatňování zásad ekodesignu napříč všemi výrobními odvětvími.

1.15 Vlády a jejich orgány by měly převzít vedoucí úlohu při uplatňování zelených veřejných zakázek na všechny nákupy výrobků a služeb, které spadají do jejich pravomoci. Automaticky by vždy měla být vybírána nejekologičtější možnost, přičemž jakákoli jiná volba by vyžadovala odůvodnění.

1.16 Zcela zásadní pro dosažení oběhovosti jsou systémy tříděného sběru odpadů. Výbor vítá skutečnost, že byl dodán závazný požadavek, aby byl okamžitě zaveden oddělený sběr biologického odpadu. Požadavek uvedený ve směrnici by měl být posílen u všech druhů odděleného sběru a měl by se stát povinným, až na případy, v nichž bude udělena výjimka z důvodu omezení praktické proveditelnosti.

1.17 Omezení plýtvání potravinami lze dosáhnout pouze tehdy, budou-li v rámci plnění druhého cíle udržitelného rozvoje stanoveny milníky. Příloha by se měla zabývat mechanismem pro kvantifikaci potravinových ztrát a plýtvání potravinami a měla by obsahovat konkrétní lhůtu, přičemž by stavěla na práci, která již byla vykonána ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 23.

⁽⁵⁾ Viz např. projekt EU FUSIONS v rámci sedmého rámcového programu: <http://www.eu-fusions.org/index.php>.

1.18 Koncepce oběhového hospodářství nelze vyvíjet izolovaně. Je nutné ustavit orgán dohledu, jako je např. Evropská platforma pro účinné využívání zdrojů, jehož úkolem bude zajistit, aby ostatní odvětvové strategie ze strany Komise byly v souladu se zásadami oběhového hospodářství.

1.19 Proces evropského semestru lze prostřednictvím doporučení pro jednotlivé země využít k tomu, aby bylo zajištěno provedení na úrovni členských států, a může zajistit, že se přechod na model oběhového hospodářství stane jednou z priorit.

2. Úvod

2.1 Evropská komise dne 2. prosince 2015 zveřejnila revidovaný balíček o oběhovém hospodářství. Návrh se skládá z nelegislativní části obsahující sdělení *Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství* a části, v níž je předložena řada změn stávajících evropských právních předpisů týkajících se nakládání s odpady a recyklace.

2.2 Nové návrhy nahrazují předešlý balíček, který vydala Evropská komise pod vedením José Manuela Barrosa v červenci 2014 v rámci stěžejní iniciativy strategie EU 2020 s názvem „Evropa účinněji využívající zdroje“. Nový balíček obsahuje některá vylepšení – v první řadě je komplexnější a zahrnuje všechny fáze životního cyklu výrobků – a některé oblasti, kde naopak došlo ke zmírnění ambicí. Existuje nebezpečí, že se balíček zaměří na recyklaci a nezavede politické nástroje odpovídající kýženému cíli, kterým je dosáhnout nového hospodářského modelu oběhovosti. Vyšší míra recyklace není synonymem pro vyšší míru oběhového hospodářství. Celkově vzato se v porovnání s předešlým balíčkem nezdá, že by rozsah či ambice nového balíčku ospravedlňovaly 18měsíční zpoždění.

3. Obecné připomínky

3.1 Přechod z lineárního hospodářství založeného na principu „vytěžit-zpracovat-použít-vyhodit“ k oběhovému hospodářství, v němž se z odpadů mohou stát zdroje, představuje pro Evropu zásadní výzvu. Hospodářství je díky němu udržitelnější a díky lepšímu řízení zdrojů a omezení těžby a znečištění rovněž snižuje svou environmentální stopu. Podnikům také umožňuje získat konkurenční výhodu díky lepšímu hospodaření se surovinami a zároveň napomáhá tomu, aby bylo hospodářství méně závislé na dovážených – potenciálně klíčových a vzácných – materiálech. Nabízí rovněž nové ekonomické příležitosti a nové trhy v rámci Evropy i mimo ni a vede k vytvoření nových lokálních pracovních míst.

3.2 Uznání toho, že je třeba přejít na oběhové hospodářství, je vítané. Má-li být plně využit potenciál četných hospodářských a sociálních výhod, je hlavní výzvou dosažení systémové změny. Politiky ve prospěch oběhového hospodářství by měly zajistit, že cykly budou trvalé, malé, lokální a čisté. Velikost cyklů však může být variabilní. V oběhovém hospodářství je důležitější používat než vlastnit. V tomto ohledu mohou velmi pozitivně přispět systémy kombinující výroby a služby („product-service systems“) a spoluspotřebitelské vzorce, které budou podrobněji popsány ve dvou připravovaných stanoviscích EHSV. Oběhové hospodářství neznamena jen lineární hospodářství, v němž se odpad snažíme zapojit zpět do fáze produkce, ale snahou je dosáhnout úplné transformace hospodářství, v rámci níž je třeba zcela nově definovat pojmy odpovědnosti a vlastnictví. Tyto základní změny musí být provedeny s vědomím vzájemně propojeného globálního kontextu stávajícího hospodářského modelu. Řešit globální otázky pouze na regionální úrovni bývá zřídka kdy úspěšné a je třeba zahájit globální iniciativu.

3.3 Je nutné nepřetržitě analyzovat, jaké důsledky má přechod na oběhové hospodářství pro ekonomiku. Jelikož nemoderní obchodní praktiky zastarávají, je třeba identifikovat ty, kteří jsou tím nejvíce zasaženi, a nabídnout jim podporu, aby byl zajištěn poctivý a spravedlivý přechod na oběhové hospodářství. Je třeba se zabývat přínosy a riziky v sociální a pracovní oblasti ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99, zejména část 4.

3.4 Chybějí hospodářské nástroje, které by byly hybnou silou přechodu. EHSV konstatoval, že k tomu, aby bylo docíleno hospodářství účinně využívajícího zdroje, je zapotřebí kombinace regulatorních a tržních nástrojů⁽⁷⁾. Čl. 4 odst. 3 vyžaduje, aby členské státy využívaly hospodářské nástroje, a obsahuje mechanismus pro podávání zpráv po 18 měsících a opět po 5 letech. Tento požadavek by mohl být posílen tak, aby zahrnoval průběžnou zprávu po 3 letech a doporučení uplatňovat ekologické zdanění. Vytváření nástrojů založených na osvědčených postupech by mělo být sdíleno mezi členskými státy. Zavádění těchto nástrojů by pak mělo být podporováno prostřednictvím procesu evropského semestru.

3.5 Komise musí vyjasnit soudržnost různých akčních plánů, které byly přijaty v minulých letech, a jejich provázanost, pokud jde o hierarchii a podmíněnost: Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje⁽⁸⁾, 7. akční program pro životní prostředí do roku 2020⁽⁹⁾ a akční plán EU pro oběhové hospodářství. Řada činností nadnesených v nedávném akčním plánu již byla zmíněna v dřívějších iniciativách. Zásadní tedy je vypracovat úplné posouzení úspěchů a neúspěchů předchozích iniciativ.

3.6 Balíček pro oběhové hospodářství představuje krok správným směrem. Zásadní otázkou nicméně zůstává, zda budou opatření v souhrnu stačit k tomu, aby evropské ekonomiky posunula ze současné cesty vývoje (čímž se zároveň zvýší účinnost využívání zdrojů) ke skutečně oběhovému modelu, který by rozpojil vazbu mezi hospodářskou prosperitou a využíváním přírodních zdrojů (absolutní zrušení vazby) a znásobil hospodářské a sociální výhody⁽¹⁰⁾. Akční plán je třeba přizpůsobit tak, aby řešil základní systémové výzvy a vytvořil dostatečný rámec pro zahájení uvedeného přechodu⁽¹¹⁾.

3.7 EHSV vítá posouzení dopadu, které je doprovodným dokumentem legislativního návrhu Komise o odpadech⁽¹²⁾. Výbor si všímá toho, že přínosy, které tento balíček nabízí, pokud jde o ekonomiku, zaměstnanost a snížení emisí, jsou ve srovnání s balíčkem, jenž byl stažen, omezené. Analýza nákladů a přínosů nelegislativního akčního plánu by mohla pomoci určit nejúčinnější a nejprůměrnější opatření k uskutečnění přechodu na oběhové hospodářství⁽¹³⁾.

3.8 Klíčem k úspěchu je provádění. EHSV vyzývá k ustavení zvláštního orgánu odpovědného za ucelenost a podmíněnost, který by se podobal Evropské platformě pro účinné využívání zdrojů⁽¹⁴⁾, jež přispěla k vypracování 7. akčního programu pro životní prostředí a balíčku pro oběhové hospodářství.

3.9 Výbor oceňuje snahy Komise zapojit široké spektrum zúčastněných stran a odborníků, jak požadoval ve svém stanovisku NAT/652⁽¹⁵⁾. Přechod na oběhové hospodářství je dlouhodobý proces a vyžaduje vlastní odpovědnost na všech úrovních a ve všech odvětvích. Komise zdůrazňuje svůj záměr aktivně zapojit do provádění akčního plánu zúčastněné strany⁽¹⁶⁾. Klíčové budou podrobnosti tohoto záměru.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 226, 16.7.2014, s. 1.

⁽⁸⁾ COM(2011) 571 final.

⁽⁹⁾ Rozhodnutí č. 1386/2013/EU.

⁽¹⁰⁾ Ellen MacArthur Foundation, McKinsey, *Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe* (Vnitřní růst: vize oběhového hospodářství pro konkurenceschopnou Evropu), s. 32 a 39, <http://www.mckinsey.com/business-functions/sustainability-and-resource-productivity/our-insights/growth-within-a-circular-economy-vision-for-a-competitive-europe>.

⁽¹¹⁾ Více k systémovým výzvám viz Evropská agentura pro životní prostředí, *Evropské životní prostředí – Stav a výhled 2015*, shrnutí, 2015, s. 141, <http://www.eea.europa.eu/soer-2015/synthesis/evropske-zivotni-prostredi-2013-stav>.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 259 final.

⁽¹³⁾ Mezi navrhované příklady zdrojů informací patří: Ellen MacArthur Foundation, McKinsey, *Growth within* (viz výše), s. 34, tabulka 1, vybraná literatura k tématu makroekonomického dopadu oběhového hospodářství, včetně *Circular Economy & Benefits for Society* (Oběhové hospodářství a přínosy pro společnost), zpráva vypracovaná Římským klubem, říjen 2015 (EN), <http://www.clubofrome.org/?p=8851>.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/re_platform/index_en.htm.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99. odstavec 1.3.

⁽¹⁶⁾ COM(2015) 614/2, s. 24.

3.10 EHSV znovu opakuje svou nabídku, kterou vyslovil ve svém stanovisku NAT/652, že bude aktivně podporovat síť subjektů občanské společnosti zasazující se o přechod na model oběhového hospodářství a že rovněž posoudí zavedení a řízení evropského fóra pro oběhové hospodářství. Řada stávajících fór nabízí odbornou perspektivu jednotlivých odvětví. Postavení EHSV je velmi příhodné pro to, aby nabídl viditelné fórum, které usnadní podávání zpráv zúčastněných stran o oběhovém hospodářství a zapojení těchto stran do této problematiky. Toto fórum může být organizováno ve spolupráci s Komisí, aby tak byla vytvořena meziodvětvová platforma umožňující zapojení mnoha zúčastněných stran. EHSV již pořádá fórum pro migraci, jež by mohlo představovat vhodný model, který by bylo možné napodobit.

3.11 Zcela zásadní je úloha pracovníků v rámci modelu oběhového hospodářství během přechodu a po něm a vytváření kvalitních pracovních míst. EHSV vyjádřil svůj postoj ⁽¹⁷⁾, že *navzdory Iniciativě zelené zaměstnanosti* ⁽¹⁸⁾ se stažený balíček dostatečně nezabýval konkrétními socioekonomickými přínosy a výzvami oběhového hospodářství. Totéž platí i pro balíček z roku 2015. Aby bylo zajištěno, že přechod bude spravedlivý, musí se část podpory zaměřit na odvětví a podniky, na něž bude mít přechod negativní dopad. Pracovníci musí být ochráněni a musí jim být umožněno těžit z řady příležitostí ⁽¹⁹⁾, které nový oběhový model skýtá.

3.12 Vzdělání se musí rozšířit na všechny stupně, od základních škol po společnosti, malé a střední podniky, investory a financující subjekty. Vzdělávání a odborná příprava musí být propojeny v rámci uceleného programu, který bude řešit rozpoznané socioekonomické výzvy. Vzdělávání bude představovat jeden z hnacích mechanismů hromadné změny chování a může napomoci formování nové generace odpovědných spotřebitelů prostřednictvím spotřebitelských možností, jejichž cena bude přesně stanovena a jež budou praktické, vysoce kvalitní a etické.

3.13 Přechod na oběhové hospodářství musí být přínosný pro podnikatelskou sféru. Opatření na podporu malých a středních podniků byla určena ve stanovisku NAT/652 ⁽²⁰⁾. Pro malé a střední podniky a podnikatele, kteří chtějí využít příležitostí, jež se v prostoru oběhového hospodářství otevírají, bude problémem přístup k financování. Možnými zdroji jsou Fond soudržnosti, evropské strukturální a investiční fondy, Evropský fond pro strategické investice a také tematické fondy, jako jsou LIFE a COSME. V jejich rámci by měly být vytvořeny dostupné možnosti financování.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Výroba

4.1.1 Očekávaná revize směrnice o ekodesignu ⁽²¹⁾ musí zohlednit celý životní cyklus výrobků, včetně trvanlivosti, plánovaného zastarávání (nebo „očekávané doby životnosti“), opravitelnosti, fyzické/cenové dostupnosti náhradních dílů a bezpodmínečného poskytování informací ze strany výrobců.

4.1.2 Směrnice o ekodesignu se v současnosti vztahuje pouze na výrobky spojené se spotřebou energie. V dřívějších publikacích ⁽²²⁾ byly za původce 70–80 % nepříznivých dopadů na životní prostředí označeny mobilita, bydlení a potraviny. Díky tomu je zřejmé, že je třeba, aby se zásady ekodesignu uplatňovaly napříč všemi odvětvími. Jedná se o klíčový průřezový prvek. Zejména pro vývoj regionálních malých a středních podniků v oblastech, které skýtají mnoho příležitostí, jako je opravování, opětovné použití, příprava na opětovné použití a recyklace, je třeba, aby výchozí materiály byly navrženy s ohledem na různá vícečetná použití, rozebrání a opětovné zpracování.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99. část 4; Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 91. odstavce 1.5 a 4.8.

⁽¹⁸⁾ COM(2014) 446 final.

⁽¹⁹⁾ Evropský parlament, *Leasing Society*, listopad 2012 – studie je dostupná na internetové adrese: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/Join/2012/492460/IPOL-ENVI_ET%282012%29492460_EN.pdf.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99. zejména část 5.

⁽²¹⁾ 2009/125/ES.

⁽²²⁾ COM(2011) 571 final, *Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje*, oddíl 5.

4.1.3 Systémy rozšířené odpovědnosti výrobců by měly plně zohledňovat všechny uvedené cykly. Je sice uznávanou skutečností, že regulace materiálové účinnosti je složitější problematikou než energetická účinnost, je však třeba k ní přistupovat inovativně. Je třeba zajistit, aby se nové pobídky týkající se rozšířené odpovědnosti výrobců projevy zásadními změnami chování na úrovni výrobců, což se odrazí ve změnách chování na úrovni spotřebitelů. Výrobci by měli být povinni uvádět očekávanou životnost svých výrobků.

4.1.4 Symbióza mezi odvětvími vstřícná k malým a středním podnikům a založená na místních hospodářských a sociálních ekosystémech s podporou regionálních politik ekologického průmyslu bude v realizační fázi přechodu potřebovat pomoc a podporu. První fáze oběhovosti bude zahrnovat regionální ekonomiky s množstvím malých a středních podniků. Větší využívání vedlejších průmyslových produktů jakožto surovin pro jiná odvětví přispěje k účinnějšímu využívání zdrojů. Chybějí informace o tom, jak hodlá Komise za tímto účelem použít pozměněný článek 5 směrnice 2008/98/ES o odpadech.

4.1.5 Oběhové hospodářství lze později dále rozvíjet tak, aby podpořilo udržitelnou reindustrializaci Evropy. Může dojít k tomu, že nastane vývojová fáze s jasným průmyslovým rozměrem, která bude vycházet ze standardizace, aby bylo zajištěno, že se může jednat o účinný model ve velkém měřítku.

4.1.6 Skutečné oběhové hospodářství se zaměřuje na vlastnictví a odpovědnost. Je třeba podnítit výrobce, aby vyvíjeli obchodní modely založené na funkčnosti, v nichž se pronájem a prodej zboží jakožto služeb stanou běžnou praxí, při níž jsou všechny náklady internalizovány. To představuje pojítko mezi výrobou zboží a poskytováním služeb pro oběhový model, v jehož rámci vznikne „hospodářství založené na výkonu“, v němž obchodní modely plně zohledňují nedostatek zdrojů.

4.1.7 Potenciál činností spojených s opětovným použitím a opravami výrobků by mohl být, pokud jde o hospodářskou činnost a vytváření lokálních pracovních míst, lépe využit prostřednictvím lepší spolupráce s výrobcí. Klíčovými prvky, jež by mohly přispět k rozvoji subjektů zabývajících se opětovným použitím a opravami, jsou především informace o výrobcích a fyzická i cenová dostupnost náhradních dílů po určité minimální dobu od uvedení výrobku na trh. Bylo by vhodné podporovat dobrovolné programy pro lepší spolupráci zapojující výrobce a posoudit možnost právních požadavků týkajících se poskytování informací o produktech. Stejně tak by subjekty zabývajících se opětovným použitím a opravami měly mít snazší přístup k výrobkům na konci životnosti. Mohly by tak být hybnou silou inovace a vytváření pracovních míst v tomto odvětví.

4.1.8 EHSV vítá skutečnost, že Komise vnímá plánované zastarávání jako záležitost, kterou je třeba řešit. Účinnou protiváhou plánovaného zastarávání může být prosazování inovativních obchodních modelů, které se soustředí na služby a výkon. Ve svém dřívějším stanovisku, jež bylo věnováno udržitelné spotřebě a životnosti výrobků⁽²³⁾, Výbor vyzýval k tomu, aby tvůrci politiky zvážili úplný zákaz výrobků s programovaným defektem, jenž má vyvolat ukončení životnosti přístroje. Pouhé nezávislé testování v rámci programu Horizont 2020 zaměřené na odhalování praktik plánovaného zastarávání, jak se uvádí v akčním plánu, není dostatečným řešením, jež by se touto záležitostí zabývalo v plném rozsahu. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby urychleně předložila ambicióznější návrhy.

4.2 Spotřeba

4.2.1 Změny chování je možné dosáhnout tak, že se spotřebitelům nabídnou vyhovující podmínky a konkurenční stanovování cen. Výrobky či služby, které dodržují zásady oběhovosti, by se měly lišit cenou, a to na základě dostupnosti nebo nedostatkovosti zdrojů nebo na základě toho, jak je výrobek navržen. Toho lze zpočátku dosáhnout pomocí systémů rozšířené odpovědnosti výrobců nebo ekologického zdanění. EHSV podtrhuje význam testování proveditelnosti veškerých nových opatření.

4.2.2 EHSV očekává návrh Komise týkající se racionalizace ekoznačení a předcházení klamavým tvrzením o ekologických vlastnostech. Přesné uvádění zásadních informací, které kupující potřebují, umožní spotřebitelům lépe vybírat a umožní jim rozhodovat se na základě skutečně srovnatelných aspektů výrobku. Například kuchyňský spotřebič s vyšší počáteční cenou může ve skutečnosti díky své dlouhé životnosti, kvalitě a výkonnosti být v dlouhodobém horizontu hospodárnější volbou.

⁽²³⁾ Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 23. Viz též studie agentury SIRCOME, Univerzity Bretaň-jih (University of South Brittany) a Jihočeské univerzity *The Influence of Lifespan Labelling on Consumers* (Vliv informací o životnosti výrobku na spotřebitele), kterou zadal EHSV, březen 2016.

4.2.3 Problémem je fyzická a cenová dostupnost výkonnějších spotřebičů pro všechny spotřebitele. Je třeba vyvinout podpůrné mechanismy, které chudším lidem umožní přístup ke zboží a službám vyšší kvality s vyšší počáteční cenou. Mohly by mít podobu režimů státem krytých úvěrů nebo režimů financování krytého výrobcem, které by měly nižší sazby a vztahovaly se výhradně na výrobky s určitou minimální očekávanou dobou životnosti a které by byly navrženy tak, aby začlenily všechny prvky oběhovosti. Tuto záležitost by řešil odklon od vlastnictví směrem k modelu založenému na pronájmu výrobků.

4.2.4 Je nezbytné, aby oběhová varianta byla pro spotřebitele cenově dostupná. Výrobek vyšší kvality s delší očekávanou dobou životnosti je obvykle z hlediska počáteční investice dražší. Během celkové doby používání výrobku se však tato cenová nevýhoda obvykle srovná. Vylepšené značení a informace spolu s finančními nástroji, které podporují delší životnost, povětšinou součástky, lepší opravitelnost a možnost rozebrání pro opětovné použití podnítl změny v chování spotřebitelů.

4.2.5 Sedmý akční program pro životní prostředí (bod 41 písm. d)) stanoví vytvoření soudržnějšího rámce pro udržitelnou spotřebu a výrobu a určení cílů týkajících se snižování celkového dopadu spotřeby. Zmíněn je cíl udržitelného rozvoje č. 12 týkající se udržitelné spotřeby a výroby, avšak ani akční plán, ani příloha nezohledňují potřebu cílů stanovených v 7. akčním programu pro životní prostředí.

4.2.6 Potenciál digitalizace hospodářství pro snížení environmentální stopy spotřeby a výroby a rozvoj v oblasti vícečetného použití a oprav musí být propojen s dosažením přechodu na oběhovost.

4.2.7 Pro odpovědná rozhodnutí spotřebitelů je zapotřebí, aby byly spotřebitelům poskytovány smysluplné informace. Bylo by tudíž záhodno vyvinout metodiku pro environmentální stopu produktu. Testování však bylo zmíněno již v plánu účinného využívání zdrojů z roku 2011 ⁽²⁴⁾.

4.2.8 Výbor požaduje samostatné, kvantitativní cíle pro opětovné použití, které budou nezávislé na cílech pro recyklaci. V zájmu dosažení těchto cílů je nutné vytvořit potřebné podmínky.

4.2.9 Podpora režimů opětovného použití a oprav by mohla být dobrým příkladem využití ekonomických nástrojů. Je třeba zvážit uplatnění nižší sazby DPH na výrobky, které jsou připraveny k opětovnému použití nebo které jsou opraveny a znovu prodány. Proměnila by se tím konkurenceschopnost opraveného zboží a podpořily by se inovace a podnikatelská činnost v této oblasti.

4.2.10 Na poli spoluspotřebitelství je třeba zvážit myšlenky vyslovené v dřívějších stanoviscích EHSV ⁽²⁵⁾. Aby se spotřebitelům pomohlo činit odpovědnější rozhodnutí, měl by být zohledněn slibný vývoj v oblasti nejnovějšího vědeckého výzkumu, především pokud jde o behaviorální vědy a koncepci nepřímých pobídek („nudge“). Výbor k tomuto tématu v brzké době vypracuje stanovisko.

4.2.11 Důležitou hybnou silou podporující udržitelnou spotřebu jsou zelené veřejné zakázky. Je třeba posoudit momentální podíl zelených veřejných zakázek ve srovnání s celkovou veřejnou spotřebou. Výchozím měřítkem pro volbu vítězné veřejné zakázky je v současné době nejnížší cena. Mělo by jím však být ekologické hledisko, a jakákoli jiná varianta než ta neekologičtější by tudíž vyžadovala polehčující okolnosti a patřičné zdůvodnění.

⁽²⁴⁾ Kapitola 3.1.

⁽²⁵⁾ Úř. věst. C 177, 11.6.2014, s. 1.

4.3 Nakládání s odpady

4.3.1 Je nezbytné, aby v celé EU byly řádně prováděny stávající evropské právní předpisy týkající se odpadů. EHSV znovu vyslovuje svou podporu hierarchii způsobů nakládání s odpady a naléhavě vyzývá všechny veřejné a soukromé zúčastněné strany, aby ji plně uplatňovaly.

4.3.2 Ustanovení legislativní části balíčku pro oběhové hospodářství, jimiž se doplňuje několik směrnic o odpadech, byla v porovnání s návrhem z roku 2014 jednoznačně zmírněna. EHSV konstatuje, že návrh Komise rovněž nereflektuje ambiciózní cíle v oblasti předcházení vzniku odpadů a recyklace, jež v červenci 2015 požadoval Evropský parlament ⁽²⁶⁾.

4.3.3 Je třeba ocenit návrh, aby členské státy měly povinnost zavést ekonomické nástroje na podporu hierarchie způsobů nakládání s odpady ⁽²⁷⁾ a přijmout opatření za účelem předcházení vzniku odpadů ⁽²⁸⁾. Není však jasné, zda budou členské státy muset v souvislosti s novými ustanoveními provést přezkum stávajících programů předcházení vzniku odpadů ⁽²⁹⁾.

4.3.4 EHSV je přesvědčen, že by členské státy měly mít povinnost přijmout systémy rozšířené odpovědnosti výrobců. Vítá zavedení minimálních požadavků týkajících se systémů rozšířené odpovědnosti výrobců vzhledem k tomu, že se výkonnost těchto systémů mezi jednotlivými členskými státy EU značně liší. Tato ustanovení by nicméně mohla být vylepšena s cílem ještě více harmonizovat minimální požadavky, a to zejména vyjasněním úlohy a odpovědnosti zúčastněných stran v rámci celého hodnotového řetězce, jakož i jejich finanční odpovědnosti. Zákodníci by navíc v zájmu zefektivnění zvláštních požadavků týkajících se systémů rozšířené odpovědnosti výrobců měli zvážit jejich zahrnutí do směrnice o obalech a obalových odpadech ⁽³⁰⁾.

4.3.5 EHSV poznamenává, že Evropský parlament požadoval cíle v oblasti předcházení vzniku odpadů pro komunální, obchodní a průmyslový odpad, avšak legislativní návrh nic z toho nestanoví.

4.3.6 Cíle v oblasti recyklace stanovené pro komunální odpad a obalový odpad do roku 2030 byly oproti předchozímu návrhu sníženy, ačkoli doprovodný pracovní dokument útvarů Komise ⁽³¹⁾ dospěl k závěru, že vyšší cíle v oblasti recyklace jsou spojeny s většími finančními, společenskými a environmentálními přínosy ⁽³²⁾. Nutno říci, že Komise připravila propracovanou strategii provádění, která se zabývá konkrétními podmínkami jednotlivých členských států a kombinuje opatření s finančními nástroji politiky soudržnosti EU a jinými nástroji ⁽³³⁾.

4.3.7 Irsko zaznamenalo během 10 let rychlý pokrok, když u téměř 100 % skládek splnilo všechny své cíle v oblasti recyklace. V současnosti existuje jeden plán v oblasti předcházení vzniku odpadů a tři regionální plány týkající se odpadu. Irsko bylo světovým průkopníkem v zavádění zdanění plastových tašek, které pak bylo zavedeno po celém světě. Stále existují problémy, které je třeba překonat, jako např. to, že činnosti týkající se nakládání s odpady jsou téměř výhradně pod kontrolou soukromého sektoru a že skládky jsou příliš často nahrazovány spalováním odpadu. Irsko však zůstává dobrou ukázkou toho, čeho lze dosáhnout rychle. Tím se jasně ukazuje, že není třeba, aby byla některým členským státům udělena tak velká výjimka, jakou je 5leté prodloužení lhůty pro dosažení daných cílů.

⁽²⁶⁾ A8-0215/2015.

⁽²⁷⁾ Čl. 4 odst. 3 směrnice 98/2008/ES.

⁽²⁸⁾ Článek 9 směrnice 98/2008/ES.

⁽²⁹⁾ Článek 29 směrnice 98/2008/ES.

⁽³⁰⁾ Směrnice (EU) 2015/720.

⁽³¹⁾ SWD(2015) 259 final.

⁽³²⁾ SWD(2015) 259 final, s. 13, 15 a 17.

⁽³³⁾ Pracovní dokument útvarů Komise, SWD(2015) 260 final.

4.3.8 Třídít odpadové toky se zdá nezbytné k tomu, aby bylo možné zajistit, že se uzavřou cykly s vysoce kvalitními recyklovanými surovinami. Ustanovení čl. 11 odst. 1 směrnice 98/2008/ES o odpadech požaduje do roku 2015 systémy tříděného sběru odpadu alespoň pro papír, kov, plast a sklo. Předešlý návrh tento požadavek posílil tím, že zavedl tříděný sběr biologického odpadu do roku 2025 (článek 25). Nový návrh místo těchto přísných požadavků na třídění odpadu zahrnuje „mírné“ – a v praxi méně účinné – ustanovení požadující třídění odpadu, „pokud je to proveditelné z hlediska technického, hospodářského a z hlediska životního prostředí a je-li to vhodné“. EHSV požaduje, aby toto ustanovení bylo zpřísněno. Vzhledem k tomu, že toto nové ustanovení o tříděném sběru biologického odpadu vstoupí v platnost bez náležitého přechodného období, může takto výslovná „úniková doložka“ vést k tomu, že na úrovni členských států k naplnění těchto ambicí v praxi vůbec nedojde.

4.3.9 Je nutno poznamenat, že vysoká míra recyklace sama o sobě nedokáže zachovat zdroje v případě rychloobrátkového spotřebního zboží, jako jsou hliníkové plechovky na nápoje, jejichž životní cyklus od výroby po likvidaci má délku v rozmezí tří týdnů až šesti měsíců⁽³⁴⁾.

4.3.10 EHSV vítá snahu Komise sladit definice a metody výpočtu s cílem zajistit, že shromážděné údaje budou spolehlivé a srovnatelné. Je nezbytné se postarat o to, aby navrhované definice, zejména definice „přípravy k opětovnému použití“ a „procesu konečné recyklace“⁽³⁵⁾, nepředstavovaly pro zúčastněné hospodářské subjekty zapojené do opětovného používání a recyklace omezení nebo překážky. Tyto definice by naopak měly přesně odrážet jejich potřeby a měly by jim pomáhat v rozvíjení jejich činnosti.

4.4 *Od odpadu ke zdrojům*

4.4.1 Vzhledem k nejistotě, co se týče kvality recyklovaných surovin, a vzhledem k právní nejistotě, pokud jde o interakci mezi právními předpisy o odpadech, výrobcích a chemických látkách, se Komise zabývá hlavními překážkami fungování trhu s recyklovanými surovinami. Komise nehodnotí, proč nástroj současné směrnice 2008/98/ES o odpadech, tj. stanovení kritérií vymezujících, kdy odpad přestává být odpadem, nakonec nebyl úspěšný.

4.4.2 Je třeba rozlišovat mezi zárukami a odpovědností za výkon výrobků a odpovědností za jejich součásti. První uvedené bude hnací silou změny chování spotřebitelů. Druhé bude zásadní pro zachování zdrojů a pro odstranění odpadu ze systému. Rozšířená odpovědnost za součásti výrobku by znamenala, že vyplývané zdroje mají i nadále majitele, který nenese pouze odpovědnost, ale má i konkurenční výhodu, co se týče opětovného použití zdroje.

4.4.3 Je třeba zavést účinnější opatření za účelem zvýšení poptávky po recyklovaných surovinách. Komise se v plánu účinného využívání zdrojů zavázala k ambicióznějším opatřením, jako je posouzení zavedení minimálního „množství surovin, jež musí být recyklováno,“ u klíčových výrobků.

4.4.4 Zlepšování využití recyklovaných surovin při výrobě nového zboží by také mohlo představovat prostor pro partnerství veřejného a soukromého sektoru na úrovni EU, jako je evropské inovační partnerství v oblasti surovin. Některá evropská odvětví jsou zřejmě již nyní připravena přijmout závazky týkající se oběhového hospodářství. Například evropský papírenský průmysl v nedávné době oznámil, že se zaváže ke zvýšení současné míry recyklace papíru, která činí téměř 72 %⁽³⁶⁾.

4.5 *Prioritní oblasti*

EHSV poukazuje na, jak se zdá, náhodné určení pěti prioritních oblastí. Za povšimnutí stojí skutečnost, že mezi prioritní oblasti nebyla zařazena voda.

⁽³⁴⁾ Zpráva Evropské agentury pro životní prostředí o oběhovém hospodářství, s. 25.

⁽³⁵⁾ Článek 1 směrnice 2008/98/ES.

⁽³⁶⁾ <http://www.cepi.org/pressrelease/CircularEconomyDec2015>.

Plasty

4.5.1 EHSV vítá, že byla oznámena strategie pro plasty, která by měla být zahájena v roce 2017, a těší se na možnost vypracovat k tomuto tématu podrobný příspěvek.

4.5.2 Klíčové bude, aby se tato strategie věnovala problému znečišťování moří plasty, a rovněž bude nutné, aby byly v této oblasti stanoveny konkrétní cíle. Konkrétní kroky ke snížení znečištění moří stanovené v souladu s cílem udržitelného rozvoje a uvedené v příloze budou významně podpořeny stanovením kvantifikovatelného cíle ve strategii pro plasty.

4.5.3 Je zde také příležitost zabývat se problémem vlastnictví a rozšířené odpovědnosti výrobců, a to konkrétně v souvislosti s plasty. To je zásadní vzhledem k tomu, že momentálně žijeme v antropocénu, tedy v geologickém období, které bude pravděpodobně oficiálně uznáno na základě míry obsahu plastů v geologické vrstvě, která se nyní tvoří.

Plytvání potravinami

4.5.4 EHSV nesouhlasí s tím, že je příliš obtížné změřit úroveň plytvání potravinami, ani s tím, že je předčasné vytyčit cíle v této oblasti. Na stanovení kritérií pro posouzení míry plytvání potravinami se již pracuje⁽³⁷⁾.

4.5.5 Pouhý odkaz na cíl udržitelného rozvoje sám o sobě nepostačuje k tomu, aby se v oblasti plytvání potravinami dosáhlo zlepšení. Je nutno stanovit milníky a harmonogramy pro plnění – aby bylo možné průběžně poměřovat pokrok do roku 2030 – a provádět průběžné přezkumy.

Kritické suroviny

4.5.6 Často uváděným příkladem, kterým se zdůrazňuje problematika zpětného získávání kritických surovin, je mobilní telefon. Takto všudypřítomný výrobek bude zajímavým barometrem úspěchu mnoha aspektů balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství – od ekodesignu přes zastarávání po zpětné získávání kritických surovin.

Stavební a demoliční odpad

4.5.7 Je třeba zrušit možnost zasypávání.

4.5.8 Stávající budovy musí být spravovány jako zdroje, kterými jsou, tzn. pomocí strategií, jež maximalizují opětovné využití a recyklaci mnoha zdrojů, které tyto budovy obsahují.

Další oblasti

4.5.9 Důležitou součástí oběhového hospodářství by měla být voda jakožto zdroj⁽³⁸⁾. Zásadními aspekty hospodaření s vodními zdroji v oběhovém modelu jsou využívání uzavřených cyklů, snižování objemu odpadů a odstranění znečišťujících látek. Jsou zapotřebí podrobnější informace o tom, jak toho bude dosaženo.

4.6 Sledování pokroku na cestě k oběhovému hospodářství

4.6.1 V předešlém balíčku pro oběhové hospodářství⁽³⁹⁾ Komise oznámila, že posoudí doporučení platformy pro účinné využívání zdrojů stanovit při přezkumu strategie Evropa 2020 hlavní cíl pro účinné využívání zdrojů. To by představovalo jeden ze způsobů, jak tento aspekt začlenit do odvětví klíčových politik. Výsledek tohoto posouzení by měl být zveřejněn a měla by být zavedena použitelná metrika pro monitorování rozvoje oběhového hospodářství.

⁽³⁷⁾ Viz např. projekt EU FUSIONS v rámci sedmého rámcového programu: <http://www.eu-fusions.org/index.php>.

⁽³⁸⁾ Evropská komise, *The Junction of Health, Environment and the Bioeconomy: Foresight and Implications for European Research & Innovation Policies*, 2015, s. 43.

⁽³⁹⁾ COM(2014) 398 final, s. 14.

4.6.2 Proces evropského semestru představuje stávající mechanismus, který k podpoře provádění iniciativ týkajících se oběhového hospodářství a k podpoře přechodu ze současného neudržitelného lineárního modelu může využívat jak analýzu výzev v oblasti investic, jimž čelí jednotlivé země, tak doporučení pro jednotlivé země a údaje z roční analýzy růstu a dalších databází. Proces evropského semestru a jeho nástroje by měly být využity jako nástroje politiky, jejichž pomocí lze podněcovat provádění a podporu oběhového hospodářství. Klíčovým prvkem pro dosažení stanovených cílů je opětovná ekologizace procesu evropského semestru. EHSV požaduje, aby bylo posouzeno postupné rušení dotací s nepříznivým vlivem na životní prostředí a aby byla začleněna doporučení uvádějící, že by k podpoře oběhového hospodářství mělo být využíváno fiskálních možností, jako je například uplatňování environmentálních daní.

4.6.3 Meziodvětvový charakter oběhového hospodářství vyžaduje zřízení meziodvětvového monitorovacího orgánu. Ten by měl mít pravomoc prověřit potřebnou horizontální integraci, jakož i vertikální integraci nezbytnou k provedení akčního plánu.

4.6.4 Má-li přechod probíhat v měřítku, které Komise určila jako nezbytné, měl by každý členský stát určit konkrétní kontaktní místo pro podávání hlášení o provádění opatření, která s přechodem souvisejí.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu zboží a služeb třetích zemí na vnitřní trh Unie s veřejnými zakázkami a o postupech na podporu jednání o přístupu zboží a služeb Unie na trhy třetích zemí s veřejnými zakázkami

[COM(2016) 34 final – 2012/0060 (COD)]

(2016/C 264/15)

Zpravodaj: Mário SOARES

Dne 29. ledna 2016 se Evropská komise a dne 4. února 2016 Evropský parlament, v souladu s články 207 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

pozměněného návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu zboží a služeb třetích zemí na vnitřní trh Unie s veřejnými zakázkami a o postupech na podporu jednání o přístupu zboží a služeb Unie na trhy třetích zemí s veřejnými zakázkami

[COM(2016) 34 final – 2012/0060 (COD)].

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 223 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 V souvislosti s revizí Dohody o vládních zakázkách, během obchodních jednání se třetími zeměmi a v rámci obchodních dohod, jež nedávno uzavřela, Evropská unie více integrovala evropské trhy s veřejnými zakázkami a dále je liberalizovala. Tyto reformy vedly k širšímu otevření evropských trhů s veřejnými zakázkami podnikům z vyspělých a rozvíjejících se zemí, avšak tyto země na toto otevření obdobnou nabídkou nereagovaly a evropské podniky v zahraničí stále narážejí na diskriminační a restriktivní praktiky. Toto otevření je o to víc nezbytné vzhledem k tomu, že trhy s veřejnými zakázkami představují přibližně 20 % světového HDP a že v kontextu současné krize tvoří veřejné investice do infrastruktur a zakázky na stavební práce a na dodávky ve vyspělých a rozvíjejících se ekonomikách jednu z hlavních hybných sil hospodářského růstu v budoucích letech.

1.2 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) podpořil v několika svých stanoviscích cíl Evropské unie, jímž je více otevřít trhy s veřejnými zakázkami všech zemí mezinárodní konkurenci. Výbor rovněž zdůraznil potřebu zjednodušení pravidel pro zadávání veřejných zakázek, zejména pro malé a střední podniky, ale také dodržování zásad transparentnosti, nediskriminace a rovného zacházení. Dále opakovaně žádal, aby při uskutečňování obchodní politiky EU byly v souladu s článkem 207 Smlouvy o fungování EU, který vyžaduje větší soudržnost se zásadami a cíli Unie, řádně posíleny sociální a environmentální aspekty, jakož i dodržování základních lidských práv a ochrana spotřebitele.

1.3 Výbor chápe znepokojení Komise, která by ráda evropským podnikům zajistila větší otevřenost trhů s veřejnými zakázkami ve třetích zemích, a je si vědom toho, že pozměněný návrh nařízení o přístupu zboží a služeb třetích zemí na vnitřní trh Unie s veřejnými zakázkami, který je předmětem tohoto stanoviska, může mít pákový efekt.

1.4 Výbor se domnívá, že návrh nařízení může být prvním krokem k zajištění většího zpřístupnění veřejných zakázek, zejména při probíhajících jednáních v rámci transatlantického obchodního a investičního partnerství (TTIP) mezi EU a USA, při jednáních o obchodní dohodě s Japonskem nebo jednání o přistoupení Číny k Dohodě o vládních zakázkách Světové obchodní organizace (WTO), jelikož trhy s veřejnými zakázkami těchto zemí jsou méně otevřené než tytéž trhy Evropské unie, ale také vůči zemím, které nepodepsaly Dohodu o vládních zakázkách, jako je Rusko, Brazílie nebo Argentina.

1.5 Výbor si je však vědom zásadního nesouhlasu v Radě a Evropském parlamentu ohledně relevance a efektivity návrhu nařízení.

1.6 Výbor trvá na tom, že je naprosto nezbytné zajistit, aby hospodářská soutěž s podniky třetích zemí v oblasti zadávání veřejných zakázek byla volná a nebyla narušována. EHSV nicméně pochybuje, že současný návrh nařízení by mohl dosáhnout cíle, kterým je vyrovnané otevření trhů s veřejnými zakázkami ve třetích zemích. Výbor se konkrétně domnívá, že nový návrh nařízení je nedostatečně ambiciózní v důsledku toho, že jeho oblast působnosti je omezena na pouhou úpravu cen v případech smluv přesahujících 5 milionů EUR, a poznamenává, že pouze 7 % veškerých veřejných zakázek má vyšší hodnotu. Je též toho názoru, že sankce až do výše 20 % z nabídkové ceny není dostatečná a je třeba ji posoudit případ od případu. Výbor navrhuje uplatnit opatření úpravy cen pro zakázky, jejichž odhadovaná hodnota odpovídá částce 2 500 000 EUR nebo je vyšší.

1.7 Výbor si rovněž klade otázku, zda zákaz uložený členskými státy uplatňovat restriktivní opatření překračující požadavky stanovené nařízením nepředstavuje de facto a bez protihodnoty liberalizaci veřejných zakázek pod prahovou hodnotou 5 000 000 EUR pro podniky třetích zemí. Výbor se proto zasazuje o to, že je naprosto nezbytné vyvážené otevření trhů s veřejnými zakázkami, které by bylo vzájemně reciproční mezi EU a třetími státy.

1.8 Výbor lituje, že návrh nařízení neobsahuje žádný odkaz na cíl udržitelného rozvoje, i když Komise jej zařadila jako důležitý prvek svého sdělení „Obchod pro všechny“ a několikrát oznámila, že zohlední udržitelný rozvoj ve všech příslušných oblastech dohod o volném obchodu (energie, suroviny a veřejné zakázky) ⁽¹⁾.

1.9 Výbor lituje, že se v novém nařízení ruší články 85 a 86 směrnice 2014/25/EU, jelikož tato ustanovení jsou ambiciózní a více v souladu s cílem zohlednění udržitelného rozvoje, neboť začleňují sociální rozměr týkající se obtíží evropských podniků při získávání veřejných zakázek ve třetích zemích z důvodu nedodržování mezinárodních ustanovení v oblasti pracovního práva v těchto zemích. Kromě toho má Výbor za to, že by bylo užitečné více se zaměřit na možné začlenění některých jejich prvků do současného návrhu nařízení.

1.10 Výbor tedy zastává názor, že nařízení musí mít ambicióznější přístup pro prosazování cílů udržitelného rozvoje, dodržování základních práv a ochrany spotřebitele v rámci zadávání veřejných zakázek ve třetích zemích. Výbor je toho názoru, že nedodržování těchto zásadních pravidel může mít negativní dopad na konkurenceschopnost evropských podniků, a domnívá se, že definice „restriktivního opatření nebo postupu“ v článku 2 návrhu musí nedodržování těchto pravidel zahrnovat. Výbor se rovněž domnívá, že zpráva, kterou musí Komise předložit nejpozději do 31. prosince 2018 a nejméně každé tři roky (článek 16 návrhu), by se měla týkat nejen přístupu hospodářských subjektů k zadávacím řízením ve třetích zemích, ale také dodržování sociálních a environmentálních norem při zadávání veřejných zakázek ve třetích zemích a dodržování základních lidských práv a ochrany spotřebitele. Musí být náležitě zohledněny i ve zprávách Komise o provádění nařízení.

1.11 EHSV žádá, aby stávající návrh nařízení připomněl požadavek, že podniky třetích zemí, které se účastní zadávacích řízení v EU, musí dodržovat ustanovení na podporu respektování udržitelného rozvoje a posilování sociálních a environmentálních aspektů, jakož i základních lidských práv, ochrany spotřebitelů, sociálního a profesního začlenění nebo opětovného začlenění zdravotně postižených osob, stanovených ve směrnicích 2014/23/EU, 2014/24/EU a 2014/25/EU o zadávání veřejných zakázek. Dodržování těchto požadavků je nezbytné pro svobodnou a nenarušenou hospodářskou soutěž na vnitřním trhu.

⁽¹⁾ Viz COM(2015) 497 final.

1.12 Výbor naprosto souhlasí s tím, aby se nařízení neuplatňovalo na nejméně rozvinuté a nejzranitelnější země podle nařízení o GSP ⁽²⁾, avšak připomíná Komisi, že je třeba přijmout doplňující opatření na podporu účasti nejméně rozvinutých a nejzranitelnějších zemí na trhu s veřejnými zakázkami v EU.

1.13 Výbor též schvaluje, aby se nařízení neuplatňovalo na evropské malé a střední podniky. Rád by však připomněl Komisi, že MSP potřebují zvláštní pomoc, jak v oblasti přístupu na „přeshraniční“ trhy v Evropské unii, tak v oblasti přístupu na trhy s veřejnými zakázkami ve třetích zemích.

2. Souvislosti

2.1 EHSV byl požádán Evropskou komisí a současně Evropským parlamentem o vypracování stanoviska k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu zboží a služeb třetích zemí na vnitřní trh Unie s veřejnými zakázkami a o postupech na podporu jednání o přístupu zboží a služeb Unie na trhy třetích zemí s veřejnými zakázkami.

2.2 Výdaje určené na veřejné zakázky se obecně odhadují na přibližně 20 % světového HDP. V kontextu současné krize budou veřejné investice do infrastruktur a zakázky na stavební práce a na dodávky ve vyspělých a rozvíjejících se ekonomikách pravděpodobně jednou z hlavních hybných sil hospodářského růstu v budoucích letech.

2.3 EU postupně zajistila integraci svých trhů s veřejnými zakázkami a otevřela je díky větší liberalizaci evropských trhů s veřejnými zakázkami, k níž došlo během revize Dohody o vládních zakázkách Světové obchodní organizace, která vstoupila v platnost v dubnu 2014, a během obchodních jednání se třetími zeměmi [zejména v rámci obchodních dohod, jež Unie nedávno uzavřela (například dohod EU – Jižní Korea, EU – Střední Amerika, EU – Kolumbie/Peru, EU – Moldavsko, EU – Gruzie a EU – Ukrajina)].

2.4 Evropské podniky se však ve třetích zemích stále střetávají s restriktivními a diskriminačními praktikami. Tyto praktiky jsou důsledkem vícero faktorů:

- některé další země, jež podepsaly Dohodu o vládních zakázkách (kterou podepsalo 43 členů Světové obchodní organizace), nepřijaly tak významné závazky jako EU. EU tedy otevřela 80 % svých trhů s veřejnými zakázkami, zatímco ostatní rozvinuté země otevřely pouze 20 % těchto trhů. Unie otevírá své trhy s veřejnými zakázkami uchazečům ze zemí, jež podepsaly Dohodu o vládních zakázkách, což představuje částku ve výši přibližně 352 miliard EUR, zatímco trhy s veřejnými zakázkami na světové úrovni jsou pro konkurenty z více než 50 % své hodnoty uzavřeny, což vede k tomu, že je uskutečněn vývoz z Unie jen ve výši 10 miliard EUR a že ztráty z hlediska vývozu se odhadují na 12 miliard EUR;
- Čína své přistoupení k dané dohodě stále vyjednává, ačkoli se k jejímu přijetí zavázala již při svém přistoupení ke Světové obchodní organizaci v roce 2001. Rovněž Rusko se zavázalo k tomu, že zahájí jednání o přistoupení k dohodě do čtyř let po svém přistoupení ke Světové obchodní organizaci v roce 2012. Hrozí riziko, že začlenění Ruska do Dohody o vládních zakázkách potrvá ještě déle než v případě Číny;
- několik důležitých zemí, jež jsou členy G20 (Brazílie, Indie a Argentina), si nepřeje podepsat Dohodu o vládních zakázkách a není pravděpodobné, že by dvoustranná jednání s těmito zeměmi byla v brzké době uzavřena.

2.5 Je také třeba poznamenat, že mnoho obchodních partnerů Unie zachovává preference pro své výrobce či vnitrostátní produkty nebo preference ve prospěch malých a středních podniků (například zákon „Buy American Act“ ve Spojených státech amerických, politika „Buy Chinese Policy“ v Číně, preferenční marže uložené zákonem v Brazílii, vnitrostátní preference na regionální úrovni v Austrálii), což podniky z Evropské unie z účasti na těchto trzích s veřejnými zakázkami de facto vylučuje ⁽³⁾.

⁽²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012.

⁽³⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Účast státních podniků třetích zemí na trhu veřejných zakázek v EU, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 31.

2.6 Pokud jde o trhy s veřejnými zakázkami ve třetích zemích otevřené konkurenci, evropským podnikům v efektivní účasti na výzvách k podávání veřejných nabídek často brání překážky, které přesahují hranice (jako jsou odlišná pravidla certifikace a normalizace, postupy udělování licencí, netransparentní a diskriminační postupy atd.) a jež jsou ještě složitější a představují více problémů z technického hlediska vzhledem k tomu, že jejich zjištění, analýza a odstranění jsou delší a normy a postupy, které se jich týkají, jsou restriktivní. Na to již upozornilo předchozí stanovisko Výboru.

2.7 V této obtížné situaci způsobené tím, že chybí pákový efekt pro dosažení podstatného otevření trhů s veřejnými zakázkami ve třetích zemích, se Evropská unie již několik let snaží vypracovat nástroj, který by umožnil zavést omezení v případě, že otevření trhů není vzájemné, nebo v případě, že třetí země uloží evropským podnikům restriktivní a diskriminační opatření.

2.8 Je však vhodné poznamenat, že EU měla a má k dispozici možnost omezit přístup na trh s veřejnými zakázkami v Evropské unii pro podniky ze zemí, které neposkytnou stejné zacházení, jako mají podniky z těchto zemí v Evropské unii, pokud jde o trh s veřejnými zakázkami v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb. Tuto možnost nicméně nikdy nevyužila. **Směrnice 2004/17/ES** (revidovaná **směrnicí 2014/25/EU, která vstoupí v platnost dne 18. dubna 2016**) stanoví možnost odmítnout nabídku obsahující více než 50 % zboží pocházejícího ze třetí země, se kterou Unie neuzavřela mezinárodní dohodu (článek 58), a možnost pro Komisi (článek 59) navrhnout, aby Rada rozhodla o pozastavení nebo omezení přístupu na trhy s veřejnými zakázkami v Evropské unii na určitou dobu pro podniky ze zemí, které neposkytují stejné zacházení, jako mají podniky z těchto zemí v Evropské unii, nebo pro země, v nichž jsou obtíže spojeny s nedodržováním mezinárodních standardů v oblasti práce. Tato ustanovení byla převzata v článcích 85 a 86 směrnice 2014/25/EU.

2.9 Všeobecná směrnice o zadávání veřejných zakázek **2004/18/ES** (revidovaná **směrnicí 2014/24/EU**) naopak podobná ustanovení neobsahuje; proto v jednotlivých členských státech existovaly a existují odlišné postupy, co se týče zahraničních uchazečů nebo nabídek obsahujících zboží a služby pocházející ze třetích zemí. V některých členských státech existovalo rovné zacházení, v jiných členských státech zacházení záviselo na tom, zda existovaly mezinárodní povinnosti vyplývající z Dohody o vládních zakázkách Světové obchodní organizace nebo dvoustranných smluv.

2.10 Aby se napravila skutečnost, že ve všeobecné směrnici o zadávání veřejných zakázek chybí tato ustanovení a že některé třetí země nechtějí otevřít své trhy s veřejnými zakázkami mezinárodním konkurentům, ale využívají poměrně snadného přístupu na evropský trh, Komise v roce 2012 předložila návrh nařízení týkajícího se zavedení určité reciprocity do přístupu na trhy s veřejnými zakázkami.

2.11 První návrh Komise z roku 2012 připomněl především obecnou zásadu, podle které se na vnitřním trhu EU zahraničnímu zboží a službám, jež využívají závazků EU v oblasti přístupu na trh, dostává stejného zacházení jako zboží a službám pocházejícím z EU při postupu zadávání zakázek; toto zacházení rozšířil mimo jiné na zboží a služby pocházející z nejméně rozvinutých zemí.

Co se týče zboží a služeb, které nevyužívají závazků v oblasti přístupu na trh, je návrh založen na dvou pilířích:

- **Decentralizovaný pilíř (článek 6)**, který umožňuje zadavatelům oznámit Komisi záměr vyloučit určité nabídky, u nichž hodnota zboží nebo služeb nezahrnutých do mezinárodních závazků představuje více než 50 % celkové hodnoty nabízeného zboží a služeb. Komise může poskytnout souhlas v případě, že existuje nedostatečně důsledná reciprocita mezi EU a zemí, ze které pochází zboží a služby. Vyloučení by schválila také tehdy, pokud by předmětné zboží a služby spadaly do působnosti výhrady EU pro přístup na trh v některé mezinárodní dohodě.

- **Centralizovaný pilíř (články 8 až 13)**, který umožňuje Komisi zahájit šetření. Toto šetření může Komise zahájit ze svého vlastního podnětu nebo na žádost členského státu či zainteresované strany, aby ověřila, že ve třetích zemích existují v oblasti zadávání zakázek restriktivní postupy. Komise se může s dotčenou zemí dohodnout za účelem vyřešení tohoto problému a zlepšení podmínek přístupu podniků z EU na její trh, nebo uložit dočasná restriktivní opatření v případě, že se to nepodaří. Tato restriktivní opatření mohou v zásadě spočívat buď ve vyloučení určitých typů nabídek, jež jsou tvořeny z více než 50 % zbožím nebo službami pocházejícími z dotčené třetí země (uzavření evropského trhu), nebo v uložení povinné finanční sankce na nabízené zboží a služby pocházející z dotčené třetí země. Komise musí své šetření uzavřít ve lhůtě devíti měsíců. V odůvodněných případech může být tato lhůta prodloužena o tři měsíce.

2.12 Parlament přijal svou zprávu v roce 2014⁽⁴⁾ a vyjádřil určitý nesouhlas s decentralizovaným postupem. Podle Parlamentu může o vyloučení určité nabídky rozhodnout pouze Komise, nikoli místní orgány, neboť mezinárodní obchod spadá do výhradní pravomoci EU. Navrhl tedy začlenit decentralizovaný postup do centralizovaného postupu. Bylo rovněž upozorněno na další sporné body, jako je chybějící reciprocita, pokud jde o dodržování sociálních a environmentálních pravidel a základních standardů MOP, a chybějící definice nedostatečně důsledné reciprocity, a Parlament navrhl také předpoklad chybějící reciprocity v případě nedodržení mezinárodních ustanovení v oblasti pracovního práva. Parlament znepokojila též skutečnost, že nařízení nehájí evropská environmentální a sociální pravidla.

2.13 První čtení v Radě tedy nevedlo k žádnému rozhodnutí. Patnáct členských států návrh neschválilo a utvořilo blokační menšinu. Nejdůležitějšími z nich bylo Německo, Spojené království, Nizozemsko, Švédsko a některé země východní Evropy. Vyjádřily obavy, že takovýto nástroj by byl na světové úrovni vnímán jako ochranné opatření. Země, které návrh podpořily a jež vedla Francie, v roce 2014 dosáhly uspořádání odborné debaty a existovala naděje, že během italského předsednictví (ve druhé polovině roku 2014) bude možné dosáhnout shody. Bohužel se tomu tak nestalo a Komise přijala revidovaný návrh v lednu⁽⁵⁾ s nadějí, že odblokuje situaci v Radě.

3. Obecné připomínky

3.1 Komise předkládá nový návrh s cílem napravit určité negativní důsledky předchozího návrhu. V novém návrhu Komise vypouští decentralizovaný postup, který byl předmětem kritiky, neboť vedl k velké administrativní zátěži a podporoval určité roztržité vnitřního trhu. Odstraňuje také možnost zcela uzavřít evropský trh, přičemž zachovává možnost uložit po šetření ze strany Komise finanční sankci ve výši 20 % na nabídky, u nichž více než 50 % tvoří zboží a služby pocházející ze země, jež uplatňuje restriktivní nebo diskriminační opatření. Toto opatření úpravy cen se použije pouze u zakázek, jejichž odhadovaná hodnota je nejméně 5 milionů EUR, což podle Komise sníží riziko odvetných opatření ze strany třetích zemí. Návrh také stanoví, že opatření úpravy cen by nebylo použitelné ve vztahu k evropským malým a středním podnikům a uchazečům nebo výrobkům pocházejícím z nejméně rozvinutých a nejzranitelnějších rozvojových zemí, jak jsou definovány v nařízení o všeobecném systému preferencí (GSP).

3.2 EHSV při různých příležitostech podpořil cíl Evropské unie spočívající ve větším otevření trhů s veřejnými zakázkami všech zemí mezinárodní konkurenci, ale také zdůraznil, že v oblasti zadávání veřejných zakázek je nezbytné zajistit zásady zjednodušení pravidel, transparentnosti, nediskriminace, rovného zacházení, sociální a environmentální odpovědnosti a dodržování základních práv⁽⁶⁾.

3.3 Výbor chápe znepokojení Komise, která by ráda zajistila větší otevření trhů s veřejnými zakázkami evropským podnikům ve třetích zemích. Rovněž sdílí názor, že návrh takového nařízení může být prvním krokem při jednáních o zadávání veřejných zakázek v rámci transatlantického obchodního a investičního partnerství (TTIP) mezi EU a USA, při obchodních jednáních s Japonskem a jednáních s Čínou ohledně jejího přijetí Dohody o vládních zakázkách, jelikož trhy s veřejnými zakázkami těchto zemí jsou méně otevřené než tytéž trhy Evropské unie, ale také vůči zemím, které nepodepsaly Dohodu o vládních zakázkách, jako je Rusko, Brazílie nebo Argentina.

⁽⁴⁾ P7_TA (2014)0027.

⁽⁵⁾ COM(2016) 34 final.

⁽⁶⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Mezinárodní veřejné zakázky přijaté dne 28. května 2008, zpráva pan Malosse, Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 32 a stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Účast státních podniků třetích zemí na trhu veřejných zakázek v EU, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 31.

3.4 EHSV nicméně pochybuje, že přijetí navrhovaného nařízení by mohlo umožnit dosáhnout cíle, kterým je otevření trhů s veřejnými zakázkami ve třetích zemích. Výbor se domnívá, že nový návrh nařízení je nedostatečně ambiciózní v důsledku toho, že jeho oblast působnosti je omezena; jeho dopad na otevření trhů s veřejnými zakázkami ve třetích zemích je velmi nejistý a hrozí riziko, že bude též velmi omezený.

3.5 Podle samotné Komise má pouze 7 % zveřejněných zakázek hodnotu přesahující 5 milionů EUR. Tyto zakázky však představují 61 % veřejných zakázek EU z hlediska hodnoty. Vzhledem k tomu, že nařízení se uplatní výhradně na trhy, na něž se nevztahují mezinárodní závazky Unie, je však třeba se dotázat, jakého podílu trhů s veřejnými zakázkami se bude týkat, zejména po případném přistoupení Číny k Dohodě o vládních zakázkách a případném dokončení jednání s USA a Japonskem. Riziko, že uplatnění tohoto nařízení bude omezeno na velmi malý počet trhů a velmi malý počet zemí, může výrazně snížit jeho význam. Výbor navrhuje uplatnit opatření úpravy cen pro zakázky, jejichž odhadovaná hodnota odpovídá částce 2 500 000 EUR nebo je vyšší.

3.6 Je také politováníhodné, že návrh nařízení neobsahuje žádný odkaz na udržitelný rozvoj, který však Komise zdůrazňuje ve svém sdělení nazvaném „Obchod pro všechny“, když uvádí, že „by měla zohlednit udržitelný rozvoj ve všech příslušných oblastech dohod o volném obchodu (například energie a suroviny nebo zadávání veřejných zakázek)“⁽⁷⁾. Je nezbytné, aby při uskutečňování obchodní politiky EU byly v souladu s článkem 207 Smlouvy o fungování EU, který vyžaduje větší soudržnost se zásadami a cíli Unie, řádně posíleny sociální a environmentální aspekty, jakož i dodržování základních lidských práv a ochrana spotřebitele.

3.7 Nové směrnice 2014/23/EU, 2014/24/EU a 2014/25/EU o veřejných zakázkách a koncesích mají za cíl prosazovat respektování udržitelného rozvoje a posilování sociálních a environmentálních aspektů, jakož i základních lidských práv, ochranu spotřebitele a sociální a profesní začlenění nebo opětovné začlenění osob se zdravotním postižením. Dodržování těchto požadavků je nezbytné pro svobodnou a nenarušenou hospodářskou soutěž na vnitřním trhu. EHSV se domnívá, že bude užitečné, aby stávající návrh nařízení připomněl, že podniky třetích zemí, které se účastní zadávacích řízení v EU, musí tato ustanovení dodržovat.

3.8 Komise totiž hovoří o restriktivních opatřeních nebo postupech, ale naprosto nezmiňuje obtíže se získáváním veřejných zakázek ve třetích zemích z důvodu nedodržování sociálních a environmentálních norem ze strany konkurenčních podniků, ani nedodržování základních lidských práv a ochrany spotřebitele. Výbor je toho názoru, že nedodržování těchto zásadních pravidel může mít negativní dopad na konkurenceschopnost evropských podniků, a domnívá se, že definice „restriktivního opatření nebo postupu“ v článku 2 návrhu musí nedodržování těchto pravidel zahrnovat. Výbor se rovněž domnívá, že zpráva, kterou musí Komise předložit nejpozději do 31. prosince 2018 a nejméně každé tři roky (článek 16 návrhu), by se měla týkat nejen přístupu hospodářských subjektů k zadávacím řízením ve třetích zemích, ale také dodržování sociálních a environmentálních norem v zadávání veřejných zakázek ve třetích zemích a dodržování základních lidských práv a ochrany spotřebitele. Musí být náležitě zohledněny i ve zprávách Komise o provádění nařízení.

3.9 O úspěchu nového nařízení je možné pochybovat, pokud se podíváme na neshody v Radě, které stojí za jeho zablokováním. Vypuštění decentralizovaného pilíře by mohlo vést k novému zablokování, zejména s ohledem na soubor dalších změn.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Výbor schvaluje vyjasnění, které přináší čl. 1 odst. 5 návrhu nařízení, jenž upřesňuje, že členské státy nemohou uplatnit jiná omezující opatření vůči hospodářským subjektům, zboží a službám z třetí země než ta, která jsou stanovena v tomto nařízení. To má výhodu větší jednotnosti při uplatňování pravidel EU pro zadávání veřejných zakázek ve vztahu k zahraničním subjektům. Výbor si však klade otázku, zda tento zákaz nepředstavuje *de facto* a bez protihodnoty liberalizaci evropského trhu veřejných zakázek pro podniky třetích zemí pod hranicí 5 000 000 EUR bez jakékoliv protihodnoty. V současnosti totiž některé členské státy uplatňují omezení týkající se trhů s veřejnými zakázkami, na něž se nevztahují mezinárodní závazky, a článek 85 směrnice 2014/25/EU o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb výslovně stanoví možnost zamítnout nabídky, které obsahují více než 50 % zboží pocházejícího ze zemí, s nimiž EU neuzavřela mezinárodní dohody. Navrhované nařízení tento článek vypouští.

⁽⁷⁾ Viz COM(2015) 497 final.

4.2 Výbor zcela souhlasí s tím, aby se nařízení neuplatňovalo na nejméně rozvinuté země a nejzranitelnější rozvojové země podle nařízení o GSP (článek 4), a aby toto vyloučení bylo účinné a přineslo prospěch nejméně rozvinutým zemím a jejich podnikům, vyzývá Komisi, aby doplnila vysvětlení týkající se zadávání veřejných zakázek v Evropské unii a odkaz na zveřejnění v Úředním věstníku na stránku *Export Helpdesk* určenou rozvojovým zemím a zajistila nezbytnou odbornou pomoc podnikům z rozvojových zemí, které chtějí získat informace o fungování pravidel týkajících se zadávání veřejných zakázek v EU.

4.3 Výbor též schvaluje, aby se nařízení neuplatňovalo na evropské malé a střední podniky (článek 5). Rád by však připomněl Komisi, že MSP potřebují zvláštní pomoc, jak v oblasti přístupu na „přeshraniční“ trhy v Evropské unii, tak v oblasti přístupu na trhy s veřejnými zakázkami ve třetích zemích. Tento přístup je v souladu se zvláštní pozorností, která je věnována MSP ve sdělení Komise „Obchod pro všechny“. Cíl zlepšit přístup MSP k veřejným zakázkám by měl být stanoven v rámci kapitoly TTIP věnované malým a středním podnikům i v budoucích obchodních dohodách obsahujících tyto kapitoly. EHSV se již vyslovil proti stanovení kvót pro MSP v rámci veřejných zakázek podle modelu zákona *Small Business Act* ve Spojených státech amerických, ale obhajuje aktivní doprovodnou politiku pro zapojení MSP s cílem umožnit jim přístup k většímu počtu veřejných zakázek⁽⁸⁾. Výbor již také uvedl, že je nezbytné zlepšit databázi Komise týkající se přístupu na trh (*Market access Data base*) tak, aby obsahovala spolehlivé a přístupné informace o výzvách k podávání nabídek, formálních náležitostech a specifických technických prvcích zadávací dokumentace, které fakticky brání účasti ve třetích zemích, a současně poskytovala statistický základ a ukazatele měřící dopad narušujících jevů⁽⁹⁾.

4.4 Výbor chápe znepokojení Komise ohledně neexistence právního nástroje, který by jí umožnil zajistit evropským podnikům účinný přístup na trhy s veřejnými zakázkami třetích zemí, neboť nařízení (EU) č. 654/2014 o výkonu práv Unie za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu se neuplatňuje, pokud chybí mezinárodní dohoda. Postup šetření stanovený v článcích 6 až 8 nařízení se však zdá být obzvláště pomalý a neúčinný. Za prvé Výbor vyjadřuje své pochybnosti ohledně toho, že Komisi je ponechána široká pravomoc pro zvážení rozhodnutí, zda zahájit šetření, či nikoli. Dále co se týče délky šetření; v rozporu s tím, co tvrdí Komise, délka šetření nebyla v novém návrhu zkrácena a je zachována možnost vést jej celkem 12 měsíců. To se zdá být obzvláště dlouhá doba vzhledem k tomu, že v mnoha případech a zejména v případě, kdy Komise zahájí šetření z vlastního podnětu, má již k dispozici určitý počet prvků a často se již daným předmětem začala zabývat v rámci dialogu se třetími zeměmi. Výbor také chápe, že šetření bude pozastaveno během případných obchodních jednání. Vzhledem k délce obchodních jednání a jejich provádění však považuje za žádoucí vymezit lhůtu pro pozastavení, která by neměla přesáhnout dva roky.

4.5 Výbor se domnívá, že to, že šetření může vést pouze k úpravě cen o 20 % v případě smluv přesahujících 5 milionů EUR, což je opatření spojené s mnoha výjimkami, není dostatečné a připravuje nařízení o jeho účinnost.

4.6 Výbor lituje, že se v novém nařízení ruší články 85 a 86 směrnice 2014/25/EU, jelikož tato ustanovení jsou ambiciózní a více v souladu s cílem zohlednění udržitelného rozvoje, neboť začleňují sociální a environmentální rozměr. Kromě toho má Výbor za to, že by bylo užitečné více se zaměřit na možné začlenění některých jejích prvků do současného návrhu nařízení.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁸⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Mezinárodní veřejné zakázky přijaté dne 28. května 2008, zpravodaj pan Malosse, Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 32.

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou 3.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Zpráva o stavu energetické unie za rok 2015

[COM(2015) 572 final]

(2016/C 264/16)

Zpravodaj: Stéphane BUFFETAUT

Dne 18. ledna 2016 se Evropská komise, v souladu s čl. 194 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Zpráva o stavu energetické unie za rok 2015

[COM(2015) 572 final].

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. dubna 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 28. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 137 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 V únoru 2015 byl zveřejněn strategický rámec energetické unie. Tato unie tedy začne nabývat určité podoby v roce 2016. Její počátek je spojen s diskusemi vedenými různými expertními skupinami nebo evropskými osobnostmi ohledně koncepce Evropského energetického společenství, což je projekt podporovaný zejména Institutem Jacquese Delorse a panem Jerzym Buzkem. Evropský hospodářský a sociální výbor tuto iniciativu již od začátku plně podporoval.

1.2 Rada členských států tuto koncepci nepřijala příliš příznivě, neboť by znamenala revizi Smluv, což je postup, který je v dnešní euroskeptické době přinejmenším riskantní. Myšlenka lepší koordinace energetických politik, nezbytnost účinné diplomatické činnosti v oblasti energetiky, nutnost bojovat proti změně klimatu, rostoucí energetická závislost Evropské unie, nezbytnost co nejvíce omezit působení vnějších vlivů na dodávky energie, uskutečnění energetické přeměny a doprovodná sociální opatření v odvětvích, jichž se tato přeměna dotýká, však hovořily ve prospěch iniciativy prováděné na evropské úrovni. Takto tedy vznikla energetická unie, která je uvolněná z institucionálního hlediska, usiluje však o dosažení účinnosti díky konvergenci v konkrétních oblastech a sledování plnění závazků.

1.3 Je třeba připomenout, že EHSV začal evropskou energetickou unií a přinejmenším lepší koordinaci energetických politik⁽¹⁾, diplomatickou činnost v oblasti energetiky a energetickou přeměnu podporovat již velmi záhy a současně zdůrazňoval, že je třeba v tomto směru plně zapojit občanskou společnost, která je přímo dotčena nejen v roli spotřebitele, ale také jako aktér energetické přeměny, kterou nelze úspěšně provést bez zapojení nebo dokonce mobilizace občanské společnosti, jež se bude v budoucnu v ještě větší míře podílet na decentralizované výrobě energie.

1.4 Sdělení Komise nabízí první zhodnocení energetické unie po devíti měsících její existence. Je zjevné, že tento přehled je jen částečný a vzhledem k významu problémů a rozsahu změn, k nimž musí dojít, nemá skutečnou výpovědní hodnotu. První údaje je proto třeba brát opatrně, neboť jde teprve o počátek politiky, kterou bude třeba vytrvale a ve spolupráci s členskými státy provádět po dlouhou dobu.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 13 a Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 22.

1.5 Rámec pro provádění této politiky je nicméně znám: závazky přijaté během konference COP 21, značná geopolitická nestabilita v oblasti energetiky, evropské cíle v oblasti klimatu a energetiky, bezpečnost dodávek, energetická účinnost, dekarbonizace evropských ekonomik, rozvoj infrastruktur a dokončení vnitřního trhu s energií. Je zřejmé, že politické výzvy jsou obrovské a nevyřeší se pouze pomocí administrativních a regulačních opatření. Potřebujeme pevnou politickou vůli a silnou, avšak realistickou a členskými státy sdílenou vizi, která zohlední hospodářskou situaci a dostupné technické možnosti, jelikož realita je podstatnější než politické záměry.

1.6 EHSV vítá tuto první zprávu o stavu energetické unie za rok 2015, vyjadřuje však politování nad některými nedostatky v analýze provádění této iniciativy. Jejich odstranění by posílilo přístup, který Komise navrhuje, a umožnilo by zvýšit podporu tohoto projektu ze strany občanské společnosti – projektu, s nímž je spojena energetická přeměna, která může vzbudit obavy.

1.7 Výbor se domnívá, že hlavní body analýzy, jež Komise stanovila, jsou správné, je však třeba je doplnit. V současném znění návrhu jsou to:

- dekarbonizace ekonomiky;
- energetická účinnost jakožto krok ke zmírnění poptávky po energii;
- vytvoření vnitřního trhu s energií;
- bezpečnost dodávek energie, solidarita a důvěra;
- výzkum, inovace a konkurenceschopnost;
- provedení energetické unie.

EHSV je toho názoru, že není kladen dostatečný důraz na sociální rozměr energetické unie a že by tento aspekt měl figurovat mezi kritérii pro hodnocení energetické unie. Tato unie by totiž na jednu stranu měla mít příznivý dopad z hlediska vytváření nových pracovních míst, konkurenceschopnosti a inovací, na druhou stranu by však mohla ovlivnit některá odvětví, v důsledku čehož bude nutné přijmout doprovodná sociální a vzdělávací opatření. Tato opatření musí být preventivní, aby dotčení zaměstnanci nepřišli o práci a aby zavedená vzdělávací opatření předjímalá budoucí vývoj v odvětví energetiky. Bylo by tedy vhodné zahrnout tento sociální rozměr v příští výroční zprávě mezi posuzovaná kritéria. Stejně tak je nezbytné posoudit hospodářské dopady opatření, jež si energetická přeměna vyžádá, a to zejména z toho důvodu, že sociální dopady jsou neodlučně spjaty s hospodářskými dopady prováděných opatření.

1.8 Co se týče energetické účinnosti, podle Evropské komise představuje samostatný zdroj energie. EHSV důrazně doporučuje nepoužívat tuto formulaci, jelikož je matoucí a z vědeckého hlediska nepřesná, neboť žádný primární zdroj energie nebude moci být nikdy „nahrazen“ úsporami energie. Tato připomínka nic nemění na tom, že energetická účinnost má pro budoucnost evropského energetického systému skutečně velký význam. Zvýšení energetické účinnosti ve všech oblastech využívání energie může být účinným prostředkem, jak snížit náklady evropské ekonomiky.

1.9 Výbor žádá, aby byla vedle sociálních partnerů do přípravy výročních zpráv zapojena také občanská společnost. Spotřebitelských sdružení, sdružení zastupujících rodiny, představitelů podnikatelské sféry, zemědělců, ekologických organizací, vědeckých a výzkumných pracovníků, jedním slovem občanské společnosti, se tato evropská iniciativa plně dotýká. Z tohoto důvodu EHSV žádá, aby byl zaveden evropský energetický dialog, díky němuž bude možné občanskou společnost lépe zapojit do diskuse a zavádění evropské energetické politiky. Tento dialog by mohl probíhat v rámci vypracovávání výročních zpráv o stavu energetické unie a mohl by se zabývat definovanými hlavními body pro zhodnocení jejího provádění.

1.10 Pokud jde o statistické údaje, upozorňuje EHSV na to, že některé z nich jsou dosti staré nebo nejsou k dispozici. To znamená, že je třeba se snažit získat od členských států aktuálnější údaje, bez nichž bude těžké sledovat dopady provádění energetické unie.

1.11 V neposlední řadě EHSV zdůrazňuje, že energetickou unií netvoří pouze administrativní postupy sledování a poskytování informací. Jedná se o nástroj – užitečný a nezbytný – sloužící politice, jejíž cíle musí sdílet členské státy s podporou ze strany občanské společnosti.

2. Obsah dokumentu Evropské komise a její metodika

2.1 Jedná se v první řadě o průběžnou zprávu, jejímž cílem je zhodnotit provádění energetické unie, a nikoli o politický dokument. Údaje získané od členských států v něm byly posouzeny na základě politických kritérií, které stanovila Komise. Metodika Komise tedy spočívá v analýze a sledování provádění energetické unie prostřednictvím klíčových ukazatelů. Toto sledování je ze své podstaty citlivou záležitostí, neboť politická rozhodnutí v oblasti energetiky jsou závislá na vývoji trhů a na geopolitických událostech, na něž musí členské státy reagovat poměrně rychle. Dlouhodobé cíle tak mohou být zmařeny krátkodobými potřebami a sledování je proto třeba provádět pružně.

2.2 Komise v každém případě stanovila šest témat, na jejichž základě se bude strategicky posuzovat konkrétní plnění závazků jednotlivých států při provádění této energetické unie:

- dekarbonizace ekonomiky;
- energetická účinnost jakožto krok ke zmírnění poptávky po energii;
- vytvoření plně integrovaného vnitřního trhu s energií;
- bezpečnost dodávek energie, solidarita a důvěra;
- energetická unie pro výzkum, inovace a konkurenceschopnost;
- provedení energetické unie.

2.3 Na základě těchto témat tedy Komise zamýšlí provést první zhodnocení provádění energetické unie.

3. Obecné připomínky

3.1 Co se týče dekarbonizace, Komise se domnívá, že Evropská unie jí dosahuje nejúčinněji z velkých světových ekonomik, a opírá se při tom o skutečnost, že mezi lety 1990 a 2014 se souhrnný HDP v této zóně zvýšil o 46 % a emise skleníkových plynů poklesly o 23 %. Bylo by však třeba posoudit dopady krize, která zasáhla celý svět a zejména Evropu, dopady přetrvávající stagnace hospodářství a deindustrializace EU a zahrnout je do těchto čísel, která pak možná budou méně lichotivá, než se na první pohled zdá.

3.2 Komise rovněž zdůrazňuje, že Evropská unie vyrábí více než polovinu své elektřiny bez produkce skleníkových plynů. Je třeba připomenout, že tohoto výsledku by nebylo možné dosáhnout bez příspěvku určitých zdrojů energie, které někdy vzbuzují pochyby nebo od nichž členské státy upouštějí (například jaderná energie nebo energie vyráběná vodními elektrárnami na přehradních nádržích).

3.3 Deklarovaným cílem je „postupně stále více odpoutávat naši ekonomiku od závislosti na fosilních palivech“. V tomto ohledu není současný pokles cen ropy a jejich volatilita příznivou skutečností, i když to vypadá, že cíle 20 % podílu energie z obnovitelných zdrojů do roku 2020 bude možné dosáhnout. Energetickou politiku však nelze založit na negativním a restriktivním přístupu. EHSV tudíž žádá, aby byla pokud možno posouzena úloha, již by v budoucnu mohly hrát takové zdroje, jako je například větrná energie, mořská energie či vodík, a aby byl jejich rozvoj podporován ambiciózní politikou v oblasti výzkumu a vývoje.

3.4 Komise konstatuje, že přechod na nízkouhlíkové zdroje energie si vyžádá značné investice. V tomto ohledu by pokračující propad cen ropy ještě zvýšil komparativní náklady na tyto investice. Konkrétní provádění závazků přijatých na konferenci smluvních stran v Paříži tak bude pozorně sledováno.

3.5 EHSV zdůrazňuje, že závěry konference COP 21 poprvé poskytly základ pro ochranu klimatu, která bude koordinována na celosvětové úrovni, a odůvodnily tak značné úsilí, jež Evropa vyvinula a které by mělo malý dopad na zhoršování klimatu ve světě, pokud by zbytek světa nepostupoval stejně. Můžeme se tedy řídit evropským plánem v duchu Pařížské dohody a zajistit, aby každý členský stát plnou měrou přispíval k ochraně klimatu dle svých vlastních kapacit.

3.6 Komise uvádí, že zavedla prostředky a nástroje, jež se energetickou účinností zabývají jako samostatným zdrojem. EHSV důrazně doporučuje nepoužívat tuto formulaci, jelikož je matoucí a navíc z vědeckého hlediska nepřesná, neboť žádný primární zdroj energie nelze nahradit úsporami energie. Šetřit s energií je zajisté nutné, nejde však o formu energie. To nemění nic na tom, že energetická účinnost je důležitým faktorem v budoucím evropském energetickém systému. Zvýšení energetické účinnosti ve všech oblastech využívání energie může být účinným prostředkem, jak snížit dodatečné náklady evropské ekonomiky. V ideálním případě by zvýšení energetické účinnosti, které by úměrně odpovídalo vzrůstu nákladů na určitou energii, mohlo ustálit ceny na současné úrovni.

3.7 Pro výrazné zvýšení energetické účinnosti jsou však naprosto nezbytné značné investice na straně spotřebitelů, podnikatelů a veřejných organizací (budovy, infrastruktury, automobily atd.). Na jednu stranu bude všeobecné omezení investic určovat rychlost, jakou se bude situace zlepšovat. Na druhou stranu budou některé části evropské společnosti moci učinit rozsáhlé investice a docílit velkých úspor, zatímco jiné toho nebudou schopny. To by mohlo způsobit ekonomické rozdíly mezi jednotlivými částmi Evropské unie. ESHV se proto domnívá, že je třeba zavést doprovodná opatření, aby energetická účinnost přinesla užitek všem.

3.8 Vytvoření vnitřního trhu s energií si vyžádá nové infrastruktury pro přepravu energie, elektrická vedení nebo plynovody. Jinými slovy, nákladné investice. Komise oprávněně vítá pokrok dosažený v této oblasti a rovněž zahájení fóra v Kodani, které dozajista pomůže identifikovat problémy, ale nepředstavuje samo o sobě řešení. Bylo uzavřeno několik dohod o spolupráci mezi státy, například mezi Polskem a Litvou nebo mezi Norskem a Švédskem. Je však známo, že mezi některými členskými státy existovaly rozdílné pohledy na projekty, jako je plynovod Nord Stream, na jehož adresu zazněla kritika v Polsku, pobaltských státech a ve Švédsku. Je proto třeba dbát na to, aby určitá investiční rozhodnutí nebyla v rozporu s duchem energetické unie. Kromě toho mohou mít na investice značný vliv některá politická rozhodnutí, což znamená, že musí být činěna s určitým odstupem a s využitím vědeckých a technických poznatků.

3.9 Je třeba zdůraznit, že Komise uznává, že spotřebitelé – jednotlivci, rodiny nebo podniky – si přejí větší transparentnost, pokud jde o ceny energií a náklady na energie, které kromě toho musí být posuzovány s ohledem na situaci u našich hlavních konkurentů. EHSV tento přístup, který je založen na transparentních a jednoduchých informacích a který opakovaně požadoval, jednoznačně podporuje. Avšak v době, kdy se zvyšuje energetická chudoba, je třeba opětovně zdůraznit nezbytnost univerzální služby v oblasti energetiky a mít k dispozici specifické ukazatele ohledně úlohy, kterou v tomto ohledu mohou hrát služby obecného hospodářského zájmu. Naše společnost je závislá na energii, která ovlivňuje naše životní pohodlí, naši mobilitu, naši komunikaci, fungování našich podniků. EHSV žádá, aby byla občanská společnost zastoupena v orgánech, v nichž se na evropské úrovni určují podmínky fungování univerzálních služeb. Spotřebitelé musí mít možnost plně se podílet na koncipování této univerzální služby a sledovat její praktické provádění.

3.10 EHSV si stále více uvědomuje, že je nutné obnovit na základě této vize diskusi o liberalizaci trhu výroby energie, která byla zahájena koncem 90. let minulého století. Tuto liberalizaci plíživě a s obecně správnými argumenty doprovází nástroje, které nejsou v souladu s tržními principy, jako jsou dotace (na udržitelnou výrobu energie) a omezení (např. pokud jde o emise CO₂). Pro podniky a pracovníky v tomto odvětví je důležité znát rámec, v němž je možné investovat, a to s ohledem na to, že se jedná o vysoké částky a investice mají dlouhou dobu návratnosti. Nejistota vyplývající z neustále se měnící energetické politiky odrazuje od podstupování rizika, a brzdí tak technologické inovace evropského odvětví energetiky, které napomáhají udržitelnému rozvoji.

3.11 Z hlediska občanů bude úspěch energetické unie posuzován také na základě velmi konkrétních kritérií, zejména výše cen (která se odvíjí především od zdanění energie), přístupnosti sítí, bezpečnosti dodávek (zabránění přerušení dodávek nebo obecným poruchám), informování spotřebitelů o zařízeních, jež používají (tyto informace musí být jednoduché a okamžitě srozumitelné – například energetické štítky na elektronických zařízeních nebo na domácích spotřebičích, údaje o spotřebě u automobilů) ⁽²⁾.

⁽²⁾ Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 6.

3.12 Je také třeba zdůraznit, že rozhodnutí v oblasti energetické politiky se plně dotýkají zaměstnanců podniků. Energetická přeměna obnáší technologické a jiné změny. Objevují se nová zaměstnání a jiná možná zaniknou v důsledku uzavření nebo omezení určitých typů podniků (uhelné doly nebo jaderné elektrárny). Další zaměstnání se vyvíjejí nebo mění, například pokrývač, který pokládá střešní tašky nebo břidlicové desky se bude muset naučit instalovat solární panely. Při provádění jednotlivých kapitol energetické unie je proto třeba mít na paměti, že bude nezbytné proškolit zaměstnance a řemeslníky z přímo či nepřímo dotčených odvětví. Bude také třeba dbát na zachování vysoké odbornosti, která je velmi cenná pro hospodářskou soutěž (například v oblasti jaderné energie). Bude však také třeba předem zajistit podporu a nové pracovní zařazení zaměstnancům, kteří by v důsledku změn spojených s energetickou přeměnou mohli přijít o místo. Stejně tak bude třeba předem posoudit hospodářské důsledky politických rozhodnutí, jež budou přijata, s cílem řádně zvážit jejich účinky, zejména v souvislosti s velmi tvrdou celosvětovou hospodářskou soutěží.

3.13 Pokud jde o samotné podniky, cíle dekarbonizace, energetické účinnosti a zmírnění poptávky budou muset brát plně v úvahu světovou konkurenci, zejména pokud jde o odvětví s vysokou energetickou náročností (metalurgie, hliník, výroba pneumatik, chemie a další). Zvláštní problém, co se týče cílů v oblasti emisí uhlíku, představuje odvětví dopravy. Ke snížení emisí by měly podle intenzity spotřeby fosilních paliv přispívat všechny druhy dopravy. Dostupné techniky totiž nabízejí vhodná ekologická řešení pro krátké cesty, tj. pro cesty ve městě. Dlouhé cesty s výjimkou elektrické železniční dopravy jsou závislé na fosilních palivech. K dekarbonizaci může přispět přechod na jiný druh dopravy, avšak v Evropě je obtížné tak učinit. Za tímto účelem musí být investice lépe zaměřeny na začlenění různých druhů dopravy s upřednostněním těch, které méně znečišťují. Energie je také geopolitickou zbraní a závislost ve strategických oblastech je z politického hlediska nebezpečná nejen pro dotčené státy, ale též pro jejich občany, kteří jsou zaměstnanci, spotřebiteli nebo podnikateli. Bude proto třeba se vyhnout přesouvání výroby, které by vedlo ke ztrátě hospodářské síly, cenných dovedností i nezávislosti.

3.14 Bezpečnost dodávek energie, solidarita a důvěra mezi členskými státy jsou zásadními prvky úspěchu energetické unie ve světě, který je z hlediska energetické geopolitiky velmi nestabilní. Nelze než souhlasit s myšlenkou, že větší energetická účinnost, více energie z obnovitelných zdrojů a více energie z domácích zdrojů přispěje ke snížení závislosti a zranitelnosti Evropské unie, to je očividné. Je však třeba k tomu dospět za udržitelných ekonomických podmínek.

3.15 Pro rozvoj a zajištění nezávislosti energetické unie je nezbytné stabilizovat diplomatické vztahy EU s partnery na východě, na jihu, na Blízkém východě a na západě. EHSV se domnívá, že ve vztahu ke třetím zemím musíme uplatňovat jasnou a jednotnou diplomacii v oblasti energetiky, která bude určována nejlepším zájmem Evropské unie.

3.16 Komise velmi oprávněně zdůrazňuje, že k urychlení energetické přeměny jsou rozhodující výzkum a inovace. EHSV několikrát poukázal na to, že je naprosto nezbytné koordinovat snahy členských států v této oblasti a zahájit společné projekty za účelem snížení nákladů a sdílení výsledků výzkumu. Našich cílů v oblasti energetiky budeme zajisté moci dosáhnout díky pokroku ve výzkumu a vývoji a pomocí právních předpisů. V tomto ohledu by jedním z cílů evropské energetické unie mělo být soustředit úsilí na společné projekty a zabránit rozptýlení prostředků, které škodí vědecké, technické a hospodářské účinnosti. Za tímto účelem bude samozřejmě nutné mobilizovat finanční prostředky, ale je velmi málo pravděpodobné, že by systém pro obchodování s emisemi (který v současnosti funguje neuspokojivým způsobem) v tomto směru mohl postačovat. Náš systém obchodování s emisemi se totiž v důsledku nadměrné nabídky dostupných povolenek potýká s jejich příliš nízkými cenami, což zcela znemožňuje dosáhnout zamýšleného účinku snížení emisí, a s důsledky vyvolanými dotacemi na určité zelené energie.

3.17 EHSV podporuje přístup Komise, pokud jde o úzké zapojení sociálních partnerů do procesu energetické přeměny, který bude bezpochyby vyžadovat úsilí v oblasti vzdělávání a přizpůsobení se novým technologiím a novým zaměstnáním. Žádná energetická přeměna nemůže uspět bez mobilizace subjektů sociálního a hospodářského života. Je však třeba jim zajistit prostředky, aby mohli být činiteli této změny, a nikoli se jí jen pasivně podrobovat nebo se s ní smířovat. Mimoto bude třeba nabídnout rekvalifikaci zaměstnancům, kteří případně přijdou o místo v odvětví energetiky.

3.18 Závěrem Komise popisuje svou vizi provádění energetické unie. Vyzývá ke spolehlivému a transparentnímu procesu správy. Nicméně dodává, že je třeba jej ukotvit v právních předpisech. EHSV se však domnívá, že politiku nelze omezit na legislativní postupy nebo administrativní plánování. Úspěch energetické politiky je možné zaručit pouze, pokud budou dotčené vlády činit politické kroky, pokud se obyvatelstvo připojí k jasným a srozumitelným cílům, zohlední se hospodářská situace, budou vyvíjeny inovace, bude zajištěna podpora ze strany občanské společnosti a budou využívány možnosti tržního hospodářství. Myšlenka výroční monitorovací zprávy je důležitá, sama o sobě však nestačí. Zpráva je vždy formálním dokumentem, u něhož hrozí, že sklouzne k technokratické abstrakci. Aby se tomuto nebezpečí zabránilo, měl by být podle EHSV navázán skutečný evropský dialog o energetice, do něhož budou zapojeni občané, ať už jde o spotřebitele, zástupce organizací zabývajících se ochranou životního prostředí, zaměstnance, podnikatele, zemědělce, obyvatele měst a venkova nebo důchodce, tj. občanská společnost ⁽³⁾, které se jako celku dennodenně a velmi konkrétním způsobem dotýkají otázky spojené s energetikou. Jde o to, abychom budoucí situaci utvářeli, nikoli se jí podrobovali. V této budoucnosti budou existovat spotřebitelé vyrábějící energii, spotřebitelé, výrobci i „strádateli“ energie. Podmínky pro úspěch energetické unie lze vytvořit překonáním byrokracie a odhodlaným prováděním politických opatření.

V Bruselu dne 28. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽³⁾ Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 15; Úř. věst. C 161, 6.6.2013, s. 1; Úř. věst. C 291, 4.9.2015 s. 8; Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 84.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice

[COM(2015) 497 final]

(2016/C 264/17)

Zpravodaj: Jonathan PEEL

Dne 11. listopadu 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice

[COM(2015) 497 final].

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. března 2016.

Na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 28. dubna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 159 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá sdělení Evropské komise (EK) ⁽¹⁾ pod názvem „Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice“, které bylo zveřejněno v říjnu 2015, jelikož se jedná o vhodně načasovanou a potěšující modernizaci obchodní a investiční politiky EU.

1.1.1 Toto sdělení obsahuje pozitivní agendu pro podniky a je dokladem toho, že nová komisařka pro obchod naslouchala hlavním připomínkám, které vznesla občanská společnost a další subjekty, a to v návaznosti na bouřlivé dva roky, kdy se obchod poprvé v průběhu deseti let stal velmi důležitým politickým tématem. Ambiciózní program, který toto sdělení přináší, je v době rostoucí globální ekonomické nejistoty velice důležitý. Obchod a investice mají obrovský význam pro hospodářskou prosperitu EU, jež je nejdůležitějším obchodním seskupením na světě, a podepsání transpacifického partnerství (TPP) EU v pravý okamžik připomnělo, že si musí zachovat konkurenceschopnost.

1.1.2 EHSV se obává, že bude obtížné naplnit tolik očekávání, což by časem mohlo vést k problémům a k rozčarování, jakmile bude v rámci obchodních jednání EU nevyhnutelně nutné učinit kompromisy. Sdělení „Obchod pro všechny“ bude posuzováno podle toho, zda bude Komise schopna dokázat, že obchodní dohody nesnižují normy v oblasti životního prostředí a práce a další normy. Měly by totiž spíše zajistit jejich zvýšení.

1.2 Výbor se domnívá, že toho lze nejlépe dosáhnout daleko větším zapojením občanské společnosti po celou dobu jednání a potom v průběhu provádění. Občanská společnost očekává, že ústředními prvky procesu přijímání politických rozhodnutí v obchodní politice EU budou transparentnost, odpovědnost, hodnocení a analýza.

1.2.1 Díky své institucionální úloze má EHSV vhodné předpoklady pro to, aby k tomu napomohl, a to prostřednictvím svých rozsáhlých kontaktů doma a v zahraničí. Součástí tohoto posíleného dialogu musí být rovněž intenzivnější konzultace se sociálními partnery ohledně možných dopadů obchodu a investic na pracovní místa.

⁽¹⁾ COM(2015) 497 final.

1.3 Výbor je nesmírně potěšen tím, že byl požádán, aby se ke sdělení „Obchod pro všechny“ vyjádřil, což je uznáním toho, že hraje v oblasti obchodní politiky výraznější a významnější úlohu. Je však politováníhodné, že jeho úloha není zmíněna v samotném sdělení.

1.4 Výbor vítá, že je ve sdělení „Obchod pro všechny“ kladen důraz na nutnost zefektivnit obchod a investice EU a zvýšit transparentnost a na význam prosazování hodnot EU a potřebu koordinovat tuto oblast s ostatními důležitými politikami EU. Dokument se v prvé řadě podrobně zabývá udržitelným rozvojem, zejména co se týče lidských a sociálních práv a životního prostředí. V návaznosti na konferenci COP 21 by se měl nyní stát nedílnou součástí hodnot EU také boj proti globálnímu oteplování.

1.5 Potěšující je také pozornost, jež je věnována malým podnikům, které se při pronikání na nové trhy potýkají s většími překážkami. Komise ve sdělení slíbila, že po vzoru transatlantického partnerství mezi EU a USA v oblasti obchodu a investic (TTIP) do všech jednání začlení ustanovení zaměřená na malé a střední podniky a že bude provádět „pravidelné průzkumy o překážkách“, jímž malé a střední podniky čelí na konkrétních trzích. Zde je důležité stanovisko Výboru ⁽²⁾ k tématu „TTIP a jeho vliv na malé a střední podniky“.

1.6 Výbor vítá také návrh posílit Světovou obchodní organizaci (WTO) a mnohostranný systém, zejména s ohledem na 10. ministerskou konferenci, která se konala v Nairobi. Zdůrazňuje se tím regulační aspekt WTO a potřeba cílenějšího přístupu, což má mimořádný význam s ohledem na cíle udržitelného rozvoje a cíle konference COP 21 a na růst globálních hodnotových a dodavatelských řetězců, digitálního obchodu a elektronického obchodování. I nadále musí být prvořadý význam přisuzován mnohostrannému přístupu, například tím, že nebudou zaváděna neslučitelná pravidla nebo normy. Je rovněž třeba obzvláště dbát na to, aby nebyly ze hry vynechány důležité země, zejména země chudší a rozvojové, především pak ty v Africe.

1.7 Obchod a investice je třeba hájit i v samotné EU, obzvláště v návaznosti na diskuse o TTIP. Výbor je potěšen tím, že se Komise zavázala, že „žádná obchodní dohoda EU nepovede ke snížení úrovně ochrany spotřebitelů, životního prostředí ani sociální ochrany a ochrany zaměstnanců“ ⁽³⁾. Obchodní politika musí být zjevně v souladu s udržitelným rozvojem, včetně dlouhodobé hospodářské udržitelnosti.

1.7.1 Na úrovni EU i na úrovni členských států musí probíhat rozsáhlá a fundovaná diskuse. Je mimořádně důležité, aby všechny zainteresované strany měly jistotu, že se budou moci vyjádřit.

1.7.2 Výbor velmi pozitivně hodnotí záměr dosáhnout toho, aby byla obchodní politika otevřenější a transparentnější a aby přinášela větší prospěch spotřebitelům. Je třeba brát v potaz názory spotřebitelů, aby byla posílena důvěra a aby se obchod stal udržitelnějším a zodpovědnějším. Výbor však také sdílí znepokojení Evropské organizace spotřebitelů (BEUC) nad tím, že ještě stále nebyly zavedeny mechanismy, které by v obchodní politice zakotvily zásadu předběžné opatrnosti a přístup založený na posouzení rizik. To pak musí být nedílnou součástí „zásady inovace“ ⁽⁴⁾.

1.8 Výbor se nicméně domnívá, že Komise musí učinit více. Musí ukázat, že i ona sama nese zodpovědnost za svá jednání týkající se obchodu a investic a že je schopna dostát svým prohlášením ohledně prospěšnosti pro všechny.

1.8.1 Výbor je potěšen tím, že je ve sdělení vyjádřeno odhodlání zajistit u všech jednání stejnou míru transparentnosti, jaké bylo dosaženo v případě TTIP (zatím však nikoli v jednáních s Japonskem). Pravidelné podávání informací během každého kola jednání je pro občanskou společnost důležité. Vzhledem ke své institucionální úloze byl EHSV zklamán tím, že nebyl oficiálně přizván k účasti ve zvláštní poradní skupině k TTIP. Při budoucích jednáních je třeba to napravit.

⁽²⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 34.

⁽³⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁴⁾ „Better Framework for Innovation“ (Lepší rámec pro inovace), BusinessEurope et al., červen 2015.

1.9 Výbor nesmírně lituje toho, že se ve sdělení nehovoří o monitorovacích mechanismech občanské společnosti, jež dohlíží na plnění kapitol věnovaných obchodu a udržitelnému rozvoji ve stávajících obchodních dohodách EU, ani o tom, jakým způsobem by se daly rozvinout a posílit. Výbor je přesvědčen, že mechanismy prosazování se musí stejným způsobem uplatňovat i u samotných kapitol věnovaných obchodu a udržitelnému rozvoji, počínaje návrhem Komise týkajícím se TTIP.

1.9.1 Tyto mechanismy mají značný potenciál a mohou přinést hmatatelné výsledky. Jsou důležitým prostředkem pro dialog a spolupráci s občanskou společností z partnerských zemí, nejsou zde ale zmíněny. Výbor se domnívá, že je to v rozporu s úmyslem prosazovat zahrnování ambiciózních a inovativních kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, spolu s jejich důležitými ustanoveními, do budoucích dohod.

1.9.2 V současnosti je již k dispozici dostatek zkušeností, na jejichž základě se lze zamyslet a vyvodit závěry pro formulování jasných a konstruktivních doporučení do budoucna. Je zapotřebí vyvážených, strukturovaných a posílených domácích poradních skupin. Důležité je také budování kapacit a lepší propagace, jak ve vztazích s partnerskými zeměmi, tak s místní občanskou společností, s cílem přimět k účasti větší počet organizací.

1.9.3 V dohodách musí být zakotveny společné schůze domácích poradních skupin obou stran a náležité financování těchto skupin a rozšíření jejich mandátu tak, aby zahrnoval činnosti zaměřené na obecnější cíle v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje.

1.10 Sdělení vykazuje další překvapivé nedostatky. Ačkoli se jedná o „sdělení Komise“, chybí zde dostatečná provázanost s ostatními generálními ředitelstvími. Výbor zatím není přesvědčen o tom, že by Komise u důležitých otázek uplatňovala průřezový přístup napříč jednotlivými GŘ.

1.10.1 Výbor je zklamán tím, že nebyl zaujat plně koordinovaný přístup k cílům udržitelného rozvoje. Obchod a investice budou hrát důležitou roli při realizaci těchto cílů, které budou určovat globální agendu v příštích 15 letech, sdělení se však o nich zmiňuje pouze na dvou místech. Jde jednoznačně o promarněnou příležitost. Výbor žádá, aby byl neprodleně navázán dialog s cílem zajistit zapojení občanské společnosti do monitorování dopadu obchodu a investic na realizaci cílů udržitelného rozvoje.

1.10.2 Mimoto ve sdělení není ani zmínka o obnovení dohody z Cotonou o partnerství států AKT a EU, k němuž má dojít v roce 2020. EU musí rovněž aktivně podporovat silící snahy o vnitroafrickou spolupráci v oblasti obchodu, jež má pro rozvoj Afriky zásadní význam. Zhruba 50 % afrických zemí nemá s EU uzavřenu dohodu o hospodářském partnerství, přesto zde není ani náznak nějaké celoafrické strategie EU nad rámec těchto dohod nebo dohod se státy AKT.

1.10.3 Stejně tak je EHSV zklamán tím, že se sdělení nevěnuje jiným důležitým oblastem obchodní politiky. Ačkoliv se v něm několikrát upozorňuje na význam energie a surovin, nehovoří se v něm o nutnosti zabezpečit dovoz těchto důležitých zdrojů z příslušných zemí, s nimiž se zatím neplánuje uzavřít dohodu o volném obchodu, nebo nějakým jiným způsobem snížit naši energetickou závislost.

1.11 V neposlední řadě Výbor žádá, aby byly na provádění sdělení „Obchod pro všechny“ vyčleněny dostatečné prostředky, má-li být tato ambiciózní obchodní a investiční politika úspěšná. Při tom by měla být zohledněna i úloha misí a delegací EU v jiných zemích.

2. Obecné souvislosti

2.1 Obchod a investice jsou pro EU mimořádně důležité. Ve sdělení se poukazuje na to, že více než 30 milionů pracovních míst v EU, tj. jedna sedmina, závisí na vývozu, že obchod je jedním z mála dostupných nástrojů, jež jsou s to oživit ekonomiku, aniž by zatížily státní rozpočet, a že dle předpokladů se bude v nadcházejících 15 letech 90 % globálního hospodářského růstu odehrávat mimo Evropu.

2.2 Sdělení „Obchod pro všechny“ přináší vhodně načasovaný přezkum obchodní strategie EU, a to jeden rok poté, co se chopila úřadu současná Komise. Jedná se o třetí sdělení týkající se tohoto tématu – prvním bylo sdělení „Globální Evropa“⁽⁵⁾, které bylo zveřejněno v roce 2006, kdy jednání WTO o rozvojovém programu z Dohá prakticky uvízla na mrtvém bodě.

2.2.1 V tomto sdělení je kladen důraz na nutnost zefektivnit obchod a investice EU a zvýšit transparentnost a také na význam prosazování hodnot EU a potřebu koordinovat tuto oblast s ostatními důležitými politikami EU. Komise v něm slibuje, že bude věnována větší pozornost malým podnikům, které se potýkají s většími překážkami při pronikání na nové trhy.

2.2.2 Zdůrazňuje v něm rovněž, že je nutné dotáhnout do konce probíhající jednání, zejména jednání o TTIP a jednání s Japonskem a s Čínou⁽⁶⁾ (týkající se investic) – v případě Číny odkazuje obzvláště na čínskou strategii „Jeden pás, jedna cesta“ („One Belt, One Road“). Upozorňuje také na ratifikaci komplexní dohody EU o hospodářské a obchodní spolupráci s Kanadou (CETA).

2.2.3 Komise přislíbila, že bude klást větší důraz na obchodní vztahy s Asií obecně, přičemž se opětovně zaměří na meziregionální dohody o volném obchodu se zeměmi sdružení ASEAN, na investiční dohody s Hongkongem a Tchajwanem a na pokračování v pozastavených jednáních s Indií. V plánu je rovněž uzavřít dohody o volném obchodu s Austrálií a Novým Zélandem a bylo potvrzeno, že budou přezkoumány stávající dohody o volném obchodu s Mexikem a s Chile.

2.3 Komise ve sdělení upozorňuje na to, do jaké míry značný a stabilní nárůst objemu celosvětového obchodu a investic v uplynulých desetiletích přispěl ke zvýšení všeobecného blahobytu a zaměstnanosti v EU i v ostatních částech světa.

2.3.1 Uznává rovněž, že obchod může „obnášet dočasné ničivé dopady na některé regiony a zaměstnance, pokud se ukáže, že nová konkurence je pro některé firmy příliš silná,“ a zdůrazňuje, že „pro osoby, kterých se takováto změna přímo dotýká, se [...] nejedná o změnu malou“. Zde hraje důležitou roli zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci. V letech 2013–2014 tento fond pomohl více než 27 600 pracovníků⁽⁷⁾. Přínosy plynoucí z obchodu nejsou nikdy rozloženy rovnoměrně a i když je celková bilance pozitivní, mohou se na odvětvové, zeměpisné a/nebo individuální úrovni projevit negativní účinky.

2.3.2 Komise ve sdělení poukazuje také na to, že v současné době závisí na vývozu o dvě třetiny pracovních míst více než před 15 lety a že tato místa „vyžadují vysokou kvalifikaci a jsou nadprůměrně placená“⁽⁸⁾. Dále uvádí, že „přes 600 000 malých a středních podniků, které zaměstnávají více než 6 milionů osob, přímo vyváží zboží mimo EU, což představuje jednu třetinu vývozu EU“⁽⁹⁾, a dodává, že „celá řada dalších společností pak vyváží služby“ nebo fungují jako dodavatelé větších společností.

2.3.3 Od roku 2000 se vývoz evropského zboží téměř ztrojnásobil (zvýšil se přibližně o 1,5 bilionu EUR) a EU si udržuje svůj „podíl na světovém vývozu zboží“ (15 %), zatímco vzrostl podíl Číny a odpovídajícím způsobem se snížil podíl USA a Japonska. Ve sdělení se upozorňuje také na výrazný pozitivní dopad dohody o volném obchodu mezi EU a Jižní Koreou, u níž se obchodní deficit nyní změnil v přebytek.

2.3.4 Komise ve sdělení zdůrazňuje stále větší vzájemnou závislost dovozu a vývozu. Zásadně důležitý zůstává dovoz energie a surovin, avšak dle sdělení „totéž platí i pro součástky, díly a kapitálové statky, jako jsou například strojní zařízení. [...] Podíl dovozu na vývozu EU se od roku 1995 zvýšil o více než polovinu“⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ COM(2006) 567 final.

⁽⁶⁾ Důležitou otázkou je také status Číny jako tržního hospodářství.

⁽⁷⁾ Tisková zpráva EK, červenec 2015.

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁹⁾ Tamtéž.

⁽¹⁰⁾ Tamtéž.

3. Mění se podoba světového obchodu

3.1 Komise ve sdělení „Obchod pro všechny“ správně zdůrazňuje, že musí být dodržovány základní zásady EU a že je nutné využívat obchodní dohody jakožto nástroje k prosazování takových hodnot, jako jsou udržitelný rozvoj, lidská a sociální práva, spravedlivý a etický obchod a boj proti korupci, na celém světě.

3.1.1 Sdělení bylo zveřejněno v době, kdy obchod prochází zásadními změnami. V nedávné době byly uzavřeny dvě významné mezinárodní dohody, které budou mít nesmírný dopad na uspořádání světového obchodu. Nejprve přijala Organizace spojených národů v září 2015 v rámci své Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 cíle udržitelného rozvoje – sdělení „Obchod pro všechny“ se o nich zmiňuje pouze na dvou místech.

3.1.2 Dále to pak byl úspěšný závěr prosincové konference smluvních stran Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC COP 21) v Paříži.

3.2 Obchod a investice budou hrát důležitou roli při prosazování, zaměřování a realizaci cílů udržitelného rozvoje, a to hlavně z toho důvodu, že dle odhadů Unctad (Konference OSN o obchodu a rozvoji) bude pro splnění vytyčených cílů nutné nalézt dodatečné prostředky ve výši 2,5 bilionu USD ročně, přičemž velká část těchto prostředků bude muset pocházet ze soukromého sektoru.

3.2.1 V ministerském prohlášení z 10. ministerské konference WTO, která nedávno proběhla v Nairobi, bylo uznáno, že mezinárodní obchod může přispět k dosažení udržitelného, stabilního a vyváženého růstu pro všechny⁽¹¹⁾, a jasně v něm bylo poukázáno na to, že WTO hraje důležitou roli při uskutečňování cílů udržitelného rozvoje a že bez účinného mnohostranného obchodního mechanismu bude mnohem obtížnější toho docílit.

3.2.2 Obchod a investice budou hrát důležitou roli i při zmírňování změny klimatu. Zatím není známo, jaký bude plný dopad Pařížské dohody na oblast obchodu. Pokrok, jehož bylo dosaženo v jednáních o vícestranné dohodě o environmentálních produktech (EGA), naznačuje, že byl učiněn významný posun směrem k začlenění otázek týkajících se změny klimatu do mnohostranné obchodní politiky. Je však ještě nutné vyvinout další mnohostranné iniciativy s cílem podpořit soulad a vzájemnou podporu mezi oblastmi obchodu a životního prostředí.

3.3 Další podstatnou změnou, která ovlivnila mezinárodní obchod a investice, byl mohutný rozvoj globálních hodnotových a dodavatelských řetězců spolu s exponenciálním nárůstem digitálního obchodu a elektronického obchodování.

3.3.1 Značné procento obchodu nyní připadá na meziprodukty a služby, jež jsou dílčími součástmi finálního výrobku. Tento fragmentovaný výrobní proces se může odehrávat v řadě zemí a může v něm dojít ke změnám, rozvojové země se ovšem rovněž snaží specializovat na určité oblasti globálního hodnotového řetězce. Globální dodavatelské řetězce pokrývají ty části globálních hodnotových řetězců, jež se týkají zajišťování dodávek, nikoli však navrhování nebo finální výroby nebo distribuce výrobku či služby.

3.3.2 Sdělení „Obchod pro všechny“ se zcela správně podrobně zabývá službami a jejich exponenciálním rozvojem jakožto ústřední složkou obchodu (bod 2.1.1). Komise však bude muset přesáhnout tradiční aspekt obchodu se službami a bedlivě sledovat, jak bude tento rozvoj dále postupovat a jakým způsobem ovlivňuje mezinárodní obchod.

3.3.3 Výbor je proto potěšen tím, že se ve sdělení „Obchod pro všechny“ zdůrazňuje, že má-li si EU zajistit náležité místo v globálních hodnotových řetězcích, bude nezbytné, aby obchodní politika „řešila ještě rozsáhlejší soubor otázek“⁽¹²⁾. Patří sem podpora obchodu se službami, usnadňování digitálního obchodu a ochrana spotřebitelů a jejich osobních údajů.

⁽¹¹⁾ Ministerské prohlášení z Nairobi – bod 4WT/MIN(15)/DEC https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

⁽¹²⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

3.3.4 Výbor vítá také to, že se Komise zavázala dále rozvíjet své politiky s cílem zajistit odpovědné řízení globálních dodavatelských řetězců, které má dle Komise „zásadní význam pro sladění obchodních politik s evropskými hodnotami“⁽¹³⁾. Výbor vítá pokrok, jehož Komise v tomto ohledu již dosáhla, zejména její iniciativu týkající se pracovních práv v Myanmaru. Při plnění cílů sdělení „Obchod pro všechny“ v této oblasti musí hrát klíčovou roli monitorování dodavatelských řetězců.

3.3.5 Bylo by příhodné udělat si jasnější představu o tom, jak globální dodavatelské řetězce fungují, především jakým způsobem ovlivňují hospodářství a trhy práce ve třetích zemích, aby se tak podpořil udržitelný rozvoj, inkluzivní růst, lidská práva, a hlavně vytváření důstojných pracovních míst. V této souvislosti Výbor upozorňuje na svou nedávno zveřejněnou informační zprávu s názvem „Sociální a společenská odpovědnost podniků“⁽¹⁴⁾. V rámci příprav na červnovou Mezinárodní konferenci práce vypracovává také samostatné stanovisko k tématu „Důstojná práce v rámci globálních dodavatelských řetězců“, jímž hodlá přispět k podpoře odpovědného chování podniků, jež je jednou z priorit nizozemského předsednictví.

3.4 Nicméně i nadále má zásadní význam mnohostranný přístup k obchodu. Tento přístup je jádrem světového obchodu a dle sdělení musí zůstat „základním prvkem obchodní politiky EU“⁽¹⁵⁾. WTO však má značně odlišné výchozí podmínky, než mají cíle udržitelného rozvoje či konference COP 21. Cíle udržitelného rozvoje a cíle konference COP 21 jsou jednoznačně vymezené, zatímco WTO disponuje pouze jasným mechanismem. Jak vyplývá z omezených dohod, jež byly uzavřeny na Bali a v Nairobi, je složité dosáhnout stanovení společných cílů WTO.

3.4.1 Výbor i nadále důrazně podporuje mnohostranný přístup, především s ohledem na to, že je nutné dosáhnout cílů udržitelného rozvoje a cílů konference COP 21, a s ohledem na růst globálních hodnotových a dodavatelských řetězců, digitálního obchodu a elektronického obchodování.

3.5 Ve sdělení „Obchod pro všechny“ je zcela správně zdůrazněna⁽¹⁶⁾ ústřední úloha WTO v rozvoji a prosazování pravidel světového obchodu s tím, že soubor pravidel WTO „je základem světového obchodního řádu“⁽¹⁷⁾. WTO zaručuje celosvětovou kompatibilitu a její pravidla – podepřená jejím mechanismem pro řešení sporů⁽¹⁸⁾ – jsou v rozsáhlé míře ceněna a stále více využívána. Je zde reálné nebezpečí, že „megaregionální“ a jiné významné dvoustranné dohody o volném obchodu zavedou pravidla, která se budou překrývat nebo budou dokonce ve vzájemném rozporu, což by pravidla světového obchodu spíše zkomplikovalo, než vyjasnilo. Výbor například se znepokojením poukazuje na to, že ustanovení o pravidlech původu, jež obsahuje nedávno uzavřená dohoda EU s Vietnamem, mohou být v rozporu s tím, k čemu se Vietnam zavázal v dohodě o TPP.

3.6 Mnohé z otázek, jež byly zahrnuty do programu WTO z Dohy, lze vyřešit pouze na mnohostranné úrovni, což je uznáváno již od Uruguayského kola jednání. Patří sem jakákoliv účinná celosvětová dohoda o celkové výši dotací v zemědělství, což je jeden z hlavních cílů programu z Dohy. Je třeba i nadále usilovat o nalezení mnohostranných řešení.

3.6.1 Dohody o volném obchodu musí mít skutečnou přidanou hodnotu. Tyto dohody umožňují ve větší míře zohlednit regionální a národní rozdíly a kulturní specifika. Dohody o volném obchodu musí v konečném důsledku mnohostranný přístup posílit.

3.7 Sdělení „Obchod pro všechny“ se zabývá tím, jak WTO a mnohostranný systém upevnit. Správně se v něm zdůrazňuje nejen regulační aspekt, ale také potřeba cílenějšího přístupu. A v pořádku je rovněž to, že se v něm upozorňuje na rostoucí nerovnováhu v důsledku vzestupu několika rychle se rozvíjejících ekonomik a na to, že tyto ekonomiky musejí více pomáhat ostatním ekonomikám, které v rozvoji zaostávají.

⁽¹³⁾ Tamtéž.

⁽¹⁴⁾ Informační zpráva „Sociální a společenská odpovědnost podniků“ (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.35349>).

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 497 final, bod 5.1.

⁽¹⁶⁾ Tamtéž, bod 5.1.1.

⁽¹⁷⁾ Tamtéž.

⁽¹⁸⁾ V současné době je řešen 500. případ.

3.8 Výbor je nicméně znepokojen tím, že sdělení obsahuje dva návrhy, které se zdají být v rozporu s deklarovaným záměrem. Prvním návrhem je to, že by „podskupina členů WTO mohla pokročit v dané otázce dále“ (vícestranný přístup), jako tomu již je v případě jednání o dohodě o environmentálních produktech a jednání o navrhované dohodě o obchodu se službami (TISA). Nicméně pokud by se tento přístup stal pravidlem, mohla by být ze hry vynechána řada důležitých zemí, zejména zemí chudších a rozvojových, především pak těch v Africe. Je třeba úzkostlivě dbát na to, aby byla zaručena slučitelnost vícestranného a plně mnohostranného přístupu.

3.8.1 Zadruhé se pak ve sdělení navrhuje, že by taková dohoda, jako je TTIP, měla být zpřístupněna dalším zemím – pokud by se tento návrh (i když byl předložen se zřetelem na Turecko, Norsko a další členské státy EHP) promítl do jiných významných dohod (například do dohody mezi EU a Japonskem nebo do komplexní dohody o hospodářské a obchodní spolupráci), mohlo by to zpochybnit samotný význam WTO, a to především proto, že by to mohlo znamenat návrat do doby, kdy rozhodující úlohu hrála „čtyřkoalice“ („Quad“) či skupina „G4“.

4. Strategické úvahy a opomenuté aspekty

4.1 Ačkoliv se sdělení „Obchod pro všechny“ věnuje mnoha důležitým strategickým otázkám a klíčovým tématům odvětví obchodu, vykazuje řadu nedostatků.

4.2 Prvním nedostatkem je to, že jsou v něm pouze na dvou místech zmíněny cíle udržitelného rozvoje, i když budou obchod a investice hrát důležitou roli při jejich realizaci. Tyto cíle jsou mnohem ambicióznější než rozvojové cíle tisíciletí a dotknou se prakticky všech zemí, především z toho důvodu, že zahrnují oblast energetiky a změny klimatu.

4.2.1 Bod 4.2. sdělení sice obsahuje řadu důležitých prvků a závazků a pojednává o mnoha podstatných otázkách, včetně posuzování dopadů na udržitelnost a dopadů nových dohod o volném obchodu na nejméně rozvinuté země, zásadní odkaz na celkový přístup EU k uskutečňování cílů udržitelného rozvoje v něm však chybí. Výbor je zklamán tím, že nebyl zaujat plně koordinovaný přístup.

4.3 Dalším nedostatkem je absence jakékoliv zmínky o obnovení dohody z Cotonou o partnerství států AKT a EU nebo o těch regionech, obzvláště afrických, s nimiž ještě nebyla uzavřena dohoda o hospodářském partnerství. Jedním z hlavních závěrů konference v Nairobi bylo to, že je zde všeobecná vůle nejen rozvíjet Africkou unii, ale také vybudovat kontinentální zónu volného obchodu (Continental Free Trade Area – CFTA), která bude zahrnovat celou Afriku (více než 50 zemí). EU má jedinečné předpoklady pro to, aby toto úsilí podpořila, a měla by se na to přednostně zaměřit.

4.3.1 Značná pozornost, již EU oprávněně věnuje státům AKT, bude muset získat ještě vyšší prioritu, jakmile začnou být plněny nové cíle udržitelného rozvoje. Výbor je potěšen tím, že má být přezkoumána společná strategie pomoci EU v oblasti obchodu „s cílem zvýšit schopnost rozvojových zemí využívat příležitosti vyplývající z obchodních dohod“ v souladu s cíli udržitelného rozvoje a že má být obchod využíván i na podporu regionální integrace.

4.3.2 Výbor upozorňuje EU na závěrečné prohlášení ze 14. setkání hospodářských a sociálních zájmových skupin AKT-EU, které se konalo v červenci 2015 v Yaoundé⁽¹⁹⁾, v němž se uvádí, že pro dosažení cílů udržitelného rozvoje je nutné mobilizovat všechny dostupné finanční prostředky a že by se tak mělo dít v rámci řádné a transparentní fiskální správy a se zapojením soukromého sektoru.

4.3.3 Tento přístup odráží doporučení uvedená v jiných dvou stanoviscích, která Výbor přijal v nedávné době. V prvním z nich⁽²⁰⁾ bylo zdůrazněno, že pro účinnou pomoc v oblasti obchodu je rovněž nezbytné, aby byly hospodářské a sociální subjekty aktivně zapojeny do formulování programů, monitorování jejich naplňování a hodnocení jejich výstupů a dopadů. Při zajišťování toho, aby vztahy se státy AKT zohledňovaly různorodost těchto zemí, by Komise měla usilovat o rozsáhlé a aktivní zapojení těchto subjektů, včetně sociálních partnerů a širší občanské společnosti. Z tohoto důvodu je politováníhodné, že tato ustanovení nebyla zahrnuta do dohody o hospodářském partnerství, která byla nedávno uzavřena s Jihoafrickým společenstvím pro rozvoj.

⁽¹⁹⁾ Závěrečné prohlášení ze 14. setkání hospodářských a sociálních zájmových skupin AKT-EU v souladu s mandátem, který poskytla dohoda z Cotonou.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 49.

4.3.3.1 Ve druhém stanovisku ⁽²¹⁾ EHSV zdůraznil, že je nutné podporovat podnikatelské organizace a organizace občanské společnosti v rozvojových zemích v získávání dovedností a schopnosti pozitivně ovlivňovat pracovní prostředí – patří sem rovněž dodržování uznávaných demokratických zásad, které usnadní zakládání a růst podniků, zvýší transparentnost, sníží přebujelou byrokracii a omezí všudypřítomnou korupci, a to především s cílem povzbudit zahraniční a místní investory.

4.4 Třetím nedostatkem je to, že se ve sdělení nehovoří o nutnosti zabezpečit dovoz důležitých zdrojů z příslušných zemí, s nimiž se zatím neplánuje uzavřít dohodu o volném obchodu, nebo nějakým jiným způsobem snížit energetickou závislost EU. Na bezpečných a pravidelných dodávkách energie a hlavních surovin závisí také značné množství pracovních míst. Výbor se tímto tématem zabýval v jednom ze svých předchozích stanovisek, v němž vyzval k přijetí účinné globální strategie a ke stanovení jasného postupu reakce EU na stav nouze nebo na krizi pro případ, že bude dovoz některého důležitého statku náhle nedostupný, ať už z jakéhokoliv důvodu ⁽²²⁾.

4.4.1 Mimoto Výbor s politováním konstatoval, že kapitola s názvem „Silnější úloha Evropy na světových trzích s energií“ obsažená v nedávno vydaném sdělení Komise „Balíček týkající se energetické unie“ ⁽²³⁾ je překvapivě nepropracovaná. Alžírsko a Turecko zařazuje do stejné skupiny, což Výbor nepovažuje za vhodné, a na druhou stranu se vůbec nezmiňuje o klíčových energetických koridorech ani o strategickém partnerství EU s Čínou, zejména v souvislosti se vzájemnou spoluprací v oblasti energetiky a dopravy.

4.4.2 Sdělení „Obchod pro všechny“ bylo zveřejněno ještě předtím, než byla uzavřena dohoda na konferenci COP 21. Systém mezinárodního obchodu bude muset zohlednit cíle této dohody i cíle udržitelného rozvoje. V boji proti změně klimatu bude nutné vzít v potaz také uhlíkovou stopu a pobídky v oblasti biologické rozmanitosti.

4.5 Pokud jde o investice, tedy o oblast, jež je v působnosti EU teprve od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, navrhuje se ve sdělení „Obchod pro všechny“ modernizovat stávající dohody EU o volném obchodu a vložit do nich zvláštní kapitolu věnovanou investicím. Dále se pak navrhuje zahájit nová samostatná jednání s Hongkongem a Tchaj-wanem.

4.5.1 Kromě toho se sdělení snaží upravit ochranu investic a rozhodčí řízení, a to v návaznosti na polemiku okolo mechanismu urovnávání sporů mezi investory a státem a na návrhy, jež byly následně předloženy v rámci jednání o TTIP. Navrhuje se v něm klást větší důraz na to, aby bylo v dohodách o volném obchodu zakotveno právo státu na regulaci, a podniknout kroky pro transformaci starého systému „na veřejný soudní systém pro investice sestávající ze soudu prvního stupně a z odvolacího soudu, které budou fungovat jako tradiční soudy“ ⁽²⁴⁾. Tento systém bude mít kodex chování a nezávislé soudce splňující vysoké technické a právní kvalifikační požadavky.

4.5.2 Výbor vybízí k otevřené a transparentní diskusi. Je proto politováníhodné, že tyto návrhy, proti nimž se důrazně postavila široká škála organizací občanské společnosti, protože se podstatně neliší od mechanismu urovnávání sporů mezi investory a státem, k němuž se EHSV vyjádřil kriticky ⁽²⁵⁾, byly nyní zahrnuty do znění dohody o volném obchodu mezi EU a Vietnamem a revidované komplexní dohody o hospodářské a obchodní spolupráci, aniž by proběhl úplný a řádný konzultační proces.

4.6 V neposlední řadě je pro ambiciózní obchodní a investiční politiku EU nutné mít k dispozici odpovídající, speciálně vyčleněné a dostatečné prostředky, ať už na další souběžná jednání, na monitorování a provádění obchodních dohod (včetně dostatečného financování monitorování ze strany občanské společnosti) nebo na obhajobu obchodu před širokou veřejností. Při provádění sdělení „Obchod pro všechny“ je třeba dbát především na to, aby byly vyčleněny dostatečné prostředky na oblasti, v nichž jsou nejvíce zapotřebí, přičemž musí být zohledněna i úloha misí a delegací EU ve třetích zemích.

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 1.

⁽²²⁾ Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 47.

⁽²³⁾ COM(2015) 80 final.

⁽²⁴⁾ Tamtéž.

⁽²⁵⁾ Stanovisko EHSV k tématu Ochrana investorů a urovnávání sporů mezi investorem a státem v obchodních a investičních dohodách EU se třetími zeměmi, Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 45.

5. Udržitelnost a hodnoty EU – způsob, jak přesvědčit Evropany

5.1 Má-li být sdělení „Obchod pro všechny“ úspěšné, bude důležité přesvědčit v širší diskusi Evropany o výhodách obchodu. O obchod a investice se nyní zajímá veřejnost a rozsáhlá část občanské společnosti těmto tématům přisuzuje velký význam, přičemž se mnozí pozastavují nad základními zásadami. Dřívější domněnka EU, že liberalizovaný obchod je automaticky přínosný, se již nepovažuje za platnou.

5.2 Sdělení „Obchod pro všechny“ se obšírně zabývá problematickými otázkami, jež vyvstaly během diskuse o TTIP. Jednoznačně se v něm uvádí, že „Komise musí provádět politiku, z níž může těžit společnost jako celek a jež prosazuje kromě hlavních ekonomických zájmů evropské a univerzální standardy a hodnoty, klade větší důraz na udržitelný rozvoj, lidská práva, daňové úniky, ochranu spotřebitelů a na odpovědný a spravedlivý obchod“⁽²⁶⁾. Důležitou roli budou hrát také opatření v oblasti boje proti daňovým podvodům a vyhýbání se daňovým povinnostem. Komise ve sdělení přislíbila, že „žádná obchodní dohoda EU nepovede ke snížení úrovně ochrany spotřebitelů, životního prostředí ani sociální ochrany a ochrany zaměstnanců“⁽²⁷⁾. V návaznosti na konferenci COP 21 je nyní třeba věnovat pozornost také otázce globálního oteplování.

5.3 Výbor vítá tyto závazky, které vycházejí ze sdělení „Globální Evropa“, v němž bylo uvedeno, že „s tím, jak vyznáváme sociální spravedlnost a soudržnost na domácím trhu, měli bychom také usilovat o prosazování našich hodnot, včetně sociálních a ekologických standardů a kulturní různorodosti, v celosvětovém měřítku“⁽²⁸⁾.

5.3.1 Důraz, jež EU klade na udržitelný rozvoj, zčásti pramení z jejího obecného záměru podporovat a posilovat společnou víru v demokracii, právní stát, lidská práva, transparentnost a předvídatelnost. Týká se to především ochrany životního prostředí, boje proti změně klimatu, prosazování důstojných pracovních podmínek, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a celé řady otázek, jimiž se zabývají hlavní úmluvy MOP a klíčové mnohostranné úmluvy v oblasti životního prostředí. Nyní je důležité, aby ústřední úlohu hrály i cíle udržitelného rozvoje.

5.3.2 Ve většině odvětví – avšak nikoli v textilním či keramickém průmyslu – hrají cla v obchodních jednáních podružnou roli ve srovnání s necelními překážkami a pravidly, včetně spolupráce v oblasti regulace. Dopad regulační spolupráce vyvolává obavy ohledně toho, kdo bude na celé situaci ve skutečnosti nejvíce profitovat. Jak se ve sdělení zdůrazňuje, je důležité, aby bylo této spolupráce v oblasti regulace dosaženo, aniž by byla snížena stávající úroveň regulační ochrany v klíčových oblastech, jako je zdraví, bezpečnost, životní prostředí, pracovní podmínky a ochrana spotřebitele. Možný postup naznačuje kapitola o sanitárních a fytosanitárních opatřeních v komplexní dohodě o hospodářské a obchodní spolupráci. Je třeba zaručit právo na regulaci a zamezit uplatňování dvojích měřítek.

5.4 Výbor je potěšen tím, že Komise vyjádřila záměr ochránit v dohodách o volném obchodu veřejné služby, což odpovídá postojům, které v této věci zaujaly EHSV, Evropský parlament a širší občanská společnost. Domnívá se, že to lze nejlépe zajistit prostřednictvím pozitivního seznamu, co se týče přístupu na trh a národního zacházení.

5.5 S tím, jak se obchod stal rozsáhleji diskutovaným tématem, již nelze automaticky počítat s ratifikací obchodních dohod ze strany Evropského parlamentu, který má nyní větší pravomoci a zastupuje mnohem širší spektrum názorů. Proto Výbor očekává, že Komise při svých obchodních jednáních vezme v úvahu připomínky a obavy, které vyjádřil Parlament ve svých usneseních, naposledy v usneseních týkajících se TTIP a TISA. Jelikož je pravděpodobné, že se některé dohody o volném obchodu dotknou smíšených pravomocí, bude v těchto případech nutné, aby byly ratifikovány vnitrostátními parlamenty. V takových případech bude ratifikace vyžadovat plné převzetí odpovědnosti v souladu s vnitrostátními ústavními předpisy. Komise bude muset vyvinout další iniciativy, aby docílila schválení těchto dohod, a to jak na úrovni EU, tak na úrovni jednotlivých členských států.

⁽²⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽²⁷⁾ Tamtéž.

⁽²⁸⁾ COM(2006) 567 final, bod 3.1. podbod iii).

5.6 Silné stránky EU v oblasti obchodu i nadále patří k jejím největším devizám, argumenty ve prospěch obchodu, a zejména ve prospěch investic je však nutné neustále připomínat. Na úrovni EU i na úrovni členských států musí probíhat rozsáhlá a fundovaná diskuse, do níž bude zapojena občanská společnost a v níž se budou moci vyjádřit všechny zainteresované strany.

5.6.1 Doposud se mělo za to, že rozsáhlejší a atraktivní sortiment dovážených výrobků spolu s poklesem nákladů díky snížení nebo zrušení cel spotřebitelům přináší snadno rozpoznatelné výhody, protože s sebou nese větší výběr a rozmanitost. Nedořešené zůstávají takové otázky, jako je snížení roamingových poplatků pro telekomunikaci s obchodními partnery. Je nezbytné podporovat ochotu spotřebitelů utrácet na domácích trzích, aby bylo možné docílit rozsáhlejších přínosů liberalizace obchodu v EU, zejména v podobě většího hospodářského růstu a zaměstnanosti.

5.7 Sdělení sice zdůrazňuje význam obchodu pro EU z hlediska růstu a zaměstnanosti, stejně důležitý je však postoj spotřebitelů, kteří jsou znepokojeni případným oslabením standardů a potenciálními dopady na životní prostředí.

5.7.1 Spotřebitelé, které sdělení „Obchod pro všechny“⁽²⁹⁾ označuje za ty, jimž z odstraňování překážek obchodu plyne prospěch, musí celosvětovému trhu důvěřovat. Aby se toho dosáhlo, musí být obchodní politika zjevně v souladu s udržitelným rozvojem, včetně dlouhodobé hospodářské udržitelnosti. Tento aspekt bude třeba v plné míře zohlednit i při posuzování dopadů, které bude muset přinášet viditelné výsledky.

5.7.2 Spotřebitelé a širší občanská společnost musejí být v centru pozornosti při koncipování politik. Výbor velmi pozitivně hodnotí důraz, který je ve sdělení kladen na to, aby obchodní politika přinášela větší prospěch spotřebitelům a aby byla otevřenější a transparentnější. Sdílí však znepokojení nad tím, že ještě stále nebyly zavedeny mechanismy, které by v obchodní politice zakotvily zásadu předběžné opatrnosti a přístup založený na posouzení rizik. To pak musí být nedílnou součástí „zásady inovace“⁽³⁰⁾.

6. Transparentnost a výraznější zapojení občanské společnosti

6.1 Sdělení „Obchod pro všechny“ bude posuzováno podle toho, zda bude Komise schopna dokázat, že obchodní dohody nesnižují normy v oblasti životního prostředí a práce a další normy. Bude rovněž muset ukázat, že i ona sama nese zodpovědnost za svá jednání týkající se obchodu a investic a že je schopna dostát svým prohlášením ohledně prospěšnosti pro všechny.

6.1.1 Toho lze dosáhnout jedině daleko větším zapojením občanské společnosti od samého počátku.

6.1.2 Sdělení „Obchod pro všechny“ se zabývá nutností aktivní spolupráce s občanskou společností, avšak ne tak obsáhle, jak by se dalo očekávat. EHSV má vhodné předpoklady pro to, aby k tomu v rámci své institucionální úlohy přispíval prostřednictvím svých pravidelných kontaktů s občanskou společností v EU a mimo ni. Součástí toho musí být rovněž přímá konzultace se sociálními partnery ohledně možných dopadů obchodu a investic na pracovní místa.

6.2 Sdělení nyní plně uznává potřebu transparentnosti, a to s ohledem na polemiku, již vyvolalo TTIP. Je potěšující, že má být u všech jednání zajištěna stejná míra transparentnosti, jaká je uplatňována v případě TTIP. Výbor proto žádá Radu, aby neprodleně zveřejnila mandát a znění projednávaných dokumentů týkajících se dohody o volném obchodu mezi EU a Japonskem.

6.2.1 Výbor je toho názoru, že informování občanské společnosti během každého kola jednání je mimořádně důležité. Užitečná byla také zvláštní poradní skupina, jež byla zřízena, aby přispívala v průběhu jednání o TTIP. Výbor byl zklamán tím, že nebyl jakožto instituce oficiálně přizván k účasti v této skupině. V budoucnosti je třeba to napravit.

⁽²⁹⁾ COM(2015) 497 final, bod 4.1.1.

⁽³⁰⁾ Viz poznámka pod čarou 5.

6.3 Co však ve sdělení zcela zjevně chybí, je jakákoliv zmínka o monitorovacích mechanismech občanské společnosti, jež dohlížejí na plnění kapitol věnovaných obchodu a udržitelnému rozvoji ve stávajících obchodních dohodách EU, nebo o tom, jakým způsobem by se daly rozvinout a posílit. Výbor je přesvědčen, že mechanismy prosazování se musí stejným způsobem uplatňovat i u samotných kapitol věnovaných obchodu a udržitelnému rozvoji, počínaje návrhem Komise týkajícím se TTIP.

6.3.1 Jedná se o politováníhodnou okolnost. Ve své reakci na sdělení „Globální Evropa“ Výbor vyzval k tomu, aby byla do každé následující dohody o volném obchodu začleněna kapitola týkající se obchodu a udržitelného rozvoje a aby občanská společnost hrála aktivní monitorovací úlohu ⁽³¹⁾.

6.3.2 Počínaje dohodou mezi EU a Koreou z roku 2010 bylo uzavřeno sedm obchodních dohod EU, v nichž kapitola o obchodu a udržitelném rozvoji zaujímá význačné místo. Výbor od té doby požaduje, aby byly kapitoly týkající se obchodu a udržitelného rozvoje zahrnovány do samostatných investičních dohod ⁽³²⁾.

6.3.3 Výbor se domnívá, že dosavadní absence důkladného posouzení těchto kapitol, jejich monitorování či případného posílení je v rozporu s jinak vítaným úmyslem Komise i nadále prosazovat zahrnutí ambiciózních a inovativních kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, spolu s důležitými ustanoveními, jež tyto kapitoly obsahují, do obchodních a investičních dohod EU.

6.3.4 Do každé dohody byly zahrnuty různé druhy společných mechanismů občanské společnosti pro monitorování provádění kapitol věnovaných obchodu a udržitelnému rozvoji. V současnosti je již k dispozici dostatek zkušeností a poznatků, na jejichž základě se lze zamyslet a formulovat jasná a konstruktivní doporučení do budoucna.

6.3.5 Tyto mechanismy mají značný potenciál a mohou popřípadě přinést hmatatelné výsledky, pokud jde o pozitivní účinky obchodu a investic. Jsou důležitým prostředkem pro dialog a spolupráci s občanskou společností z partnerských zemí, vyžadují však také čas, vynaložení určitého úsilí a vybudování kapacit, aby mohly plně a účinně fungovat, a to zejména tam, kde existuje odlišný model občanského a sociálního dialogu než v EU. Stávající kontakty EHSV byly přínosné při zřizování domácích poradních skupin.

6.4 S tím, jak počet domácích poradních skupin roste, se objevují skutečné problémy se zajišťováním vyváženého zastoupení všech stran v těchto orgánech, což vede ke značným průtahům.

6.4.1 K dalším častým problémům patří:

- omezená kapacita příslušných organizací – je zapotřebí lepší propagace, a to jak v partnerských zemích, tak mezi subjekty občanské společnosti;
- nutnost zanést do znění dohody ustanovení o pořádání společných schůzí domácích poradních skupin z EU a z dané partnerské země, aby si obě strany mohly vyměňovat zkušenosti a aby mohly stanovit společná kritéria pro monitorování;
- vyčlenění odpovídajících prostředků na zapojení občanské společnosti – mělo by se to vztahovat také na rozsáhlejší činnost, včetně seminářů či studií, jež přispívají k dosahování cílů v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje.

6.4.2 Dále Výbor doporučuje, aby byl mandát domácích poradních skupin rozšířen na veškeré otázky, jež jsou pro občanskou společnost důležité, včetně spolupráce v oblasti regulace, kapitol zaměřených na malé a střední podniky a ustanovení souvisejících s lidskými právy.

V Bruselu dne 28. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽³¹⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽³²⁾ Úř. věst. C 268, 14.8.2015, s. 19.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

[COM(2016) 71 final – 2016/43 (NLE)]

(2016/C 264/18)

Dne 24. února 2016 se Rada, v souladu s čl. 148 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

[COM(2016) 71 final – 2016/43 (NLE)].

Vzhledem k tomu, že Výbor se již vyjádřil k obsahu návrhu ve svém stanovisku k tématu Hlavní směry politik zaměstnanosti (EESC-2015-01167-00-02-AC-TRA) přijatém dne 27. května 2015 (*), rozhodl se na 516. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2016 (jednání dne 27. dubna 2016), 220 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování, nevypracovat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 27. dubna 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

(*) Stanovisko EHSV (SOC/519) k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států (COM(2015) 098 final – 2015/0051 (NLE)), Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 68.

